

PROGRAMMABEGROTING 2021-2024

INHOUDSOPGAVE

1. Bestuurlijke hoofdlijnen.....	5
2. Financiële hoofdlijnen	13
3. Leeswijzer	23
4. Programma's	29
4.1 Veiligheid.....	31
4.2 Verkeer, vervoer en waterstaat.....	35
4.3 Economie	39
4.4 Onderwijs.....	43
4.5 Sport, cultuur en recreatie	47
4.6 Sociaal domein	50
4.7 Volksgezondheid en milieu.....	60
4.8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing.....	64
4.9 Bestuur en ondersteuning	69
4.10 Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen	72
5. Paragrafen.....	81
5.1 Lokale heffingen	82
5.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	94
5.3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	101
5.4 Financiering	108
5.5 Bedrijfsvoering	112
5.6 Verbonden partijen.....	119
5.7 Grondbeleid	141
6. Financiële begroting	145
6.1 Financiële uitgangspunten	146
6.2 Overzicht van baten en lasten per programma.....	149
6.3 Overzicht van baten en lasten per taakveld.....	150
6.4 Overzicht incidentele baten en lasten.....	152
6.5 Geprognostiseerde balans	159
6.6 Overzicht EMU-saldo.....	160
6.7 Investerings	161
6.8 Reserves en voorzieningen	168
7. Vaststellingsbesluit.....	177
8. Bijlagen.....	178
8.1 Begrippenlijst	179
8.2 Afkorting	183

GEMEENTE WESTLAND

Begroting 2021-2024

1. BESTUURLIJKE HOOFDLIJNEN

Investeren

Net zoals het Rijk aangaf in de Troonrede, maakt het college de keuze om in deze onzekere tijd niet te bezuinigen, maar juist te investeren in baanbehoud, goede publieke voorzieningen, een sterkere economische structuur en een schonere leefomgeving voor nu en straks. Op die pijlers rusten onze plannen voor het komende jaar.

De Westlandse economie en onze financiën zijn veerkrachtig. De laatste jaren is een financiële buffer opgebouwd waarvan we nu de vruchten plukken. Deze gemeentelijke spaarpot maakt de gezondheidseffecten van het coronavirus niet minder heftig, maar maakt de eerste directe economische gevolgen wel beter draagbaar en stelt ons in staat om anticyclisch te investeren. Het belang voor en de unieke kracht van onze samenleving stellen we daarbij centraal. Het college gaat daarvoor in totaal 25 miljoen euro uittrekken. Het gaat om 15 miljoen euro om te investeren, 6 miljoen om een steunfonds te creëren en 4 miljoen euro voor het sociaal domein.

Het college blijft dus investeren in de leefbaarheid en het welbevinden van onze inwoners. Daarvoor is het noodzakelijk dat voorzieningen in voldoende mate beschikbaar en bereikbaar zijn én blijven. Kortom, niet bij de pakken neerzitten, maar anticyclisch investeren om economisch en sociaal-maatschappelijk sterk uit de crisis te komen en perspectief voor de toekomst te bieden. Samen de schouders eronder!

Ook andere ontwikkelingen profiteren van anticyclisch investeren. Zo is Westland inmiddels hard op weg met het opstellen van een breed gedragen Omgevingsvisie, waarin de ambities om het DNA van Westland te behouden en te versterken een stevige vertaling krijgen. Vanuit het investeringsfonds worden middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering. Daarnaast worden gelden vrijgemaakt voor het stimuleren van kennis en innovatie in ons toonaangevende glastuinbouwcluster.

In de programmabegroting 2020 spraken we over het vinden van een “optimale balans tussen de economische en de sociale belangen” binnen onze gemeente. We hebben daarbij de volgende vier trends geïdentificeerd: de toenemende geopolitieke instabiliteit, de groeiende economische onzekerheid, individualisme en nieuwe sociale verbanden en de toenemende automatisering en digitalisering.

Deze trends zijn nog steeds zichtbaar. De naderende Brexit zou invloed kunnen hebben op de Westlandse economie en de coronacrisis laat het belang van sociale cohesie zien. Denk hierbij aan het versneld gemeengoed worden van thuiswerken, de impact van social distancing op familie en andere sociale verbanden. Tenslotte heeft de coronacrisis de algehele digitalisering van de samenleving een enorme impuls gegeven. Van de ene dag op de andere werden bijvoorbeeld digitaal vergaderen en onderwijs op afstand ingevoerd.

Westland staat internationaal hoog aangeschreven vanwege haar unieke glastuinbouwcluster. Het is goed wonen en werken in de gemeente, waar gemeenschapszin en sociale cohesie hand in hand gaan en er een sterke en innovatieve economie is. In het WestlandProgramma 2018-2022 beschrijven we hoe we de unieke eigenschappen, de eigenheid van de gemeente, de welvaart en het welzijn van onze inwoners willen behouden en versterken. Ook in deze onzekere tijden blijft dat het uitgangspunt van ons beleid. Verbondenheid met elkaar en het benutten en stimuleren van de kracht van onze samenleving blijft van cruciaal belang om de coronacrisis het hoofd te bieden. Het college gaat deze crisis te lijf met investeringen voor de korte, middellange en lange termijn. Dit betekent aan de ene kant direct steun verlenen waar nodig en aan de andere kant de sociaal-economische structuren in de gemeente behouden en versterken.

Het college heeft een steunfonds gecreëerd dat wordt ingezet om de kosten die gerelateerd zijn aan de coronacrisis te kunnen dekken. Het gaat met name om de kosten waarvoor de gemeente geen compensatie vanuit het Rijk krijgt. Dit betreft vooral steunmaatregelen aan Westlandse ondernemingen, stichtingen en verenigingen. Bij directe steunmaatregelen valt te denken aan verzoeken van huurders, instellingen, verenigingen en ondernemingen om coulance, kwijtschelding, uitstel van betaling en dergelijke. Er worden ook steunmaatregelen voorbereid voor culturele instellingen. Conform de financiële leidraad

coronacrisis is deze steun aanvullend aan het landelijke pakket aan maatregelen en proportioneel. Daarbij wordt rekening gehouden met landelijke afspraken met het Rijk en de VNG (Vereniging Nederlandse Gemeenten) voor bepaalde sectoren. Naast de oprichting van het steunfonds, stelt het college voor ook de invoering van de reclamebelasting met twee jaar door te schuiven naar 2023 om zo onze ondernemers lokaal te ontlasten.

Voor een aantal voorzieningen (zoals sport en cultuur) moet op termijn een beslissing genomen worden over vervanging. Gezien de verwachte sociaal-maatschappelijke gevolgen van de huidige crisis, stelt het college voor om nu geen beslissingen te nemen waarmee afbreuk wordt gedaan aan het voorzieningen-niveau en de bestaande sociaal-maatschappelijke structuren in onze gemeente. Wanneer meer duidelijkheid ontstaat over de lange termijneffecten van deze crisis voor de samenleving, de gemeentelijke begroting en andere ruimtelijke ontwikkelingen, kunnen nieuwe afwegingen volgen.

Voor het versterken van de Westlandse identiteit en levendigheid in de verschillende dorpskernen van Westland wordt sinds een aantal jaren voortvarend gewerkt aan het toekomstbestendig maken van diverse centra, Naaldwijk en 's-Gravenzande hebben al een make-over gehad. Voor Wateringen, Poeldijk en Monster worden visies opgesteld of zijn deze onlangs vastgesteld. Nu is het zaak ook de uitvoering voortvarend op te pakken. Het college realiseert zich dat sommige zaken in de dorpsvisies door marktpartijen moeten worden opgepakt, waarbij de gemeente voor realisatie afhankelijk is van derden. We blijven daarom in gesprek met onze inwoners, winkeliersverenigingen, ondernemersverenigingen en andere stakeholders.

Er is een aantal voorzieningen die we willen versterken. Zo vindt het college veiligheid in, op en langs de kust van groot belang. Een aantal tragische incidenten in de zomer van 2020 heeft de urgentie hiervan extra onderstreept. Door middel van voorlichting, advies en de fysieke aanwezigheid op het strand leveren de reddingsbrigades een niet te onderschatten bijdrage aan de veiligheid op en langs onze kust. De strandpost van de Monsterse reddingsbrigade heeft zijn economische levensduur bereikt. Deze semi-permanente post wordt daarom vervangen door een vaste strandpost omdat deze, naast veiligheidsinhoudelijke voordelen, ook economische en materiële voordelen biedt.

Met haar toonaangevend en innovatief glastuinbouwcluster, dat diep is verankerd in het DNA van Westland, is de gemeente uniek in de wereld. De sector is belangrijk voor de economie van onze regio, maar ook op (inter)nationaal niveau. Dat is een van de leidende gedachten geweest bij het beschikbaar stellen van investeringsgelden uit de zogenoemde Westland Agenda I en II. Vanuit de Westland Agenda zijn in samenwerking met lokale bedrijven impulsen gegeven aan de Westlandse economie. Dit 'Westlandse model', waarbij bedrijfsleven en overheid in een pps-achtige constructie (pps = publiek-private samenwerking) goed samenwerken, viel in positieve zin op en heeft dan ook navolging gekregen in diverse andere regio's. Wij gaan daarom verder met deze publiek-private samenwerking in het kader van een te formuleren Westland III agenda. Voor de verdere ontwikkeling van onze economie en welvaart is het noodzakelijk dat voldoende talenten kiezen voor een carrière in de glastuinbouw. Een goede aansluiting tussen onderwijs en glastuinbouw is daarvoor essentieel en vormt daarom het speerpunt van de Lokaal Educatieve Agenda.

Het versterken van de kennis en innovatie infrastructuur van de glastuinbouw (productie, handel/logistiek en technische toelevering) in het Westland is een belangrijk speerpunt van het gemeentelijk beleid. Om dat te bereiken is ingezet op de ontwikkeling van een Greenport Horti Campus, met het World Horti Center als fysiek middelpunt. In de perspectiefbrief van juni 2020 hebben wij aangegeven de kennis en innovatieontwikkeling in de glastuinbouw een verdere impuls te willen geven. Daarmee willen we onze internationale koppositie behouden en gelijktijdig een bijdrage leveren aan een duurzamere en gezondere wereld. Overheid, ondernemers en onderwijs/onderzoek moeten elkaar hierin stimuleren. Gelijktijdig heeft Royal Flora Holland kenbaar gemaakt dat zij een ander lange termijn perspectief ziet voor de veiling in Naaldwijk. Enkele van de huidige op het veilingterrein gevestigde functies zouden (in aangepaste en waarschijnlijk compactere vorm) verhuizen naar de Mars-locatie, waarbij ruimte vrij komt.

Daarnaast lijkt er in regionaal verband een kans te ontstaan ten aanzien van de komst van Hoogwaardig Openbaar Vervoer, waarbij juist dit gebied dicht bij het tracé kan komen te liggen.

Drie ontwikkelingen komen in tijd en plaats bij elkaar. Daarom wordt de ontwikkeling gezien voor een groter gebied: het Floragebied. Een bereikbare plaats waar de stimulering van kennis en innovatie in de glastuinbouw ruimte krijgt in combinatie met goede verbindingen. In een dergelijke omgeving kan ook ruimte worden ingeruimd voor wonen en voorzieningen.

Beleidspeerpunten

Om de bovenstaande uitdagingen het hoofd te bieden en onze ambities te verwezenlijken zetten we de komende periode extra stevig in op:

Veiligheid

Een veilig en leefbaar Westland heeft voor ons de hoogste prioriteit. Als open economie wordt ook de gemeente Westland steeds vaker geconfronteerd met ernstige vormen van ondermijning. Voor de aanpak van ondermijning zoeken we de samenwerking met ketenpartners en inwoners (WestlandProgramma 2018-2022). In de komende periode gaan we het bestuurlijk instrumentarium verder verbreden, versterken we onze informatiepositie en vergroten we de bewustwording rondom ondermijning.

Onderwijs

De vraag naar nieuwe en innovatieve onderwijsconcepten neemt toe. De gemeente faciliteert en stimuleert deze ontwikkelingen met een lange termijn *Integraal Huisvestingsplan Voortgezet Onderwijs*. In de komende periode zetten we, samen met WSKO en ISW in op de inrichting van het 2-16 onderwijs bestaande uit de gezamenlijke huisvesting van Kinderdagverblijf, een PO-school en een VO-school, waarbij de twee hoogste groepen van het PO en de laagste groepen van het VO een zogenaamd tienercollege vormen. Deze ontwikkeling vindt plaats op de bestaande locatie van ISW Irenestraat te Poeldijk. Daarnaast actualiseren we in het komende jaar het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs waarbij we samen met de schoolbesturen optrekken en waarbij we gaan kijken naar groeiende leerlingenaantallen, grondexploitaties in nieuwe woonwijken en boekwaarde van bestaande onderwijsgebouwen.

Wonen

Ruimte vinden in het dichtbebouwde Westland is een uitdaging. Dit geldt zeker ook voor de realisatie van een ambitieus woningbouwprogramma. De realisatie van extra sociale huurwoningen zoeken wij dan vooral in aanpassingen en verdichting van bestaande plannen. De realisatie van nieuwbouw kost tijd maar de druk op de woningmarkt is nu al groot. Tijd “kopen” doen wij door het realiseren van flexwoningen voor onze Westlandse speedzoekers.

Toekomstbestendige dorpscentra

De coronacrisis raakt met name de horeca en detailhandel buitengewoon hard en heeft een negatieve impact op de levendigheid en de toekomstbestendigheid van de dorpscentra. In de komende periode gaan we, met alle belanghebbenden, voortvarend samen aan de slag met een nieuwe detailhandelsvisie. Daarbij zetten we in op clustering van detailhandel in de dorpscentra.

Omgevingsvisie, Omgevingsplan en Omgevingswet

In 2021 gaan we de omgevingsvisie voor de gemeente Westland vaststellen. Daarin lopen we voorop in gemeenteland. We werken daarbij samen met onze inwoners en ondernemers aan een optimale balans tussen de ecologische, economische en de sociale belangen binnen onze gemeente. Het streven is om in 2030 een ideaal Westlands evenwicht bereikt te hebben tussen deze belangen. De Omgevingsvisie moet ervoor zorgen dat toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen ons dichterbij dit geschetste perspectief brengen. En zorgen voor een goede mix tussen betrouwbaarheid, continuïteit en flexibiliteit.

Afval

Met de maatregelen uit het afvalbeleidsplan dragen wij bij aan een duurzaam en aantrekkelijk Westland; waarin inwoners van Westland bewust omgaan met grondstoffen en waardoor zo min mogelijk (recycle-

baar) afval in de restafvalcontainer belandt. We investeren in nieuwe inzamelmiddelen om bronscheiding van onder andere plastic verpakkingen, blik en drinkpakken mogelijk te maken.

Groen en klimaatadaptatie

Openbaar groen is belangrijk voor een prettig woon- en leefklimaat. De komende periode zetten we daarom in op verbetering van de bestaande groenstructuur, gaan we groen inclusief bouwen stimuleren en maken we ruimte voor meer groen en blauw in straten en pleinen. In de komende periode willen we nieuwbouw zo veel mogelijk klimaat adaptief bouwen, dat geldt voor zowel woningen als voor de openbare ruimte. Samen met inwoners, ondernemers en andere overheden werken we zo aan een 100% klimaatbestendige gemeente in 2040.

Sociaal domein

Op basis van de informatie die in september 2020 beschikbaar is (en verwerkt in de ProRap) kan geconcludeerd worden dat de stijgende lijn van de kosten voor het sociaal domein zich ook volgend jaar voortzet. Deze ontwikkelingen vergroten de druk om binnen het uitgavenplafond te blijven. Onze inzet blijft er echter onverminderd op gericht zijn, dat niemand in Westland buiten de boot valt. Wij zorgen voor elkaar, ook als de overheid krap zit. Het college kiest er dus niet voor om rigoureuus te bezuinigen, maar om de kwaliteit overeind te houden in combinatie met gerichte effectieve maatregelen gericht op innovatie van het aanbod van hulp en ondersteuning: een transformatie. Het college wil gedurende deze transformatie extra incidentele middelen beschikbaar stellen om het verschil tussen het plafond en de werkelijke kosten te overbruggen. Op deze wijze wordt er dus toegegroeid naar een uitgavenplafond en kunnen de kosten op een zorgvuldige en verantwoorde wijze worden beteugeld en kan ingezet worden op de lobby om extra middelen te verkrijgen van het Rijk.

Het SCP (Sociaal Cultureel Planbureau) signaleert trends en uitdagingen voor de toekomst waar we als gemeente mee te maken krijgen. Het gaat daarbij over eenzaamheid, schuldenproblematiek, dreigend tekort aan mantelzorg, toenemende druk op kwetsbare groepen en het wegvallen van sociale structuren o.a. bij het verenigingsleven. Dat vraagt om nieuwe patronen en werkwijzen, die we lerend met elkaar ontwikkelen. We zetten daarbij in op een inclusieve samenleving.

Mobiliteit

Een goede bereikbaarheid is essentieel voor het functioneren van het economisch zo belangrijke glas-tuinbouwcluster. Dat geldt voor het wegverkeer, maar in toenemende mate ook voor OV- en fietsverbindingen. Het college haakt aan bij initiatieven die er zijn en maakt extra middelen vrij voor het verbeteren van de mobiliteit en het oplossen van knelpunten. Denk daarbij aan het aanhaken op de Randstadrail, realiseren van hoogwaardige openbaarvervoer verbindingen en snelle fietspaden. Dit doen we samen met het rijk, de provincie en de MRDH.

Sport en cultuur

De coronacrisis toont eens te meer aan hoe belangrijk sport en cultuur zijn in ons dagelijks leven. Deze sectoren zorgen voor verbondenheid met elkaar, versterken de sociaal-maatschappelijke verbanden en hebben een positieve invloed op onze gezondheid en geluksbeleving. We ondersteunen voorzieningen als zwembaden, hockeyvelden, ook als dat op de korte termijn geld kost, op de langere termijn levert het ons levensvreugde en gezonde inwoners op. De komende periode blijven we de sportverenigingen en de cultuursector ondersteunen. We nemen daarbij de lange termijneffecten van deze crisis op deze sectoren mee.

Tot slot

De coronapandemie raakt de wereld ongekend hard. Het kabinet en internationale organisaties zoals de Wereldbank, de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en de Verenigde Naties (VN) spreken zelfs over de grootste crisis sinds de Tweede Wereldoorlog. Deze internationale crisis, waarvan de langetermijngevolgen op dit moment moeilijk in te schatten zijn, maakt dat deze programmabegroting met meer onzekerheden omgeven is dan in voorgaande jaren het geval was. Westland

zit echter niet bij de pakken neer, juist in deze moeilijke tijden zijn we er voor elkaar en ondersteunen we elkaar.

GEMEENTE WESTLAND

Begroting 2021-2024

2. FINANCIËLE HOOFDLIJNEN

Financieel Meerjarenperspectief

Ontwikkelingen vanaf de begroting 2020 naar begroting 2021

De financiële startpositie is gebaseerd op de in november 2019 door u vastgestelde begroting 2020-2023, aangevuld met opgaven die onvermijdelijk zijn vanwege landelijke en lokale ontwikkelingen. De vastgestelde begroting 2020-2023 kent batige saldi in alle jaarschijven. Deze variëren van € 0,65 miljoen in 2021 tot € 0,33 miljoen vanaf 2024. Zoals gebruikelijk wordt het financieel meerjarenperspectief voor de jaren 2021-2024 geactualiseerd om op deze wijze de budgettaire ruimte voor de begroting 2021-2024 te kunnen bepalen. Belangrijke onderdelen daarin zijn de structurele doorwerking van de Jaarrekening 2019, de actualisatie van de raming voor het Gemeentefonds op basis van de meicirculaire en de zogenaamde onontkoombare ontwikkelingen.

Dit leidt tot het volgende financieel meerjarenperspectief, dat als uitgangspunt is opgesteld voorafgaand aan het opstellen van de Perspectiefbrief.

(bedragen x € 1.000)				
Financieel Meerjarenperspectief	Raming	Raming	Raming	Raming
Omschrijving	2021	2022	2023	2024
Saldo meerjarenbegroting 2020-2023	135	573	5	5
Amendement Islamitische school	167	16	15	15
Raad december 2019: verordeningen	349	268	310	310
Huidig saldo	651	857	330	330
1. Actualiseren MJB				
- Structurele effecten ProRap 2019	-202	-151	-151	-151
- Areaaluitbreiding 2019	-300	-300	-300	-300
- Incidenteel 2024				640
Subtotaal	-502	-451	-451	189
2. Structurele effecten Jaarrekening 2019	-950	-950	-950	-950
3. Dividend en garanties				
- Dividend aanpassing Evides	-150	-150	-150	-150
- Garantstellingsprovisie HVC	30	30	30	30
Subtotaal	-120	-120	-120	-120
4. Ontwikkelingen gemeentefonds				
- September- en decembercirculaire 2019	1.600	1.900	1.600	2.500
- Aantallen woningen e.d.	300	300	300	300
- Meicirculaire 2020	600	1.362	71	-1.050
- Effect herijking gemeentefonds		-500	-1.000	-1.500
Subtotaal	2.500	3.062	971	250
5. Reserves en kapitaallasten				
- Reserves	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
- Effect investeringen op kapitaallasten	815			
Subtotaal	815	0	0	0
6. Onontkoombare posten (exogeen)				
- Algemene posten	-1.419	-859	-859	-859
- Dekking afvalstoffenheffing	1.516	1.446	1.446	1.446
Subtotaal	97	587	587	587
Totaal Financieel meerjarenperspectief	2.491	2.985	367	286

1. Actualiseren Meerjarenbegroting

Het actualiseren van de meerjarenbegroting betreft het verwerken van de structurele effecten uit de ProRap 2019, het verwerken van de jaarlijkse areaaluitbreiding (uitbreiding openbaar gebied, aantallen woningen e.d. en het toevoegen van de incidentele budgetten voor de nieuwe jaarschijf 2024.

2. Structurele effecten Jaarrekening 2019

De verwerking van de structurele effecten uit de Jaarrekening 2019 betreft een structureel nadeel van € 0,95 miljoen op afvalinzameling en -verwerking; de structurele effecten voor het sociaal domein zijn hierin niet meegenomen, maar zijn separaat meegenomen in het budgettair kader sociaal domein.

3. Dividend en garanties

Er worden aanpassingen verwacht van het dividend bij Juva en Evides. Bij Evides komt dit door een maximaal te hanteren vermogenskostenvoet, bij Juva is de dividenduitkering op het huidige niveau gegarandeerd tot en met 2022 en bestaat de kans dat deze daarna lager uit zal vallen. Hiermee is nu nog geen rekening gehouden in het budgettair beeld. De verwachte provisie voor garantstellingen bij HVC wordt licht verhoogd in verband met hogere uitstaande garanties.

4. Ontwikkelingen gemeentefonds

De verwerking van de september- en decembercirculaire 2019 levert een redelijk voordeel op. De mei-circulaire is positiever dan verwacht, mede door de afrekening over het jaar 2019. Echter, de verwachte structurele effecten van de herverdeling van het gemeentefonds doen de effecten van de genoemde circulaire grotendeels teniet. Het is overigens nog onduidelijk wat het effect van de herverdeling is op het budget voor het sociaal domein. Indien dit positief uitpakt dan zal het gebruikt worden om de transformatie binnen het sociaal domein soepeler te laten verlopen.

5. Reserves en kapitaallasten

De actualisatie van de reserves bij de jaarrekening leidt tot aangepaste bestedingsplannen en een wijziging van de reservepositie. Dit leidt tot een rente-effect, omdat de reserves een financieringsfunctie kennen (bespaarde rente). Dit effect moet nog worden berekend en staat daarom nog op pro memorie. Er treden rentevoordelen op als gevolg van de vertraging in de uitvoering van de investeringen dat vergroot wordt door de lage rentestand. Dit effect heeft voor 2020 en 2021 een positief effect op het begrotingssaldo. Voor de jaren na 2021 vertaalt het rentevoordeel zich in een (gedeeltelijke) invulling van de stelpost sturen op kapitaallasten.

6. Onontkoombare posten (exogeen)

De algemene posten betreffen met name structurele effecten uit de 1e Actualisatie 2020. Het gaat dan om lagere inkomsten WABO leges, kosten Generatiepact, inrichting e-depot Historisch archief, de Basisregistratie Personen (BRP) en een bijdrage in de kosten voor de nationale ombudsman. Vanaf 2021 komen daar de kosten voor de digitale toegankelijkheid voor commissievergaderingen bij. Er zijn ook enkele voordelen: in 2021 en 2022 wordt voor het overdragen van het belang in HVC Geothermie een ontwikkelvergoeding ontvangen van HVC en in 2021 ramen wij per saldo een opbrengst van de verkoop van het voormalige gemeentehuis in 's-Gravenzande. Voor een aantal posten worden ook onontkoombare nadelige bijstellingen voorzien van ruim € 2,0 miljoen structureel. Het betreft hier de bijdrage VNG, schuldhulpverlening, indexering bij contracten zorg, bij leerlingenvervoer en bij openbare ruimte, indexeringen subsidies en bijdragen, dekkingstekort inzameling oud papier en karton en de premies brand- en overige verzekeringen. Wij verwachten een toename van de kosten voor afvalinzameling en overeenkomstig het uitgangspunt van kostendekkendheid leidt dit tot een structurele verhoging van de afvalstoffenheffing.

Het zo resterende saldo van het Financieel meerjarenperspectief is ingezet om de voorstellen te kunnen financieren.

Financiering

Vanuit het Financieel Meerjarenperspectief resulteert na de verwerking van de meicirculaire een structureel licht positief kader van zo'n € 0,3 miljoen, met incidenteel extra middelen in 2021 en 2022 van € 3,0 miljoen, respectievelijk € 2,5 miljoen. Aangevuld met de onttrekking uit de reserve Versterking financiële soliditeit van € 25 miljoen zijn dit de middelen die worden ingezet. Daarnaast is het initiatiefvoorstel vanuit de raad voor een extra subsidie aan sportverenigingen verwerkt en wordt voorgesteld dit ook toe te passen op andere verenigingen, zoals scouting. We houden daarmee nog ruimte over om in de jaren 2021 tot en met 2023 een extra bedrag aan de Algemene reserve te doteren van € 1,5 miljoen. Daarnaast stellen we voor om de latere invoering van reclamebelasting te dekken vanuit de Algemene reserve.

Voor de continuering van de pilot inzet particuliere veiligheidsdiensten hebben we structureel € 0,11 miljoen opgenomen en voor twee extra bevolkingscontroleurs bij Burgerzaken € 0,132 miljoen. Van de inwoners van Westland vragen we in deze ook een bijdrage. Deze bijdrage bestaat uit een hogere bijdrage voor begraven en een verhoging van de afvalstoffenheffing in verband met de structureel hogere lasten voor afvalinzameling en –verwerking. Hier staat tegenover dat we streven naar meer afvalscheiding en minder verbranding van restafval, wat een duidelijke milieuwinst oplevert. Tot slot hebben we beleidsvoornemens opgenomen voor een verhoging van de baten gemoeid met commerciële evenementen en de exploitatie van het strand. Dit ter dekking van de eerder toegelichte voorstellen op dit terrein.

Voorstellen Perspectiefbrief

(bedragen x € 1.000)

Beleidsvoornemens Perspectiefbrief	Benodigd Bedrag	Dekking Fonds/ reserve	2021	2022	2023	2024
1. Steunfonds corona						
Minder inkomsten leges	2.500	2.500				
Steunmaatregelen coronacrisis	3.500	3.500				
2. Investerings op korte termijn						
Aanpassen evenemententerrein			-150			
Verhoging baten commerciële evenementen				15	45	65
Reddingsbrigade strandpost Monster	600			-70	-69	-68
Verhoging baten strand				50	100	150
Zwembad De Hoge Bomen (machines e.d.)	1.700	1.700				
Uitstellen invoering reclamebelasting			-750	-750		
Dekking reclamebelasting uit reserve			750	750		
Sport: Modernisering de Waterman	2.600	2.600				
Dekking modernisering de Waterman	-800	-800				
Cultuur			-600	-600		
3. Investerings op middellange termijn						
Economische opgaven Westland agenda	1.260	1.260	-900	-900		
Uitvoeringsfonds centrumplannen	5.000	5.000				
WOS			-140	-140	140	140
Lokaal educatieve agenda (LEA)			-250	-250	-250	-250
Verkenning GHC	1.000	1.000				
Ruimtelijke ordening-stedenbouwkundig	350	350				
Strategische aankoop woning	850	200				
Subtotaal voorstellen	18.560	17.310	-2.040	-1.895	-34	37

Vervolg voorstellen Perspectiefbrief	Benodigd Bedrag	Dekking				
		Fonds/ reserve	2021	2022	2023	2024
Subtotaal voorstellen	18.560	17.310	-2.040	-1.895	-34	37
4. Investerings op lange termijn						
Erasmusverbinding, no regret maatregel	1.500	1.500				
Amendement islamitische school	150	150	-300			
Integraal Huisvestingsplan voortgezet onderwijs					-200	-570
Verkeer en vervoer	2.750	2.750				
Verkeer en vervoer, dekking mobiliteitsfonds	-2.750	-2.750				
Sportpark De Hoge Bomen	2.040	2.040				
Nieuwbouw De Naald handhaven	p.m.					
Exploitatie						
Pilot inzet particuliere veiligheidsdiensten			-110	-110	-110	-110
Uitbreiding begraafplaats De Lier	550		-21	-21	-21	-20
Begraafplaats De Lier, dekking tarief	-550		21	21	21	20
Hogere bijdrage begraven			200	300	400	500
Subsidie sportvereniging 3 jaar (initiatiefvoorstel)			-130	-130		
Extra subsidie overig (w.o. scouting) 3 jaar			-38	-38		
Versterken Algemene reserve			-560	-945	-45	
Burgerzaken (2fte bevolkingscontroleur)			-132	-132	-132	-132
Overige beleidsvoornemens (niet toegelicht)			742	142	442	442
Rentenadeel inzet soliditeitsreserve			-450	-450	-450	-450
Correctie financieringsrente			327	273	-238	-3
Totaal voorstellen Perspectiefbrief	22.250	21.000	-2.491	-2.985	-367	-286

1. Steunfonds corona

Om de kosten die gerelateerd zijn aan de coronacrisis te kunnen financieren wordt een steunfonds gecreëerd. Kosten waarvoor de gemeente geen compensatie vanuit het Rijk krijgt. Dit betreft vooral steunmaatregelen aan Westlandse ondernemingen, stichtingen en verenigingen. Voor het steunfonds verwachten we in totaal € 6 miljoen nodig te hebben.

2. Investerings op de korte termijn

Evenemententerrein

Voor het aanpassen van het evenemententerrein De Wollebrand hebben we in 2021 een eenmalig bedrag van € 0,15 miljoen beschikbaar. Een deel van deze kosten wordt in rekening gebracht bij organisatoren van commerciële activiteiten,

Reddingsbrigade strandpost Monster

Om een vaste strandpost voor de Monsterse reddingsbrigade te realiseren wordt € 0,6 miljoen geïnvesteerd.

In stand houden van voorzieningen

Voor in stand houden van de voorzieningen worden de volgende middelen beschikbaar gesteld:

- Zwembad de Hoge Bomen een bedrag voor de noodzakelijke investeringen;
- Zwembad de Waterman een eenmalige bijdrage om het zwembad up-to-date te maken;
- Sportpark de Hoge Bomen middelen om de problematiek rondom het hockeyveld op te lossen.

Voor de instandhouding van voorzieningen wordt een bedrag van € 4,7 miljoen ingezet vanuit het investeringsfonds (reserve Sport € 0,8 miljoen, reguliere investeringsplan € 0,6 miljoen en reguliere exploitatie € 0,15 miljoen).

Cultuur

Voor het verder implementeren van de programma's voor de gesubsidieerde culturele instellingen stellen we in 2021 en 2022 € 0,6 miljoen beschikbaar.

3. Investerings op de middellange termijn

Voor investeringen op de middellange termijn wil het college € 6,3 miljoen inzetten vanuit het investeringsfonds en € 3,1 miljoen vanuit de exploitatiebegroting. In totaal € 9,4 miljoen.

Economie

Voor impulsen in de Westlandse economie (breder dan alleen het glastuinbouwcluster) is, samen met het bedrijfsleven, een substantieel bedrag van ruim € 3 miljoen beschikbaar onder voorwaarde dat het bedrijfsleven een minstens even groot bedrag bijdraagt;

Centrumplannen

Om belangrijke zaken voor verbetering van de fysieke leefomgeving in de dorpscentra uit de uitvoeringsagenda's op te pakken, wordt € 5 miljoen in de dorpscentra geïnvesteerd.

WOS

Vanuit de exploitatie wordt in 2021 en 2022 € 0,14 miljoen extra bijgedragen aan de professionalisering van de WOS. Vanaf 2023 staat de gemeentelijke bijdrage dan gelijk aan de wettelijke verplichting.

Lokaal educatieve agenda (LEA)

Voor de Lokaal Educatieve Agenda is met ingang van 2021, gedurende vier jaar € 0,25 miljoen beschikbaar.

Verkenning Greenport Horti Campus

Een toekomstige ontwikkeling van het veilingterrein biedt mogelijkheden voor de Westlandse economie en samenleving. Er ontstaat ruimte in dit gebied om de positie van Westland als internationaal koploper in de glastuinbouw te versterken en te laten zien hoe Westland kan bijdragen aan onder andere het voeden en vergroenen van de wereld. Voor onderzoek en voor de eventuele vervolgstappen wordt vanuit het investeringsfonds € 1 miljoen beschikbaar gesteld.

Ruimtelijke ordening-stedenbouwkundig

Voor verkenningen ruimtelijke ordening-stedenbouwkundig is eenmalig een bedrag van € 0,35 miljoen beschikbaar.

Strategische aankoop woning

In verband met de strategische aankoop van een woning is eenmalig een bedrag van € 0,8 miljoen beschikbaar.

4. Investerings op de lange termijn

Amendement islamitische school

Voor het eenmalig aanpassen van een gebouw hebben we in 2021 eenmalig een bedrag van € 0,3 miljoen beschikbaar.

Integraal Huisvestingsplan Voortgezet onderwijs

Om te kunnen voldoen aan de toekomstige vraag naar onderwijshuisvesting is een visie ontwikkeld. Om de daarvoor benodigde investeringen te kunnen doen, worden de jaarlijkse kapitaallasten vanaf 2023 verhoogd.

Mobiliteit

Voor het functioneren van het economisch zo belangrijke glastuinbouwcluster is een goede bereikbaarheid essentieel. Voor het verbeteren van de mobiliteit wordt € 4,25 miljoen gereserveerd, voor € 2,75 miljoen te financieren uit het mobiliteitsfonds. Hierbij wordt aangehaakt bij de volgende initiatieven:

- A4 brug Zwethzone koppelen aan aanleg Metropolaan Fietspad Naaldwijk-Rijswijk;
- Bijdrage reconstructie kruispunt Poeldijkseweg in samenhang met Lozerlaan/Erasmusweg;
- Bijdrage kruispunt Coldenhovelaan/Hondenbot;
- Bijdrage aan de Erasmusvaart, waardoor meer water kan worden gebufferd en de waterkwaliteit en ecologie worden verbeterd. Deze vaart biedt mogelijkheden voor recreatievaart.

Consequenties Perspectiefbrief

Deze begroting 2021 bevat voorstellen waarmee de komende jaren voldoende steun kan worden verleend aan de Westlandse gemeenschap en daarnaast kan worden geïnvesteerd in noodzakelijke voorzieningen en projecten. Voor een groot deel wordt hiervoor een beroep gedaan op de reserve Versterking financiële soliditeit, waarmee een Investeringsfonds en steunfonds worden ingesteld. Maar er wordt ook een aantal voorstellen gedaan die, voorzien van structurele dekking, in de meerjarige exploitatie verwerkt zullen worden.

Na verwerking van de beleidsvoornemens ziet het FMP 2021-2024 er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)						
Budgettair kader Perspectiefbrief 2021-2024		Eenmalige investeringen	2021	2022	2023	2024
Huidig saldo Financieel meerjarenperspectief			2.491	2.985	367	286

Nieuwe wensen en ontwikkelingen Perspectiefbrief

1. Beleidsvoornemens, ontwikkelingen na FMP

- Beleidsvoornemens	-4.001	-4.171	-772	-891
- Rentnadeel inzet soliditeitsreserve	-450	-450	-450	-450
- Correctie financieringsrente	327	273	-238	-3
- Extra versterken Algemene reserve	-460	-295	205	
- Dekkingsvoorstellen beleidsvoornemens	2.093	1.658	888	1.058
- Tekort sociaal domein t.o.v. kader	-3.500	-1.500	-1.500	-1.500
- Dekking tekort sociaal domein	3.500	1.500	1.500	1.500

Subtotaal

-2.491 -2.985 -367 -286

2. Investerings- en steunfonds

- Investeringsvoorstellen (kapitaallasten)	13.240				
- Dekking investeringsvoorstellen (kapitaallasten)	-3.550				
- Bijdragen uit Investeringsfonds	5.310				
- Voorstellen Corona steunmaatregelen	3.500				
- Dekking minder inkomsten leges	2.500				
- Meerkosten sociaal domein	4.000				

Subtotaal 25.000 0 0 0 0

Totaal Financieel meerjarenperspectief 25.000 0 0 0 0

1. Beleidsvoornemens en ontwikkelingen na FMP

Beleidsvoornemens

De beleidsvoornemens na opstelling van het FMP worden hieronder toegelicht. Een aantal budgettair neutrale voorstellen wordt in deze begroting toegelicht.

Rentenadeel inzet soliditeitsreserve

Het rentenadeel van structureel € 0,45 miljoen wordt veroorzaakt door het onttrekken van € 25 miljoen aan de reserve Versterking financiële soliditeit.

Dekkingsvoorstellen beleidsvoornemens

De dekkingsvoorstellen 'beleidsvoornemens' betreffen aan de ene kant de dekking voor de meer structurele wensen en aan de andere kant de extra opbrengsten i.v.m. het overdragen van het belang in Trias Westland aan HVC voor drie jaren, de opbrengst van de verkoop van het voormalig gemeentekantoor in 's-Gravenzande en de verlaging van de bijdrage aan de reserve blijverslening.

Sociaal domein

De kosten voor het sociaal domein, en dan met name die voor de jeugdzorg, zijn de afgelopen jaren fors gestegen. De totale structurele kosten voor het sociaal domein lopen in de gemeente Westland op van netto € 63 miljoen in 2017 tot naar verwachting ruim € 77,5 miljoen. Dat is veel hoger dan in de meerjarenbegroting is geraamd.

De gemeente Westland is hierin niet uniek. Feitelijk krijgen alle gemeenten structureel te weinig geld van het Rijk om de stijgende kosten te dekken. Deze ontwikkeling leidt bij ongewijzigd beleid tot uitholling van de rest van de begroting en daarmee tot een ons inziens onaanvaardbare bezuiniging op bijvoorbeeld voorzieningen en de openbare ruimte.

In de meerjarenbegroting 2020 was voor € 70,5 miljoen dekking beschikbaar. Dit impliceert dat de gemeente, zonder nadere maatregelen, structureel € 7 miljoen dekkingstekort zou hebben. Om het dekkingstekort van € 7 miljoen op te lossen, zet het college in op de volgende meersporenaanpak:

1. Het uitgavenplafond, conform stand meerjarenbegroting 2020, in het sociaal domein afgrenzen op € 72 miljoen (structureel komt hierdoor € 1,5 miljoen beschikbaar);
2. De voortdurende kostenstijgingen beteugelen;
3. Een lobby naar het Rijk voor structurele compensatie.

Zoals eerder gemeld in de Perspectiefbrief kiest het college er niet voor rigoureus te bezuinigen, maar de kwaliteit overeind te houden in combinatie met effectieve maatregelen die onnodig gebruik van de voorzieningen kunnen voorkomen; een transformatie. Deze transformatie moet vanaf 2021 de eerste vruchten afwerpen en vanaf 2022 een structurele kostenbesparing van € 5,5 miljoen opleveren, zodat de uitgaven binnen het afgegrensde plafond van € 72 miljoen blijven. Het college gaat ervan uit dat de lobby richting het Rijk vanaf 2024 € 1,5 miljoen oplevert.

Om de transformatie van het sociaal domein vorm te geven wordt voorgesteld om in 2021 € 1,2 miljoen en in 2022 € 0,25 miljoen te onttrekken aan de reserve sociaal domein. Voor de transformatie zijn een drietal opdrachten opgesteld, die binnen het sociaal domein verder zullen worden uitgewerkt. Deze drie opdrachten; 1. het optimaal doen functioneren van het getransformeerde sociaal domein, 2. het opstellen van een inzichtelijke begroting sociaal domein alsmede sturing en rapportages en 3. het beteugelen van de kosten sociaal domein, in de vorm van een financieel hek rondom het sociaal domein, zullen zowel binnen de bestaande ambtelijke organisatie als de ketenpartners worden opgepakt vanuit een nieuw op te tuigen programmastructuur. Ter ondersteuning van deze 'tijdelijke' "programmastructuur zullen enkele externe ondersteuners worden ingezet bij het uitwerken, aanbrengen en implementeren van de benodigde veranderingen.

Het is de bedoeling stapsgewijs naar het budgetplafond toe te groeien. Het college wil gedurende de overgangsperiode extra incidentele middelen beschikbaar stellen om het verschil tussen het plafond en de verwachte kosten te overbruggen. Dat betekent dat wij u voorstellen voor de periode 2020 tot en met 2023 € 11,8 miljoen (2020 € 5,3 miljoen, 2021 € 3,5 miljoen, 2022 € 1,5 miljoen en 2023 € 1,5 miljoen) beschikbaar te stellen uit de reserves, waarvan € 4 miljoen uit de reserve Versterking financiële soliditeit. Op deze manier kunnen we op een zorgvuldige en verantwoorde wijze de kosten terugdringen en inzetten op de lobby om extra middelen te verkrijgen van het Rijk.

Op deze wijze komen we op een saldo van programma 6 van € 72 miljoen (het uitgavenplafond). In de huidige meerjarenbegroting is het saldo echter € 74 miljoen. Deze € 74 miljoen komt overeen met de in de Perspectiefbrief genoemde € 72 miljoen aangevuld met de volgende wijzigingen, met name indexatie van budgetten van verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen uit de 1^e Actualisatie 2020, een extra rijksbijdrage uit de meicirculaire 2020 voor Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en een verschuiving van budget uit programma 7 Volksgezondheid en milieu naar programma 6. Tegenover deze verhoging van het saldo van programma 6 staan verwachte extra uitgaven. De extra middelen hebben geen invloed op het verwachte tekort.

2. Investerings- en steunfonds

Voor het investering- en steunfonds en voor de versterking van de reserve sociaal domein wordt € 25 miljoen ingezet uit de reserve Versterking financiële soliditeit. Hiervoor is aangegeven waaraan dit wordt besteed.

Uit het investeringsfonds van € 15 miljoen worden aan de ene kant investeringsvoorstellen gedekt waar tegenover kapitaallasten staan. Voor een deel worden deze investeringen gedekt uit andere reserves, waarvoor er per saldo € 9,69 miljoen netto aan investeringen wordt uitgegeven. Aan eenmalige bijdragen wordt € 5,31 miljoen uitgegeven.

Voor de verwachte netto kosten aan steunmaatregelen corona wordt € 3,5 miljoen gereserveerd. Voor minderopbrengsten aan leges en belastingen € 2,5 miljoen. Er wordt € 4 miljoen toegevoegd aan de reserve sociaal domein om de transformatie mogelijk te maken.

Het budgettair kader van de begroting is uiteindelijk meerjarig sluitend.

GEMEENTE WESTLAND

Begroting 2021-2024

3. LEESWIJZER

Inleiding

In de leeswijzer geven we een korte weergave van de doelstellingen van de programmabegroting en hoe deze is samengesteld.

Algemeen

De Gemeentewet schrijft voor dat iedere gemeente jaarlijks begrotings- en verantwoordingsstukken moet opstellen. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bevat de regelgeving daarvoor. In artikel 2 van de financiële verordening gemeente Westland 2019 is vastgelegd dat de raad bij aanvang van iedere raadsperiode een programma-indeling voor de komende raadsperiode vaststelt.

In de raadsvergadering van 16 april 2019 heeft uw raad het volgende besluit genomen:

- 1) De programma-indeling voor de resterende raadsperiode 2020-2022 vast te stellen die gebaseerd is op de taakvelden¹ conform BBV.
- 2) De onderverdeling van de programma's te baseren op de 3 W-vragen volgens het BBV.
- 3) Alleen de volgens het BBV verplichte paragrafen in de programmabegroting op te nemen.
- 4) De programma-indicatoren te handhaven zoals opgenomen in de huidige programmabegroting en op langere termijn in een gezamenlijk traject tussen raad en college een doelenboom met programma-relevante indicatoren te ontwikkelen.

Begrotingscirculaire 2021-2024

Jaarlijks brengt de provincie een begrotingscirculaire uit waarin de wettelijke criteria en een aantal onderwerpen zijn opgenomen die bijzondere aandacht verdienen met betrekking tot het financieel toezicht. De belangrijkste aandachtspunten in de huidige begrotingscirculaire zijn:

1. Bepalen van structureel en reëel evenwicht

Net als voorgaande jaren, moeten we de vereiste overzichten - overzicht van incidentele baten en lasten én overzicht van structurele mutaties in de reserves - gebruiken voor het bepalen en presenteren van het structureel begrotingssaldo. De provincie gaat specifiek toetsen hoe het 'overzicht van incidentele baten en lasten' maar ook het 'overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves' zich verhouden tot de Notitie structurele incidentele baten en lasten. We hebben hiervan kennis genomen en hebben voor de begroting hiernaar gehandeld.

2. Ontwikkelingen BBV

De commissie BBV heeft de volgende notities geactualiseerd en gepubliceerd:

- Notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken (juli 2019);
- Notitie materiële vaste activa (januari 2020);

We hebben kennis genomen van deze geactualiseerde notities en handelen hiernaar.

3. Specifieke onderwerpen

Sociaal domein

Bij het onderzoek van de begroting 2020 is gebleken dat veel gemeenten moeite hadden de begroting sluitend te krijgen. De inkomsten vanuit het Rijk compenseren de kosten in het sociaal domein niet meer en hierdoor ontstaan tekorten bij gemeenten. De financiële positie van gemeenten komt steeds meer onder druk te staan. Het Rijk heeft met de VNG afgesproken dat in het najaar van 2020 nieuw onderzoek is afgerond. Naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek jeugdzorg, de ontwikkelingen van het gemeentelijke beleid en de besluitvorming van het volgende kabinet zal de situatie in 2022 en 2023 meer duidelijk worden.

Voor de begroting 2020 beoordeelt de provincie of de raming in de (meerjaren)begroting voor het sociaal domein reëel zijn en welke risico's gemeenten lopen. Daarbij betreft de provincie tenminste de realisatie van de laatste jaarrekeningen, de verwachte realisatie voor het jaar 2020 en de controleverslagen

¹ De programma-indeling is gebaseerd op taakvelden volgens het Iv3-informatievoorschrift 2020 gemeenten en gemeenschappelijke regelingen.

van de accountant. In deze begroting doen wij u een voorstel voor het sociaal domein, waardoor wij voldoen aan dit uitgangspunt.

Omgevingswet

De provincie wijst op de invoering van de Omgevingswet. Naar verwachting treedt de Omgevingswet op 1 januari 2022 in werking. Wij zijn hier actief mee bezig en komen in het najaar 2020 met een omgevingsvisie 2.0.

Opzet begroting

De begroting 2021-2024 is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

Hoofdstukken 1 en 2 - Bestuurlijke en financiële hoofdlijnen

Dit onderdeel bevat een samenvatting van de belangrijkste punten uit de begroting. We actualiseren de prognose ten aanzien van het financieel meerjarenbeeld en schetsen op hoofdlijnen hoe - in meerjarig perspectief - onze financiële huishouding eruit ziet.

Hoofdstuk 4 - Programmaplan

Het programmaplan is samengesteld uit de volgende 10 programma's:

Programma 1 – Veiligheid

Programma 2 – Verkeer, vervoer en waterstaat

Programma 3 – Economie

Programma 4 – Onderwijs

Programma 5 – Sport, cultuur en recreatie

Programma 6 – Sociaal domein

Programma 7 – Volksgezondheid en milieu

Programma 8 – Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Programma 9 – Bestuur en ondersteuning

Programma 10 – Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen

Wat wil Westland bereiken?

- Geeft inzicht in de belangrijkste doelen en maatschappelijke effect(en);
- Bevat een overzicht van de wettelijk voorgeschreven beleidsindicatoren. Dit is een uniforme basisset van indicatoren die periodiek landelijk beschikbaar zijn.

Wat gaat Westland daarvoor doen?

- Geeft een beschrijving van de activiteiten en prestaties die nodig zijn om onze doelstellingen te bereiken in het begrotingsjaar;
- Indien mogelijk zijn er ook bijbehorende prestatie-indicatoren geformuleerd;
- Geeft inzicht in de betrokken verbonden partijen.

Wat gaat het Westland kosten?

- Bevat een overzicht van de lasten en baten.

In de programma's hebben wij naast de drie W-vragen ook de meest relevante externe ontwikkelingen, risico's en kade stellende beleidsnota's opgenomen. Daarnaast wordt in de drie W-vragen de informatie meegenomen van de verbonden partijen over de te realiseren activiteiten, prestaties en bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen.

Hoofdstuk 5 - Paragrafen

Alle paragrafen zijn wettelijk verplicht. Het BBV schrijft de volgende paragrafen voor:

- a) Lokale heffingen
- b) Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- c) Onderhoud kapitaalgoederen
- d) Financiering
- e) Bedrijfsvoering
- f) Verbonden partijen
- g) Grondbeleid.

De paragrafen geven een 'dwarsdoorsnede' van de begroting gezien vanuit een bepaald perspectief. Veel van de paragrafen zijn hierdoor een belangrijke aanvulling op de informatie over de begroting. De paragrafen vormen de kaders die de raad voor het college stelt voor het beheer en de uitvoering voor het beleid (en de begroting). De raad heeft hiermee de instrumenten in handen om:

1. De beleidslijnen van de diverse onderdelen van de financiële functie vast te stellen;
2. De hoofdlijnen van de uitvoering te controleren.

Hoofdstuk 6 - Financiële begroting

In dit deel van de begroting vindt u de financiële uitgangspunten en de meerjarige overzichten van baten en lasten, waarbij er tevens aandacht is voor de incidentele baten en lasten. Ook de geprognosticeerde balans in meerjarenperspectief, het EMU-saldo, de investeringsplanning en een overzicht van de reserves en voorzieningen worden gepresenteerd. De meeste overzichten in dit onderdeel zijn wettelijk voorgeschreven.

Hoofdstuk 7 - Vaststellingsbesluit

Hoofdstuk 8 - Bijlagen

In hoofdstuk 8 worden de veelvoorkomende begrippen en de afkortingen opgesomd en toegelicht.

GEMEENTE WESTLAND

Begroting 2021-2024

4. PROGRAMMA'S

4.1 Veiligheid

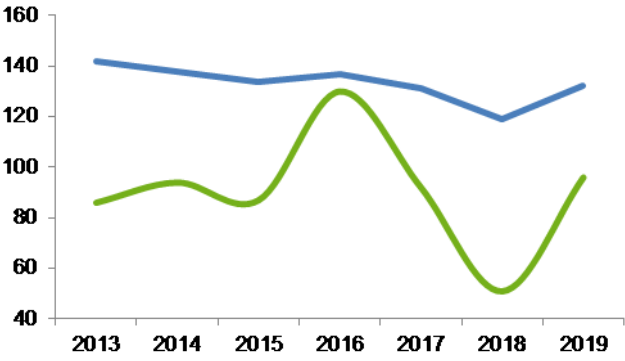
Inleiding

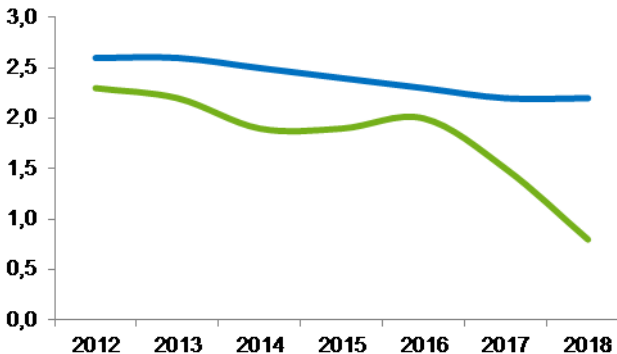
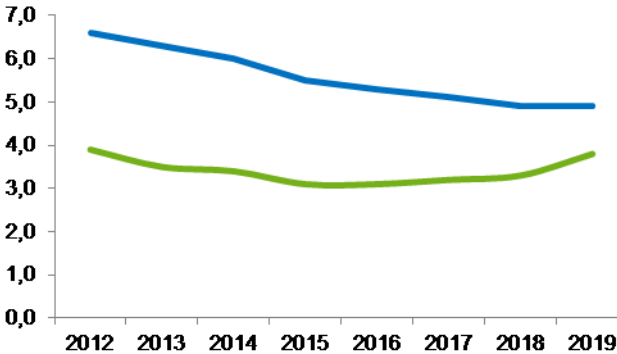
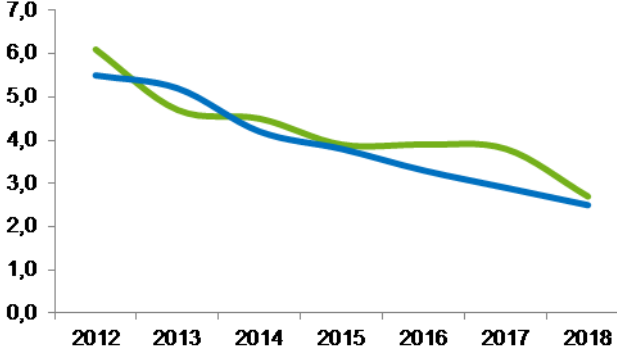
Veiligheid vormt de basis van prettig wonen en een vitale leefomgeving. Westland is een veilige gemeente. Dat willen we zo houden, want de impact van criminaliteit op het leven en welbevinden van inwoners is enorm groot. Een veilig Westland heeft voor ons daarom hoge prioriteit. We zetten alles op alles om Westland nog veiliger te maken door onze aanpak waar nodig te intensiveren. Daar hebben we alle Westlanders voor nodig. Zij kunnen bijdragen aan (meer) veiligheid voor zichzelf en de omgeving. Een aantal veiligheidsthema's vraagt de komende jaren om extra aandacht en inzet. Dat zijn onder meer ondermijning, veilig uitgaan en veilige evenementen en problematische jeugd en jeugdgroepen.

Wat willen we bereiken?

- Een stevig en waar mogelijk verder verbeterd veiligheidsbeeld van onze gemeente;
- Een grotere rol van inwoners en ondernemers op het gebied van veiligheid;
- Een toename van bestuurlijke en maatschappelijke weerbaarheid en minder speelruimte voor ondermijnende criminaliteit;
- Een aanvaardbaar niveau van veiligheid rond personen en gezinnen;
- Een afname van woninginbraken en andere high impact-delicten;
- Minder overlast en problemen rondom leefbaarheid;
- Een goed en veilig uitgaansklimaat;
- Veiligheid op en rond het water;
- Minder ongewenst gedrag van problematische jeugd en jeugdgroepen.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Verwijzingen Halt	96	Bureau Halt
Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.		
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland Nederland
	2013	86 142
	2014	94 138
	2015	87 134
	2016	130 137
	2017	92 131
	2018	51 119
	2019	96 132

Verplichte BBV-indicatoren		Resultaat	Bron
Winkeldiefstallen		0,8	CBS Diefstallen
Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.			
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland	Nederland
	2012	2,3	2,6
	2013	2,2	2,6
	2014	1,9	2,5
	2015	1,9	2,4
	2016	2,0	2,3
	2017	1,5	2,2
	2018	0,8	2,2
Geweldsmisdrijven			
		3,8	CBS Criminaliteit
Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).			
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland	Nederland
	2012	3,9	6,6
	2013	3,5	6,3
	2014	3,4	6,0
	2015	3,1	5,5
	2016	3,1	5,3
	2017	3,2	5,1
	2018	3,3	4,9
	2019	3,8	4,9
Diefstallen uit woning			
		2,7	CBS Diefstallen
Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.			
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland	Nederland
	2012	6,1	5,5
	2013	4,7	5,2
	2014	4,5	4,2
	2015	3,9	3,8
	2016	3,9	3,3
	2017	3,8	2,9
	2018	2,7	2,5

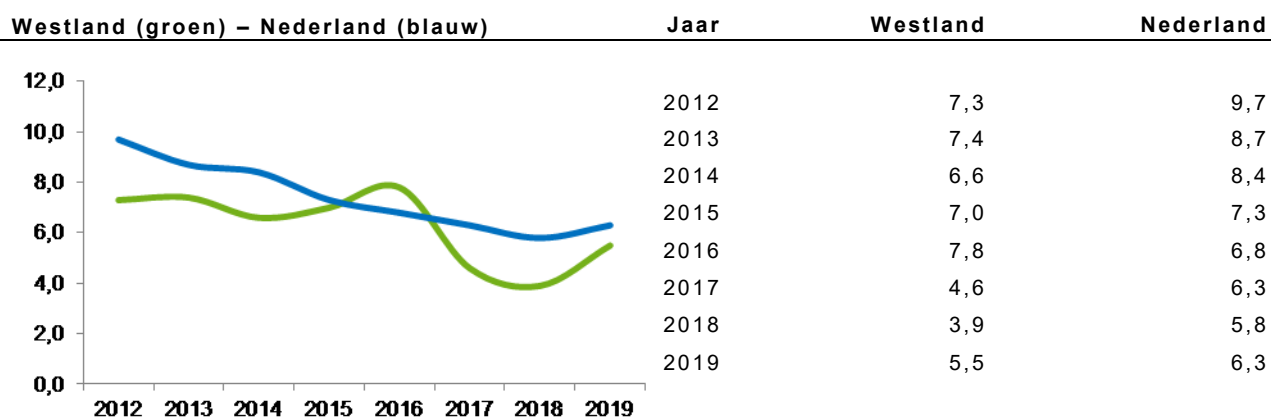
Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
----------------------------	-----------	------

Vernielingen en misdrijven tegen de openbare orde (in de openbare ruimte)

5,5

CBS Criminaliteit

Het aantal per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.

Facultatieve indicatoren

Effectindicator	0-meting	Actueel cijfer	2019	2020	2021	2022	Bron
Het rapportcijfer dat de Westlandse burger toekent aan de veiligheid		7,7 (2019)	7.7			7,5 (beoogd op basis van Wvb)	Integrale Veiligheidsmonitor (2-jaarlijks) Dit cijfer wordt achteraf gemeenten en gecommuniceerd.

Effectindicator	Westland	70.000+ gemeenten
Aandeel dat zich wel eens onveilig voelt in de buurt	10,7% (2019)	18,5%
Mate van overlast van buurtbewoners (fysieke verloedering, sociaal en verkeer)	34,2% (2019)	49,2%

Wat gaan we daarvoor doen?

- Coördineren van de samenwerking in en tussen ketens, partijen bij elkaar brengen en bevorderen en bewaken van de gezamenlijke (veiligheids)aanpak;
- Vergroten van het risicobewustzijn bij inwoners en ondernemers en stimuleren van risicogericht handelen;
- Het bestuurlijk instrumentarium op orde brengen, versterken van onze informatiepositie en vergroten van de bewustwording op het gebied van ondermijning;
- Ervoor zorgen dat de zorg- en veiligheidsketen optimaal functioneert en regie voeren bij complexe zaken;
- Opstellen van een integrale aanpak tegen woninginbraak waarin preventieve en repressieve maatregelen zijn benoemd;
- Intensiveren van de helingaanpak;
- Verminderen en/of beheersbaar houden van overlast in samenwerking met de leefbaarheidskringen;

- Omzetten van het huidige vaste cameratoezicht in een flexibelere variant;
- Opstellen van regelgeving en zorgen voor naleving daarvan ten behoeve van veilig uitgaan en veilige evenementen;
- Inzetten op tijdig signaleren van problematische jeugd en jeugdgroepen. Bij problematisch jeugdgedrag inzetten op vermindering van deze overlast;
- Stimuleren van publiek-private samenwerkingsverbanden ten behoeve van veilige winkelgebieden en veilige bedrijventerreinen;
- Continueren pilot inzet particuliere beveiligingsdiensten;
- Zorgen dat onze regelgeving, het toezicht en de handhaving op orde zijn ten behoeve van veilig toerisme en veilige recreatie;
- Realiseren van een vaste strandpost op het strand voor de Monsterse Reddingsbrigade;
- Werken aan gedragsbeïnvloeding, infrastructurele maatregelen en toezicht en handhaving ten behoeve van de verkeersveiligheid;
- Inzetten op preventie en bestrijding van brand, ongevallen, rampen en crises. Dit wordt uitgevoerd door de Veiligheidsregio Haaglanden (VRH);
- Zorgen voor preventie en deskundigheidsbevordering in het kader van polarisatie en radicalisering;
- Waarborgen van informatieveiligheid en privacybescherming;
- Tegengaan van agressie en geweld bij het uitvoeren van de publieke taak in samenwerking met onze veiligheidspartners;
- Zorgen voor de randvoorwaarden en werken aan bewustwording ten behoeve van ambtelijke en bestuurlijke integriteit.

Externe ontwikkelingen / risico's

- Ontwikkelingen als gevolg van het coronavirus kunnen gevolgen hebben voor de prioritering binnen het veiligheidsdomein;
- De Wet veiligheidsregio's wordt geëvalueerd. Deze wet beschrijft de werkwijze, structuur, rollen en taken van de veiligheidsregio's. Onbekend is welke gevolgen dit heeft voor gemeenten.

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) levert een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma.

Kaderstellende beleidsnota's

- Westlands veiligheidsbeleid 2019-2022;
- Regionaal beleidsplan politie, eenheid Den Haag;
- Regionaal beleidsplan Veiligheidsregio Haaglanden 2019-2022.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Programma 1 Taakveld	Werkelijk 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	6.769	7.161	7.157	7.155	7.145	7.144
1.2 Openbare orde en veiligheid	3.408	4.162	3.597	3.653	3.652	3.650
Totaal lasten programma 1	10.177	11.323	10.754	10.808	10.797	10.794
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	474	471	465	465	465	465
1.2 Openbare orde en veiligheid	659	117	117	117	117	117
Totaal baten programma 1	1.133	588	582	582	582	582
Saldo van baten en lasten	-9.044	-10.735	-10.172	-10.226	-10.215	-10.212
Stortingen reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	15	530	8	8	8	8
Totaal reservemutaties programma 1	15	530	8	8	8	8
Saldo programma 1	-9.029	-10.205	-10.164	-10.218	-10.207	-10.204

Toelichting voorstellen Perspectiefbrief

- Voor de continuering van de pilot inzet particuliere veiligheidsdiensten heeft het college structureel € 0,11 miljoen opgenomen op taakveld 1.2 Openbare orde en veiligheid;
- In taakveld 1.2 is tevens een bedrag opgenomen als investering in de strandpost van de Reddingsbrigade Monster.

4.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Inleiding

De gemeente heeft een zorgplicht om de openbare ruimte in stand te houden, ook op het gebied van mobiliteit. We werken aan de gebiedsverkenning Westland 3.0. Hierin is de relatie van mobiliteit met verstedelijking, de haven van Rotterdam, het logistieke netwerk, het openbaar vervoer en fietsverbindingen beschreven. Dit doen we om optimale bereikbaarheid, het wegennet en de maatschappelijke en economische ontwikkeling van Westland de ruimte te bieden die het nodig heeft. De gebiedsverkenning leidt tot een mix van maatregelen en wordt uitgevoerd samen met regionale partners. Daarnaast werken we samen met ketenpartners aan het verbeteren van het wegennet, het openbaar vervoer en de verkeersveiligheid. Dit doen we onder meer door het beter benutten van bestaande en (nieuwe) moderne technologieën. Ook zorgen we samen met de ketenpartners voor aanleg en adequaat onderhoud van waterwegen.

Wat willen we bereiken?

- Doelmatig beheer van de infrastructuur door in stand houden van de openbare ruimte, waarbij onderhoudsprogramma's en ruimtelijke opgaven verbonden zijn;
- Een goede en robuuste bereikbaarheid en snelle doorstroming van verkeer en vervoer in samenwerking met het Rijk en de regio;
- Voldoende parkeergelegenheid binnen de kaders van de vastgestelde parkeernormen;
- Een verkeersveiliger Westland;
- Optimale bereikbaarheid van Greenport Horti Campus;
- Meer gebruik van de fiets naast openbaar vervoer en auto. De auto is in 2030 in alle centra van de kernen te gast;
- Reductie van de uitstoot (o.a. CO₂ en stikstof) van het wegverkeer;
- Een klimaatbestendig (vaar)wegennet.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Voortzetten van gebiedsgerichte uitvoeringsprogramma's voor onderhoud en beheer van het wegennet en de wateren;
- Versterken van de gemeentelijke infrastructuur en inzetten op het gebiedsgerichte uitvoeringsprogramma. Voor het aanvragen van financiële bijdragen voor (infrastructurele) projecten, het opstellen van beleid en het afstemmen van (regionale) werkzaamheden werken we samen met de metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), de provincie Zuid-Holland, het Hoogheemraadschap van Delfland, Rijkswaterstaat en omliggende gemeenten;
- Verkennen van mogelijkheden voor hoogwaardig openbaar vervoer (lightrail) 'over West' (via Den Haag Zuidwest – Naaldwijk en Maassluis) tussen Den Haag CS en Rotterdam CS;
- Uitvoeren van verkeersonderzoeken voor gebiedsontwikkelingen, waaronder voor de Westlandse Zoom en Greenport Horti Campus met effect voor de verkeersinfrastructuur en het fiets- en openbaar vervoernetwerk;
- Realiseren van het uitvoeringsprogramma Duurzaam Bereikbaar Westland jaarschijf 2021:
 - Verbeteren bereikbaarheid en doorstroming kern Wateringen;
 - Realiseren van het metropolitaan fietspad Naaldwijk-Rotterdam;
 - Opstellen beleidsplan fiets- en het fietspadenplan;
 - Opstarten beleidsdiscussie over hernieuwd invoeren van Parkeerfonds Westland & herijken van het parkeerbeleid;
 - Aandacht voor strandparkeren in het kader van integraal beleid strandlagen (o.a. verhoging exploitatie van het strand);
 - Nader uitwerken mogelijkheden Erasmusvaart via het water naar Den Haag.
- Realiseren van maatregelen opgenomen in het beleidsplan Verkeersveiligheid jaarschijf 2021, waaronder de uitvoering van gedragscampagnes en de aanpak van verkeersonveilige wegvakken;
- Uitwerken van integrale maatregelen voor het bestuurlijk overleg MIRT 2021 in het kader van de Integrale Gebiedsuitwerking Greenport 3.0 samen met het Rijk en de regio;

- Starten met de werkgeversaanpak voor drie bedrijventerreinen samen met de regio;
- Participeren in een regionale aanbesteding voor de aanschaf van laadpalen om elektrisch rijden te stimuleren en het gefaseerd uitvoeren van de plaatsing van deze laadpalen;
- Verhoging tarieven strandparkeren dat bijdraagt aan een verbeterde strandexploitatie;
- Verbeteren van de ketenmobiliteit waaronder het houden van een pilot met deelauto's, uit te voeren door marktpartijen;
- Beter benutten en optimaliseren van de capaciteit van de bestaande infrastructuur door het inzetten van nieuwe technologische mogelijkheden in het verkeer en op de weg en het uitvoeren van pilotprojecten (Connected Transport en intelligente verkeersregelininstallaties) op dit gebied;
- Het milieuvriendelijk onderhouden van oevers en waterwegen;
- Het werken aan de uitbreiding van het aantal natuurlijke oevers in sloten, plassen en watergangen;
- Het bevorderen van integreren van watergangen als onderdeel van recreatieve routes, zoals de Poelzone.

Externe ontwikkelingen / risico's

- Het coronavirus kan langdurig effect hebben op verkeer en logistiek en het gebruik van het openbaar vervoer. Dit kan ook leiden tot de noodzaak van aanpassing van gemeentelijk beleid;
- Het Programma Aanpak Stikstof (PAS) 2015-2021 (Kamerstuk 32 670, nr.146) mag niet meer worden gebruikt voor toestemmingen van nieuwe ontwikkelingen. Dit heeft direct betrekking op waterveiligheid, infrastructuur, woningbouw en klimaat. Dit kan gevolgen hebben voor ondernemers, maar ook voor ambities van gemeenten, provincies en Rijksoverheid. Dit kan ertoe leiden dat ontwikkelingen stagneren. We volgen de landelijke ontwikkelingen;
- Wijzigingen en actualisatie in gemeentelijk beleid (onder andere mobiliteitsvisie en vervoersplannen) en (landelijke) regelgeving (onder andere Omgevingswet, klimaatakkoord en subsidieverstrekkers) kunnen leiden tot een gewijzigde budgetbehoefte;
- Ontwikkelingen als de energietransitie, klimaatadaptatie en bereikbaarheid zijn zeer actueel en hebben veel impact op beleid en uitvoering. Dit vormt een serieuze uitdaging en vraagt een regionale aanpak en maatwerk. Ook dit kan leiden tot een gewijzigde budgetbehoefte;
- Om de bereikbaarheid en de doorstroming zoveel mogelijk te borgen worden opgaven gebundeld. Omgevingsmanagement, dat wil zeggen afstemming met direct betrokken omwonenden, bedrijven en instellingen, is inherent aan deze manier van werken. Dit vraagt zorgvuldigheid en tijd en levert mogelijk een vertraging van de realisatie op.

Verbonden partijen

Er is voor gekozen om de verbonden partijen uitsluitend in het beleidsprogramma dat daaraan gewijd is te noemen. In dit beleidsprogramma zijn geen verbonden partijen opgenomen. Een verbonden partij kan wel een bijdrage leveren aan dit programma.

Kaderstellende beleidsnota's

- Structuurvisie Westland 2013-2025/Concept omgevingsvisie Westland;
- WestlandProgramma 2018-2022/Perspectiefbrief;
- Beleidsplan en Uitvoeringsprogramma Duurzaam Bereikbaar Westland 2040;
- Beleidsplan verkeersveiligheid Westland en het uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid 2020-2023;
- Beleidsregel parkeernormering 2018;
- Gebiedsgericht plan 2019-2022;
- CO2 reductieplan;
- Visie Openbaar Vervoer Plus (en bijlage) 2014.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Programma 2 Taakveld	Werkelijk 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
2.1 Verkeer en vervoer	16.836	17.458	19.183	19.733	18.612	19.085
2.2 Parkeren	385	431	630	606	635	634
2.4 Economische havens en waterwegen	1.343	1.466	1.472	1.610	1.729	1.844
Totaal lasten programma 2	18.564	19.355	21.285	21.949	20.976	21.563
2.1 Verkeer en vervoer	1.390	3.206	1.124	1.124	1.001	1.001
2.2 Parkeren	141	140	373	373	373	373
2.4 Economische havens en waterwegen	4	0	0	0	0	0
Totaal baten programma 2	1.535	3.346	1.497	1.497	1.374	1.374
Saldo van baten en lasten	-17.029	-16.009	-19.788	-20.452	-19.602	-20.189
Stortingen reserves	0	2.009	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	535	1.290	3.148	1.981	669	752
Totaal reservemutaties programma 2	535	-719	3.148	1.981	669	752
Saldo programma 2	-16.494	-16.728	-16.640	-18.471	-18.933	-19.437

Toelichting voorstellen Perspectiefbrief

- Voor de Erasmusverbinding, no regret maatregel heeft het college incidenteel € 1,5 miljoen opgenomen vanuit het Investeringsfonds;
- Het college heeft een voorstel opgenomen voor een verhoging van de exploitatie van het strand op taakveld 2.2 Parkeren, onderdeel strand parkeren. Voor een bedrag van € 50.000 in 2022 oplopend tot € 150.000 in 2024.

4.3 Economie

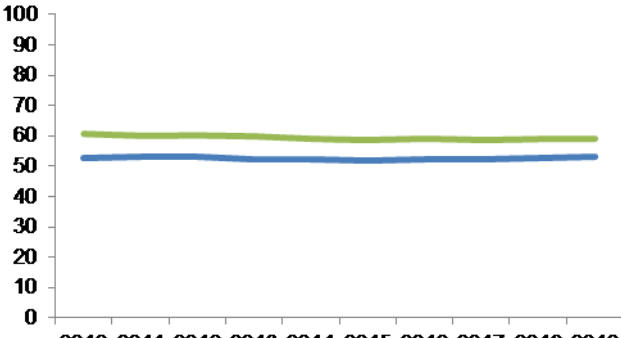
Inleiding

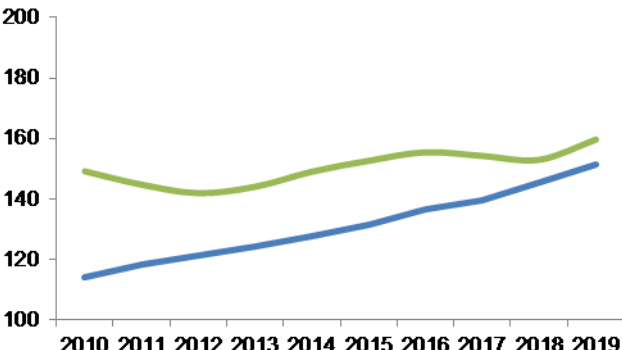
De gemeente Westland staat (inter)nationaal bekend om de glastuinbouw, die een belangrijke regio-overstijgende economische motor vormt. Het innovatieve ecosysteem rondom de wordt naast de productie steeds bepalender voor ons economisch profiel. De gemeente Westland heeft hiermee een toonaangevend(e) positie en merk binnen de regionale economie en internationale economie. Naast het glastuinbouwcluster hebben we aandacht voor duurzame en goed ontsloten werklocaties, aantrekkelijke dorpscentra en een vitaal MKB. Bovendien onderscheiden we ons in het toerisme dankzij een divers recreatieaanbod. Belangrijke randvoorwaarden zijn onder andere bereikbaarheid & mobiliteit, digitalisering, aantrekken en ontwikkelen van talent en de energietransitie. Hiermee zetten we ons in voor een duurzame economische ontwikkeling, brede welvaart en voldoende werkgelegenheid voor een brede doelgroep. De voortgang van ons beleid gaan we, waar mogelijk, monitoren met kritische prestatie indicatoren (KPI's).

Wat willen we bereiken?

- Versterken van de economische kennis- en innovatiefunctie van het Westland;
- Faciliteren van de aansluiting tussen onderwijs & arbeidsmarkt;
- Moderniseren en herstructureren van het glastuinbouwcluster;
- Voldoende (fysieke) ruimte voor het glastuinbouwcluster;
- Versterken van de externe betrekkingen en de internationale positie;
- Versterken en toekomstbestendig maken van de dorpscentra en het MKB;
- Faciliteren van een kwaliteitsimpuls voor de vrijetijdseconomie.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Func tiemenging	59,1%	CBS BAG / LISA
De func tiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.		
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland Nederland
	2010	60,7% 52,9%
	2011	60,1% 53,1%
	2012	60,2% 53,0%
	2013	59,9% 52,5%
	2014	59,1% 52,1%
	2015	58,7% 52,0%
	2016	59,1% 52,2%
	2017	58,7% 52,5%
	2018	59,0% 52,8%
	2019	59,1% 53,2%

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron	
Vestigingen van bedrijven	159,7	LISA	
Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.			
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland	Nederland
	2010	149,2	114,1
	2011	144,8	118,4
	2012	142,0	121,3
	2013	144,1	124,5
	2014	149,1	127,7
	2015	152,7	131,4
	2016	155,5	136,5
	2017	154,3	139,7
	2018	153,0	145,5
	2019	159,7	151,6

Wat gaan we daarvoor doen?

- Doorontwikkelen van de campus en het gebied rondom de World Horti Campus (GHC-/Floragebied);
- Ontwikkelen van leerlijnen, opzetten van een leerstoel en samenwerking met Wageningen University & Research (WUR);
- Opstellen van een nieuwe visie voor het glastuinbouwcluster, een herzien handhavingsbeleid en werken aan een gedragen oplossing voor de huisvesting van arbeidsmigranten;
- Verbeteren van de marktkansen van het glastuinbouwcluster, het Westlandse MKB en het versterken van de lobbypositie in relatie tot de landelijke en Europese agenda en subsidies;
- Opstellen van nieuw detailhandelsbeleid op basis van de detailhandelsstructuurvisie, waarvoor in 2020 een onderzoek is gestart. In het verlengde hiervan komt ook een visie op de aanpak van leegstand);
- Actualisatie van het toerismebeleid met daarin meer inzet op regionale samenwerking, aandacht voor de rol van Stichting Bezoek Westland en verblijfstoerisme;
- Uitvoeren van het beleid voor de strandpaviljoens.

Bovenstaande doen we in samenwerking met onze partners en betekent dat we:

- Samenwerken met, een luisterend oor voor en een goede lobby *richting* de verschillende (economische) spelers, met name:
 - de Westlandse branche-organisaties VNO-NCW, MKB, AVAG en LTO-Glaskracht;
 - de regiegemeenten, in het bijzonder Rotterdam en Den Haag;
 - de partijen in de regio zoals Greenport West-Holland (GPWH), Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), InnovationQuarter (IQ), Economic Board Zuid-Holland en de provincie Zuid-Holland;
 - de G40;
 - het Rijk en andere landelijke organisaties zoals Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG);
 - internationaal, zoals de ambassades van onze focuslanden en de EU;
- Samen met het Rijk, provincie en regio en het bedrijfsleven de regionale, nationale en internationale betekenis van Westland benutten en versterken. We stimuleren internationale bedrijven, *startups* en kennisinstellingen om zich in het Westland te vestigen en te blijven. We kijken daarbij ook naar (de rol van) vaandeldragers;
- Financiële middelen beschikbaar stellen (ruim € 3 miljoen) voor impulsen in de Westlandse economie (breder dan alleen het glastuinbouwcluster), onder voorwaarde dat het bedrijfsleven een minstens even groot bedrag bijdraagt;
- Benutten van stimuleringsgelden vanuit de provincie Zuid-Holland, de VNG, het Rijk en de EU, onder andere op gebied van kennisontwikkeling en innovatie, duurzaamheid, gezondheid en geluk
- Inzetten op gebiedsontwikkeling, Europese samenwerking en kansen voor de campusontwikkeling;

- Verduurzamen van het glastuinbouwcluster en de werklocaties. We ondersteunen bedrijven daarbij met kennis en ons netwerk;
- Inzetten van de Westland Agenda III als vliegwiel voor private investeringen en Provinciale- en Rijksdeals;
- Faciliteren van kennis en innovatie (digitalisering en robotisering, met oog voor de sociale impact hiervan). Daarbij is de verdere ontwikkeling van World Horti Center (WHC) en Greenport Horti Campus (GHC), onder andere via de Learning Community, een belangrijk speerpunt. Dit doen we samen met kennispartijen;
- Stimuleren van de modernisering van het glastuinbouwareaal en het verbeteren van de structuur van het glastuinbouwgebied door uitplaatsen van woningen, het versnellen van herstructurering en het actief handhaven op strijdig gebruik van agrarische glastuinbouwgronden.

Externe ontwikkelingen / risico's

Voor het bedrijfsleven zijn ontwikkelingen rondom het coronavirus zeer actueel. Tegelijkertijd worden de uitdagingen met betrekking tot de energietransitie, circulaire economie en bereikbaarheid niet minder. Deze toenemende inhoudelijke en beleidsmatige ontwikkelingen vormen een serieuze uitdaging maar bieden ook kansen. Dit vraagt een regionale aanpak (met landelijke afstemming) met maatwerk en kan daarom leiden tot een gewijzigde budgetbehoefte.

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH);
- N.V. Juva Holding;
- Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Innovation Quarter B.V.;
- Stichting Greenport West-Holland;
- World Horti Center Onroerend Goed B.V.

Kaderstellende beleidsnota's

- Structuurvisie Westland 2013-2025 (tot vaststelling Omgevingsvisie);
- Economische Opgave Westland 2019-2022;
- Uitvoeringsprogramma Economie 2020;
- Omgevingsvisie 2.0;
- Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid MRDH;
- Werkboek Westland;
- Handhavingsstrategie strijdig gebruik in het duurzaam glastuinbouwgebied;
- Beleidsregel strijdig gebruik duurzame glastuinbouw gronden Westland 2017;
- Beleidsregel strijdig gebruik agrarische dienstwoning Westland 2017;
- Subsidieregeling Vorm Westland;
- Bestemmingsplannen (bedrijventerreinen en glastuinbouwgebied);
- Bedrijventerreinenvisie 2013-2020;
- Beleidsvisie Beleef Westland;
- Woonvisie Westland 2020-2030.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Programma 3	Werkelijk	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
Taakveld	2019	2020	2021	2022	2023	2024
3.1 Economische ontwikkeling	3.341	2.973	3.697	2.383	1.482	1.403
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	319	547	-44	4	4	4
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsrege- lingen	783	722	575	575	575	575
3.4 Economische promotie	576	692	590	590	590	590
Totaal lasten programma 3	5.019	4.934	4.818	3.552	2.651	2.572
3.1 Economische ontwikkeling	1.294	537	81	81	81	81
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	113	503	0	0	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsrege- lingen	602	567	567	567	567	567
3.4 Economische promotie	474	385	385	385	385	385
Totaal baten programma 3	2.483	1.992	1.033	1.033	1.033	1.033
Saldo van baten en lasten	-2.536	-2.942	-3.785	-2.519	-1.618	-1.539
Stortingen reserves	0	0	48	0	0	0
Onttrekkingen reserves	279	873	1.357	80	79	0
Totaal reservemutaties	279	873	1.309	80	79	0
Saldo programma 3	-2.257	-2.069	-2.476	-2.439	-1.539	-1.539

Toelichting voorstellen Perspectiefbrief

Het college stelt voor een bedrag van ruim € 3 miljoen beschikbaar te stellen voor impulsen in de West-landse economie (breder dan alleen het glastuinbouwcluster), onder voorwaarde dat het bedrijfsleven een minstens even groot bedrag bijdraagt;

4.4 Onderwijs

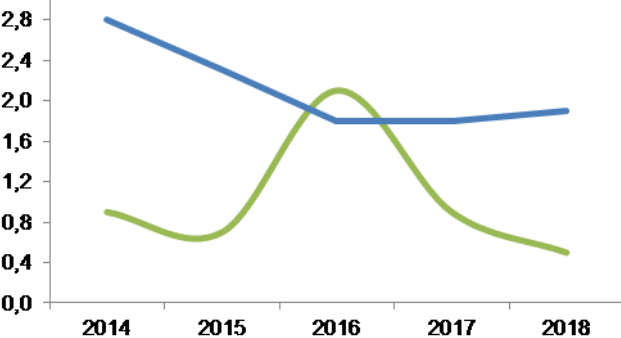
Inleiding

Binnen het onderwijs staan een optimale ontwikkeling en ononderbroken leerlijn van onze jongeren centraal. Hiervoor is het van belang dat we beschikken over een passend onderwijshuisvestingsaanbod. Ook is een goede aansluiting tussen kinderopvang, onderwijs, leerplicht/voortijdig schoolverlaters, arbeidsmarkt en jeugdhulp heel belangrijk. Voor laaggeletterden is het van belang dat er een aanbod voor volwasseneneducatie met passende ondersteuning beschikbaar is.

Wat willen we bereiken?

- Toekomstbestendige schoolaccommodaties (brede scholen, integrale kindcentra, samenwerk- en ontmoetingsscholen) met een goede spreiding over het primair onderwijs en voortgezet onderwijs;
- Een brede en optimale ontwikkeling van Westlandse jongeren;
- Een afname van het aantal laaggeletterden in Westland;
- Een goede verbinding tussen onderwijszorg en jeugdhulp;
- Een goede verbinding van onderwijs met de arbeidsmarkt en het Westlandse bedrijfsleven.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Absoluut verzuim	0,5	DUO/Ingrado
Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht. De cijfers van Ingrado hebben betrekking op schooljaren. De perio-deaanduiding '2018' staat voor schooljaar '2017/2018'. De eenheid is per 1.000 leerplichtigen.		
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland Nederland
	2014	0,9 2,8
	2015	0,7 2,3
	2016	2,1 1,8
	2017	0,9 1,8
	2018	0,5 1,9

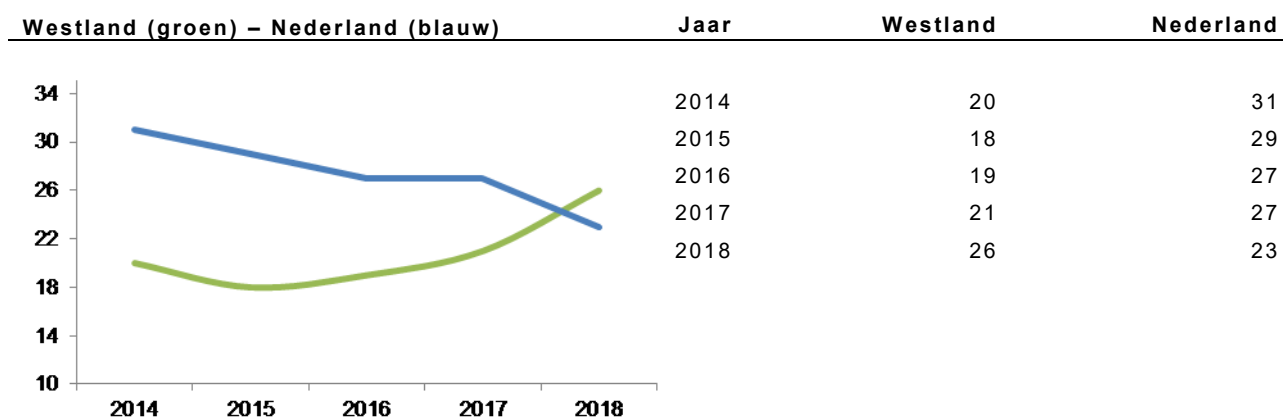
Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
----------------------------	-----------	------

Relatief verzuim

26

DUO/Ingrado

Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatieplichtige jongere ongeoorloofd afwezig is. De periodeaanduiding '2018' staat voor schooljaar '2017/2018'. De eenheid is per 1.000 leerplichtigen.

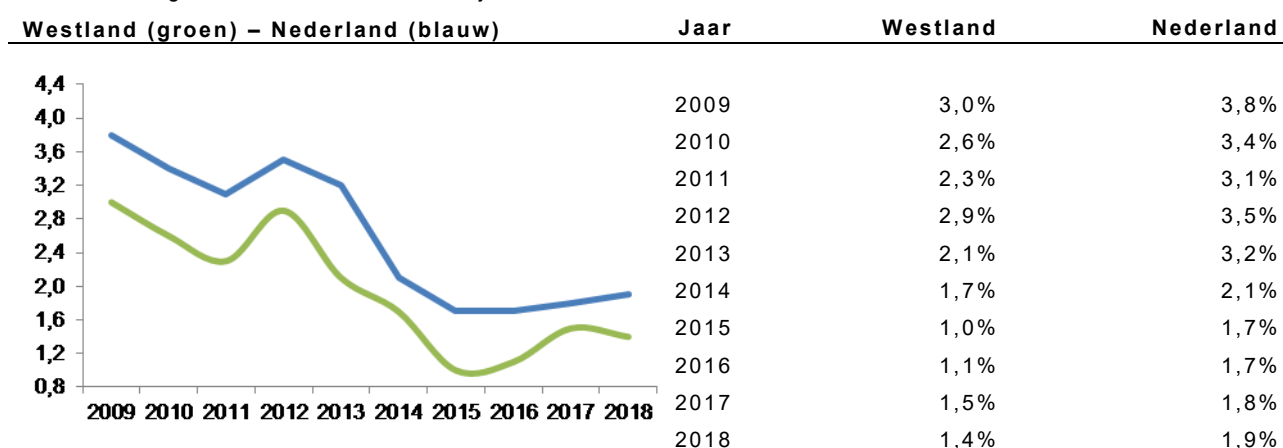

Vroegtijdige schoolverlaters (voortgezet onderwijs + mbo)

1,4 %

DUO/Ingrado

Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. De cijfers van DUO hebben betrekking op schooljaren. De periodeaanduiding '2018' staat voor schooljaar '2017/2018'.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoeren van onze toezichttaak op het openbaar onderwijs;
- Stimuleren en faciliteren van de ontwikkeling van brede scholen, integrale kindcentra en samenwerken ontmoetingsscholen waarbij verschillende denominaties² in één schoolgebouw worden gehuisvest;
- Actualiseren van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) primair onderwijs en de verordening onderwijshuisvesting samen met de Westlandse schoolbesturen;
- Uitvoeren van de wettelijke onderwijshuisvestingstaken samen met onze onderwijspartners. We sturen op het optimaal gebruik van de beschikbare capaciteit door duidelijke afspraken met schoolbesturen over aannamebeleid per dorp;
- Het college verhoogt vanaf 2023 de jaarlijkse kapitaallasten om te kunnen voldoen aan de toekomstige vraag naar onderwijshuisvesting;
- Voor de vestiging van een islamitische school stelt het college in 2021 middelen beschikbaar;
- Opstellen en uitvoering geven aan de lokale educatieve agenda en opstellen van het jaarplan 2021 en 2022 samen met onze samenwerkingspartners;

² Levensbeschouwelijke visies waarmee scholen zich binnen het bijzonder onderwijs onderscheiden.

- Uitvoeren van de Leerplichtwet en onder regie van centrumgemeente Den Haag uitvoeren van de aanpak voortijdig schoolverlaten om schooluitval te voorkomen;
- Stimuleren en faciliteren van het gebruik van gesubsidieerde peuteropvang voor kinderen van wie de ouders niet in aanmerking komen voor kinderopvangtoeslag van de Belastingdienst;
- Versterken van het techniekonderwijs in Westland en de regio samen met de regiogemeenten, het regionale bedrijfsleven en het voortgezet onderwijs;
- Versterken van de aansluiting van het onderwijs op de glastuinbouw. Voor dit speerpunt van de Lokaal Educatieve Agenda stelt het college € 1 miljoen beschikbaar gedurende vier jaar.;
- Uitvoeren van de regeling Leerlingenvervoer;
- Voeren van regie op de bestrijding van onderwijsachterstanden in de voorschoolse periode;
- Stimuleren en faciliteren van de samenwerking tussen primair en voortgezet onderwijs, kinderopvang, Westland Cultuurweb, Bibliotheek Westland en Westland Natuur- en Techniekweb (WNTweb). Hiermee stimuleren we de brede talentontwikkeling van Westlandse jongeren;
- Faciliteren van de Taalhuisaanpak voor volwasseneneducatie en de bestrijding van laaggeletterdheid samen met onze partners in Taalnetwerk Westland;
- Faciliteren van schoolmaatschappelijk werk binnen het primair en voortgezet onderwijs om de verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp te borgen en waar nodig te verbeteren;
- Faciliteren van internationale schakelklassen in het primair onderwijs.

Externe ontwikkelingen / risico's

- De rijksvergoeding onderwijshuisvesting voor gemeenten en schoolbesturen is niet toereikend door strengere bouweisen en stijgende bouwkosten;
- Gemeenten worden op termijn ook verantwoordelijk voor renovatie van schoolgebouwen. Dit moet nog wel verankerd worden in de wetgeving. Het is nog onduidelijk hoe dit traject verloopt;
- De verwachte groei van het aantal kinderen in Westland zorgt voor een toenemende ruimtebehoefte in het primair en voortgezet onderwijs en bij de kinderopvang. Het aantal leerlingen bij grootschalige woningbouwprojecten in uitleggebieden³ is moeilijk te voorspellen. Dat maakt het extra ingewikkeld;
- Verhoging van het aantal uren voorschoolse en vroegschoolse educatie (vve) zorgt voor extra druk op de beschikbare capaciteit van kinderopvanglocaties;
- Het lopende onderzoek naar de kostprijs van gesubsidieerde peuteropvang en onderwijsachterstandenbeleid heeft mogelijk invloed op de hoogte van de subsidies voor 2021 en verder;
- Door een noodzakelijke nieuwe aanbesteding van het leerlingenvervoer en hogere kosten voor het leerlingenvervoer stijgen de uitgaven. Dit zorgt voor een overschrijding van het budget. Een landelijke trend laat daarnaast een groei zien van het aantal leerlingen dat gebruik maakt van passend onderwijs. Deze groei mag ook in het Westland worden verwacht.

Verbonden partijen

Er is voor gekozen om de verbonden partijen in het beleidsprogramma te noemen waarmee de meeste beleidsmatige raakvlakken zijn. In dit beleidsprogramma zijn geen verbonden partijen opgenomen. Een verbonden partij kan wel een bijdrage leveren aan dit programma.

Kaderstellende beleidsnota's

- Sociaal Beleidskader Kernachtig Sociaal 2016;
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Westland 2015;
- Verordening Leerlingenvervoer gemeente Westland 2018;
- Lokaal Educatieve Agenda (LEA) 2021-2024⁴.

³ Gebieden waar grootschalige woningbouwprojecten zijn gepland.

⁴ De planning is vaststelling van de Lokaal Educatieve Agenda in december 2020.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Programma 4		Werkelijk	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
Taakveld		2019	2020	2021	2022	2023	2024
4.2	Onderwijshuisvesting	8.694	9.247	8.697	8.569	8.876	9.433
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	4.082	5.381	3.651	3.600	3.599	3.599
Totaal lasten programma 4		12.776	14.628	12.348	12.169	12.475	13.032
4.2	Onderwijshuisvesting	975	921	1.031	1.031	1.031	1.031
4.3	Onderwijsbeleid en Leerlingenzaken	1.448	2.053	509	509	509	509
Totaal baten programma 4		2.423	2.974	1.540	1.540	1.540	1.540
Saldo van baten en lasten		-10.353	-11.654	-10.808	-10.629	-10.935	-11.492
Stortingen reserves		0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves		390	1.124	183	33	77	77
Totaal reservemutaties programma 4		390	1.124	183	33	77	77
Saldo programma 4		-9.963	-10.530	-10.625	-10.596	-10.858	-11.415

Toelichting voorstellen Perspectiefbrief

- Het college verhoogt vanaf 2023 de jaarlijkse kapitaallasten om te kunnen voldoen aan de toekomstige vraag naar onderwijshuisvesting. Hierdoor stijgen vanaf 2023 de structurele lasten op het taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting;
- Een goede aansluiting tussen onderwijs en glastuinbouw is essentieel en vormt het speerpunt van de Lokaal Educatieve Agenda. Het college stelt hiervoor € 1 miljoen beschikbaar gedurende vier jaar. De structurele lasten zijn opgenomen op het taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken;
- Voor de vestiging van een islamitische school stelt het college in 2021 € 0,45 miljoen beschikbaar (gebouw € 0,3 miljoen en leermiddelen € 0,15 miljoen). Deze kosten zijn voor € 0,15 miljoen gefinancierd vanuit het investeringsfonds.

4.5 Sport, cultuur en recreatie

Inleiding

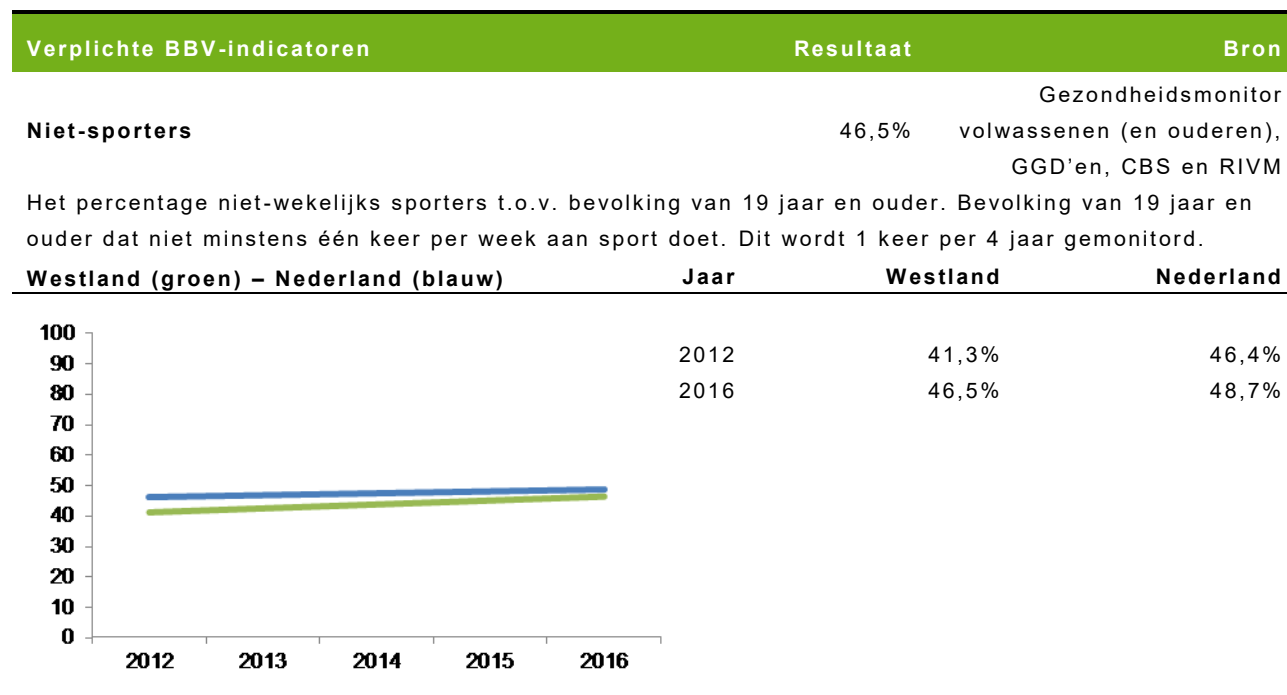
Sport, cultuur(historie) en natuur dragen bij aan een fijn leefklimaat in Westland. Er zijn unieke recreatiemogelijkheden en er is ruimte voor rust en ontspanning. Op korte afstand van de omliggende stedelijke gebieden bevinden zich binnen onze gemeentegrenzen verschillende landschappen en ecologische zones. Dit geeft mooie routes voor fietsers, ruiters, vaarrecreanten en skaters. Daarnaast heeft Westland ook een kilometerslang familiestrand met alle gewenste voorzieningen. In Westland willen meer oog hebben voor de landschappelijke waarde van ons erfgoed en kunstobjecten. We hebben de ambitie om zoveel mogelijk Westlanders in aanraking te laten komen met cultuur en cultuurhistorische kwaliteiten. Het verenigingsleven bloeit. Inwoners en bedrijven zijn zeer betrokken bij de verenigingen. Hierbij past een gemeentelijke overheid die initiatieven en activiteiten van verenigingen en hun leden de ruimte geeft. We faciliteren de basisvoorzieningen voor sport en zijn ondersteunend in situaties die daar om vragen.

Wat willen we bereiken?

- Het optimaliseren van de belevingswaarde van de kust;
- Het versterken van bestaande groenstructuren om ecologische kwaliteiten en recreatie te versterken;
- Groen Kwalitatief beter in de leefomgeving brengen;
- Een gezonde ecologie in de Westlandse wateren;
- Sterke verweving van cultuur en cultuurhistorische kwaliteiten in de Westlandse samenleving;
- Een krachtig sportverenigingsleven.

Prestatie-indicatoren

Voor programma 5 is één prestatie-indicator verplicht en beschikbaar. Deze indicator geeft zicht op het aantal inwoners dat niet minstens 1 keer per week aan sport doet. Een verdere stijging van dit percentage is niet wenselijk, maar past binnen een landelijke tendens. Aangezien de monitoring hiervoor maar één keer per 4 jaar plaatsvindt is onderstaand percentage gelijk aan dat van vorig jaar. Volgend jaar worden nieuwe monitoringscijfers verwacht.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Optimaliseren van het terrein De Wollebrand voor het gebruik als (commercieel) evenemententerrein;
- Kwalitatieve inzet van groen in de leefomgeving bij de uitwerking van centrumplannen;
- Verbeteren van de waterkwaliteit en ecologie van de Erasmusvaart en onderzoeken van verbetering van mogelijkheden voor recreatievaart;
- Zoveel mogelijk faciliteren van de vaarrecreatie bij uitvoering van projecten, zonder nadelige gevolgen voor de natuurlijke waarden;
- Uitwerken van de visie op groen/blauw in regels voor kwalitatief beter groen in de leefomgeving;
- Versterken van de groen/blauwe hoofdstructuur en de verbindingen ernaar toe;
- Verbinden van de groenstructuur in de wijken met gebieden buiten de kern;
- Koppelen van de fietsverbindingen en vaarroutes aan de groenstructuren;
- Verbeteren van de recreatieve verbindingen en aanbrengen van voorzieningen;
- Onderzoeken welk gebied achter de duinen het meest geschikt is voor kleinschalige verblijfrecreatie;
- Verder uitwerken van het netwerk van schone en gezonde wateren in Westland;
- Realiseren van ecologische zones in samenwerking met partners.
- Verder implementeren van de programma's voor de gesubsidieerde culturele instellingen Museum Westland, Westlandtheater De Naald, Bibliotheek en Cultuurweb;
- Inzet op uitvoeren van de Cultuurkoers, ondanks beperkt beschikbare middelen, met accent op actieve inzet van de culturele organisaties;
- Stimuleren van cultuureducatie op school, door kinderen en jongeren in aanraking te laten komen met kunst, cultuur en erfgoed;
- Inzetten van cultuur voor maatschappelijke activering en preventie;
- Nieuwbouwmogelijkheden voor Westlandtheater De Naald onderzoeken;
- Meer zichtbaarheid creëren van cultuurhistorisch erfgoed, zoals de Vlietwoning, Fruitmuur of Hofboerderij, dat zo bepalend is voor de Westlandse identiteit;
- Stimuleren van de sportdeelname van kwetsbare groepen zoals ouderen en gehandicapten door uitvoering te laten geven aan het Sportakkoord;
- Waar mogelijk steun geven aan sportverenigingen bij investeringen in sportfaciliteiten met de 25%-subsidieregeling en garantiestellingen in samenwerking met de Stichting Waarborgfonds Sport;
- Versterken van de kwaliteit en toekomstbestendigheid van sportparken en zwembaden door het doen van investeringen in modernisering van openluchtzwembad De Waterman, renovatie van zwembad De Hoge Bomen en het vernieuwen of onderhouden van (kunst)grasvelden in het sportpark;
- Oplossen van het capaciteitstekort van hockeyvereniging Westland door de aanleg van een vierde veld;
- (Sport)Verenigingen worden financieel ondersteund door de mogelijkheid om een belangrijk deel van OZB aanslagen middels subsidies terug te krijgen;
- Voor mogelijke impulsen of het handhaven van bestaande (incidentele) bijdragen aan incidenteel gefinancierde voorzieningen en cultuur reserveert het college € 1,2 miljoen voor de jaren 2021 en 2022.

Externe ontwikkelingen / risico's

- Het coronavirus geeft (on)verwachte uitdagingen op diverse vlakken. Cultuurvoorzieningen staan onder druk door een terugloop aan financiële ondersteuning en bezoekers en sportverenigingen worden beperkt in hun sport- of exploitatiemogelijkheden. Dit leidt tot steunverzoeken die niet altijd gehonoreerd kunnen worden. Dit legt druk op de nagestreefde kwaliteit voor het leefklimaat.
- De ontwikkelingen rondom het coronavirus kunnen ertoe leiden dat sportactiviteiten niet of op een andere wijze moeten plaatsvinden. Deze onzekerheid leidt ertoe dat wij in het opstellen van nieuw sportbeleid een pas op de plaats maken;
- De btw-regelgeving is met ingang van 2019 gewijzigd. De compensatie die de gemeente hiervoor van het Rijk ontvangt via de SPUK-regeling⁵ is niet toereikend. Hierdoor kunnen investeringen in sportfaciliteiten duurder worden.

⁵ Via de regeling 'specifieke uitkering stimulering' (SPUK) kunnen gemeenten in de periode 2019-2023 een specifieke uitkering aanvragen voor bestedingen in verband met activiteiten in het kader van sport.

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partij levert een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland (CBG).

Kaderstellende beleidsnota's

- Sociaal beleidskader Kernachtig Sociaal 2016;
- Kadernota sportbeleid 2008-2020;
- Deelnota's sportbeleid 2010-2020;
- Gebiedsgericht plan 2019-2022;
- Westland Cultuurkoers 2030;
- Structuurvisie Westland 2025;
- Waterklimaatplan 2019;
- Vaarrecreatie in Westland 2012.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Programma 5 Taakveld	Werkelijk 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
5.1 Sportbeleid en activering	310	380	491	491	453	453
5.2 Sportaccommodaties	7.648	7.215	12.712	6.104	6.104	5.973
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2.810	3.054	3.404	3.321	2.690	2.680
5.4 Musea ⁶	713	1.476	858	758	757	756
5.5 Cultureel erfgoed	377	418	338	337	337	336
5.6 Media	2.270	2.368	2.330	2.247	2.258	2.257
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	7.156	8.648	8.551	8.740	8.852	9.014
Totaal lasten programma 5	21.284	23.559	28.684	21.998	21.451	21.469
5.1 Sportbeleid en activering	0	0	0	0	0	0
5.2 Sportaccommodaties	2.205	1.125	1.125	1.125	1.125	1.125
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	299	251	251	251	251	251
5.4 Musea	2	2	2	2	2	2
5.5 Cultureel erfgoed	5	6	6	6	6	6
5.6 Media	65	64	64	72	79	79
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	252	361	146	161	191	255
Totaal baten programma 5	2.828	1.809	1.594	1.617	1.654	1.718
Saldo van baten en lasten	-18.456	-21.750	-27.090	-20.381	-19.797	-19.571
Stortingen reserves	284	284	284	284	284	284
Onttrekkingen reserves	1.057	1.473	6.646	299	266	266
Totaal reservemutaties	773	1.189	6.362	15	-18	-18
Programma 5						
Saldo programma 5	-17.683	-20.561	-20.728	-20.366	-19.815	-19.769

⁶ De incidentele toename van de kosten ad € 700.000 in begrotingsjaar 2020 voor taakveld 5.4 Musea zijn de kosten van een project om de achterstanden in de overgebrachte overheidsarchieven weg te kunnen werken.

Toelichting voorstellen Perspectiefbrief

- Voor het zwembad de Hoge Bomen stelt het college voor een bedrag van € 1,7 miljoen beschikbaar te stellen om de noodzakelijke investeringen te kunnen doen waardoor zwemmen daar mogelijk blijft;
- Voor het zwembad De Waterman stelt het college voor een eenmalige bijdrage van € 2,6 miljoen (voor € 0,8 miljoen te dekken uit de reserve Sport) beschikbaar te stellen om het zwembad up-to-date te maken;
- Voor het sportpark de Hoge Bomen stelt het college voor de problematiek rondom het hockeyveld op te lossen en hiervoor € 2,04 miljoen beschikbaar te stellen.

Samengevat wil het college voor de instandhouding van voorzieningen € 4,7 miljoen inzetten vanuit het investeringsfonds, € 0,8 miljoen vanuit de reserve Sport, € 0,6 miljoen vanuit het reguliere investeringsplan en € 0,15 miljoen vanuit de reguliere exploitatie. In totaal dus € 6,3 miljoen.

- Voor mogelijke impulsen of het handhaven van bestaande (incidentele) bijdragen aan incidenteel gefinancierde voorzieningen en cultuur reserveert het college jaarlijks € 0,6 miljoen in de jaren 2021 en 2022;
- Voor het optimaliseren van het terrein De Wollebrand voor het gebruik als (commercieel) evenemententerrein stelt het college voor € 150.000 beschikbaar te stellen. Als gevolg van deze kwaliteitsverbetering van het evenemententerrein verhoogt het college de inkomstenraming uit evenementen

4.6 Sociaal domein

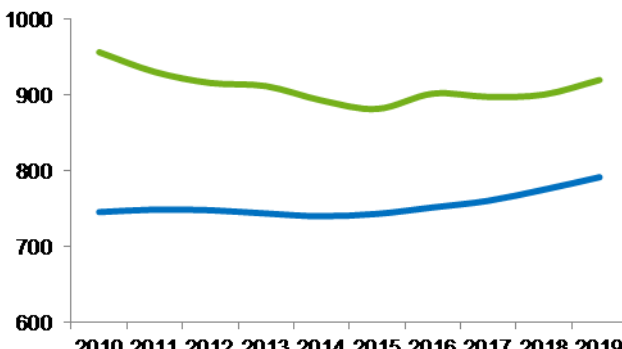
Inleiding

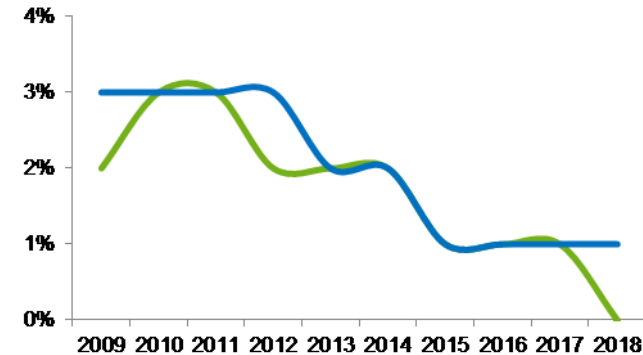
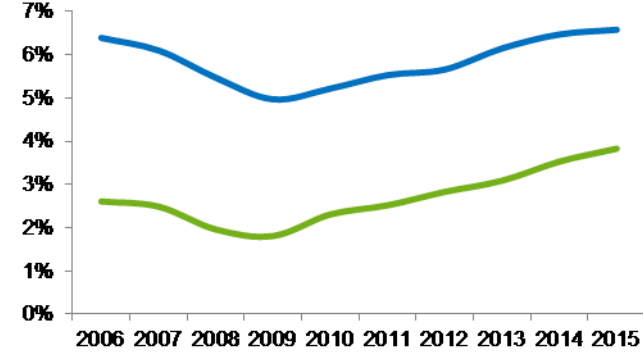
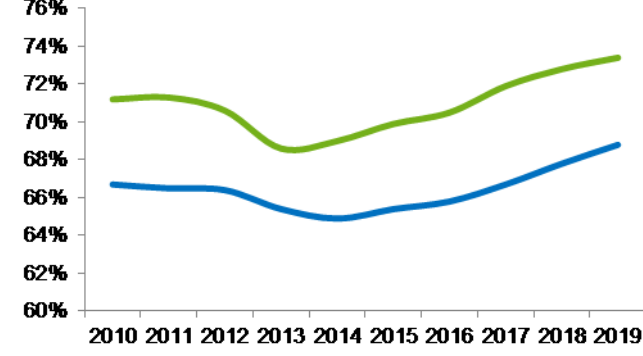
Binnen het sociaal domein staan eigen kracht en het zelf voeren van regie centraal. De ambitie is iedereen in Westland zoveel mogelijk mee te laten doen in de samenleving. In de afgelopen jaren lag de nadruk op het overnemen van de taken van het Rijk. Daarnaast zijn we bezig geweest daarvan te leren. We zien de uitgaven binnen het sociaal domein stevig oplopen door het toenemen van de vraag naar ondersteuning, kostenstijging en het achterblijven van de Rijksbijdrage. De komende jaren richten we ons op de gewenste en noodzakelijke veranderingen (transformatie) zoals beschreven in het sociaal beleidskader 'Kernachtig Sociaal'. Hierin zoeken we een optimale balans tussen: doen wat nodig is voor de meest kwetsbaren, en een halt toeroepen aan de stijgende tekorten.

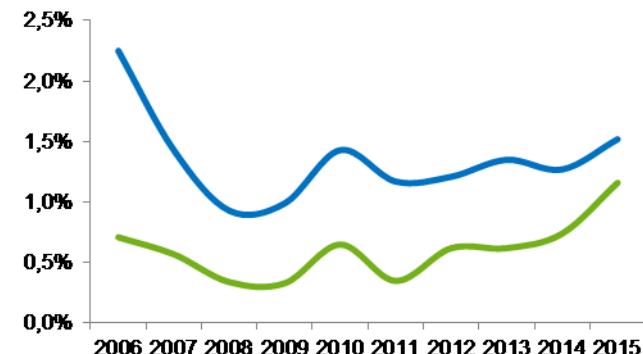
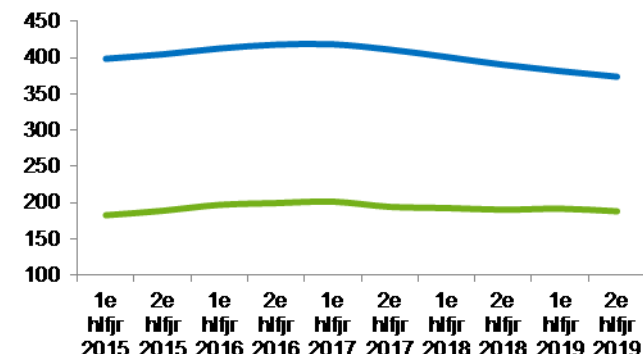
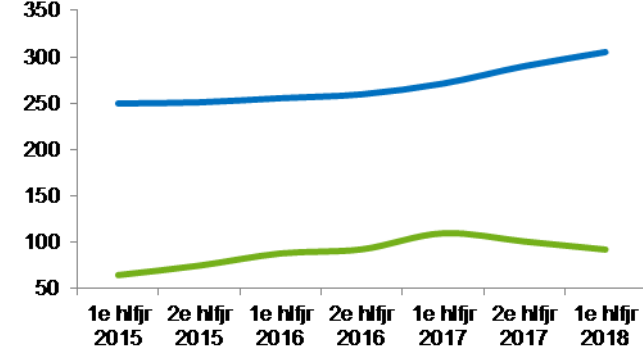
Wat willen we bereiken?

- Iedereen kan meedoen aan de Westlandse samenleving, waar nodig met ondersteuning;
- Mensen in de Westlandse samenleving steunen elkaar en zetten zich in voor hun omgeving;
- De Westlandse jeugd kan zich optimaal ontwikkelen en veilig opgroeien;
- Een transformatie van het sociaal domein en de kosten beheersbaar houden.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron	
Banen	920,4	LISA	
Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 65 jaar.			
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland	Nederland
	2010	957,0	746,2
	2011	931,0	749,4
	2012	916,5	748,6
	2013	912,3	744,3
	2014	893,4	740,7
	2015	882,2	743,8
	2016	902,4	752,3
	2017	898,1	761,1
	2018	901,1	775,8
	2019	920,4	792,1

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron	
Jongeren met een delict voor de rechter	0%	Verwey Jonker Instituut/CBS	
Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.			
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland	Nederland
	2009	2%	3%
	2010	3%	3%
	2011	3%	3%
	2012	2%	3%
	2013	2%	2%
	2014	2%	2%
	2015	1%	1%
	2016	1%	1%
	2017	1%	1%
	2018	0%	1%
Kinderen in uitkeringsgezin	3,83%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	
Het percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.			
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland	Nederland
	2006	2,61%	6,39%
	2007	2,49%	6,10%
	2008	1,96%	5,47%
	2009	1,81%	4,97%
	2010	2,31%	5,22%
	2011	2,52%	5,53%
	2012	2,83%	5,66%
	2013	3,09%	6,15%
	2014	3,53%	6,47%
	2015	3,83%	6,58%
Netto arbeidsparticipatie	73,4%	CBS Diefstallen	
Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.			
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland	Nederland
	2010	71,2%	66,7%
	2011	71,3%	66,5%
	2012	70,6%	66,4%
	2013	68,6%	65,4%
	2014	69,0%	64,9%
	2015	69,9%	65,4%
	2016	70,5%	65,8%
	2017	71,9%	66,7%
	2018	72,8%	67,8%
	2019	73,4%	68,8%

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Werkloze jongeren	1,16%	Verwey Jonker Instituut/CBS
Het percentage personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.		
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland Nederland
	2006	0,71% 2,25%
	2007	0,57% 1,43%
	2008	0,34% 0,93%
	2009	0,33% 0,99%
	2010	0,65% 1,43%
	2011	0,35% 1,17%
	2012	0,62% 1,21%
	2013	0,62% 1,35%
	2014	0,74% 1,27%
	2015	1,16% 1,52%
Personen met een bijstandsuitkering	188,2	CBS – Participatiewet
Het aantal personen per 10.000 inwoners met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (Wwb, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.		
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland Nederland
	2015	182,7 398,7
	2015	188,8 404,8
	2016	197,0 412,8
	2016	199,4 418,1
	2017	201,4 418,6
	2017	194,3 411,3
	2018	192,6 401,1
	2018	190,3 390,4
	2019	191,7 381,7
	2019	188,2 373,9
Lopende re-integratievoorzieningen	92,2	CBS - Participatiewet
Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.		
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland Nederland
	2015	64,7 249,8
	2015	74,9 251,0
	2016	88,1 255,5
	2016	92,5 259,7
	2017	109,8 271,3
	2017	101,0 290,0
	2018	92,2 305,2

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
----------------------------	-----------	------

Jongeren met jeugdhulp

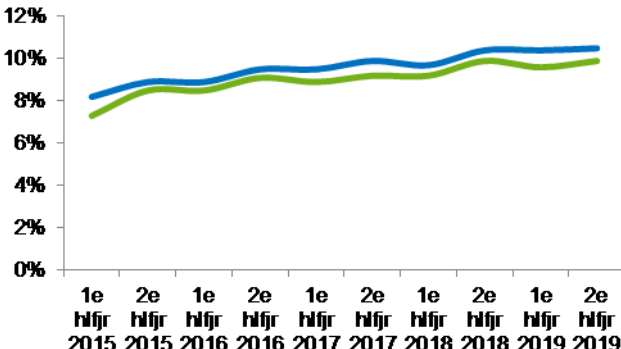
9,9%

CBS Jeugd

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.

Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland	Nederland
--------------------------------------	------	----------	-----------

	2015	7,3%	8,2%
	2015	8,5%	8,9%
	2016	8,5%	8,9%
	2016	9,1%	9,5%
	2017	8,9%	9,5%
	2017	9,2%	9,9%
	2018	9,2%	9,7%
	2018	9,9%	10,4%
	2019	9,6%	10,4%
	2019	9,9%	10,5%

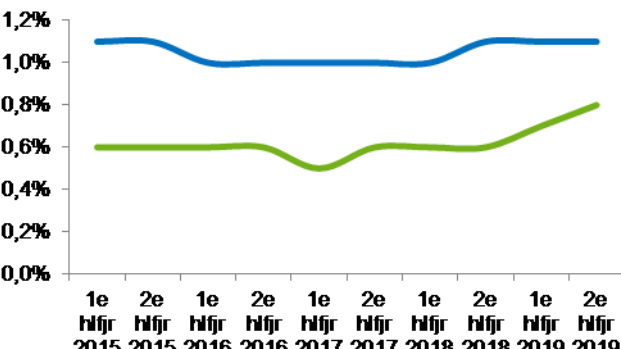
Jongeren met jeugdbescherming

0,8%

CBS Jeugd

Het percentage jongeren tot 18 jaar waarbij de rechter op enig moment in de verslagperiode een maatregel dwingend heeft opgelegd. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.

Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland	Nederland
--------------------------------------	------	----------	-----------

	2015	0,6%	1,1%
	2015	0,6%	1,1%
	2016	0,6%	1,0%
	2016	0,6%	1,0%
	2017	0,5%	1,0%
	2017	0,6%	1,0%
	2018	0,6%	1,0%
	2018	0,6%	1,1%
	2019	0,7%	1,1%
	2019	0,8%	1,1%

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
----------------------------	-----------	------

Jongeren met jeugdreclassering

0,2%

CBS Jeugd

Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar).

Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle van jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Geeft de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding (bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking)? Dan kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. De kinderrechter of de officier van Justitie kunnen jeugdreclassering opleggen. Dat kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland	Nederland
	2015	0,3%	0,4%
	2015	0,2%	0,4%
	2016	0,2%	0,4%
	2016	0,2%	0,4%
	2017	0,2%	0,4%
	2017	0,2%	0,4%
	2018	0,2%	0,4%
	2018	0,2%	0,3%
	2019	0,2%	0,3%
	2019	0,2%	0,3%
	2019	0,2%	0,3%
	2019	0,2%	0,3%

Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo

450

CBS - Monitor Sociaal Domein WMO

Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep.

Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland	Nederland
	2015	400	546
	2015	450	550
	2016	410	570
	2016	420	560
	2017	420	570
	2017	420	570
	2018	430	590
	2018	450	600
	2019	440	610
	2019	450	630
	2019	450	630
	2019	450	630

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoeren van de wettelijke taken op het gebied van de Participatiewet, zoals het begeleiden van mensen naar arbeid, inkomensregelingen, minimaregelingen en schuldhelpverlening. Ook voeren we de taken uit van de Wmo, waaronder het verstrekken van hulpmiddelen, hulp bij het huishouden, dagbesteding en individuele begeleiding. Daarnaast voeren we de Wet sociale werkvoorziening, de Jeugdwet, kinderschermingsmaatregelen en handhaving kinderopvang uit;
- Uitvoeren van de transformatie-opdracht met daarbij de speerpunten:
 - Verbeteren van de sturingsmogelijkheden;
 - Focus aanbrengen binnen een nieuw uitvoeringsprogramma;
 - Uitvoeren van de maatregelen die moeten leiden tot goede zorg tegen lagere kosten;
 - Integraal werken met en tussen de ketenpartners;
- Inzetten op een meersporenaanpak om het dekkingstekort sociaal domein op te lossen:
 - Het uitgavenplafond, conform stand meerjarenbegroting 2020, in het sociaal domein afgrenzen op € 72 miljoen (structureel komt hierdoor € 1,5 miljoen beschikbaar);
 - De voortdurende kostenstijgingen beteugelen;
 - Een lobby naar het Rijk voor structurele compensatie.
- Uitvoeren van het plan 'Eén tegen eenzaamheid' waarbij in 2021 het accent ligt op een publiekscampagne, deskundigheidsbevordering, verbeteren van het aanbod en het versterken van het netwerk rondom eenzaamheid. Dit doen we samen met onze partners;
- (Meer) inzetten op preventie en vroegsignalering van schulden op basis van de invoering van de nieuwe Wet gemeentelijke schuldhelpverlening;
- Verbeteren van de financiële zelfredzaamheid van inwoners door de inzet van "Moedige Dialoog Westland". Dit is de opvolger van 'Financieel Fit Westland'. Hierin werken we samen met onze partners en organisaties uit heel Westland;
- Betrekken van werkgevers om bij te dragen aan een inclusieve arbeidsmarkt. Dit doen we onder de noemer van 'Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen Westland' (MVO-Westland); Voor het realiseren van Beschut Werk en Baanafspraak maken we resultaatgerichte afspraken;
- Uitvoeren van de sluitende aanpak voor schoolverlaters van het praktijk- en voortgezet speciaal onderwijs. Dit doen we samen met scholen en Patijnenburg. We gebruiken hiervoor de in 2020 ontwikkelde monitor voor jongeren in kwetsbare posities, die bij uitval van werk of onderwijs direct weer in beeld komen;
- Voortzetten van de voorbereidingen op en invoeren van de nieuwe Wet inburgering. Tijdens de voorbereiding is er ook aandacht voor de 'ondertussengroep'⁷;
- Continueren van de voorbereiding op de overdracht van de taken vanuit de centrumgemeente voor Beschermd Wonen (doordecentralisatie⁸ en transformatie);
- Uitvoeren van onze inkoopstrategie voor Jeugdhulp en de Wmo in samenwerking met onze partners;;
- Verbeteren van de sociale acceptatie en sociale veiligheid van de LHBTI-doelgroep (lesbische vrouwen, homoseksuele mannen, biseksuelen, transgender- en intersekse personen). Uitvoeren van het Meerjarenplan 'Regenboogstad Westland 2019-2022' (het verzorgen van gastlessen, adviezen, training en voorlichting aan onderwijs en zorg- en welzijnsorganisaties en gerichte communicatie);
- Uitvoeren van de herijking Programma Doelgroepenvervoer Haaglanden;
- Faciliteren van de in 2020 gestarte pilot met maatwerk- en doelgroepenvervoer met de nadruk op de *first en last mile* oplossingen (vervoer van en naar haltes van het openbaar vervoer);
- Bijdragen aan de opdracht van het Rijk om in H10 -verband- een regiovisie Jeugdhulp 2021-2025 op te stellen. In deze visie wordt de koers uitgezet op de transformatie van de jeugdhulp, de kostenbesparing, de verbinding met aanpalende velden in het sociaal domein, de samenwerking met de jeugdhulpaanbieders, de bovenregionale samenwerking, de samenwerking tussen de gemeenten en de governance.

⁷ De groep inburgeraars die buiten de werking van de nieuwe Wet inburgering valt.

⁸ Een stapsgewijze overdracht van taken op gebied van Beschermd Wonen vanuit de centrumgemeente naar individuele gemeenten (start 2022 en afronding in 2031).

Externe ontwikkelingen / risico's

- Aanpassing van onderstaande wetgeving vormt een risico. Het is namelijk nog onduidelijk of er voldoende budget en capaciteit is voor de voorbereiding, invoering en uitvoering:
 - Nieuwe Wet inburgering per 1 juli 2021;
 - Aanpassing Wet gemeentelijke schuldhulpverlening per 1 januari 2021;
 - Wet vereenvoudiging beslagvrije voet in 2021;
 - Wijziging woonplaatsbeginsel (Jeugdwet) 2022;
 - Wetswijziging Wmo (resultaatsturing en doordecentralisatie Beschermd Wonen);
- De toenemende vraag naar jeugdhulp en Wmo en de verwachte stijging van kosten voor doelgroepenvervoer vormen een structureel budgettair risico. De toegenomen vraag naar hulp vanuit de Wmo wordt onder andere veroorzaakt door maatschappelijke ontwikkelingen (langer thuis blijven wonen, vergrijzing), de doorgevoerde wetswijziging (abonnementstarief) en uitspraken van de Centrale Raad van Beroep. Deze factoren kunnen de effecten van de door ons ingezette kostenbeteugeling mogelijk beïnvloeden;
- Door het coronavirus hebben we te maken met ondersteuningsbehoeften die zijn uitgesteld of door de crisis zijn ontstaan. Uitgestelde vraag kan leiden tot meer complexe problematiek en daardoor behoefte aan zwaardere zorg op langere termijn. Tegelijkertijd zien we het coronavirus ondersteuningsbehoeften (tijdelijk) afnemen. Bewoners relativeren de problematiek meer of deze is afgenomen door het wegvallen van externe druk (zoals druk en verplichtingen vanuit school- werk- en of privé-omgeving). Het is nog niet bekend wat het effect hiervan zal zijn;
- Als gevolg van het coronavirus stijgt de werkloosheid en neemt het aantal uitkeringen toe. Ook is er een grote kans op toename van schulden.

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Patijnenburg B.V.;
- Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (voorheen Regionaal Inkoopbureau H10);
- Sociaal Kernteam B.V. (SKT).

Kaderstellende beleidsnota's

- Sociaal beleidskader 'Kernachtig Sociaal';
- Beleidsplan integrale schuldhulpverlening 2017-2020;
- Algemene subsidieverordening Westland 2016;
- Inkoopstrategie Regio Haaglanden 2020-2024;
- Plan van aanpak Eén tegen eenzaamheid Westland 2019;
- H4 Inkoopstrategie Wmo 2019;
- Meerjarenplan Regenboogstad Westland 2019-2022;
- Verordeningen volgend uit de Wmo, de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wet Schuldhulpverlening;
- Regiovisie aanpak huiselijk geweld Haaglanden 2019-2022.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Programma 6		Werkelijk	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
Taakveld		2019	2020	2021	2022	2023	2024
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	7.409	8.352	7.139	7.121	7.152	7.150
6.2	Wijkteams	9.211	10.301	11.639	9.937	9.686	9.686
6.3	Inkomensregelingen	25.663	27.462	26.638	26.601	26.601	26.601
6.4	Begeleide participatie	8.257	6.783	7.180	7.179	7.061	6.779
6.5	Arbeidsparticipatie	416	2.286	2.045	2.048	2.103	2.154
6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	3.242	3.486	3.089	3.089	3.089	3.089
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	19.171	15.814	15.902	15.901	15.901	15.901
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	21.492	18.702	22.615	21.007	20.916	20.916
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	430	553	553	553	553	553
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	2.387	2.273	2.113	2.113	2.113	2.113
Totaal lasten programma 6		97.678	96.012	98.913	95.549	95.175	94.942
6.1	Samenkracht en Burgerparticipatie	281	232	232	260	282	282
6.2	Wijkteams	245	93	93	93	93	93
6.3	Inkomensregelingen	20.514	20.500	20.500	20.500	20.500	20.500
6.4	Begeleide participatie	0	0	0	0	0	0
6.5	Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0	0
6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	37	115	115	115	115	115
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	230	728	228	228	228	228
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	72	0	0	0	0	0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0	0
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	143	126	0	0	0	0
Totaal baten programma 6		21.522	21.794	21.168	21.196	21.218	21.218
Saldo van baten en lasten		-76.156	-74.218	-77.745	-74.353	-73.957	-73.724
Stortingen reserves		1.994	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves		2.012	5.783	6.569	1.781	1.530	29
Totaal reservemutaties programma 6		18	5.783	6.569	1.781	1.530	29
Saldo programma 6		-76.138	-68.435	-71.176	-72.572	-72.427	-73.695

Toelichting bij voorstellen Perspectiefbrief

De kosten voor het sociaal domein, en dan met name die voor de jeugdzorg, zijn de afgelopen jaren fors gestegen. De totale structurele kosten voor het sociaal domein lopen in de gemeente Westland op van netto € 63 miljoen in 2017 tot naar verwachting ruim € 77,5 miljoen. Dat is veel hoger dan in de meerjarenbegroting is geraamd.

De gemeente Westland is hierin niet uniek. Feitelijk krijgen alle gemeenten structureel te weinig geld van het Rijk om de stijgende kosten te dekken. Deze ontwikkeling leidt bij ongewijzigd beleid tot uitholling van de rest van de begroting en daarmee tot een ons inziens onaanvaardbare bezuiniging op bijvoorbeeld voorzieningen en de openbare ruimte.

In de meerjarenbegroting 2020 was voor € 70,5 miljoen dekking beschikbaar. Dit impliceert dat de gemeente, zonder nadere maatregelen, structureel € 7 miljoen dekkingstekort zou hebben. Om het dekkingstekort van € 7 miljoen op te lossen, zet het college in op de volgende meersporenaanpak:

1. Het uitgavenplafond, conform stand meerjarenbegroting 2020, in het sociaal domein afgrenzen op € 72 miljoen (structureel komt hierdoor € 1,5 miljoen beschikbaar);
2. De voortdurende kostenstijgingen beteugelen;
3. Een lobby naar het Rijk voor structurele compensatie.

Zoals eerder gemeld in de Perspectiefbrief kiest het college er niet voor rigoureus te bezuinigen, maar de kwaliteit overeind te houden in combinatie met effectieve maatregelen die onnodig gebruik van de voorzieningen kunnen voorkomen; een transformatie. Deze transformatie moet vanaf 2021 de eerste vruchten afwerpen en vanaf 2022 een structurele kostenbesparing van € 5,5 miljoen opleveren, zodat de uitgaven binnen het afgegrensde plafond van € 72 miljoen blijven. Het college gaat ervan uit dat de lobby richting het Rijk vanaf 2024 € 1,5 miljoen oplevert.

Om de transformatie van het sociaal domein vorm te geven wordt voorgesteld om in 2021 € 1,2 miljoen en in 2022 € 0,25 miljoen te onttrekken aan de reserve sociaal domein. Voor de transformatie zijn een drietal opdrachten opgesteld, die binnen het sociaal domein verder zullen worden uitgewerkt. Deze drie opdrachten:

1. het optimaal doen functioneren van het getransformeerde sociaal domein;
2. het opstellen van een inzichtelijke begroting sociaal domein alsmede sturing en rapportages en
3. het beteugelen van de kosten sociaal domein, in de vorm van een financieel hek rondom het sociaal domein, zullen zowel binnen de bestaande ambtelijke organisatie als de ketenpartners worden opgepakt vanuit een nieuw op te tuigen programmastructuur. Ter ondersteuning van deze 'tijdelijke' programmastructuur zullen enkele externe ondersteuners worden ingezet bij het uitwerken, aanbrengen en implementeren van de benodigde veranderingen.

Het is de bedoeling stapsgewijs naar het budgetplafond toe te groeien. Het college wil gedurende de overgangsperiode extra incidentele middelen beschikbaar stellen om het verschil tussen het plafond en de verwachte kosten te overbruggen. Dat betekent dat wij u voorstellen voor de periode 2020 tot en met 2023 € 11,8 miljoen (2020 € 5,3 miljoen, 2021 € 3,5 miljoen, 2022 € 1,5 miljoen en 2023 € 1,5 miljoen) beschikbaar te stellen uit de reserves, waarvan € 4 miljoen uit de reserve Versterking financiële soliditeit. Op deze manier kunnen we op een zorgvuldige en verantwoorde wijze de kosten terugdringen en inzetten op de lobby om extra middelen te verkrijgen van het Rijk.

Op deze wijze komen we op een saldo van programma 6 van € 72 miljoen (het uitgavenplafond). In de huidige meerjarenbegroting is het saldo echter € 74 miljoen. Deze € 74 miljoen komt overeen met de in de Perspectiefbrief genoemde € 72 miljoen aangevuld met de volgende wijzigingen, met name indexatie van budgetten van verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen uit de 1e Actualisatie 2020, een extra rijksbijdrage uit de meicirculaire 2020 voor Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en een verschuiving van budget uit programma 7 Volksgezondheid en milieu naar programma 6. Tegenover deze verhoging van het saldo van programma 6 staan verwachte extra uitgaven. De extra middelen hebben geen invloed op het verwachte tekort.

4.7 Volksgezondheid en milieu

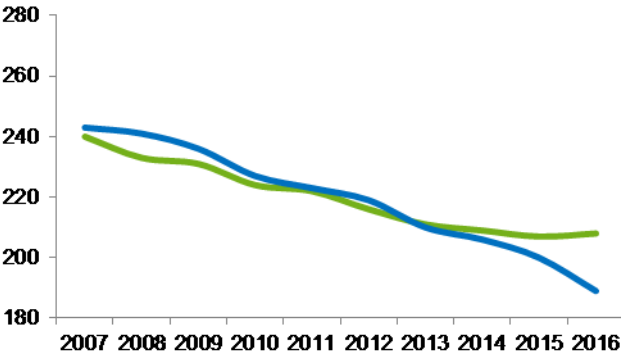
Inleiding

Westland op een verantwoorde manier doorgeven aan volgende generaties, dat is het streven. We nemen maatregelen ter bescherming van de volksgezondheid. We handhaven een goede en gezonde leefomgeving. We beschermen de natuur en het milieu. We zorgen voor een goede opvang en verwerking van afval- en hemelwater en bestrijden verontreiniging van het oppervlaktewater. We doen aan afvalscheiding en verminderen de hoeveelheid restafval. We zorgen voor representatieve en goed verzorgde begraafplaatsen. De komende jaren staan thema's als klimaatverandering, energietransitie en circulaire economie centraal. De klimaatverandering stelt ons in dit kader voor een grote opgave. Als we in Westland prettig willen blijven wonen, werken en recreëren moet er veel gebeuren.

Wat willen we bereiken?

- Minder overgewicht en meer beweging bij burgers;
- Minder alcoholmisbruik en drugsgebruik bij jongeren;
- Evenwichtig belang tussen natuur en economie;
- Bodem-, lucht- en geluidskwaliteit zijn in balans met het Westlandse leefklimaat;
- Een klimaatbestendig Westland met een circulaire afvalwaterketen;
- Schoon, voldoende en bruikbaar zoetwater, waarbij klimaatadaptief en circulair de norm zijn;
- Energieneutraliteit in 2040;
- Een circulaire economie (een economie zonder afval) in Westland in 2050;
- Voldoende begraafcapaciteit en -kwaliteit.

Prestatie-indicatoren

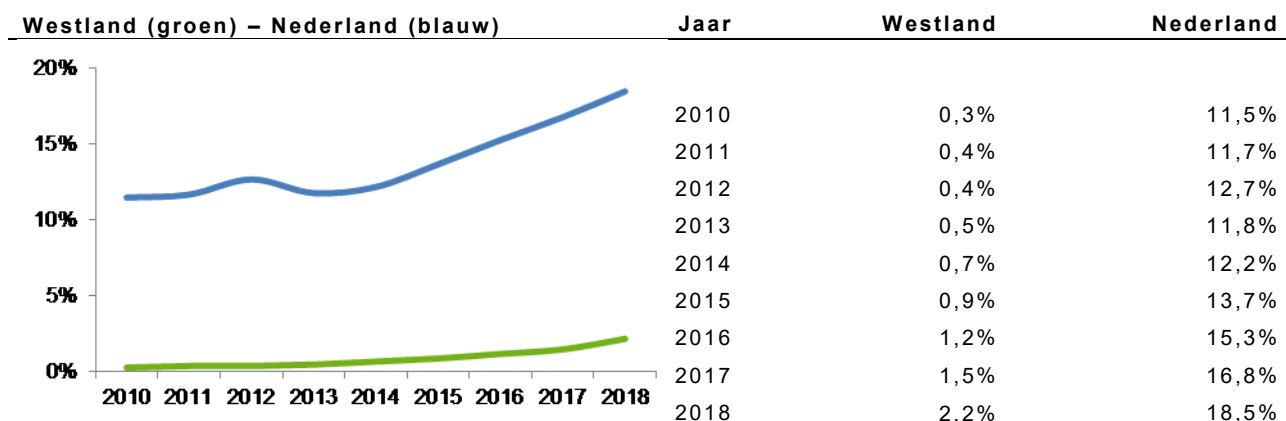
Verplichte BBV-indicatoren		Resultaat	Bron
Omvang huishoudelijk restafval		208 kg	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval
Kg per inwoner, niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.			
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland	Nederland
	2007	240	243
	2008	233	241
	2009	231	236
	2010	224	227
	2011	222	223
	2012	216	219
	2013	211	210
	2014	209	206
	2015	207	200
	2016	208	189

Hernieuwbare elektriciteit

2,2%

Rijkswaterstaat –
Klimaatmonitor

Hernieuwbare energie is schone, duurzame en onuitputtelijke energie die het leefmilieu niet schaadt.

Facultatieve indicatoren

Effectindicator	Leeftijd	2016	Bron
Waardering algehele persoonlijke gezondheid	12-18 jaar	96%	GGD Haaglanden
	19-64 jaar	83%	Gezondheidsmonitor
	65 jaar en ouder	67%	

Wat gaan we daarvoor doen?

- Meer Westlanders met preventieprogramma's informeren over hoe zij gezond kunnen leven, zodat ze het goede voorbeeld (aan jongeren) in hun omgeving geven. We doen dit samen met onze partners. Voorbeelden zijn het programma Gezonde School van GGD Haaglanden en gastlessen op scholen over het gebruik van genotsmiddelen door Brijder, specialist in verslavingszorg;
- Opstellen van een uitvoeringsprogramma waterklimaatplan en een uitvoeringsprogramma voor overige klimaatpilots. Hiermee anticiperen we op veranderingen in het klimaat (extreme buien en langdurige perioden van droogte en hitte);
- Uitvoeren van het 'Actieplan geluid gemeente Westland' om de geluidskwaliteit in de leefomgeving te beheersen en te verbeteren;
- Maatregelen treffen om de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater te verbeteren om zo te voldoen aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) in 2027;
- Zorgen voor een toekomstbestendig watersysteem dat voorziet in de waterbehoefte van afnemers in alle sectoren en dat adequaat overtollig water opvangt en afvoert;
- Verkennen van mogelijkheden en benutten van kansen om projecten op te zetten om de zoetwatervoorraad op peil te houden en zodoende een zelfvoorzienende regio te worden. Dit doen we samen met onze regiopartners;
- Deelnemen aan de kwalitatieve en kwantitatieve watersysteemanalyses en de daaruit volgende gebiedsprocessen doorlopen;
- Toepassen van de watertoets bij ruimtelijke ontwikkelingen en inzetten op een robuuste inrichting voor water;
- In samenwerking met het Hoogheemraadschap van Delfland realiseren van twee (piek)waterbergingen;
- Ontwikkelen van een visie op het Westlandse bodembeheer (Bodembeheer- en bodemkwaliteitskaart);
- Uitvoeren van de Westlandse Energie Opgave om te voldoen aan de doelstellingen uit het Klimaatakkoord. We voeren hiervoor jaarlijks een geactualiseerd uitvoeringsplan uit;
- Opstellen van een transitievisie warmte met alternatieven voor aardgas, oplossingen voor aardgasvrije wijken en planning;
- Implementeren van het nieuwe afvalbeleid en het verminderen van de hoeveelheid restafval, verbeteren van het afvalscheidingspercentage door gescheiden afvalinzameling van PBD en vergroten van

bewustwording over hoe en waarom afval gescheiden moet worden. In verband met de structureel hogere lasten voor afvalinzameling en –verwerking, stelt het college een verhoging voor van de afvalstoffenheffing;

- Ontwikkelen van een toekomstbestendige gemeentewerf met een milieustraat, die aansluit op de huidige en verwachte wet- en regelgeving, klantgericht is en voldoende capaciteit heeft voor een groei van de gemeente Westland naar 130.000 inwoners;
- Benutten van de uitbreidingscapaciteit van de gemeentelijke begraafplaatsen met mogelijkheden voor urnengraven (muren en zuilen) en strooivelden. Van de inwoners van Westland vraagt het college in deze ook een bijdrage. Deze bijdrage bestaat uit een hogere bijdrage voor begraven.

Externe ontwikkelingen / risico's

- Het coronavirus leert ons dat een uitbraak van een infectieziekte reëel is en grote impact heeft op de volksgezondheid en de kwaliteit van leven. Het beheersbaar houden van dit risico is een belangrijke opgave;
- Thema's als klimaatverandering en energietransitie zijn zeer actueel. De inhoudelijke en beleidsmatige ontwikkelingen die hier het gevolg van zijn vormen een uitdaging én kans. Dit vraagt om een regionale aanpak (met landelijke afstemming) en maatwerk;
- De stikstof- en PFAS-problematiek zijn een landelijk probleem. Het belang van een gezond leefmilieu in combinatie met een gezonde economie vraagt om een zorgvuldige afweging;
- De waterkwaliteit in de beheersgebieden van het Hoogheemraadschap van Delfland, Schieland en de Krimpenerwaard voldoet veelal nog niet aan de eisen die worden gesteld vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De genomen maatregelen leiden nog niet tot de gewenste resultaten;
- Het is belangrijk om in het kader van de nieuwe Omgevingswet de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan tijdig vast te stellen om goed te anticiperen op volksgezondheid- en milieuaspecten;
- De verwachting is dat het huishoudelijk afval zal toenemen door meer thuiswerken als gevolg van het coronavirus.

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Gemeentelijke Gezondheidsdienst Haaglanden en Veilig thuis Haaglanden;
- Gemeenschappelijk Bezit Evides B.V.;
- N.V. HVC;
- N.V. Juva (via dochtermaatschappijen Capturam B.V. en Westland Infra Netbeheer B.V.);
- Hoogheemraadschap van Delfland;
- Omgevingsdienst Haaglanden (ODH).

Kaderstellende beleidsnota's

- Sociaal beleidskader Kernachtig Sociaal 2016;
- Gebiedsgericht plan 2019-2022;
- Waterklimaatplan Westland 2019-2022;
- Westlandse Energie Opgave (WEO) 2019;
- Actieplan geluid gemeente Westland.
- Beheerkader afvalwater, hemelwater en grondwater 2018-2022;
- Bodembeheernota en bodemkwaliteitskaart 2020;
- Afvalbeleidsplan Westland (beheerkader afvalstoffen 2019-2022).

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Programma 7 Taakveld	Werkelijk 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
7.1 Volksgezondheid	1.341	1.992	1.407	1.407	1.407	1.407
7.2 Riolering	10.889	11.303	12.585	12.615	12.639	12.697
7.3 Afval	10.063	8.796	12.860	13.045	13.113	13.172
7.4 Milieubeheer	4.794	5.592	5.046	5.046	5.046	5.046
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	2.099	1.624	1.651	1.704	1.720	1.739
Totaal lasten programma 7	29.186	29.307	33.549	33.817	33.925	34.061
7.1 Volksgezondheid	73	72	72	72	72	72
7.2 Riolering	12.523	13.496	14.642	14.717	14.792	14.867
7.3 Afval	9.590	11.594	15.857	15.916	15.974	16.033
7.4 Milieubeheer	533	215	215	215	15	15
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	1.074	1.183	1.436	1.566	1.693	1.816
Totaal baten programma 7	23.793	26.560	32.222	32.486	32.546	32.803
Saldo van baten en lasten	-5.393	-2.747	-1.327	-1.331	-1.379	-1.258
Stortingen reserves	0	120	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	249	620	140	140	140	140
Totaal reservemutaties programma 7	249	500	140	140	140	140
Saldo programma 7	-5.144	-2.247	-1.187	-1.191	-1.239	-1.118

Toelichting voorstellen Perspectiefbrief

In de Perspectiefbrief stelt het college voor de uitbreiding van de capaciteit op de begraafplaats De Lier te realiseren. Van de inwoners van Westland vraagt het college in deze ook een bijdrage. Deze bijdrage bestaat uit een hogere bijdrage voor begraven.

Voorts stelt het college een verhoging voor met € 1,7 miljoen in 2021 van de afvalstoffenheffing in verband met de structureel hogere lasten voor afvalinzameling en –verwerking. Hier staat tegenover dat we streven naar meer afvalscheiding en minder verbranding van restafval, wat een duidelijke milieuwinst oplevert.

4.8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

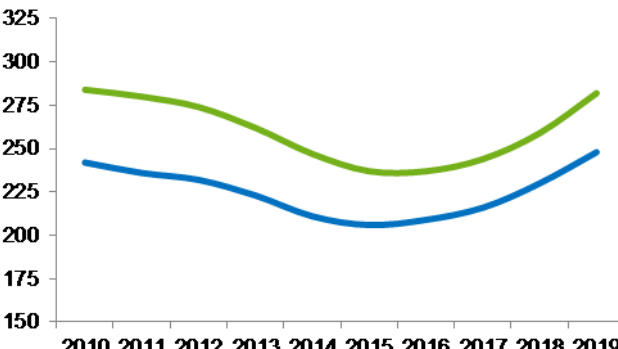
Inleiding

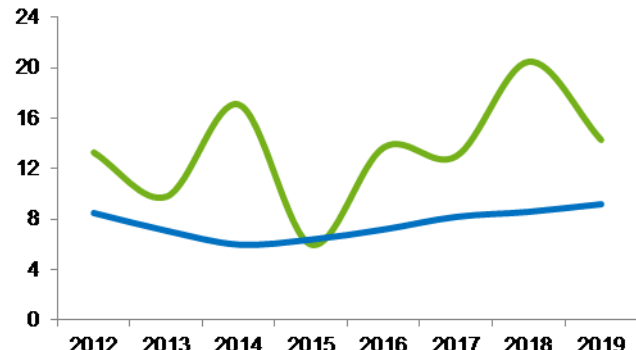
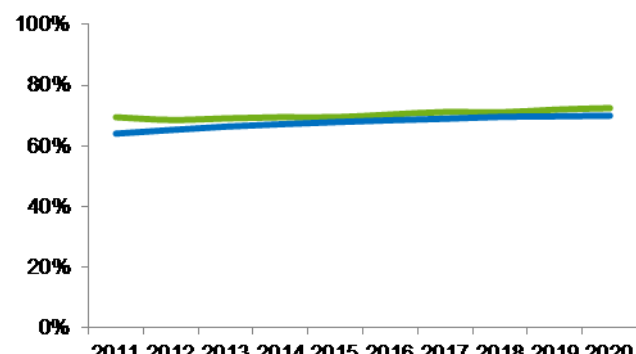
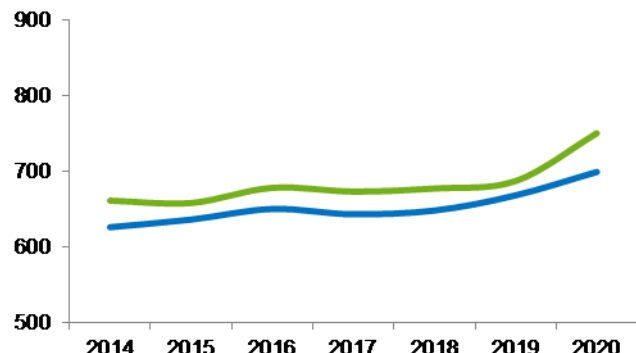
De (leef)ruimte in Westland is schaars en de druk op de woningmarkt is groot. Het uitgangspunt van de Omgevingsvisie is het DNA van Westland behouden en versterken. Veel ambities daarin hebben (fysieke) ruimte nodig, terwijl de beschikbare grond beperkt is. We voeren selectief, maar gericht actief grondbeleid. We gebruiken onder andere gemeentelijke grondexploitatie als middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van wonen, economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. Juist nu kiezen we ervoor anticyclisch te investeren. We investeren in de leefbaarheid, verbeteren van de fysieke leefomgeving en in het welbevinden van onze inwoners. We blijven zoeken naar een balans tussen wonen, economie, groen en voorzieningen. Voor wonen ligt onze focus op het versterken en ontwikkelen van de leefbaarheid en een passend woningaanbod voor inwoners, statushouders en arbeidsmigranten. We hebben ook de ambitie om nieuwe woonvormen en oplossingen te vinden voor het beter benutten (multifunctioneel) van de schaarse ruimte.

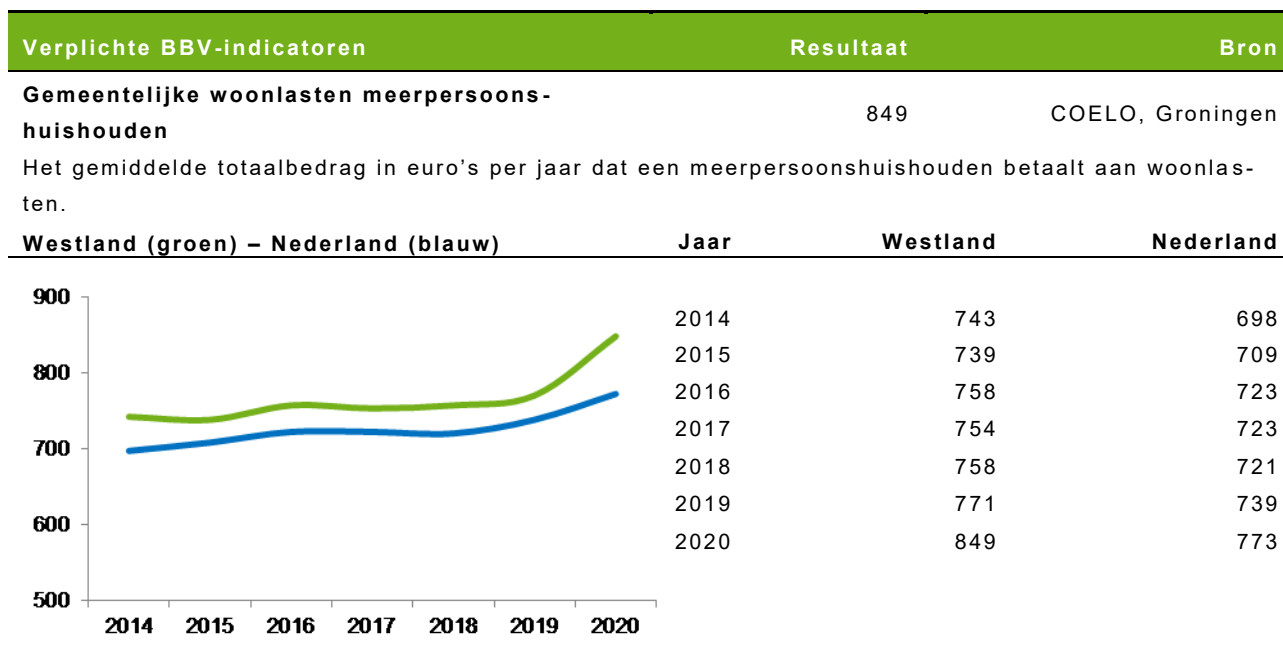
Wat willen we bereiken?

- Op 1 januari 2022 voldoen aan de wettelijke verplichtingen uit de Omgevingswet;
- Een evenwichtige inrichting van de ruimte en ondergrond in het bedrijvige Westland;
- Een passend woningaanbod dat aansluit bij de behoefte van nu en in de toekomst;
- Een optimale verdeling over de doelgroepen van onze schaarse sociale huurwoningen;
- Goede en voldoende huisvestingsoplossingen voor arbeidsmigranten.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren		Resultaat		Bron
Gemiddelde WOZ waarde		282	CBS – Statistiek W.O.Z.	
De gemiddelde WOZ-waarde van woningen				
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland	Nederland	
	2010	284	242	
	2011	280	236	
	2012	274	232	
	2013	262	223	
	2014	247	211	
	2015	237	206	
	2016	237	209	
	2017	244	216	
	2018	259	230	
	2019	282	248	

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron	
Nieuw gebouwde woningen	14,3	BAG/ABF	
Het aantal nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen, exclusief overige toevoegingen zoals transformaties.			
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland	Nederland
	2012	13,3	8,5
	2013	9,8	7,1
	2014	17,1	6,0
	2015	6,0	6,4
	2016	13,7	7,2
	2017	13,0	8,2
	2018	20,5	8,6
	2019	14,3	9,2
Demografische druk	72,5%	CBS – Bevolkingsstatistiek	
De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.			
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland	Nederland
	2011	69,5%	64,1%
	2012	68,6%	65,3%
	2013	69,1%	66,4%
	2014	69,5%	67,2%
	2015	69,5%	67,9%
	2016	70,4%	68,5%
	2017	71,2%	69,0%
	2018	71,1%	69,6%
	2019	72,0%	69,8%
	2020	72,5%	70,0%
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	751	COELO, Groningen	
Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.			
Westland (groen) – Nederland (blauw)	Jaar	Westland	Nederland
	2014	662	627
	2015	659	637
	2016	679	651
	2017	674	644
	2018	678	649
	2019	688	669
	2020	751	700

Facultatieve indicatoren

Effectindicator	0-meting	Actueel cijfer (2019)	2020	2021	2022	2023	Bron
Gasverbruik woningvoorraad in Tj	1.827	1.703	1.686	1.669	1.652	1.636	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat

Wat gaan we daarvoor doen?

- Afronden van een pilot Omgevingsplan centrum Poeldijk als input voor het Westlandse Omgevingsplan;
- Uitwerken van de instrumenten uit de Omgevingswet, zoals de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en het Programma;
- Implementatie van de Omgevingswet binnen de gemeente;
- Zorgen voor aansluiting op het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet;
- Werken conform de Participatieverordening, de opvolger van de Inspraakverordening;
- Optimaliseren van het proces rondom de Initiatieven Tafel Westland⁹ om sneller duidelijkheid te geven over de wenselijkheid en haalbaarheid van een plan;
- Ontwikkelen van een visie op het Westlandse bodembeheer (Bodembeheernota) gericht op de ondergrondse infra;
- Inrichten van de uitvoering van de bodembeheertaken;
- Ondersteunen van initiatiefnemers met faciliterend grondbeleid, wanneer dit past binnen ons ruimtelijk beleid;
- Vaststellen van bestemmingsplannen voor gebiedsontwikkelingen die bijdragen aan een evenwichtige verdeling van de ruimte in Westland;
- Sturen op basis van voorwaarden die we meegeven in omgevingsvergunningen;
- Uitvoeren van projecten die voortkomen uit de centrumvisies die in de afgelopen periode zijn vastgesteld, bijvoorbeeld Wateringen, Poeldijk, Monster en Honselersdijk. Met een investering van € 5 miljoen in de dorpscentra kunnen belangrijke zaken voor verbetering van de fysieke leefomgeving in de centra uit de uitvoeringsagenda's worden opgepakt;
- Opstellen van een visie voor het centrum van Naaldwijk, in samenhang met de ontwikkelingen voor het Floragebied;

⁹ De Initiatieven Tafel Westland (ITW) is de centrale 'ingang' bij de gemeente waar complexe initiatieven die een fysieke verandering van de omgeving tot gevolg hebben worden behandeld met als doel om deze initiatieven tegelijkertijd vanuit alle (vak)disciplines te beoordelen.

- Onderzoek doen naar de ontwikkeling van het veilingterrein van Royal Flora Holland met aandacht voor de kansen die het biedt voor het aanleggen van hoogwaardige openbaar vervoersverbindingen (zoals een lightrailverbinding), woningbouw voor doelgroepen en het versterken van de bestaande groenstructuren;
- Uitwerken van de doelen zoals vastgelegd in de Woonvisie Westland 2020 - 2030 naar een Uitvoeringsprogramma. Daarin komt onder andere aan de orde;
 - Streven naar jaarlijkse circa 180 nieuw te bouwen sociale huurwoningen samen met onze partners;
 - Onderzoeken wat passend wonen is voor de autonome lokale toekomstige woningbehoefte, waarop het nieuwbouwprogramma zoveel als mogelijk aansluit;
 - Bevorderen van nieuwe woonvormen die experimenteren met onderwerpen als flexibiliteit, innovatie, tijdelijkheid, gezamenlijkheid, hergebruik en verplaatsbaarheid;
 - Samen met de woningcorporaties onderzoek doen naar mogelijkheden om doorstroming te bevorderen;
 - In overleg met corporaties streven naar een evenredige verdeling en spreiding van de huisvesting van statushouders over de dorpskernen en buurten;
 - Borgen van de betaalbaarheid, beschikbaarheid en spreiding van de sociale huur-/koopvoorraad in samenspraak met regio Haaglanden en de woningcorporaties en afspraken hierover vastleggen in Nieuwe Regionale Woningmarktafspraken;
 - Aanvullen van de Huisvestingsverordening met nadere regels over hoe we omgaan met schaarste in de koop- en huursector in Westland.

Externe ontwikkelingen / risico's

- Er is een blijvende druk op de Westlandse woningmarkt voor specifieke doelgroepen: spoedzoekers, urgentiegevallen, arbeidsmigranten en statushouders;
- Vestia verkoopt haar woningbezit in Westland, waarmee het aanbod van sociale huurwoningen in Westland afneemt;
- Het coronavirus zorgt voor onzekerheid over huizenprijzen, bouwkosten en rente;
- Uitspraken door de Raad van State over het Programma Aanpak Stikstof (PAS) blijven invloed hebben op ontwikkelingen in Westland;
- De gemeente wordt bevoegd gezag voor een aantal bodemtaken naar aanleiding van de komst van de Omgevingswet.

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partijen leveren een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom B.V./C.V.;
- Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland B.V./C.V.

Kaderstellende beleidsnota's

- Huisvestingsverordening Westland 2019;
- Woonvisie Westland 2020-2030;
- Gebiedsgericht Plan 2019-2022;
- Nota grondprijzen 2020;
- Nota Kostenverhaal 2015;
- Nota Grondbeleid Westland 2013;
- Concept Omgevingsvisie Westland.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Programma 8	Werkelijk	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
Taakveld	2019	2020	2021	2022	2023	2024
8.1 Ruimtelijke ordening	6.246	7.724	6.630	4.410	4.407	4.406
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	26.663	45.589	40.702	33.315	47.147	28.097
8.3 Wonen en bouwen	5.250	8.980	6.406	4.650	4.637	4.637
Totaal lasten programma 8	38.159	62.293	53.738	42.375	56.191	37.140
8.1 Ruimtelijke ordening	3.875	4.015	2.230	1.169	840	1.370
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	26.147	42.195	32.681	31.300	46.574	27.328
8.3 Wonen en bouwen	5.157	4.543	4.529	4.919	4.919	4.919
Totaal baten programma 8	35.179	50.753	39.440	37.388	52.333	33.617
Saldo van baten en lasten	-2.980	-11.540	-14.298	-4.987	-3.858	-3.523
Storting reserves	1.623	2.399	2.430	444	894	885
Onttrekkingen reserves	1.947	8.715	9.942	75	165	320
Totaal reservemutaties programma 8	324	6.316	7.512	-369	-729	-565
Saldo programma 8	-2.656	-5.224	-6.786	-5.356	-4.587	-4.088

Toelichting voorstellen Perspectiefbrief

Verkenningen GHC

Een toekomstige ontwikkeling van het veilingterrein biedt mogelijkheden voor de Westlandse economie en samenleving. Er ontstaat ruimte in dit gebied om de positie van Westland als internationaal koploper in de glastuinbouw te versterken en te laten zien hoe Westland kan bijdragen aan onder andere het voeden en vergroenen van de wereld. Voor onderzoek en voor de eventuele vervolgstappen wordt vanuit het investeringsfonds € 1 miljoen beschikbaar gesteld.

Verkenningen Ruimtelijke Ordening en Stedenbouwkundig

In navolging op de GHC-verkenning stelt het college voor om ook voor het uitvoeren van RO en Stedenbouwkundige verkenningen, een bedrag van € 0,350 miljoen beschikbaar te stellen.

Centrumplannen

Voor het versterken van de Westlandse identiteit en levendigheid in de verschillende dorpskernen van Westland wordt sinds een aantal jaren voortvarend gewerkt aan het opknappen van diverse centra. Naaldwijk en 's-Gravenzande hebben reeds een make-over gehad. Voor Wateringen, Poeldijk en Monster worden visies opgesteld of zijn deze onlangs vastgesteld. Nu is het zaak ook de uitvoering voortvarend op te pakken. Het college realiseert zich dat sommige zaken in de dorpsvisies door marktpartijen moeten worden opgepakt, waarbij de gemeente voor realisatie afhankelijk is van derden. Met een investering van € 5 miljoen in de dorpscentra kunnen belangrijke zaken voor verbetering van de fysieke leefomgeving in de centra uit de uitvoeringsagenda's worden opgepakt.

4.9 Bestuur en ondersteuning

Inleiding

Onze ambitie is om open en toegankelijk te besturen. Dat doen we door transparant, betrouwbaar en geloofwaardig te zijn. De gemeente is er voor haar inwoners, bedrijven en instellingen. De meerderheid van de inwoners heeft voornamelijk contact met de gemeente bij het aanvragen van een paspoort, een rijbewijs of bij het stemmen bij verkiezingen. Daarnaast maken inwoners gebruik van gemeentelijk vastgoed. Voor onderwerpen die belangrijk zijn voor inwoners en ondernemers maken we ruimte voor gesprekken en participatie. We vinden het belangrijk om naar hen te luisteren en open te staan voor suggesties. Datzelfde geldt voor onze stakeholders en partners in de regio.

Wat willen we bereiken?

- Continueren van een tijdige en volledige informatievoorziening van de gemeenteraad;
- Stimuleren van initiatieven vanuit de samenleving in de publieke ruimte;
- Participatie van inwoners en partners bij plannen en projecten;
- Heldere communicatie over het handelen en de besluiten van college en raad;
- Grip op samenwerkingsverbanden houden en sturen op kwaliteit en kostenbeheersing;
- Goede dienstverlening aan burgers en bedrijven;
- Een kwalitatief goede registratie van (niet) ingezetenen in de Basisregistratie Personen (BRP);
- Een transparant en correct verloop van de verkiezingen;
- Beheer van onze overige gebouwen en grond tegen minimale kosten.

Facultatieve indicatoren

Effectindicator	0-meting	Actueel cijfer	2020	2021	2022	2023	Bron
Bieden van maatwerk inschrijfavonden voor arbeidsmigranten wonend in Westland	2.000	4.122	4.000	4.000	4.000	4.000	Basisregistratie Personen (BRP)

Wat gaan we daarvoor doen?

- Aandacht besteden aan alternatieven in besluitvorming. De gemeenteraad wordt niet alleen de voorkeursvariant ter besluitvorming voorgelegd;
- Inzetten van communicatiekanalen om duidelijk te maken wat we doen, waarom we dat doen en wat de consequenties hiervan zijn voor onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. We zetten publiekscampagnes in waar gedragsbeïnvloeding noodzakelijk is;
- Overdragen van verantwoordelijkheden aan groepen in de samenleving die denken dat het anders, beter, slimmer en/of goedkoper kan ('Westland daagt uit'/'Right to Challenge'). We faciliteren private initiatieven in de openbare ruimte en binnen het sociaal domein;
- Inzetten van participatie waar we zelf projecten initiëren;
- Bezoeken van de dorpen naar aanleiding van actuele ontwikkelingen en houden van een wethoudersspreekuur;
- Versterken van de governance van verbonden partijen binnen de ambtelijke organisatie;
- Ondersteuning ambitie van de WOS richting verdere professionalisering en een nieuw verdien- en bekostigingsmodel.
- Aanbieden van producten en diensten op een uniforme wijze. Geboorte- en overlijdensaangifte is in 2021 digitaal mogelijk, maar persoonlijk contact in de dienstverlening blijft ook mogelijk. Een aanvraag doen voor een product of dienst kan binnen vijf werkdagen;
- Bieden van maatwerk inschrijfavonden Basisregistratie Personen (BRP), van 80 tot 130 arbeidsmigranten, voor Westlandse uitzenders en tuinbouwondernemers (twee tot drie maal per maand);
- Bieden van groepsinschrijvingen voor 15 tot 40 personen Registratie Niet Ingezetenen (RNI) voor het verstrekken van burgerservicenummers aan arbeidsmigranten werkzaam bij Westlandse uitzenders en tuinbouwondernemers (twee maal per week);
- Uitbreiding afdeling Burgerzaken met 2 fte bevolkingscontroleurs;

- Optimaliseren van het verkiezingsproces en het telproces van uitgebrachte stemmen;
- Aankopen van vastgoed met, en afstoten van overtollig vastgoed dat geen, strategisch of maatschappelijk nut meer heeft;
- Nemen van noodzakelijke maatregelen als de veiligheid (aansprakelijkheid) in het geding is.

Externe ontwikkelingen / risico's

- Het coronavirus beperkt het gebruik van de centrale hal waardoor de wachttijd voor een burger oploopt. Ook wordt het maximale aantal stemgerechtigden per stembureau bij de verkiezingen in maart 2021 in grote mate bepaald door coronamaatregelen;
- De economische groei van de tuinbouw in Westland bepaalt de hoeveelheid af te geven burgerservicenummers (Registratie niet ingezetenen, RNI);
- De beschikbare woonruimte bepaalt het aantal in de Basisregistratie Personen (BRP) in te schrijven arbeidsmigranten;
- De markteconomische omstandigheden beïnvloeden in sterke mate het afstoten van vastgoed.

Verbonden partijen

Er is voor gekozen om de verbonden partijen in de programma's te noemen waar de meeste beleidsmatige raakvlakken mee zijn. In dit programma zijn geen verbonden partijen opgenomen. Dit betekent niet dat een verbonden partij geen enkele bijdrage levert aan dit programma.

Kaderstellende beleidsnota's

- Beleidsnota verbonden partijen;
- Uitgangspuntennota vastgoedbeleid 2009;
- Gebiedsgericht plan 2019-2022.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)						
Programma 9 Taakveld	Werkelijk 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
0.1 Bestuur	5.810	4.529	4.613	4.613	4.613	4.613
0.2 Burgerzaken	6.000	5.199	4.994	4.932	4.652	4.520
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	3.342	4.935	2.891	2.263	2.251	2.253
Totaal lasten programma 9	15.152	14.663	12.498	11.808	11.516	11.386
0.1 Bestuur	130	7	7	7	7	7
0.2 Burgerzaken	2.046	1.471	1.472	1.472	1.472	1.472
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.591	2.468	1.983	1.069	955	955
Totaal baten programma 9	3.767	3.946	3.462	2.548	2.434	2.434
Saldo van baten en lasten	-11.385	-10.717	-9.036	-9.260	-9.082	-8.952
Stortingen reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	673	956	214	14	14	14
Totaal reservemutaties programma 9	673	956	214	14	14	14
Saldo programma 9	-10.712	-9.761	-8.822	-9.246	-9.068	-8.938

Toelichting voorstellen Perspectiefbrief

WOS

Het college ondersteunt de ambitie van de WOS richting verdere professionalisering en een nieuw verdien- en bekostigingsmodel. Daarom wil het college in 2021 en in 2022 vanuit de exploitatie € 0,14 miljoen extra bijdragen aan de professionalisering van de WOS. Vanaf 2023 staat de gemeentelijke bijdra-

ge dan gelijk aan de wettelijke verplichting. Dit wordt middels een budgettair neutrale herschikking gerealiseerd.

2 fte Bevolkingscontroleur

Het college stelt voor om bij de afd. Burgerzaken, 2 extra fte bevolkingscontroleurs te realiseren.

4.10 Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen

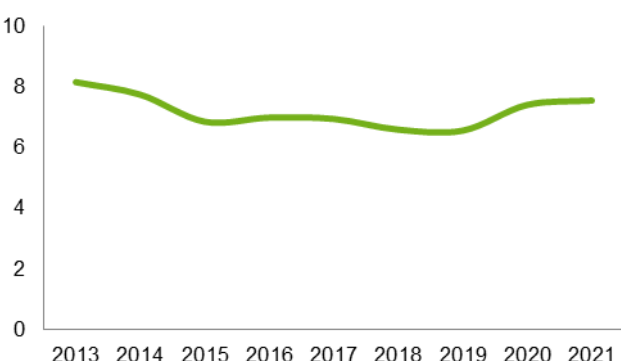
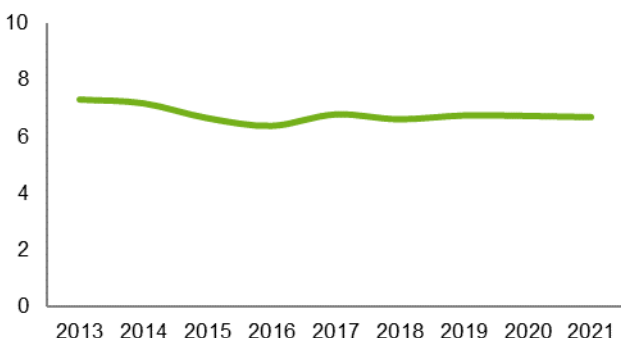
Inleiding

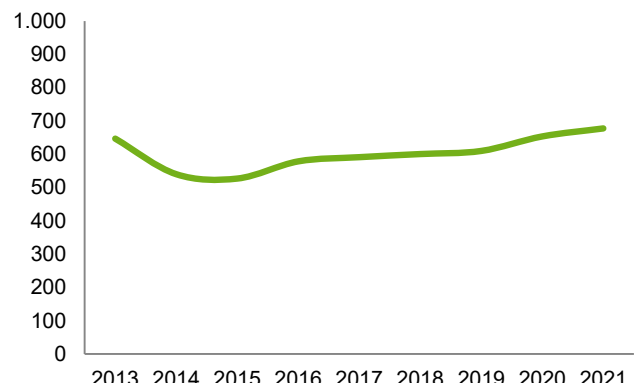
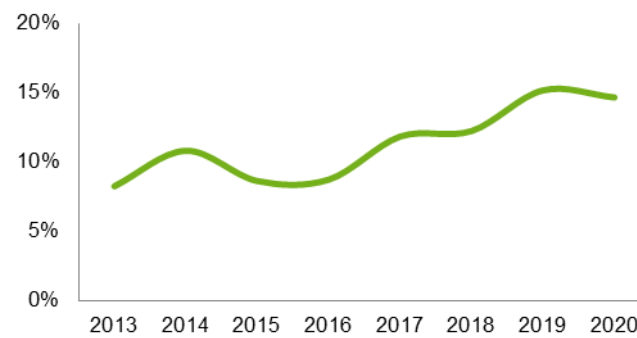
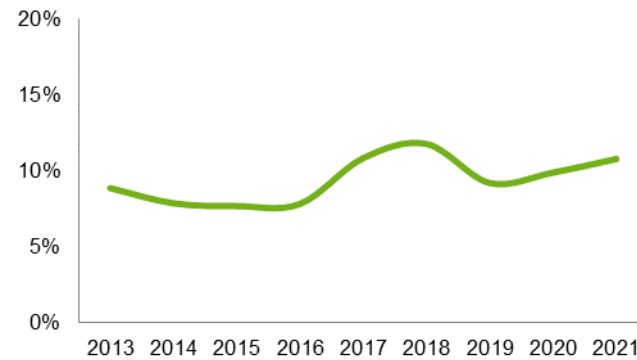
We streven naar een evenwichtige financiële positie, die ons in staat stelt om onze ambities te realiseren. Dat betekent dat de structurele uitgaven in evenwicht blijven met de structurele inkomsten en dat we voldoende weerstandsvermogen hebben om tegenvallers op te vangen. Maar 'we sparen niet voor het sparen'. De beschikbare middelen zetten we zo goed mogelijk in voor de Westlandse samenleving. Voor de komende jaren is een koerswijziging nodig om de Westlandse samenleving economisch en sociaal maatschappelijk sterker uit de crisis te laten komen. Uiteraard blijven we oog houden voor de schuldpositie en spannen we ons in om die niet te laten oplopen zodat de meerjarenbegroting op orde blijft.

Wat willen we bereiken?

- Een financieel duurzaam beleid en solide gemeentefinanciën;
- Een structureel sluitende meerjarenbegroting;
- Voldoende weerstandsvermogen;
- Een leesbare en begrijpelijke begroting;
- Toepassen van het profijtbeginzel (degene die profiteert van een voorziening betaalt);
- Tarieven (voor leges, lijkbezorgingsrechten en standplaatsvergoedingen) in Westland houden gelijke tred met tarieven van gemeenten vergelijkbaar in grootte.

Prestatie-indicatoren

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Formatie	7,56	Gegevens gemeente Westland
Formatie (Fte) per 1.000 inwoners.		
Westland (groen)	Jaar	Westland
	2013	8,17
	2014	7,76
	2015	6,86
	2016	7,00
	2017	6,96
	2018	6,61
	2019	6,57
	2020	7,42
	2021	7,56
Bezetting	6,67	Gegevens gemeente Westland
Bezetting (Fte) per 1.000 inwoners.		
Westland (groen)	Jaar	Westland
	2013	7,29
	2014	7,16
	2015	6,63
	2016	6,36
	2017	6,77
	2018	6,60
	2019	6,73
	2020	6,71
	2021	6,67

Verplichte BBV-indicatoren	Resultaat	Bron
Apparaatskosten De totale apparaatskosten gedeeld door het aantal inwoners.	€ 677	Eigen gegevens
Westland (groen) 	Jaar 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021	Westland € 647 € 540 € 527 € 579 € 591 € 601 € 610 € 653 € 677
Externe inhuur Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen.	14,6%	Eigen gegevens
Westland (groen) 	Jaar 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020	Westland 8,2% 10,8% 8,6% 8,7% 11,8% 12,2% 15,2% 14,6%
Overhead De kosten van overhead gedeeld door de totale lasten.	10,82%	Eigen gegevens
Westland (groen) 	Jaar 2013 2014 2015 2016 2017 2018 2019 2020 2021	Westland 8,90% 7,90% 7,71% 7,86% 10,87% 11,81% 9,23% 9,92% 10,82%

Wat gaan we daarvoor doen?

- Anticyclisch investeren in plaats van bezuinigen. We benutten de vermogenspositie om een steunfonds en een investeringsfonds voor de samenleving en het bedrijfsleven in te stellen. Uit de reserve Versterking financiële soliditeit wordt voor de financiering van investeringen en kosten voor de komende jaren € 25 miljoen beschikbaar gesteld, waarvan € 15 miljoen voor een investeringsfonds Westland, € 6 miljoen voor een steunfonds corona en € 4 miljoen voor de reserve sociaal domein;
- Sturen op een weerstandsratio van minimaal 1,0 (de verhouding tussen beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit). De beschikbare weerstandscapaciteit wordt gevormd door de algemene reserve, de post onvoorzien en, indien nodig, een geormerkt deel van de reserve Versterking financiële soliditeit;
- Verder afbouwen van de grondpositie, afhankelijk van de economische omstandigheden en de hiermee samenhangende grondafname;
- Afstoten van vrijkomend maatschappelijk vastgoed wanneer blijkt dat er geen maatschappelijke herbestemming noodzakelijk is;
- Vervolgen van het traject van de doorontwikkeling van de begroting:
 - Streven naar digitaliseren van de begroting;
 - Ontwikkelen van een doelenboom met programma-relevante indicatoren;
- Aanpassen van de tarieven voor afvalstoffenheffing om gestegen kosten voor inzamelen en verwerken van afval te compenseren;
- Aanpassen van de tarieven voor rioolheffing in verband met gestegen kosten voor de rioolinfrastructuur;
- Invoeren van een reclamebelasting met ingang van 2023 (uitstel van twee jaar). Dekking hiervoor komt uit de Algemene reserve;
- Formatie uitbreiding met 1 fte Kabinetschef en 1 fte Liaison functie Brussel.
- Uitgaan van minimaal de inflatiecorrectie voor de tariefstijging van de leges.

Externe ontwikkelingen / risico's

- In mei 2020 heeft de staatssecretaris het pakket 'Bouwstenen voor een beter belastingstelsel' aangeboden aan de Tweede Kamer. Het pakket bestaat uit tien rapporten met 169 voorstellen over de volle breedte van het Nederlands belastingstelsel. Het bouwstenentraject is een ambtelijk traject zonder politieke sturing met als doel om uitgewerkte beleidsopties op te leveren. Alle voorbereidingen moeten ertoe leiden dat deze bouwstenen politiek gewogen kunnen worden bij de formatie van een volgend kabinet;
- Herijking van het gemeentefonds. De invoering van de nieuwe verdeling van het gemeentefonds is met één jaar uitgesteld naar 2022. Voor het 'klassieke' gemeentefonds is een aanvullend onderzoek nodig, dat vooral gericht is op het verkrijgen van een betere aansluiting van de verdeelformules op de noodzakelijke kosten van gemeenten. Voor het sociaal domein is een nadere analyse van de uitschieters gewenst. Het streven is om de besluitvorming over de nieuwe verdeling in 2020 af te ronden en de gemeenten in de decembercirculaire 2020 over de nieuwe verdeling te informeren.

Verbonden partijen

Onder andere onderstaande partij levert een bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma:

- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten.

Kaderstellende beleidsnota's

- Beleidsregels garanties 2013;
- Nota reserves en voorzieningen 2016;
- Nota activabeleid 2017;
- Treasurystatuut (2017);
- Financiële verordening 2019;
- De volgende belasting- en legesverordeningen¹⁰:

¹⁰ De planning is vaststelling van deze verordeningen in de raadsvergadering van 8 december 2020.

- Verordening onroerende-zaakbelastingen 2021;
- Verordening Forensenbelasting 2021;
- Verordening Afvalstoffenheffing 2021;
- Verordening Rioolheffing 2021;
- Verordening Marktgelden 2021;
- Verordening Lijkbezorgingsrechten 2021;
- Legesverordening 2021.

Wat mag het kosten?

(bedragen x € 1.000)

Programma 10 Taakveld	Werkelijk 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
0.4 Overhead	32.484	40.850	40.295	39.637	39.911	39.581
0.5 Treasury	-1.478	-1.677	-1.958	-2.248	-2.460	-2.526
0.61 OZB woningen	739	876	872	872	872	872
0.62 OZB niet-woningen	461	451	406	406	406	406
0.64 Belastingen overig	369	389	426	426	426	426
0.7 Algemene uitkering en ov. uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0	0
0.8 Overige baten en lasten	86	4.533	6.250	5.796	7.022	7.206
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	233	1.000	627	627	627	627
Totaal lasten programma 10	32.894	46.422	46.918	45.516	46.804	46.592
0.4 Overhead	2.423	2.168	2.071	2.068	2.068	2.068
0.5 Treasury	19.326	17.680	16.805	16.404	16.342	16.321
0.61 OZB woningen	14.014	14.095	14.458	14.608	14.758	14.908
0.62 OZB niet-woningen	13.286	16.723	16.992	17.041	17.092	17.142
0.64 Belastingen overig	180	142	142	142	892	892
0.7 Algemene uitkering en ov. uitkeringen gemeentefonds	130.672	136.831	143.209	143.213	142.687	142.492
0.8 Overige baten en lasten	155	220	570	1.995	1.995	3.495
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	0	0	0	0	0	0
Totaal baten programma 10	180.056	187.859	194.247	195.471	195.834	197.318
Saldo van baten en lasten	147.162	141.437	147.329	149.955	149.030	150.726
Stortingen reserves	15.662	4.206	6.988	4.348	2.717	2.662
Onttrekkingen reserves	17.015	8.642	8.263	4.848	2.360	2.139
Totaal reservemutaties programma 10	1.353	4.436	1.275	500	-357	-523
Saldo programma 10	148.515	145.873	148.604	150.455	148.673	150.203

Toelichting voorstellen Perspectiefbrief

Overhead

De formatie wordt uitgebreid met 1 fte Kabinetschef en 1 fte Liaison functie Brussel.

Uitstel invoering reclamebelasting

Vorig jaar heeft de raad ingestemd met het invoeren van de reclamebelasting met ingang van 2021. Gezien de huidige recessie en de noodzaak te investeren in plaats van een verhoging van de lasten door te voeren, stelt het college voor de invoering hiervan met twee jaar door te schuiven naar 2023.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten die vrij besteedbaar zijn, omdat ze geen specifiek bestedingsdoel hebben. De belangrijkste onderdelen hiervan zijn:

- Algemene uitkering uit het gemeentefonds;
- Lokale belastingen (onroerende zaakbelasting, toeristen- en forensenbelasting);
- Rente en dividend van geldleningen en deelnemingen.

In de onderstaande tabel zijn de ramingen opgenomen van de algemene dekkingsmiddelen.

(bedragen x € 1.000)				
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	Raming 2021	Meerjarenraming		
		2022	2023	2024
<i>Geldleningen en deelnemingen</i>				
Dividend nutsbedrijven	12.082	12.082	12.082	12.082
Beleggingen/deelnemingen	375	375	375	375
Renteresultaat	147	406	595	638
Subtotaal geldleningen en deelnemingen	12.604	12.863	13.052	13.095
 Algemene uitkering uit het gemeentefonds	143.209	143.213	142.687	142.492
 <i>Onroerende zaakbelastingen</i>				
OZB eigenaren niet-woning	10.409	10.459	10.509	10.559
OZB eigenaren woning	14.458	14.608	14.758	14.908
OZB gebruikers niet-woning	6.583	6.583	6.583	6.583
Subtotaal onroerende zaakbelastingen	31.450	31.650	31.850	32.050
 <i>Overige belastingen</i>				
Toeristenbelasting	270	270	270	270
Forensenbelasting	115	115	115	115
Reclamebelasting			750	750
Subtotaal overige belastingen	385	385	1.135	1.135
 Overige algemene dekkingsmiddelen	4.109	1.998	4.437	3.078
 Totaal algemene dekkingsmiddelen	191.757	190.109	193.161	191.850

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Via het gemeentefonds krijgen gemeenten geld van de Rijksoverheid. Het gemeentefonds biedt dekking voor een deel van de uitgaven in de programma's van de begroting. De Rijksoverheid informeert de gemeenten over de omvang en verdeling van het gemeentefonds. Dit doet zij via circulaire's in mei, september en december. De inhoud van de meicirculaire 2020 voor Westland is verwerkt in de meerjarenbegroting. Hierdoor is de laatst bekende stand van het gemeentefonds in de begroting opgenomen.

Accresontwikkeling gemeentefonds

De omvang van de algemene uitkering beweegt mee met de rijksuitgaven. Extra uitgaven en bezuinigingen hebben direct invloed op de omvang van het gemeentefonds. Het gemeentefonds krimpt of groeit mee met de rijksuitgaven. Deze beweging heet accres.

Het kabinet heeft nu besloten om in overleg met de VNG het accres te bevriezen voor de jaren 2020 en 2021.

Sinds 2015 is een opschalingskorting van toepassing op de omvang van het gemeentefonds. Jaarlijks wordt vanaf 2015 een (cumulatieve) uitname gedaan uit gemeentefonds vanwege verwachte lagere apparaatskosten door opschaling van gemeentegrootte (c.q. samenvoegingen). De jaarlijkse uitname loopt door tot en met 2025 en bedraagt uiteindelijk in totaal € 975 miljoen.

De meicirculaire 2020 geeft overigens geen mutatie ten opzichte van deze opschalingskorting. De korting is vanaf 2015 al jaarlijks verdisconteerd in het gemeentefonds. In 2025 zal de laatste uitname plaatsvinden. Dit betekent een nadeel van circa € 0,6 miljoen ten opzichte van de jaarschijf 2024.

Plafond Btw-compensatiefonds

Voor een nog te ontvangen afrekening op de onderschrijding van het Btw-compensatiefonds (BCF) is in de begroting 2021-2024 een stelpost opgenomen. Deze stelpost is gebaseerd, conform het standpunt van de provincie Zuid-Holland, op de laatste afrekening van het BCF (c.q. 2018) en bedraagt € 570.000.

Taakmutaties

In de meicirculaire 2020 zijn enkele taakmutaties opgenomen. Bij taakmutaties gaat het om bijstellingen in de algemene uitkering, die gekoppeld zijn aan specifieke activiteiten. De taakmutaties zorgen voor een structurele verhoging van de algemene uitkering met circa € 1 miljoen. Deze activiteiten zijn zonder effect op het saldo van uitgaven en inkomsten (budgettair neutraal) verwerkt in de begroting.

(bedragen x € 1 mln.)

Overzicht taakmutaties meicirculaire 2020	Raming	Meerjarenraming			
	2021	2022	2023	2024	
Sociaal domein/Jeugd voorgedij 18+	0,351	0,351	0,351	0,351	
Wsw	0,344	0,321	0,324	0,142	
Inburgering	0,148	0,330	0,363	0,363	
Overige taakmutaties	0,016	0,018	0,019	0,021	
Totaal taakmutaties meicirculaire 2020	0,859	1,020	1,057	0,877	

Overige algemene dekkingsmiddelen

In dit onderdeel worden ramingen opgenomen, die in eerste instantie niet over de programma's te verdeelen zijn. De concernstelposten maken deel uit van de overige algemene dekkingsmiddelen. De stelposten worden verdeeld naar de programma's nadat een besluit is genomen over concrete bestedings- of bezuinigingsvoorstellen. In de onderstaande tabel zijn de overige algemene dekkingsmiddelen opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

Overzicht overige algemene dekkingsmiddelen	Raming	Meerjarenraming			
	2021	2022	2023	2024	
<i>Algemeen en bedrijfsvoering</i>					
Post onvoorzien	100	100	100	100	
Loon- en prijscompensatie	4.120	4.933	5.746	6.559	
Stelpost salarissen	200	200	200	200	
Stelpost rente-afhankelijkheid	100	100	100	100	
Stelpost garantiebanen	159	274	344	404	
Stelpost uitkering plafond BCF	-570	-570	-570	-570	
Stelpost voortzetting uitkering Sociaal domein/Jeugd		-1.425	-1.425	-1.425	
Stelpost uitkering Sociaal domein (perspectiefnota)				-1.500	
Subtotaal algemeen en bedrijfsvoering	4.109	3.612	4.495	3.868	
<i>Bezuinigingen/ombuigingen</i>					
Sturen op kapitaallasten	0	-1.614	-58	-790	
Subtotaal bezuinigingen/ombuigingen	0	-1.614	-58	-790	
Totaal overige algemene dekkingsmiddelen	4.109	1.998	4.437	3.078	

Stelposten sociaal domein

Vorig jaar heeft het kabinet besloten om extra middelen toe te voegen aan het jeugdhulpbudget. Het gaat om € 400 miljoen in 2019 en € 300 miljoen in 2020 en 2021. Daarnaast heeft het Rijk bepaald dat voor het provinciaal toezicht een stelpost voor aanvullende rijksmiddelen jeugdhulp als structureel dekkingsmiddel is toegestaan vanaf 2022. De stelpost moet gebaseerd zijn op de verkregen middelen voor jeugdhulp in 2021, op basis van de meicirculaire 2019. Voor Westland is dit € 1.425.000 (zie tabel overige algemene dekkingsmiddelen). Voor de jaarschijven 2022 tot en met 2024 wordt in het bij deze begroting behorende dekkingsplan rekening gehouden met een navenant hogere rijksbijdrage.

Naast deze mutatie houden wij ook rekening met een verhoging van rijksbijdrage voor het sociaal domein van € 1,5 miljoen met ingang van 2024. Voor het sociaal domein lijkt er overigens op het eerste gezicht uit de recent verschenen septembercirculaire geen sprake te zijn van een substantieel, structureel hogere rijksbijdrage voor de gemeenten

Overhead

Onder de term *overhead* verstaan we alle ondersteunende activiteiten die nodig zijn om gemeentelijke producten en diensten te leveren (de verstrekking van een uitkering, de aanleg van wegen et cetera).

In de beleidsprogramma's nemen we alleen kosten op die betrekking hebben op het primaire proces. Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces nemen we op in het taakveld 'overhead' conform de definitie van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

(bedragen x € 1.000)

Taakveld Overhead		
Omschrijving rubriek	Begroting 2020	Begroting 2021
<u>Personeelskosten</u>		
- Loonkosten	28.860	29.192
- Materiële kosten	4.822	4.536
<u>Huisvesting</u>		
- Kapitaallasten	1.009	1.008
- Materiële kosten	2.869	2.885
Facilitair	503	503
<u>ICT</u>		
- Kapitaallasten	1.504	1.324
- Materiële kosten	3.746	3.721
Overige inkomens overdrachten	78	78
Bijdragen van derden	-2.058	-2.058
Reservemutaties / voorzieningen / garantiebanen	-5.455	-2.557
Totaal overhead	35.878	38.632
Doorbelasting overhead aan grondexploitatie	-745	-528
Doorbelasting overhead aan investeringen	-1.907	-2.438
Saldo taakveld overhead	33.226	35.666

Toelichting tabel overhead:

- *Personeelskosten*

Dit betreft loonkosten die deel uitmaken van het zogenoemde P-budget van de organisatie zoals opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering.

De materiële kosten betreffen onder andere opleiding en vorming, werving en selectie en salarisadministratie.

- *Huisvesting*

De materiële kosten bestaan voor het overgrote deel uit de bruto-beschikbaarheidsvergoeding die de gemeente aan De Groene Schakel betaalt.

- *Bijdragen van derden*

Dit bestaat uit een geraamde vergoeding voor elders gedetacheerd personeel en de vergoedingen van Leidschendam-Voorburg en Midden-Delfland voor ICT-diensten.

- *Reservemutaties*

Een deel van de overheadkosten wordt op grond van eerdere raadsbesluiten gedekt uit verschillende reserves.

Voor begrotingsjaar 2021 gaat het om de volgende onttrekkingen:

Reserve digitalisering	€ 400.000
Reserve nieuwbouw gemeentehuis	€ 1.642.895
Reserve garantielonen	€ 29.253
Reserve flankerende personele middelen	€ 485.000

Afwijkingen tussen 2021 en 2020

Na aftrek van de bijdragen uit de reserves en bijdragen van derden en na doorbelasting aan investeringen en grondexploitaties bedragen de overheadkosten in 2021 circa € 35,7 miljoen. In 2020 was dit € 33,2 miljoen.

De verklaring voor het nadelige verschil van € 2,5 miljoen luidt als volgt:

- De dekking vanuit de reserves is in 2021 € 2,9 miljoen lager dan in 2020. Dit komt doordat er in 2020 incidenteel € 2,1 miljoen wordt onttrokken aan de algemene reserve als gevolg van overgehevelde personeelsbudgetten uit 2019. Tevens wordt er in 2021 incidenteel € 0,8 miljoen minder onttrokken aan de reserve flankerende personele middelen als gevolg van lagere lasten voor HPK-ers in 2021 en incidentele projecten die in 2020 gedekt worden uit deze reserve.
- De personeelskosten overhead en de kosten van de huisvesting zijn voor 2021 nagenoeg gelijk aan die voor 2020.
- De kosten van ICT zijn ten opzichte van de begroting 2020 gedaald met circa € 0,2 miljoen. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door de lagere omslagrente.
- De doorbelasting aan de grondexploitaties en investeringen is ten opzichte van de begroting 2020 per saldo € 0,3 miljoen hoger.

Kostenonderbouwing tarieven

De tarieven en de bijbehorende kostenonderbouwing berekenen we apart, omdat deze niet een op een uit de programma's kunnen worden afgeleid. De reden hiervoor is dat de directe kosten zijn opgenomen op de betreffende programma's, terwijl de kosten van btw en overhead hier geen onderdeel van uitmaken.

De *overhead* kosten verdelen we volledig over de directe uren. Dit betekent dat voor alle op taakvelden toerekenbare uren een algemene opslag *overhead* geldt. We maken een uitzondering voor de medewerkers in de buitendienst. Bij deze medewerkers rekenen we de kosten voor de huisvesting voor 25% toe en de kosten van de gemeentewerven volledig. De kosten voor ICT rekenen we hier slechts voor 50% toe. De reden hiervoor is dat de medewerkers die vooral in de buitendienst werkzaam zijn minder gebruik maken van deze faciliteiten.

Schematisch ziet dat er als volgt uit:

$\frac{\text{totale overhead}}{\text{aantal directe uren}} = \text{opslagtaraief overhead (per direct uur)}$
--

In de paragraaf lokale heffingen lichten we de kostenonderbouwingen toe, inclusief de toerekening van *overhead*.

Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 is de "Wet modernisering vennootschapsbelastingplicht overheidsondernemingen" (Vpb) in werking getreden. Hierdoor zijn gemeenten in beginsel vennootschapsbelastingplichtig, voor zover zij een onderneming drijven. Hoewel gemeente Westland nog in gesprek is met de Belastingdienst

over de ingenomen standpunten, gaat Westland er momenteel van uit dat de activiteiten grondexploitatie en verkoop restafval (deels) onder deze belastingplicht vallen. De totale lasten raamt de gemeente voor 2021 en volgende jaren op structureel € 627.000. Dit bedrag is de gemeente verschuldigd vanwege de fiscale winst die de gemeente per saldo realiseert op ondernemingsactiviteiten in het begrotingsjaar, na eventuele verrekening van fiscale verliezen uit eerdere begrotingsjaren. De prognose voor het jaar 2021 is afhankelijk van de reactie vanuit de Belastingdienst op onze standpunten en de actuele ramingen vanuit het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling (MPG).

Onvoorzien

Voor de post onvoorzien nemen we jaarlijks een bedrag op van € 100.000. Deze post spreken we alleen aan voor zaken die onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn. Het college van B&W is bevoegd om de post onvoorzien aan te wenden voor uitgaven met een incidenteel karakter op grond van de Financiële verordening gemeente Westland 2019. Over de aanwending van de post onvoorzien vindt achteraf verantwoording plaats in de ProgrammaRapportage dan wel de jaarstukken.

GEMEENTE WESTLAND

Begroting 2021-2024

5. PARAGRAFEN

5.1 Lokale heffingen

4.1.1 Inleiding

Een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente zijn de lokale heffingen. Bij lokale heffingen onderscheiden we belastingen, retributies en leges. De opbrengsten van de belastingen gaan naar de algemene middelen. Dit betekent dat de opbrengsten voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen ingezet kunnen worden. Bij retributies en leges is sprake van een tegenprestatie van de gemeente. Hierbij mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor uitoefening van de taak.

De paragraaf Lokale heffingen gaat over inkomsten en de lokale lastendruk en is als volgt opgebouwd:

- a. De geraamde inkomsten;
- b. Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- c. Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen;
- d. Een aanduiding van de lokale lastendruk;
- e. Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Toerekenen overhead

Voor de berekening van de tarieven voor lokale heffingen moet de overhead op een consistente wijze worden toegerekend. In Westland worden de overheadkosten volledig omgeslagen naar rato van op de taakvelden geraamde loonkosten. Voor alle op taakvelden toerekenbare uren geldt een algemene opslag overhead. Voor de medewerkers van Ruimte-Buiten geldt een uitzondering met een lager opslagtariaf overhead. Deze medewerkers zijn met name in de buitendienst werkzaam en maken minder gebruik van faciliteiten. De totale kosten van de overhead worden ook opgesplitst naar lasten met btw en zonder btw. Op basis van de verhouding wordt een berekening gemaakt hoeveel btw over de overhead mag worden toegerekend aan de lasten van de verschillende kostendekkende berekeningen.

Uitgangspunten

In de Voorjaarsnota 2019 stelden wij een verhoging voor van 1,5% voor de OZB-tarieven voor 2021. In de Perspectiefbrief is voorgesteld de opbrengst van de lijkbezorgingsrechten in 2021 met € 200.000 te verhogen en in de periode 2022 tot 2025 met jaarlijks € 100.000. De afvalstoffenheffing wordt kostendekkend. Voor de rioolheffing wordt uitgegaan van een stijging die gelijk is aan vorig jaar om de komende jaren ondanks forse investeringen te kunnen blijven streven naar 100% kostendekkendheid.

Vertaling naar tarieven

In de Voorjaarsnota 2019 stelden wij een inflatiecorrectie voor van 1,5% voor de OZB-tarieven voor 2021. De beoogde meeropbrengst van € 210.000 (OZB-woningen) en € 170.000 (OZB niet-woningen) is reeds opgenomen in de (meerjaren)begroting 2020-2023. De inflatiecorrectie bedraagt conform de meicirculaire 1,7%. Voorgesteld wordt de eerder genoemde inflatiecorrectie van 1,5% te hanteren. De tarieven van de afvalstoffenheffing stijgen met 31,7%. De tarieven van de rioolheffing stijgen met 8%. Hierdoor bedraagt de stijging van de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in een eigen woning met een gemiddelde WOZ-waarde circa 13,6%.

Bij de overige tarieven wordt uitgegaan van een inflatiecorrectie van 1,7%, met uitzondering van de tarieven van de lijkbezorgingsrechten die met 35% stijgen. Tot slot wordt de invoering van de reclamebelasting uitgesteld tot 2023.

Vaststellen van tarieven

De kostendekkendheid in deze paragraaf is berekend op basis van 'bestaand beleid'. Actualisatie van deze gegevens én keuzes rond tariefstelling en -voorstellen worden aan de gemeenteraad voorgelegd. Hiervoor bieden we in december 2020 alle verordeningen voor de gemeentelijke belastingen en leges aan bij de gemeenteraad.

4.1.2 Geraamde inkomsten

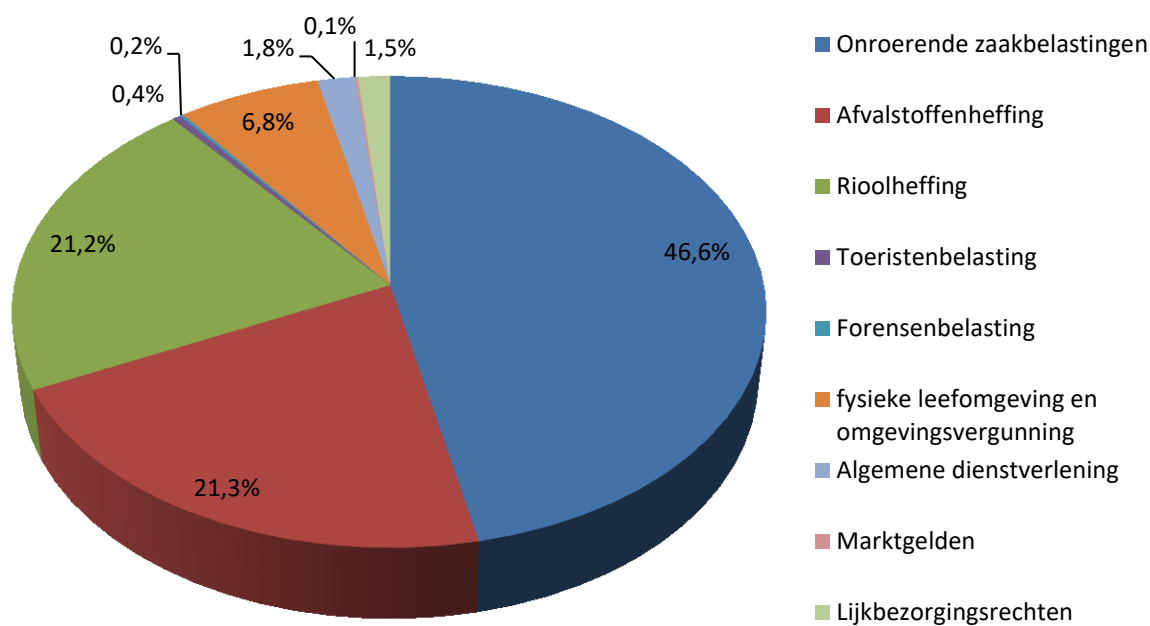
In de onderstaande tabel staan de geraamde inkomsten uit belastingen, retributies en leges.

(bedragen x € 1.000)

Geraamde inkomsten belastingen en heffingen	Raming Inkomsten 2020	Raming Inkomsten 2021
Onroerende-zaakbelastingen	30.817	31.450
Afvalstoffenheffing	11.230	14.373
Rioolheffing	13.392	14.320
Toeristenbelasting	270	270
Forensenbelasting	115	115
Leges		
- Titel 1 Algemene Leges	1.202	1.203
- Titel 2 Fysieke leefomgeving/Wabo	5.013	4.594
Marktgelden	99	97
Lijkbezorgingsrechten	827	1.038
Totaal	62.965	67.460

Het merendeel van de inkomsten uit lokale heffingen bestaat in 2021 uit onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges. De te verlenen kwijtschelding van de afvalstoffenheffing en rioolheffing is in mindering gebracht op de opbrengst.

Figuur: opbouw lokale belastingen en heffingen 2021

Prestatie-indicatoren

Prestatie-indicatoren Omschrijving prestatie indicator	Werkelijk			Prognose			
	Nulmeting	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aanvragen kwijtschelding binnen 12 weken afhandelen Nulmeting in jaar 2011.	100%	90%	100%	100%	100%	100%	100%
Tijdig opleggen gecombineerde aanslagen met WOZ-beschikking 1 maart: > 95% 1 juni: 100% Nulmeting in jaar 2011.	96,2% 98,3%	96% 99%	95% 98%	98% 100%	98% 100%	98% 100%	98% 100%
Bezwaren afhandelen voor: 1 oktober: > 80% 31 december: 100% Nulmeting in jaar 2010.	65% 86%	45% 90%	84% 96%	98% 100%	98% 100%	98% 100%	98% 100%
Reacties burgers binnen 1 werkdag beantwoorden: > 95% Nulmeting in jaar 2010.	93%	95%	95%	96%	96%	96%	96%
Automatische incasso uitbreiden tot: > 40% Nulmeting in jaar 2010.	40,15%	44%	44%	48%	48%	48%	48%
Saldo openstaande debiteuren over de laatste 6 jaar terugbrengen tot ≤ 0,50% Nulmeting in jaar 2010.	1,09%	0,44%	0,42%	0,48%	0,48%	0,48%	0,48%

4.1.3 Beleid lokale heffingen

Het beleid van de lokale heffingen is vastgelegd in gemeentelijke verordeningen. Deze verordeningen bieden we jaarlijks in december aan bij de gemeenteraad.

4.1.4 Een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

Tarieven belangrijkste lokale heffingen	Begroting	Begroting
Omschrijving soort heffing	2020	2021 ¹
Onroerendezaakbelastingen (% WOZ-waarde)		
- eigenaar woning	0,1008%	
- eigenaar niet-woning ¹¹	0,2448%	
- gebruiker niet-woning	0,1843%	
Afvalstoffenheffing		
- eenpersoonshuishouden	€ 223,92	€ 294,84
- tweepersoonshuishouden	€ 252,96	€ 333,12
- meerpersoonshuishouden	€ 282,60	€ 372,12
Rioolheffing		
eigendom (% WOZ-waarde)		
- woning ⁵	0,0212%	
- niet-woning ⁵	0,0392%	
gebruik (per aansluiting)		
- eenpersoonshuishouden	€ 151,32	€ 163,32
- tweepersoonshuishouden	€ 170,76	€ 184,32
- meerpersoonshuishouden	€ 190,44	€ 205,56
- bedrijven	€ 196,20	€ 211,80

Onroerendezaakbelasting

De onroerendezaakbelasting (OZB) is een belasting voor:

- De eigenaar van een woning of bedrijfspand (object);
- De huurder of gebruiker van een bedrijfspand.

De gemeente Westland voert de waardering voor de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) in eigen beheer uit. Het onroerend goed wordt elk jaar gewaardeerd voor de WOZ. Hierdoor volgt de WOZ-waarde jaarlijks de marktontwikkeling. Westland hanteert bij herwaardering het uitgangspunt dat de tarieven conform de waardeontwikkelingen worden aangepast. De stijging van de gemiddelde WOZ-waarden wordt gecompenseerd door een gelijktijdige daling van de tarieven. Dit wordt gehanteerd om de waardeontwikkelingen van woningen en niet-woningen niet van invloed te laten zijn op de opbrengst. Voor de aanslag OZB geldt voor belastingjaar 2021 de vastgestelde waarde van het onroerend goed volgens het prijspeil van 1 januari 2020.

Er is nog geen nauwkeurig inzicht te geven in de lokale waardestijgingen van de huizenprijzen. Daarom wordt uitgegaan van een zelfde gemiddelde stijging als in 2020, te weten 9%. Ook zijn nog onvoldoende marktgegevens bekend voor een betrouwbaar beeld van de waardeontwikkeling van niet-woningen. Het unieke karakter van niet-woningen in Westland maakt dat het nauwelijks nut heeft de landelijke trend te volgen. Ook cijfers uit de regio bieden, gezien de grote onderlinge verschillen, weinig houvast. Voor de prijzen van niet-woningen wordt uitgegaan van gelijkblijvende WOZ-waarden.

¹¹ De tarieven voor het jaar 2021 zijn mede afhankelijk van de waardeontwikkeling en zullen kort voor de behandeling door de gemeenteraad in december bekend zijn.

Afvalstoffenheffing

De gemeente laat huishoudelijk afval ophalen en verwerken. Ook kunnen inwoners hun grof huishoudelijk afval naar een van beide milieustraten brengen. Hiervoor betaalt elk huishouden afvalstoffenheffing. Uitgangspunt bij de afvalstoffenheffing is dat de tarieven kostendekkend zijn. De heffing is gedifferentieerd in tarieven per huishoudtype. Bewoners met een inkomen tot 100% van het wettelijk sociaal minimum kunnen kwijtschelding van de afvalstoffenheffing krijgen.

Afvalstoffenheffing	Begroting 2021	
	Baten	Lasten
7.3 Afval kosten taakvelden incl. (omslag)rente		12.036.200
2.1 Verkeer en vervoer kosten taakveld incl. (omslag)rente		231.100
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen		-1.009.000
Netto kosten taakveld		11.258.300
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
0.4 Overhead incl. (omslagrente)		703.800
Btw		2.411.200
<i>Opbrengst heffingen:</i>		
7.3 Afval heffingen huishoudelijk afval	14.831.100	
7.3 Afval grofvuil	18.000	
6.3 Inkomstenregeling (kwijtschelding)	-475.800	
Totaal afvalstoffenheffing	14.373.300	14.373.300
<i>Dekkingspercentage 2021</i>		100,0%
<i>Dekkingspercentage 2020</i>		100,0%

Toelichting stijging kosten afvalstoffenheffing:

Door toegenomen inzamelingskosten stijgen de tarieven van de afvalstoffenheffing in 2021 met 31,7%. De stijging van de afvalstoffenheffing zorgt niet voor een volledige kostendekkendheid van het gesloten circuit afval. Een deel van de toegerekende btw in het tarief wordt niet gedekt. Door een kleine storting in de egaliseringsreserve afval in 2020 (€ 120.000) is een bedrag beschikbaar ter dekking. Naar verwachting is de egaliseringsreserve na deze onttrekking in 2021 leeg. De verwachte stijging van kosten wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- Budgetbijstelling van de inzamelkosten voor oud-papier en karton door de overgang van inzameling met vrijwilligers naar professionele inzameling door HVC;
- Budgetbijstelling voor onderhoud en service van de milieustraten doordat in voorgaande jaren niet structureel zijn meegenomen;
- Doorwerking van corona na 2020 waarbij verwacht wordt dat meer afval zal worden ingezameld (milieustraten) en verwerkt;
- Budgetbijstelling van diverse inzamelkosten vanwege jaarlijkse indexeringen van contractkosten;
- Budgetbijstelling doordat in voorgaande jaren de inzamelingskosten niet voor alle afvalstromen op een correcte manier structureel zijn meegenomen.

Toelichting afvalstoffenheffing:

- Het beheerkader Afvalplan Westland 2019-2022 wordt in de komende jaren geïmplementeerd. Belangrijk onderdeel daarvan is de bronscheiding van plastic verpakkingen, blik en drinkpakken;
- De kosten, die toegerekend worden vanuit taakveld 2.1 Verkeer en vervoer, betreffen de straatreiniging. De straatreiniging wordt door de gemeente uitgevoerd vanwege het functioneren van de rioleering, verkeerd aanbieden van afval en de verkeersveiligheid. Wij schatten in dat 15% van de kosten van de straatreiniging betrekking heeft op de afvalinzameling;
- Door toegenomen inzamelingskosten stijgen de tarieven van de afvalstoffenheffing in 2021 met 31,7%. De stijging van de afvalstoffenheffing zorgt voor kostendekkendheid van het gesloten circuit afval.

Rioolheffing

De opbrengst van de rioolheffing mag alleen worden gebruikt ter dekking van de kosten van:

- Het inzamelen en transporteren van huishoudelijk en bedrijfsafvalwater en het zuiveren van huishoudelijk afvalwater;
- Het inzamelen van afvloeiend hemelwater en het verwerken hiervan alsmede maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand te voorkomen of te beperken.

Rioolheffing wordt geheven van de eigenaar van een perceel (op basis van de WOZ-waarde) dat direct of indirect is aangesloten op de gemeentelijke riolering en van de gebruiker van een perceel waaruit afvalwater direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. Voor het bepalen van de tarieven van de rioolheffing gelden uitgangspunten als 100% kostendekkend tarief en gedifferentieerde tarieven per huishoudentype. Bewoners met een inkomen tot 100% van het wettelijk sociaal minimum kunnen kwijtschelding van de afvalstoffenheffing krijgen.

Rioolheffing	Begroting 2021	
	Baten	Lasten
7.2 Kosten taakveld Riolering incl. (omslag)rente		9.341.800
7.2 Dotatie vervangingsinvestering, artikel 44 lid 1		1.950.000
2.1 Verkeer en vervoer		231.300
2.4 Economische havens en waterwegen		1.008.000
Netto kosten taakveld		12.531.100
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
0.4 Overhead incl. (omslagrente)		1.158.900
Btw		1.171.400
<i>Opbrengst heffingen:</i>		
7.2 Riolering (plus areaaluitbreiding)	14.538.100	
6.3 Inkomstenregeling (kwijtschelding)	-218.000	
Totaal rioolheffing	14.320.100	14.861.400
Dekkingspercentage voor mutatie voorziening		96,4%
Onttrekking voorziening artikel 44 lid 2	541.300	
<i>Dekkingspercentage 2021</i>		<i>100,0%</i>
<i>Dekkingspercentage 2020</i>		<i>100,0%</i>

Toelichting rioolheffing:

- De kosten, die toegerekend worden vanuit taakveld 2.1 Verkeer en vervoer, zijn de kosten van straatreiniging en een gedeelte m.b.t. watertaken, onderdeel duikers. De straatreiniging wordt door de gemeente uitgevoerd vanwege het functioneren van de riolering, verkeer aanbieden van afval en de verkeersveiligheid. Een exacte verdeling over de onderdelen is niet te bepalen. Wij schatten in dat 10% van de kosten van de straatreiniging betrekking hebben op de riolering. De kosten voor de duikers worden voor 100% toegerekend aan de riolering;
- De kosten, die toegerekend worden vanuit taakveld 2.4 Economische havens en waterwegen betreffen de kosten van de watertaken. Deze kosten worden voor 70% toegerekend aan de riolering. De overige 30% wordt gezien als kosten voor de vaarroutes;
- Beheerkader Afvalwater, hemelwater en grondwater 2018-2022: in het gemeentelijk rioleringsplan (vGRP) plannen we de uitvoeringsmaatregelen als renovaties en vervangingsinvesteringen van het gehele rioleringsstelsel. Daarnaast is er aandacht voor de gezamenlijke en integrale inzet van exploitatiegelden voor het onderhoud van het gehele (afval)watersysteem. De gemeente Westland investeert met aanzienlijke bedragen in beheer en onderhoud, vervanging, systeemoptimalisatie en het op orde houden van het watersysteem en het rioolstelsel. De kosten worden hoofdzakelijk gefinancierd uit de rioolheffing. De tariefstructuur rioolheffing bestaat uit een eigenarenheffing en gebruikersheffing. Deze tariefstructuur blijft gehandhaafd. Een nieuwe planperiode is het moment om op basis van evaluatie, vernieuwde inzichten en gewijzigde regelgeving het takenpakket, dat onder de verbrede rioolheffing valt, aan te passen naar de huidige situatie;

- Voorziening toekomstige rioolvervangingsinvesteringen (Voorziening artikel 44 lid 1d BBV): in het tarief mogen spaarbedragen voor toekomstige vervangingsinvesteringen worden meegenomen. Deze worden als last genomen in de exploitatie en toegevoegd aan de voorziening. De voorziening toekomstige rioolvervangingsinvesteringen bedraagt op 1 januari 2020 € 2,2 miljoen. In 2021 bedraagt de storting € 1,95 miljoen en zal € 409.000 geïnvesteerd worden;
- Voorziening artikel 44 lid 2: opbrengsten uit de rioolheffing en gespaarde gelden als gevolg van uitgestelde werkzaamheden moeten uitsluitend én blijvend voor het rioleringsdoel worden bestemd en worden ondergebracht in een voorziening. Eventuele tekorten worden onttrokken aan de voorziening Riolering. De voorziening Riolering bedraagt op 1 januari 2020 € 10 miljoen. De onttrekking aan de voorziening artikel 44 lid 2 bedraagt in 2021 € 0,5 miljoen. De raad heeft vastgesteld dat de toegerekende kosten voor de watertaken gecompenseerd worden door een dotatie aan de Voorziening artikel 44 lid 2 (vanuit de algemene middelen). De kosten voor de watertaken (incl. overhead en btw) bedragen in 2021 € 1,4 miljoen;
- Bestemmingsreserve Riolering: Het saldo van de bestemmingsreserve Riolering bedraagt op 1 januari 2020 € 0,9 miljoen. Hieruit worden de kosten van de handhaving op de riolering bekostigd;
- In het beheerkader Afvalwater, Hemelwater en grondwater is opgenomen dat voor de hoogte van de gemeentelijke tarieven jaarlijks een tariefstijging wordt voorgesteld. In het beheerkader zijn meerdere voorstellen gedaan voor tariefstijgingen. Om in lijn te blijven met de vorige begroting en het beheerkader wordt daarom 8% voorgesteld.

Toeristenbelasting

Dit betreft een belasting, die wordt geheven voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente tegen vergoeding in welke vorm dan ook door personen die niet als ingezetene zijn opgenomen in de Basisregistratie Personen (BRP). Om een eerlijke verdeling te bewerkstelligen wordt de toeristenbelasting geheven op basis van een percentage van het "kale" overnachtingstarief. De hoogte van het tarief is een vast percentage van 5% van de overnachtingsprijs met een minimum van € 1,25 per persoon per overnachting. Het minimumbedrag dient als stimuleringsmaatregel voor de inschrijvingen van arbeidsmigranten en verzekert Westland van een basisopbrengst. Er worden geen jaarlijkse aanpassingen gedaan van het tarief, omdat de inflatie verdisconteerd is in de overnachtingsprijs. Door het heffen van een toeristenbelasting dragen ook niet-inwoners bij in de kosten van de algemene voorzieningen.

Forensenbelasting

Dit betreft een belasting die wordt geheven van degene die, zonder in de gemeente hoofdverblijf te hebben, op meer dan 90 dagen per jaar een gemeubileerde woning beschikbaar houdt.

Leges Titel 1, 2 en 3

In de onderstaande tabel staan de geraamde inkomsten van de leges Titel 1, 2 en 3. De leges stijgen met de inflatiecorrectie van 1,7%. Uitzondering zijn de tarieven waarvoor een wettelijk maximum geldt.

Overzicht leges Titel 1, 2 en 3		Begroting 2021		
Titel	Leges	Baten	Lasten	Dekking
1	Algemene dienstverlening	1.203.000	4.269.900	28,2%
2	Fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	4.594.100	4.039.300	113,7%
3	Europese dienstenrichtlijn	26.700	270.600	9,9%
Totaal inkomsten leges Titel 1, 2 en 3		5.823.800	8.579.800	67,9%

Op basis van artikel 13, tweede lid, van de Europese Dienstenrichtlijn geldt voor titel 3 dat slechts kruissubsidiëring binnen elk hoofdstuk mogelijk is. Binnen titel 1 en 2 is kruissubsidiëring mogelijk tussen de verschillende hoofdstukken. De Hoge Raad heeft geoordeeld dat kruissubsidiëring is toegestaan, ook tussen verschillende titels of activiteiten die ogenschijnlijk geen enkele relatie hebben. Voor de toets aan de opbrengstlimiet blijven de totaal geraamde baten en lasten van alle tarieven uit de legesverordening van belang.

Leges Titel 1

In de onderstaande tabel staan de geraamde inkomsten van de leges Titel 1.

Leges Titel 1 Algemene dienstverlening		Begroting 2021		
Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
1	Burgerlijke stand	178.000	486.800	36,6%
2	Reisdocumenten	235.100	758.100	31,0%
3	Rijbewijzen	454.700	945.400	48,1%
4	Verstrekingen uit BRP	31.100	288.800	10,8%
9	Overige publiekszaken	68.900	642.100	10,7%
10	Gemeentearchief	2.000	683.500	0,3%
11	Huisvestingswet	39.500	73.700	53,6%
12	Leegstandwet	4.500	36.900	12,1%
16	Kansspelen	1.500	24.400	6,1%
17	Telecommunicatie	148.000	255.500	57,9%
18	Verkeer en vervoer	37.900	41.500	91,2%
19	Diversen	1.800	33.100	5,4%
Totaal inkomsten leges Titel 1 voor 2021		1.203.000	4.269.900*	28,2%
Totaal inkomsten leges Titel 1 voor 2020		1.201.800	4.069.100	29,5%

Toelichting leges Titel 1:

* 100 afrondingsverschil

- De wettelijk gemaximeerde tarieven worden gehanteerd, omdat de tarieven nog niet kostendekkend zijn. Deze maximumtarieven worden elk jaar door het Rijk vastgesteld.
- Door hogere kosten van de overhead en een meer consistente wijze van doorrekenen van de overheadkosten stijgen de kosten;
- De kostenverschuiving van ca € 150.000 tussen reisdocumenten en rijbewijzen zit in een meer consistente wijze van doorrekenen van personele inzet;
- Hoofdstuk 4 en 9: de kosten voor de registratie niet-ingezetenen (RNI) worden niet toegerekend, omdat hier geen legesinkomsten tegenover staan.

Titel 2

In de onderstaande tabel staan de geraamde inkomsten van de leges Titel 2.

Leges Titel 2: Dienstverlening vallend onder leefomgeving/omgevingsvergunning		Begroting 2021		
Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
1	Begripsomschrijvingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
2	Vooroverleg/beoordelen conceptaanvraag	11.000	44.300	24,8%
3	Omgevingsvergunning	4.543.100	3.636.100	124,9%
4	Vermindering	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
5	Teruggaaf	-15.000	221.500	n.v.t.
6	Intrekking omgevingsvergunning	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
7	Wijziging omgevingsvergunning o.g.v. wijziging project	5.000	63.300	7,9%
8	Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten	50.000	74.100	67,5%
9	Vervallen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
10	Diversen	0	0	n.v.t.
Totaal leges Titel 2 voor 2021		4.594.100	4.039.300	113,7%
Totaal leges Titel 2 voor 2020		5.012.700	3.929.600	127,6%

Toelichting leges Titel 2:

- De mate van kruissubsidiëring blijkt uit de hiervoor vermelde kostenopstelling. Omdat alle kosten rechtstreeks zijn terug te leiden naar Wabo-gerelateerde werkzaamheden en hieraan veelal medewerkers van dezelfde cluster of teams werkzaam zijn, ligt kruissubsidiëring voor de hand. Daarnaast

worden meeropbrengsten uit Titel 2 verrekend (kruissubsidie) met de tekorten van Titel 1 en Titel 3. Hiermee wordt voorkomen dat in perioden dat er relatief veel Wabo-gerelateerde aanvragen zijn, de tarieven moeten worden verlaagd, terwijl elders nog tekorten ontstaan die als gevolg van wettelijke maximumtarieven niet kostendekkend kunnen worden gemaakt;

- De gemeente Westland streeft naar kostendekkende tarieven voor de Wabo-gerelateerde leges. Tevens wordt gestreefd de overige leges meer kostendekkend te maken. De tarieven dienen maatschappelijk aanvaardbaar te zijn, wat wil zeggen dat de tarieven die de gemeente Westland hanteert niet buitensporig hoog mogen zijn in vergelijking met de omliggende gemeenten;
- De begrote uren worden naar rato verdeeld over het aantal verwachte activiteiten per hoofdstuk;
- Het Wabo-proces is ingericht volgens het lean-principe. Het proces is volledig gedigitaliseerd en ingericht op processturing. De kosten zijn inzichtelijk en de legestarieven zijn hierop afgestemd;
- Hoofdstuk 3: In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat gemiddelde bouwwerken leiden tot kruissubsidiëring van grote naar kleine bouwwerken. Deze kruissubsidiëring is echter zeer divers. Het is niet mogelijk om cijfermatig de gevolgen te laten zien. Voor alle bouwwerken geldt immers dat dezelfde bouwsom niet automatisch leidt tot dezelfde kosten. Dat is mede afhankelijk van het soort gebouw, de ligging en of er sprake is van een (gemeentelijk) monument. Voor de raming wordt uitgegaan van een gemiddeld bedrag per bouwsomcategorie.

Titel 3

In de onderstaande tabel staan de geraamde inkomsten van de leges Titel 3.

Leges Titel 3: Europese dienstenrichtlijn		Begroting 2021		
Nummer	Hoofdstuk	Baten	Lasten	Dekking
1	Horeca	12.000	48.300	24,8%
2	Organiseren evenementen of markten	13.000	214.400	6,1%
3	Seksbedrijven	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
4	Splitsingsvergunning woonruimte	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
5	Marktstandplaatsen en standplaatsen	1.700	7.900	21,5%
6	Winkeltijdenwet	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
7	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal leges Titel 3 voor 2021		26.700	270.600	9,9%
Totaal leges Titel 3 voor 2020		26.700	325.900	8,2%

Toelichting leges Titel 3:

- De producten of diensten uit Titel 3 mogen onderling niet worden verrekend (kruissubsidiëring), tenzij sprake is van een onderling verband. Hiervan is in de huidige legestabel echter geen sprake. Per product of dienst mag geen winst worden gemaakt;
- Hoofdstuk 2: voor een evenement waar minder dan 100 bezoekers aanwezig zijn kan een melding volstaan als het aan de vereisten voldoet van artikel 2.25 van de APV Westland. Een evenement wordt als 'groot' beschouwd indien er meer dan 600 bezoekers zijn, het twee of meer aaneengesloten dagen duurt of ernstige gevolgen kan hebben voor de openbare orde. Een 'gemiddeld' evenement heeft tussen de 100 en 600 bezoekers en duurt maximaal één dag.

Marktgelden

Onder de naam marktgelden wordt in de gemeente Westland een recht geheven voor het innemen van een standplaats op het marktterrein op de dagen en uren dat er markt wordt gehouden zoals dit in de 'Marktverordening Westland' is vastgesteld. De heffingsmaatstaf is het aantal strekkende meters per dagdeel dat een vaste standplaatshouder, een dagplaatshouder of een standwerker op de markt in gebruik neemt. Voor het gebruik van (kracht)stroom wordt een toeslag gerekend. Er geldt een tarief per dag, kwartaal of jaar. Het tarief per kwartaal bedraagt 90% van het dagtarief. Het jaartarief bedraagt 90% van het kwartaaltarief. Dit kan worden beschouwd als een stimuleringsmaatregel met als doel de perceptiekosten te beperken.

Marktgelden	Begroting 2021	
	Baten	Lasten
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente		79.500
Inkomsten taakveld(en) excl. heffingen		-500
Netto kosten taakveld		79.000
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
0.4 Overhead incl. (omslagrente)		50.800
Btw		600
Totale kosten		130.400
Opbrengst heffingen	85.700	
Opbrengst energie	13.000	
Opbrengst evenementen	500	
Totaal	97.300	130.400
<i>Dekkingspercentage 2021</i>		74,6%
<i>Dekkingspercentage 2020</i>		79,2%

Toelichting marktgelden:

- De veegkosten van de markt worden voor 50% toegerekend. Hierbij gaan we er vanuit dat niet al het vuil op het plein wordt veroorzaakt door de markten, maar dat ook sprake is van zwerfvuil.

Lijkbezorgingsrechten

Lijkbezorgingsrechten worden geheven voor het beheer en gebruik van de zes gemeentelijke begraafplaatsen en voor de door de gemeente te verlenen diensten bij begravenissen.

Lijkbezorgingsrechten	Begroting 2021	
	Baten	Lasten
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente begraafplaatsen en crematoria		1.601.700
Netto kosten taakveld		1.601.700
<i>Toe te rekenen kosten:</i>		
0.4 Overhead incl. (omslagrente)		444.200
Btw		18.800
Totale kosten		2.064.700
<i>Opbrengst heffingen:</i>		
Begraafplaatsen en crematoria	1.038.300	
Onttrekking voorziening ter dekking kosten	397.900	
Totaal	1.436.200	2.064.700
<i>Dekkingspercentage 2021</i>		69,6%
<i>Dekkingspercentage 2020</i>		54,1%

Toelichting lijkbezorgingsrechten:

- Opbrengsten heffingen: om het onderhoud van de zes algemene begraafplaatsen uit te voeren en de uitbreidingen van De Lier en andere begraafplaatsen op termijn mogelijk te maken, wordt een hogere bijdrage van de burger gevraagd. Daarom worden de lijkbezorgingsrechten met circa 35% verhoogd.

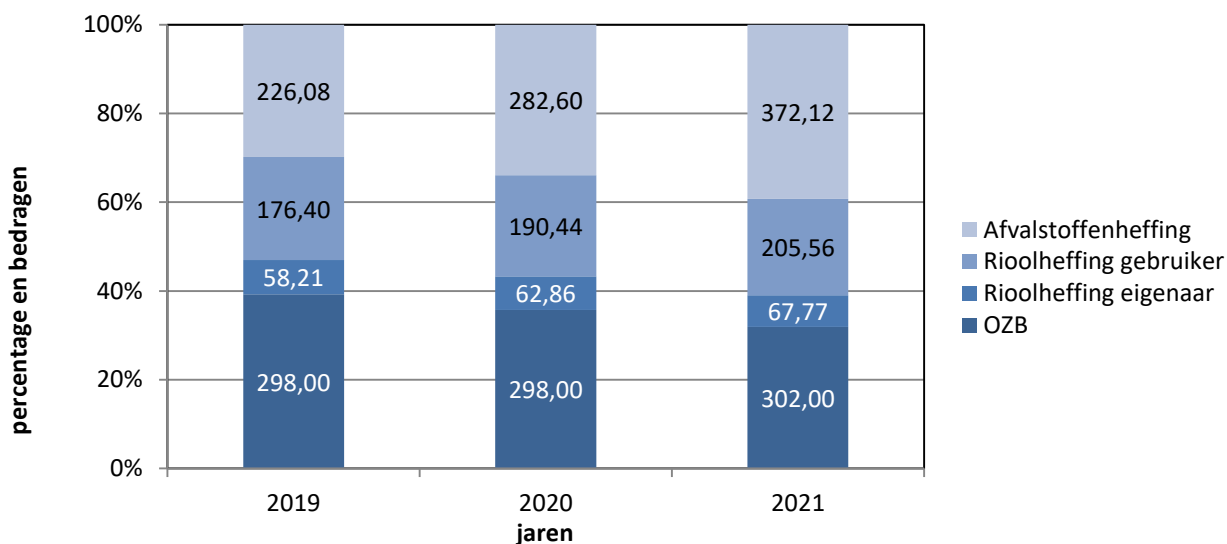
Het dekkingspercentage komt hiermee uit op 69,6%. Het staat gemeenten vrij om de leges tot 100% kostendekkendheid te verhogen, Wij vinden dat de stijging van de leges en een hoger dekkingspercentage van 69,6% nog maatschappelijk aanvaardbaar is.

- Voorziening Afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen: in overeenstemming met BBV-richtlijnen is een voorziening gevormd waarin de ontvangen afkoopsommen worden gestort. Deze afkoopsommen worden gebruikt voor het onderhouden van de begraafplaatsen. Een deel van de afkoopsommen kan vrijvallen ter dekking van de onderhoudskosten. De voorziening Afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen bedraagt per 1 januari 2020 € 0,71 miljoen;
- Voorziening Grafrechten: naast de voorziening afkoopsommen onderhoud begraafplaatsen is een tweede voorziening gevormd. Hierin worden de betaalde grafrechten gestort. De grafrechten hebben betrekking op meerdere jaren en moeten worden verdeeld over de jaren, afhankelijk van de duur van het grafrecht. De stand van de voorziening Grafrechten bedraagt per 1 januari 2020 € 5,24 miljoen.

4.1.5 Lokale lastendruk

Voor de bepaling van de lokale lastendruk hanteren we de ontwikkeling van de woning gebonden belastingen. Dit zijn de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In de onderstaande tabel is de opbouw opgenomen van de lokale lastendruk in Westland voor de jaren 2019, 2020 en 2021.

Figuur Lokale lastendruk gemiddelde woning

De ontwikkeling van de lokale lasten is gebaseerd op een gemiddelde en de feitelijke lastenontwikkeling voor een individuele burger kan hiervan afwijken. Een mogelijke afwijking kan beïnvloedt worden door de feitelijke waarde - en de waardeontwikkeling - van de woning.

Voor de berekening van de lokale lastendruk bedraagt de gemiddelde waarde van een woning voor 2019 € 272.000, voor 2020 € 296.000 en voor 2021 € 323.000. Deze gemiddelde waarde is gebaseerd op een eigenaar van een koopwoning met een meerpersoonshuishouden. De lokale lastendruk voor een eigenaar van een woning met een meerpersoonshuishouden bedroeg in 2019 € 758,69, in 2020 € 833,90 en stijgt in 2021 tot € 947,45.

4.1.6 Kwijtscheldingsbeleid

De wettelijke regels gaan ervan uit dat een belastingplichtige een ontvangen aanslag moet betalen. Alleen in een beperkt aantal uitzonderlijke situaties kan kwijtschelding worden verleend. Deze kwijtschelding kan alleen worden verleend als de gemeenteraad die mogelijkheid heeft vastgesteld. De raad doet dat in het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid. Dit beleid bepaalt de belastingen waarvan kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder de kwijtscheldingsprocedure plaatsvindt. De gemeenteraad is hierbij gebonden aan landelijk voorgeschreven regels van de staatssecretaris van Financiën. Deze regels komen erop neer dat alleen burgers met een inkomen tot ongeveer bijstandsniveau en zonder vermogen voor kwijtschelding in aanmerking komen.

De gemeente Westland hanteert ten aanzien van de normbedragen een kwijtscheldingspercentage van 100%. Voor meer informatie wordt verwezen naar de Leidraad Invordering gemeentelijke belastingen Westland.

5.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

4.2.1 Inleiding

Een gemeente kent een grote diversiteit aan beleidsterreinen zoals bijvoorbeeld het sociaal domein, grondexploitatie, vastgoed, sport en veiligheid. Aan het realiseren van de doelstellingen voor de beleidsterreinen en de uitvoering van de exploitatie zijn voor een gemeente onvermijdelijk risico's verbonden. Hiertegen zijn diverse maatregelen te treffen zoals verzekeren (overdragen van risico's) en voorzien in interne beheersingsmaatregelen (voorkomen en beheersen van het risico). Voor de resterende risico's is het nodig middelen vrij te houden om eventuele schade op te vangen.

Deze paragraaf geeft inzicht in de mate waarin onze gemeente risico's met financiële gevolgen op kan vangen, zonder dat we hiervoor direct het beleid moeten aanpassen. Door de financiële risico's te beheersen en de weerstandscapaciteit hierop af te stemmen, voorkomen we dat elk risico dat zich voordoet direct dwingt tot bezuinigen of lastenverzwaring.

Daarnaast bevat deze paragraaf een aantal verplichte financiële kengetallen op grond van het BBV, dat erop is gericht om raadsleden meer inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente.

4.2.2 Weerstandsvermogen

Onder het **weerstandsvermogen** verstaan wij het vermogen van onze gemeente om financiële risico's op te kunnen vangen zodat taken voortgezet kunnen worden en doelen bereikbaar blijven.

Dit weerstandsvermogen wordt bepaald door een relatie te leggen tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (middelen die beschikbaar zijn om niet begrote kosten te dekken) en de benodigde weerstandscapaciteit (de risico's die de gemeente loopt waarvoor geen voorzieningen getroffen zijn).

De **weerstandscapaciteit** wordt gevormd door de middelen die beschikbaar zijn om risico's op te vangen. Voor de gemeente Westland gelden op begrotingsbasis de volgende posten als beschikbare weerstandscapaciteit:

- Algemene reserve
- (Een geormerkt deel van de) reserve Versterking financiële soliditeit
- Post onvoorzien

De **weerstandsratio** geeft aan in hoeverre de gemeente Westland in staat is risico's op te vangen. In de nota reserves en voorzieningen 2016 is bepaald dat wordt uitgegaan van een weerstandsratio van 1,0.

4.2.3 Risicomanagement

Risicomanagement is een middel om op een gestructureerde manier risico's in beeld te brengen, te evalueren en ze beter te beheersen door er proactief mee om te gaan. Risico's worden geïnventariseerd, voor zover mogelijk worden de financiële gevolgen bepaald en worden beheersmaatregelen getroffen als dat mogelijk is. In 2016 heeft de raad het beleidskader Risicomanagement vastgesteld.

De belangrijkste risico's worden periodiek in beeld gebracht. Jaarlijks leidt dat bij de begroting en de jaarrekening tot een actualisatie van het risicoregister en daarmee het risicoprofiel van de gemeente. Hiermee wordt een belangrijk aspect van risicomanagement uitgevoerd, namelijk de inventarisatie van risico's.

4.2.4 Grondbedrijf

Het grondbedrijf rapporteert jaarlijks haar risicoprofiel in het Meerjarenperspectief Grondbedrijf (MPG). In dit MPG zijn de risico's gedetailleerd terug te vinden. De risico's van het grondbedrijf maken integraal onderdeel uit van de benodigde weerstandscapaciteit.

4.2.5 Benodigde weerstandscapaciteit

Methodiek van kwantificeren strategische risico's

In het beleidskader Risicomanagement is vastgelegd dat de benodigde weerstandscapaciteit voor strategische risico's zal worden bepaald door de zogenoemde digitale methode. Hierbij worden de risico's, waarvan het waarschijnlijk wordt geacht dat deze zich voordoen (kans van optreden > 50%), in volle omvang meegenomen. Deze werkwijze wordt eveneens gehanteerd voor de zogenoemde operationele financiële risico's.

De logische focus voor het beheersen van financiële risico's ligt op de risico's met de grootste invloed op de weerstandscapaciteit. De belangrijkste risico's hebben betrekking op grondexploitaties, projecten, waarbij de gemeente afhankelijk is van derden en deelnemingen. De achtergrond van de risico's kunt u lezen in het MPG.

Top 10 risico's

De relatief grote impact van deze risico's op het gehele risicoprofiel van de gemeente blijkt ook uit de top 10 aan risico's.

Nr.	Omschrijving risico	(bedragen x € 1.000)
2,3,6,7 en 8.	Vijf risico's ten aanzien van de gebiedsontwikkelingen uit de top 10 zijn samengevoegd vanwege marktgevoelige informatie.	12.187
1	Ontsluiting Maasdijk/Honderdland (onzekerheid opbrengst van de niet voor de weg benodigde percelen).	6.250
4	Openeinderegelingen Jeugd en Wmo.	2.900
5	Overnametermijn aandelenkapitaal gemeente in GHC.	2.000
9	Asbestbranden: kosten betreffen het opruimen van restanten e.d. Ondanks verhaalsmogelijkheden is er een kans dat de gemeente kosten maakt.	1.000
10	Vergroting rotonde Zwethlaan: nieuwe afweging subsidieaanvraag.	1.000
Totaal (89% van benodigde weerstandscapaciteit ad € 28,3 miljoen)		25.387

4.2.6 Beschikbare weerstandscapaciteit

Op grond van de nu bekende gegevens kan het volgende overzicht worden gegeven:

Beschikbare weerstandscapaciteit per 1 januari 2021		(bedragen x 1 mln.)
<i>Reservecapaciteit</i>		
Algemene reserve		19,8
(Een geoormerkt deel van de) reserve Versterking financiële soliditeit		6,5
Post onvoorzien		0,1
Beschikbare weerstandscapaciteit		26,4

4.2.7 Weerstandsvermogen

Op basis van een recente actualisatie van het gemeentelijk risicoprofiel ontstaat ten aanzien van de weerstandsratio het volgende beeld:

Weerstandsratio		(bedragen x 1 mln.)
Risico's		28,3
Benodigde weerstandscapaciteit		28,3
<i>Aangemerkt als beschikbare capaciteit:</i>		
Algemene reserve, reserve fin. soliditeit en post onvoorzien		26,4
Beschikbare weerstandscapaciteit		26,4
Weerstandsratio		0,93

De algemeen geaccepteerde norm voor het weerstandsvermogen is als volgt:

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$2,0 < x$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

Als we de ratio van de gemeente Westland voor 2021 afzetten tegen de norm, dan is er sprake van een matig weerstandsvermogen.

Conclusie

Voor de begroting 2021 is het risicoprofiel opgesteld. Dit wordt geraamd op € 28,3 miljoen.

De beschikbare weerstandscapaciteit wordt, zoals blijkt uit de voorgaande tabellen, op 1 januari 2021 geraamd op € 26,4 miljoen. Een weerstandsratio van 1,0 wordt voldoende geacht. De herziening van het risicoprofiel betekent in combinatie met de geraamde stand van de beschikbare weerstandscapaciteit dat er een ratio wordt geraamd van 0,93.

In de nota Reserves en voorzieningen is bepaald dat het college jaarlijks bij de vaststelling van de eerste actualisatie de raad een voorstel voorlegt tot een zodanige aanpassing van het geoormerkte deel van de reserve Versterking financiële soliditeit dat de weerstandsratio weer uitkomt op 1,0. Waarbij de weerstandsratio wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit. Op basis van de huidige cijfers moet daarvoor aanvullend een bedrag van € 1,9 miljoen binnen de reserve Versterking financiële soliditeit worden geoormerkt.

Ten tijde van het opstellen van de jaarstukken 2020 zullen wij het risicoregister andermaal actualiseren. Wanneer de uitkomst daartoe dan aanleiding geeft, zullen wij u bij de eerste actualisatie 2021 een voorstel als hiervoor bedoeld voorleggen.

Overigens zijn wij voornemens u een voorstel te doen om op een andere wijze om te gaan met de berekening van de gemeentelijke weerstandscapaciteit. De huidige werkwijze (met een fluctuerend geoormerkt deel van de reserve Versterking financiële soliditeit) is minder transparant en doet ook geen recht aan de reële weerstandscapaciteit van de gemeente. Deze is, gelet op de omvang van de reserve Versterking financiële soliditeit (raming 1 januari 2021 € 103 miljoen) beduidend robuuster dan de nu geraamde weerstandsratio van 0,93 doet vermoeden. De weerstandsratio zou bij het volledig betrekken van de reserve Versterking financiële soliditeit (excl. de in 2021 voorziene onttrekkingen) uitkomen op 3,77. Het voorstel wordt uitgewerkt in een herziening van de nota Reserves en voorzieningen.

4.2.8 Financiële kengetallen

In het Besluit Begroting en Verantwoording is bepaald dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing vijf financiële kengetallen worden opgenomen. Naast de kengetallen dient een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie te worden opgenomen. De kengetallen en de beoordeling zijn bedoeld om raadsleden op eenvoudige wijze inzicht te geven in de financiële positie.

Het gaat om de volgende financiële kengetallen:

- I.A Netto schuldquote
- I.B Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (correctie door de uitleenquote)
- II Solvabiliteitsratio
- III Grondexploitatie dan wel voorraadquote
- IV Structurele exploitatieruimte
- V Belastingcapaciteit; woonlasten meerpersoonshuishouden

I.A Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Onder de eigen middelen worden in deze context de gemeentelijke exploitatiebaten exclusief reservemutaties verstaan. De fluctuatie in baten wordt vooral veroorzaakt door de jaarlijkse verschillen in de baten met betrekking tot de bouwgrondexploitatie.

(bedragen x € 1.000)

Netto schuldquote	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
A Vaste schulden	346.283	385.345	388.728	375.349	346.101	333.567
B Netto vlottende schuld	39.121	39.122	39.122	39.122	39.122	39.122
C Overlopende passiva	22.710	22.710	22.710	22.710	22.710	22.710
D Uitzettingen > 1 jaar	0	0	0	0	0	0
E Uitzetting < 1 jaar	30.227	30.227	30.227	30.227	30.227	33.227
F Liquide middelen	712	712	712	712	712	712
G Overlopende activa	9.987	9.987	9.987	9.987	9.987	9.987
H Totaal baten (excl. reserves)	274.720	303.620	296.786	295.357	310.547	293.637
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H *100%	133,7%	134,7%	138,0%	134,2%	118,2%	120,7%

I.B Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De verstrekte leningen worden uitgedrukt in de zogenaamde uitleenquote.

(bedragen x € 1.000)

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
A Verstrekte leningen	19.814	18.859	18.187	17.712	17.376	17.138
B Totaal baten (excl. reserves)	274.720	303.620	296.786	295.357	310.547	293.637
Uitleenquote (A/B)*100%	7,2%	6,3%	6,1%	6,0%	5,6%	5,8%

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen wordt berekend door de uitleenquote af te trekken van de netto schuldquote.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
A Netto schuldquote	133,7%	134,7%	138,0%	134,2%	118,2%	120,7%
B Uitleenquote	7,2%	6,3%	6,1%	6,0%	5,6%	5,8%
Netto gecorrigeerde schuldquote (A-B)	126,5%	128,4%	131,9%	128,2%	112,6%	114,9%

II Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balans-totaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten). Landelijk geldt als norm dat de solvabiliteitsratio boven de 20% ligt.

(bedragen x € 1.000)

Solvabiliteitsratio	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
A Eigen vermogen	252.225	222.629	195.909	191.726	190.314	190.399
B Balanstotaal	721.178	729.664	708.422	692.494	663.466	649.493
Solvabiliteitsratio (A/B)*100%	35,0%	30,5%	27,7%	27,7%	28,7%	29,3%

III Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

De voorraden kunnen als aandeel van de inkomsten worden uitgedrukt. Dat levert de voorraad-quote als kengetal op.

(bedragen x € 1.000)

Grondexploitatie	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
A Voorraden	196.017	193.548	173.548	151.548	115.548	95.548
B Totale baten (excl. reserves)	274.720	303.620	296.786	295.357	310.547	293.637
Grondexploitatie (A/B)*100%	71,4%	64,2%	58,5%	51,3%	37,2%	32,5%

De gemeente beschikt over grote voorraden bouwgrond en heeft voor de verwerving en ontwikkeling de nodige financieringsmiddelen moeten aantrekken. Bij verkoop van de gronden worden middelen gegenereerd, die gebruikt worden om schulden af te lossen. De totale schuldpositie dient mede te worden afgezet tegen de grondpositie van de gemeente. Dit kan plaatsvinden door bovenstaand kengetal voor de grondexploitatie van de netto-gecorrigeerde schuldquote af te trekken, zodat er een goede indruk ontstaat van de schuld die op de exploitatie drukt.

Grondexploitatie	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
A Netto gecorrigeerde schuldquote	126,5%	128,4%	131,9%	128,2%	112,6%	114,9%
B Voorraadquote	71,4%	64,2%	58,5%	51,3%	37,2%	32,5%
Effectieve schuldquote (A-B)	55,1%	64,3%	73,4%	76,9%	75,4%	82,3%

IV Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

Om dit kengetal te relateren aan het overzicht van baten en lasten is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

(bedragen x € 1.000)

Structurele exploitatieruimte						
Omschrijving	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
A Structurele lasten	265.192	272.894	294.947	294.828	310.433	293.297
B Structurele baten	269.289	275.784	293.305	294.810	309.853	295.332
C Structurele toevoegingen reserves	0	3.851	1.931	1.920	1.910	1.899
D Structurele onttrekkingen reserves	867	3.323	2.233	2.357	2.400	2.380
E Totale baten (excl. reserves)	274.720	278.873	296.786	295.357	310.547	293.637
Structurele exploitatie- ruimte (B-A)+(D-C)/E	1,8%	0,9%	-0,4%	0,1%	0,0%	0,8%

De gemeente Westland heeft een stevig investeringsprogramma. Het is onvermijdelijk dat binnen dat programma gedurende het jaar verschuivingen optreden, veelal door externe factoren. Dit betekent bijvoorbeeld dat investeringen later of meer gefaseerd worden uitgevoerd. Dit leidt tot een voordeel op de kapitaallasten (rente en afschrijving). Om te voorkomen dat dit voordeel pas in de jaarrekening zichtbaar wordt, hebben we eerder de stelpost 'sturen op kapitaallasten' in de begroting opgenomen. De provincie Zuid-Holland – toezichhouder op de gemeentelijke begroting – accepteert deze stelpost uitsluitend als incidenteel dekkingsmiddel.

In de begroting 2020-2023 was een stelpost sturen op kapitaallasten met de volgende raming opgenomen:

Taakstellende stelpost	2021	2022	2023	2024
Sturen op kapitaallasten	1.000.000	1.500.000	2.000.000	2.000.000

In de begroting 2020 hebben wij aangekondigd om een zogenoemde A- en B-lijst op te werken. Waarbij in de A-lijst alle investeringen met bijbehorende kapitaallasten zijn opgenomen en in de B-lijst de investeringen zijn opgenomen die in ieder geval uitgevoerd zullen worden. Het verschil tussen beide lijsten op financiële uitkomst is gelijk aan de stelpost 'sturen op kapitaallasten'. Hiermee is dan de stelpost concreet onderbouwd en kan de stelpost worden aangemerkt als structureel dekkingsmiddel.

Bij het opwerken naar de begroting 2021 zijn de kapitaallasten geactualiseerd bij het nieuwe Financieel Meerjaren Perspectief (FMP) op basis van de standen ultimo 2019 (c.q. jaarrekening 2019).

De voordelen in de kapitaallasten die zich daarbij manifesteerden, worden ingezet om de stelpost op te lossen. De geconstateerde (en in de begroting 2021 verwerkte) voordelen in de kapitaallasten zijn van dien aard, dat voor het begrotingsjaar 2021 de stelpost volledig is ingevuld. De taakstelling voor 2023 is nagenoeg ingelopen en de stelpost voor 2024 is nu al meer dan gehalveerd. De raming van de stelpost in de voorliggende begroting 2021-2024 ziet er als volgt uit:

Taakstellende stelpost	2021	2022	2023	2024
Sturen op kapitaallasten	0	1.614.000	58.000	789.000

Voor invulling op korte termijn (2021) is het niet meer noodzakelijk om een A-lijst en een B-lijst op te stellen, aangezien er voor 2021 geen taakstelling meer bestaat.

De nog resterende taakstelling in 2022 is voornamelijk toe te schrijven aan éénmalige (sloop)kosten ad € 1.234.000 in het kader van werkzaamheden voor het centrumplan Monster. In het voorjaar van 2021 zal - zoals gebruikelijk - in het op te stellen FMP een doorrekening plaatsvinden van de kapitaallasten inclusief de te verwachten verschuivingen in de uitvoering.

V. Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishoudens

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishoudens in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1, uitgedrukt in een percentage.

Woonlasten meerpersoonshuishoudens	Werkelijk 2018	Werkelijk 2019	Begroot 2020	Begroot 2021
A OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 304	€ 298	€ 298	€ 302
B Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 229	€ 235	€ 253	€ 273
C Afvalstoffenheffing voor een gezin	€ 214	€ 226	€ 283	€ 372
D Eventuele heffingskorting				
E Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A + B + C – D)	€ 747	€ 759	€ 834	€ 947
F Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin t-1	€ 747	€ 721	€ 740	€ 776
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar				
Ervoor (E / F) x 100%	100%	105,3%	112,7%	122,0%

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen

Voor een beoordeling van de financiële positie zullen de kengetallen altijd in samenhang moeten worden gezien. Juist gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding kunnen de cijfers een goed beeld geven van de financiële positie van de gemeente Westland.

Financiële kengetallen

Ten opzichte van de stand in de jaarrekening 2019 nemen de vaste schulden in 2024 ruim € 10 miljoen af. De eigen vermogenspositie van de gemeente neemt de komende jaren weliswaar af, maar de solvabiliteitsratio blijft over de jaren stabiel. Deze schommelt de komende jaren naar verwachting rond de 30%, waarbij landelijk als norm geldt dat de solvabiliteitsratio boven de 20% ligt.

De netto gecorrigeerde schuldquote blijft tot en met 2024 naar verwachting fluctueren rond de door de VNG als kritisch aangemerkte richtlijn van 130%, waarbij voor een percentage tussen 100% en 130% geldt dat voorzichtigheid is geboden.

De gemeentelijke schuld vloeit voor een aanzienlijk deel voort uit de grondpositie van de gemeente. De waarde van de voorraden, en daarmee ook de voorraadquote, neemt de komende jaren af als gevolg van grondverkoop. De schuldpositie en de ontwikkeling daarvan zijn niet los te zien van de investeringsambitie in de Westlandse samenleving van raad en college.

De woonlasten voor de Westlandse inwoners zijn in 2020 7,4% hoger uitgevallen dan het landelijk gemiddelde van 2019. Dit wordt met name veroorzaakt door de stijging van de tarieven voor afvalstoffenheffing. Ook voor 2021 zijn weer verdere stijgingen van de tarieven voorzien. De tarieven in de gemeente Westland lopen ten opzichte van het landelijk gemiddelde verder op.

5.3 Onderhoud kapitaalgoederen

4.3.1 Inleiding

Nergens beleeft een inwoner de gemeente sterker dan in de openbare ruimte en nergens wordt de gemeente sneller aangesproken dan op deze openbare ruimte. Voor een aantal zaken, die hierop betrekking hebben is zelfs wettelijk vastgelegd dat de gemeente hiervoor verantwoordelijk is. Bijvoorbeeld het onderhouden van wegen en het aanleggen van riolering. De gemeente Westland investeert in de openbare ruimte in de vorm van wegen, groen, water, riolering en gebouwen. Dit worden kapitaalgoederen genoemd. Kapitaalgoederen hebben vaak een hoge financiële waarde, maar gaan een langere periode mee. Het onderhoud aan kapitaalgoederen is van groot belang om te zorgen voor een veilige en aantrekkelijke leefomgeving voor onze inwoners.

In deze paragraaf komen het beleidskader voor het onderhoud van de kapitaalgoederen aan de orde, de financiële consequenties en de vertaling hiervan in de begroting. De documenten die hierop betrekking hebben kunnen ingedeeld worden van strategisch tot uitvoerend niveau. Er wordt daarom gewerkt met beleidskaders, beheerkaders en een uitvoerend programma. In onderstaande tabel is hiervan een overzicht opgenomen.

Onderwerp	Looptijd	Datum vastgesteld	Vastgesteld door	Cyclus
Beleidskader				
Gebiedsgericht plan	2019-2022	21 mei 2019	gemeenteraad	1x per 4 jaar
Beheerkaders				
Beheerkader Afvalwater, hemelwater en grondwater	2018-2022	11 december 2018	gemeenteraad	1x per 4 jaar
Beheerkader Algemene begraaftplaatsen	2018-2022	11 december 2018	gemeenteraad	1x per 4 jaar
Uitgangspuntennota vastgoedbeleid		2009	gemeenteraad	Bij nieuw beleid
Uitvoering				
Uitvoeringsprogramma GGP	2020-2026	december 2019	College	1x per jaar
Integraal Onderwijshuisvestingsplan (IHP)	2019-2022	22 januari 2019	gemeenteraad (ter kennisname)	
Meerjarenonderhoudsplan gemeentelijk vastgoed			Ambtelijk	1x per jaar

4.3.2 Beleidskaders

Het Gebiedsgericht Plan (hierna te noemen GGP) is het beleidskader waarin de gemeente Westland heeft vastgelegd op welke wijze het beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen wordt verricht. Het GGP 2019 – 2022 is door de gemeenteraad vastgesteld op 21 mei 2019. Het GGP is een strategisch kader en geeft richting aan de ontwikkeling, inrichting, beheer en onderhoud van de openbare ruimte en het vastgoed van de gemeente Westland.

Gelet op het voorgaande en met inachtneming van de wettelijke taak om de kapitaalgoederen als goed huisvader te beheren en onderhouden, wordt binnen de gemeente Westland gestuurd op basis van programma's voor het inrichten en beheren van de openbare ruimte. Bij programmasturing wordt door middel van het inzetten van maatregelen gestuurd op doelen en samenhang. In het GGP zijn de programma's vastgelegd die betrekking hebben op de kapitaalgoederen, zijnde:

- Sterke groenstructuur (Groen)
- Duurzaam vastgoed en grond (Gebouwen)
- Klimaatbestendige waterhuishouding (Water en riolering)
- Compleet infrastructureel netwerk (Wegen)

Westland hanteert bij de zorg voor de kapitaalgoederen een minimum-kwaliteitsniveau dat voldoet aan de CROW norm 'C'. In het GGP is de relatie tussen de kwaliteitsniveaus die gehanteerd worden binnen gemeente Westland en die van de CROW aangegeven. Middels onderstaande tabel is aangegeven dat onze ondergrens 'matig' gelijk is aan het kwaliteitsniveau 'C' volgens de CROW.

KWALITEITSNIVEAUS				
	BURGERMETING	BEELDKWALITEIT (CROW)	TECHNISCHE KWALITEIT (CROW / NEN)	
ZEER GOED	Waardering > 8	A+	R++	Uitstekend
GOED	Waardering 7 - 8	A	R+	Goed
VOLDOENDE	Waardering 6 - 7	B	R	Redelijk
MATIG	Waardering 5 - 6	C	R-	Matig
ONVOLDOENDE	Waardering < 5	D	n.v.t.	Slecht

Afbeelding: Referentiekader kwaliteitsniveaus

4.3.2 Beheerkaders

Voor een aantal onderdelen is een beheerkader opgesteld om een nadere uitwerking te geven aan de kernwaarden en kwaliteitsniveaus. Volgens de Wet milieubeheer dient elke gemeente te beschikken over een rioleringsplan. Met de vaststelling van het beheerkader Afvalwater, hemelwater en grondwater heeft de gemeente Westland aan die verplichting voldaan. Ook is er specifiek een beheerkader Algemene begraafplaatsen, dit beschrijft de uitgangspunten en ontwikkelingen voor een toekomstbestendig en uniform beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen.

4.3.3 Uitvoeringsprogramma GGP

Het GGP heeft een strategisch karakter. Dat wil zeggen dat hierin de Westlandse kernwaarden en doelen voor de openbare ruimte zijn vastgelegd. De concrete vertaling naar activiteiten en uitvoeringsmaatregelen wordt gemaakt in het uitvoeringsprogramma GGP. Het uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks herzien voor het eerste jaar, maar kent een doorkijk van zes daaropvolgende jaren. De uitvoering van maatregelen vindt vervolgens zowel planmatig (beheer en onderhoud) als projectmatig (grootschalige en veelal complexe werkzaamheden) plaats binnen de financiële kaders.

Dit alles op basis van regievoering en in lijn met één van de uitgangspunten van de organisatieontwikkeling die luidt: zelf doen waar nodig, uitbesteden waar het kan. De (grootschalige) activiteiten in de openbare ruimte worden gepland op basis van de kwaliteit van de openbare ruimte, kernwaarden, ambities, beschikbare middelen en waar we werk met werk kunnen maken (prioritering). Voor de integrale afhandeling van meldingen en klein onderhoud is één centraal servicecluster ingericht.

Door middel van continue inspecties en schouwen wordt het werkelijke kwaliteitsniveau van de te beheeren kapitaalgoederen in kaart gebracht en vergeleken met de afgesproken streefkwaliteiten. Omdat voor de openbare ruimte geldt dat de kwaliteit minimaal voldoet aan het kwaliteitsniveau 'matig', wordt voorkomen dat sprake is van achterstallig onderhoud. Daar waar niet voldaan wordt aan de streefkwaliteit worden de benodigde activiteiten middels meerjarenplanningen in het uitvoeringsprogramma opgenomen. Over het kwaliteitsniveau van de kapitaalgoederen en de bijbehorende maatregelen wordt jaarlijks gerapporteerd in de verplichte paragrafen van de jaarrekening.

In onderstaande alinea's volgt per programma een toelichting.

Sterke groenstructuur

Een groenblauwe leefomgeving versterkt de kwaliteit van de gemeente. Door het groen en water via een sterk groenblauw netwerk te benutten en te verbinden ontstaat een gemeente waarin het aangenaam wonen, werken en recreëren is. Het ontwikkelen en waar nodig versterken van de groen/blauwe structuren draagt bij aan de nabijheid van groen voor inwoners, recreatie (zoals varen en wandelen), waterkwaliteit, waterberging, klimaatadaptatie en aantrekkelijke woonmilieus. In het programma Sterke groenstructuur behoren verschillende onderdelen zoals openbaar groen, speelvoorzieningen, straatmeubilair, recreatiegebieden en begraafplaatsen. Deze verschillende onderdelen en het kwaliteitsniveau hiervan worden gemonitord.

Functionele en goed onderhouden speelvoorzieningen dragen bij aan een kindvriendelijke en aantrekkelijke woonomgeving. Met het oog op veiligheid wordt specifiek geïnspecteerd volgens de Europese normen en procedures. Door middel van meerjarenplanningen zijn de benodigde investeringen voor de komende tijd in het uitvoeringsprogramma opgenomen.

De bijzondere functie van de begraafplaatsen wordt benadrukt en gerealiseerd door de bijzondere inrichting en het beheer hiervan. Begraafplaatsen kennen een rustige uitstraling en het begraven en herdenken staat hier centraal. Hieraan wordt bijgedragen door het groen in te richten op basis van deze omgevingskwaliteit. Door middel van een beeldbestek worden de begraafplaatsen onderhouden en beheerd op het afgesproken kwaliteitsniveau "goed".

In onderstaande tabel is aangegeven wat het gewenste onderhoudsniveau is:

Tabel gewenste onderhoudsniveau: Sterke groenstructuur	
Producten	Gewenst onderhoudsniveau GGP
Groenonderhoud	Voldoende/goed
Speelvoorzieningen	Goed
Recreatiegebieden	Voldoende
Begraafplaatsen	Goed

In de tabel wordt het gewenste onderhoudsniveau voor 2021 weergegeven. Op basis van het huidige gemonitorde onderhoudsniveau is de conclusie dat het gewenste onderhoudsniveau voor 2021 gelijk is aan het gemonitorde onderhoudsniveau in 2020.

Duurzaam vastgoed en grond

De gemeente Westland heeft een omvangrijke vastgoedportefeuille die voornamelijk wordt ingezet voor het realiseren van maatschappelijke doelstellingen. De gemeente is als eigenaar verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud en de exploitatie van het vastgoed. Voor een deel van de vastgoedportefeuille, zoals de zwembaden, is het beheer en onderhoud contractueel geregeld met de hoofdgebruiker, de exploitant. Het in portefeuille houden van vastgoed moet een doel dienen. Wanneer vastgoed zijn functie verliest, wordt het in principe afgestoten.

Naast vastgoed dat permanent wordt ingezet voor maatschappelijke doeleinden heeft de gemeente ook tijdelijk vastgoed in haar bezit. De tijdelijke voorraad bestaat uit het strategische vastgoed, de verkoopportefeuille en het vastgoed in grondexploitaties, dat tijdelijk beheerd wordt in afwachting van de start van bouwactiviteiten. In december 2009 is door de raad de nota "Uitgangspuntennota vastgoedbeleid gemeente Westland" vastgesteld.

In deze nota staan onder andere de uitgangspunten voor het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed. Meest recent zijn de kernwaarden, doelen en kwaliteitsnormen en bijbehorende financiële uitgangspunten voor het in stand houden van vastgoed vastgelegd in het GGP. Beide documenten vormen de beleidskaders voor zowel vastgoed als kapitaalgoed. De conditie oftewel de technische staat van het onderhoud van het gebouw is vastgelegd in NEN 2767. Deze methodiek is een instrument voor het objectief en uniform meten van de fysieke kwaliteit van bouw- en installatiedelen van gebouwen. De conditiescores die bij deze methodiek horen staan in onderstaande tabel.

Conditie 3 wordt aangehouden voor kritische gebouwelementen en installatieonderdelen. Voor de andere gebouwelementen geldt een conditieniveau 4. Voor het onderhoud van het tijdelijke vastgoed dat de komende jaren nog in gebruik is hanteert de gemeente het kwaliteitsniveau van conditie 4 of 5. Afhankelijk van de duur van het gebruik wordt het beoogde conditieniveau bepaald.

Conditie	Omschrijving	Toelichting
1	Uitstekende conditie	Nieuwbouwkwaliteit
2	Goede conditie	Instandhouding op goed representatief, bedrijfszeker en technisch niveau.
3	Redelijke conditie	Instandhouding op sober- en doelmatig niveau.
4	Matige conditie	Instandhouding op minimaal niveau waarbij gevolgschade wordt voorkomen.
5	Slechte conditie	Zeer minimaal onderhoudsniveau waarbij gevolgschade optreedt. Gebruik onder minimale condities.
6	Zeer slechte conditie	Technisch rijp voor sloop. Géén gebruik mogelijk

In de tabel wordt het gewenste onderhoudsniveau voor 2021 weergegeven. Op basis van het huidige gemonitorde onderhoudsniveau is de conclusie dat het gewenste onderhoudsniveau voor 2021 gelijk is aan het gemonitorde onderhoudsniveau in 2020.

Klimaatbestendige Waterhuishouding

Een van de belangrijkste taken die betrekking hebben op een klimaatbestendige waterhuishouding is het voorkomen en beheren van ongewenste lozingen van afvalwater naar (oppervlakte)water. Indien dit wel gebeurt kan dit problemen, zoals ziektes, veroorzaken bij onze inwoners. Om de veiligheid te waarborgen moeten de bergings- en afvoercapaciteit van het oppervlaktewater voldoende groot zijn. Het is daarom belangrijk de waterkwantiteit, capaciteit en kwaliteit te meten, monitoren en indien nodig te sturen. Een goede waterhuishouding draagt eveneens bij aan een aantrekkelijke en hoogwaardige leefomgeving met recreatiemogelijkheden.

In 2019 is het Beheerkader afval-, hemel- en grondwater vastgesteld waar in onder andere de beheermaatregelen en omvang van de investeringen zijn opgenomen tot en met 2022. Het beheerkader geeft ook een doorkijk naar de komende vijftig jaar.

Het Westlandse rioolstelsel moet voldoen aan de vastgestelde eisen van veiligheid, zijnde kwaliteitsniveau voldoende in alle functiegebieden. Dit wordt vastgesteld op basis van inspecties (technische gegevens) en belevingsgegevens gebaseerd op binnenkomende meldingen. Het monitoren hiervan vindt ook in 2021 continu plaats. Daarnaast bereiden wij ons stelsel voor op toekomstige ontwikkelingen door beperkte systeemoptimalisaties. Het huidige systeem is sober en doelmatig. Gelet op de klimaatontwikkelingen, bestaat vooral behoefte aan extra berging. Bij ruimtelijke ontwikkelingen bestaat de kans hierop aan te sluiten om zo klimaatbestendig te bouwen.

Waterkanten en beschoeiingen voldoen nog niet overal aan de gestelde aantrekkelijkheidseisen. Vanwege de staat van sommige beschoeiingen fungeren deze niet overal voldoende als grondkering (technisch). Hierdoor wordt de doorvaart op die locaties beperkt (beleving). Dit geldt ook voor het maaibeheer van onder andere ecologische oevers.

We brengen de particuliere en publieke verantwoordelijkheden scherper in beeld. Voor wat betreft de veiligheid door goede afvoer moet voldaan worden aan de kwaliteitseis “voldoende”. Door middel van meerjarenplanningen zijn de benodigde investeringen voor de komende tijd in de uitvoeringsprogramma’s opgenomen.

Tabel gewenste onderhoudsniveau: Klimaatbestendige waterhuishouding	
Producten	Gewenst onderhoudsniveau GGP
Riool	Voldoende
Water	Voldoende/goed

In de tabel wordt het gewenste onderhoudsniveau voor 2021 weergegeven. Op basis van het huidige gemonitorde onderhoudsniveau is de conclusie dat het gewenste onderhoudsniveau voor 2021 gelijk is aan het gemonitorde onderhoudsniveau in 2020.

Complete infrastructuur

Een goede aansluiting op de landelijke en internationale netwerken is essentieel voor de Westlandse economie. Verbetering van de doorstroming en het beter benutten van de parkeercapaciteit helpt de bereikbaarheid te optimaliseren voor zowel autoverkeer als fiets en openbaar vervoer. Veiligheid speelt hierin een belangrijke rol. Inwoners en bezoekers moeten zich veilig in Westland kunnen verplaatsen. De toename van de verkeersintensiteiten vraagt om doelgerichte en effectieve maatregelen. De ontwikkeling van het R-net is hier een voorbeeld van. R-net is een te ontwikkelen netwerk van hoogwaardige en herkenbare bus- en tramlijnen door heel de Randstad.

Kwaliteitsniveaus van de verhardingen, belijning, bebording, verkeersregelinstallaties, bruggen, geluidsschermen en openbare verlichting worden systematisch gemonitord. De streefkwaliteiten zijn gedifferentieerd per functiegebied. Op basis van de monitoringsgegevens blijkt dat de kwaliteitsniveaus voldoen aan het gewenste onderhoudsniveau (peiljaar 2019).

Er worden werkzaamheden verricht om de doelstellingen uit het Energieakkoord 2020 te halen. Conventionele lichtbronnen worden zoveel mogelijk geclusterd per gebied en worden van energiebesparende ledverlichting voorzien. Ook wordt gewerkt aan slim energiemangement, dat zich vertaalt in het dimmen van verlichting op momenten waarbij een lager verlichtingsniveau nauwelijks merkbaar is en daardoor geen effect heeft op de (verkeers-)veiligheid.

Tabel gewenste onderhoudsniveau: Complete infrastructuur	
Producten	Gewenst onderhoudsniveau GGP
Verhardingen (incl. bebording en belijning)	Voldoende
Infrastructurele kunstwerken (bruggen en geluidsschermen)	Voldoende
Openbare verlichting	Voldoende
Straatreiniging	Voldoende/goed

In de tabel wordt het gewenste onderhoudsniveau voor 2021 weergegeven. Op basis van het huidige gemonitorde onderhoudsniveau is de conclusie dat het gewenste onderhoudsniveau voor 2021 gelijk is aan het gemonitorde onderhoudsniveau in 2020.

4.3.5 Budgetbehoefte Gebiedsgericht plan 2019-2022

Het benodigde budget voortvloeiend uit de ambities vastgelegd in het GGP wordt per jaar gespecificeerd via het onderstaande overzicht. Naar aanleiding van (visuele) inspecties en schouwen die onderdeel uitmaken van dagelijks beheer is jaarlijks zicht op de werkelijke kwaliteitsniveaus (huidige status en omvang). De benodigde maatregelen voor het behouden en/of behalen van de gewenste streefkwaliteit kunnen enerzijds als dagelijks beheer maatregelen (exploitatiegelden) en anderzijds als investeringsmaatregel in het uitvoeringsprogramma GGP worden opgenomen. De jaarlijkse kosten van deze investeringen (rente en afschrijving) komen als kapitaallasten in de lopende exploitatie terug. De lasten zijn bepaald op basis van de levensduur en bijbehorende afschrijvingstermijnen.

De benodigde exploitatiegelden voor het dagelijks beheer en onderhoud zijn in onderstaand overzicht opgenomen:

(bedragen x € 1.000)

Pr.	Omschrijving programma	Omschrijving product	2021	2022	2023	2024
01	<i>Sterke groenstructuur</i>	01-1 Openbaar groen	4.636	4.787	4.874	4.968
		01-2 Speelvoorzieningen	728	895	915	976
		01-3 Straatmeubilair	42	42	42	42
		01-4 Evenementen	224	238	239	239
		01-5 Recreatievoorzieningen	2.464	2.320	2.325	2.332
		01-6 Begraafplaatsen	1.565	1.618	1.634	1.653
	Totaal 01-Sterke groenstructuur		9.659	9.900	10.029	10.210
02	<i>Duurzaam vastgoed en grond</i>	02-1 FES projecten	61	24	24	23
		02-2 Maatschappelijk	6.227	5.211	5.218	5.199
		02-3 Sport	6.181	3.894	4.038	3.910
		02-4 Waterhuishouding	1	1	1	1
		02-5 Begraafplaatsen	86	86	86	86
		02-6 Erfgoed	89	88	88	88
		02-7 Recreatiegebieden	79	79	79	79
	Totaal 02-Duurzaam vastgoed en grond		12.725	9.383	9.535	9.387
03	<i>Klimaatbestendige waterhuishouding</i>	03-1 Infrastructurele kunstwerken	256	348	378	414
		03-2 Riolering	12.529	12.559	12.583	12.641
		03-3 Waterwegen	1.887	2.025	2.144	2.259
		03-4 Duikers	77	77	77	77
	Totaal 03-Klimaatbestendige waterhuishouding		14.750	15.009	15.182	15.391
04	<i>Compleet infrastructureel netwerk</i>	04-1 Wegen (incl. belijning en bebording)	10.900	11.052	10.995	11.648
		04-2 Verkeersregelinstallaties	349	340	320	319
		04-3 Infrastructurele kunstwerken	1.118	1.202	1.231	1.265
		04-4 Openbare verlichting	1.854	1.919	1.950	1.978
		04-5 Gladheidsbestrijding	617	667	678	678
		04-6 Parkeervoorzieningen	630	606	635	634
		04-7 Straatreiniging	2.353	2.248	2.139	2.129
	Totaal 04-Compleet infrastructureel netwerk		17.821	18.034	17.948	18.652
05	<i>Verantwoorde afvalinzameling</i>	05-1 Afvalinzameling en -verwerking	12.805	12.990	13.058	13.117
		05-1 Ongediertebestrijding	11	11	11	11
	Totaal 05-Verantwoorde afvalinzameling		12.816	13.001	13.069	13.128
Totaal Gebiedsgericht plan			67.771	65.328	65.763	66.767

(bedragen x € 1.000)

Pr.	Taakveld	Omschrijving taakveld	2021	2022	2023	2024
01	2.1	Verkeer en vervoer	42	42	42	42
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	8.052	8.240	8.353	8.515
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	1.565	1.618	1.634	1.653
Totaal 01-Sterke groenstructuur			9.659	9.900	10.029	10.210
02	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	2.891	2.263	2.251	2.253
	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	233	232	222	220
	1.2	Openbare orde en veiligheid	52	52	52	52
	2.1	Verkeer en vervoer	63	63	63	63
	3.1	Economische ontwikkeling	61	24	24	23
	4.2	Onderwijshuisvesting	1.976	1.675	1.674	1.665
	5.2	Sportaccommodaties	6.181	3.894	4.038	3.910
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	612	529	517	508
	5.5	Cultureel erfgoed	89	88	88	88
	5.6	Media	52	55	66	66
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	85	85	85	85
	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	316	310	342	340
	7.1	Volksgesondheid	10	10	10	10
	7.2	Riolering	1	1	1	1
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	86	86	86	86
	8.3	Wonen en bouwen	16	16	16	16
Totaal 02-Duurzaam vastgoed en grond			12.725	9.383	9.535	9.387
03	2.1	Verkeer en vervoer	333	425	456	491
	2.4	Economische havens en waterwegen	1.472	1.610	1.729	1.844
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	415	415	415	415
	7.2	Riolering	12.529	12.559	12.583	12.641
Totaal 03-Klimaatbestendige waterhuishouding			14.750	15.009	15.182	15.391
04	2.1	Verkeer en vervoer	17.191	17.429	17.313	18.017
	2.2	Parkeren	630	606	635	634
Totaal 04-Compleet infrastructureel netwerk			17.821	18.034	17.948	18.652
05	7.3	Afval	12.805	12.990	13.058	13.117
	7.4	Milieubeheer	11	11	11	11
Totaal 05-Verantwoorde afvalinzameling			12.816	13.001	13.069	13.128
Totaal Gebiedsgericht plan			67.771	65.328	65.763	66.767

4.3.6 Risico's

Met programmatisch beheer en onderhoud wordt een constante afweging gemaakt tussen kwaliteit, risico's en budget. Door integraal gebiedsgericht te werken en af te stemmen met onze partners in de buitenruimte, wordt kapitaalvernietiging voorkomen. Niet alles is in handen van de gemeente. Zo zal het realisatietempo bijvoorbeeld mede afhangen van onze partners, de ontwikkeling van de economie en de beschikbare middelen. Tevens kan nieuw beleid of veranderende wet- en regelgeving leiden tot extra kosten.

5.4 Financiering

4.4.1 Inleiding

De financieringsfunctie heeft betrekking op de manier waarop een gemeente geld aantrekt en/of (tijdelijk) belegt. De financieringsfunctie betreft het sturen en beheersen, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. In het Treasury Statuut hebben wij de regels vastgelegd waarbinnen de financieringsfunctie wordt uitgevoerd. Deze regels passen binnen de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido), waarin het wettelijk kader is bepaald. De financieringsbehoefte wordt voor een groot deel bepaald door de investeringen die wij doen, in bijvoorbeeld scholen, riolering en aanleg van wegen. Maar ook het aan- en verkopen van grondposities heeft hierop grote invloed.

4.4.2 Financieringsbehoefte

Het begrote saldo van de leningenportefeuille per ultimo 2020 bedraagt € 385 miljoen. Op basis van bedragen die gerealiseerd zijn gedurende 2020, lijkt de werkelijke financieringsbehoefte voor 2020 lager uit te komen. Deze werkelijke financieringsbehoefte is sterk afhankelijk van de investeringen en transacties in onder andere de grondbedrijven. Een vertraging in investeringen, betekent dat het deel van de financieringsbehoefte dat hieruit voortvloeit, verschoven wordt naar de toekomst. Hierdoor zal het werkelijke saldo van de leningenportefeuille per ultimo 2020 mogelijk lager zijn.

De omstandigheden rondom de coronacrisis kunnen ook invloed hebben op het moment en voortgang van het reguliere investerings- en desinvesteringsprogramma en de bijbehorende begrote financieringsbehoefte voor 2021. Deze ontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd. Daarnaast zijn er in de begroting naar aanleiding van de coronacrisis uitgaven vanuit een additioneel investeringsprogramma verwerkt voor het investeren in economie en in maatschappelijke en sociale voorzieningen voor de korte, middellange en lange termijn. Dit programma heeft als uitgangspunt: Hulp bieden waar nu nodig, knelpunten aanpakken, effectievere en efficiëntere uitvoering en investeren voor versterking. Gedurende 2020 is dit investerings- en steunfonds gevormd voor een bedrag van € 25 miljoen. Hieruit worden in de periode 2020 tot 2024 noodzakelijke investeringen en kosten gefinancierd. In 2020 wordt een bedrag van € 6 miljoen ten laste van dit fonds gebracht voor korte termijn kosten. In de begroting zal dit fonds in 2021 voor een bedrag van € 16 miljoen worden aangesproken en voor 2022 en 2023 jaarlijks nog eens € 1,5 miljoen.

Uit de begroting 2021 volgt een financieringsbehoefte van € 42 miljoen inclusief de geraamde aflossingen van € 38 miljoen. Bij het bepalen van deze financieringsbehoefte is uitgegaan van de in deze begroting opgenomen investeringen en desinvesteringen, inclusief de verwachte effecten als gevolg van de coronacrisis.

Westland heeft in het verleden een robuuste reservepositie opgebouwd, en met de verkoop van aandelen WES en Caiway vet op de botten gekweekt. Deze financiële soliditeit die tot uiting komt in onder andere de solvabiliteit, maakt het voor Westland mogelijk de benodigde externe leningen aan te trekken om de financieringsbehoefte op te vangen. De verwachte solvabiliteit voor de begrotingsperiode wordt verder toegelicht in paragraaf 4.2 weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Aangezien de rente op aan te trekken langlopende geldleningen al enige tijd historisch laag is, is in 2019 een financieringsplan opgesteld om een deel van de toekomstige financieringsbehoefte alvast te contracteren, zodat bij een eventuele stijging van de rente toch tegen deze zeer lage tarieven leningen zijn vastgelegd. Tevens is een deel van de leningen aangetrokken met een langere looptijd, ten behoeve van een stabielere omslagrente.

Op basis van dit plan zijn gedurende het laatste kwartaal 2019 en het eerste kwartaal 2020 de volgende leningen aangetrokken:

Jaar	Te lenen	Geleend bedrag en looptijd			Geleend Totaal
		10 jaar	20 jaar	30 jaar	
2020	25.500.000	17.000.000	8.500.000		25.500.000
2021	15.000.000		9.000.000	6.000.000	15.000.000
2022	11.500.000			11.500.000	11.500.000
Totaal	52.000.000				52.000.000

In de kolom "Jaar" staat het jaar waarin de lening daadwerkelijk gestort zal worden.

Ontwikkeling langlopende leningen 2020-2024

In onderstaand overzicht is de verwachte ontwikkeling van de langlopende leningen weergegeven over de jaren 2020-2024.

(bedragen x € 1 mln.)

Ontwikkeling langlopende leningen	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Saldo per 1 januari	346	385	389	375	346	
Aflossingen	-41	-38	-37	-33	-33	-141
Financieringsbehoefte	80	42	23	4	21	90
Saldo per 31 december	385	389	375	346	334	
Mutatie schuldpositie	39	4	-14	-29	-12	-51

Het aangaan van leningen maakt het mogelijk om de wenselijke ontwikkelingen in de samenleving te realiseren. De huidige leningenportefeuille toont daarbij het ambitieniveau van de gemeente en is het gevolg van raadsbesluiten die genomen zijn om belangrijke investeringen uit te voeren en exploitatie-uitgaven te doen. In 2020 is een verhoging van de schuldpositie begroot van € 39 miljoen naar een saldo van € 385 miljoen per ultimo 2020. De totale afname van de schuld wordt in de periode 2021-2024 op € 51 miljoen geschat.

De hierboven gepresenteerde cijfers zijn gebaseerd op een realistisch model ten aanzien van de investeringsuitgaven. Hiermee wordt bedoeld dat er in de cijfers rekening mee is gehouden dat er jaarlijks sprake is van een vertraging in de uitvoering van investeringen vanwege externe factoren (overigens is ook bij onttrekkingen aan reserves hiervan sprake). Hiervoor is in de begroting een stelpost 'Sturen op kapitaallasten' opgenomen. Ook in het overzicht zoals bovenstaand gepresenteerd, is deze vertraging in de uitvoering van investeringen verwerkt. In hoofdlijn komt dit neer op een gemiddeld jaarlijks investeringsvolume van € 31,6 miljoen. Dit volume is berekend op basis van het werkelijk gemiddelde investeringsvolume van 2004-2020 bij de materiële investeringen. Uit de begroting blijkt een financieringsbehoefte van € 42 miljoen. In de praktijk blijkt vaak dat de werkelijk aan te trekken leningen lager uitvallen. In 2021 wordt op de bestaande leningen een bedrag van € 38 miljoen afgelost. De overige behoefte wordt grotendeels bepaald door investeringen die wij doen en door grondverkoop, die kunnen worden gerealiseerd nadat de grond bouwrijp is gemaakt. Voor het aantrekken van financiering hanteren wij bij het begroten voor de jaren 2021 en verder een vastgesteld percentage. Voor leningen met een looptijd langer dan een jaar is dat 1,40%, voor korte leningen is dat -/0,25%.

4.4.3 Kasgeldlimiet

De rente op kasgeldleningen is gedurende het gehele jaar 2020 (tot het moment van publicatie van deze begroting) negatief geweest en heeft geschommeld rond de 40 basispunten. Wij ontvangen dus ongeveer 0,40% op jaarbasis over de korte financiering die wij aantrekken. Het lijkt voor de hand te liggen om nog uitsluitend korte leningen aan te trekken, omdat wij dan rente ontvangen over onze schulden. Echter brengt dit het risico met zich mee dat wanneer de rente oploopt, er een herfinanciering moet plaatsvinden tegen hogere renteniveaus. Daarnaast is binnen de Wet Fido bepaald dat een gemeente niet meer korte leningen (looptijd één jaar of korter) mag aantrekken dan de geldende kasgeldlimiet. Deze limiet wordt vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal van het betreffende jaar. De limiet voor 2021 bedraagt € 28 miljoen, zijnde 8,5% van het begrotingstotaal van € 328 miljoen.

4.4.4 Renterisiconorm

Niet alleen het volume dat kort geleend mag worden is aan een limiet gebonden. Ook het bedrag waarover een gemeente renterisico mag lopen is gemaximeerd. Hiermee wordt voorkomen dat een onverwachte wijziging van de marktrente direct leidt tot grote schommelingen in onze jaarlijkse rentelasten. Ook de renterisiconorm is binnen de Wet Fido bepaald. Deze bedraagt 20% van het begrotingstotaal.

(bedragen x € 1 mln.)

Ontwikkeling renterisico	2021	2022	2023	2024
Begrotingstotaal	333	305	316	297
Percentage renterisiconorm	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	67	61	63	59
Renterisico op vaste schuld	38	37	33	33
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	29	24	30	30

4.4.5 Rekenrente

De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari 2021 van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de taakvelden. Het is niet toegestaan om per investering of taakveld te differentiëren in het toe te rekenen rentepercentage.

In het BBV worden alle externe rentelasten en rentebaten in eerste instantie begroot en verantwoord op het taakveld Treasury. Dit betekent dat ook alle rentebaten voortkomend uit het verstrekken van leningen aan woningcorporaties, sportinstellingen, ambtenaren, etc. op het taakveld Treasury moeten worden begroot en verantwoord.

Voor de rentetoerekening van rente aan grondexploitaties geldt een verplichte berekeningswijze. Deze rente wordt dus niet via de systematiek van de renteomslag berekend.

Bij projectfinanciering is sprake wanneer een lening extern is aangetrokken specifiek ten behoeve van de financiering van een project (i.c. de piekbetaling voor de nieuwbouw gemeentehuis). De rentelasten voortkomend uit deze financiering moeten daarom aan die activiteit op het betreffende taakveld worden toegerekend.

Het BBV staat toe dat er een rentevergoeding over het eigen vermogen (reserves) wordt toegerekend. De bespaarde rente mag maximaal het rentepercentage zijn dat door de gemeente over extern aange trokken financieringsmiddelen wordt vergoed.

Onderdeel van de berekening van de omslagrente is de jaarlijkse rente-toevoeging aan voorzieningen, die gewaardeerd zijn op de methode van contante waarde. Bij de gemeente Westland gaat het dan om de pensioenvoorziening en wachtgeld voor (oud)wethouders.

Renteschema	Bedragen (x € 1.000)
A. Externe rentelasten over de korte en lange financiering	5.848
B. Externe rentebaten	-309
Totaal door te berekenen externe rente	5.539
C.1 Rente grondexploitatie die moet worden doorberekend	-2.021
C.2 Rente van projectfinanciering	-203
Saldo door te berekenen rente	3.315
D.1 Rente over eigen vermogen	3.273
D.2 Rente over voorzieningen (op basis van contante waarde)	49
E. Aan taakvelden toe te rekenen omslagrente	6.637
F. Werkelijk aan taakvelden toegerekende omslagrente	6.784
Renteresultaat op het taakveld treasury	147

Geraamd rentepercentage over externe financiering:	1,47%
Geraamd rentepercentage grondexploitatie:	1,03%
Geraamd omslagpercentage:	1,40%

Nb.: Het werkelijk aan taakvelden toegerekende omslagpercentage (F) mag maximaal 0,5% afwijken van wat op grond van het renteschema kan worden toegerekend (onder E).

4.4.6 Opgenomen geldleningen

Lange leningen kunnen wij direct bij een geldgever aantrekken, maar ook via een geldmakelaar. Geldgevers zijn van oudsher meestal banken, zoals BNG Bank en NWB Bank. De laatste jaren zien wij dat ook provincies steeds vaker in de markt zijn voor de financieringsbehoefte van gemeenten.

4.4.7 Uitgezette geldleningen

Er is een portefeuille uitgezette leningen. Belangrijkste zijn de startersleningen, die voornamelijk via SVN lopen. Daarnaast is er nog een aantal personeelshypotheekleningen en zijn er enkele oudere leningen verstrekt aan woningcorporaties. Het risico op deze leningen is zeer klein. Er is sprake van balansfinanciering; wij hebben de uitgezette leningen niet gemacht aangetrokken. In het totaal gaat het per ultimo 2020 om een bedrag van € 19,6 miljoen waarvan € 16,7 miljoen startersleningen, € 2,8 miljoen personeelshypotheekleningen en € 0,1 miljoen leningen aan woningcorporaties.

4.4.8 Garanties en borgstellingen

Naast uitgezette leningen is sprake van het garanderen van leningen die bij banken zijn aangetrokken. Hiermee neemt de gemeente het debiteurenrisico dat de bank loopt over. Wanneer de geldnemer niet betaalt, zal de gemeente op de garantie worden aangesproken.

Garanties worden uitsluitend verstrekt op financiering van maatschappelijke projecten, wanneer het project zonder garantie niet financieerbaar is.

Onderscheid wordt gemaakt tussen directe en indirecte garanties. Bij directe garanties wordt de garantie direct aan de bank gericht die de lening heeft verstrekt. Indirecte garanties worden verstrekt aan een waarborgfonds, die op haar beurt de lening richting de bank garandeert. Grootste waarborgfonds is het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW), dat de leningen van woningcorporaties garandeert. Gemeenten nemen een achtervangpositie in, als extra dekking voor het fonds, voor het geval het fondsvermogen op enig moment niet toereikend zou zijn. Uit hoofde van de achtervangpositie dient een gemeente liquiditeit aan het fonds te verstrekken in de vorm van een achtergestelde, renteloze lening. Prognose voor de directe garanties per ultimo 2020 is € 111 miljoen, voor indirecte garanties is dit € 201 miljoen.

De gemeente is gevraagd een garantie te verstrekken aan Hoogheemraadschap van Delfland, ter grootte van een deel van de verwachte investering in een te bouwen afvalwaterzuiveringsinstallatie. De tuinders die zich willen verenigen in een nog op te richten coöperatie, zullen de komende jaren de investering terug moeten betalen. Het Hoogheemraadschap wenst het risico, dat de coöperatie niet aan haar verplichtingen kan voldoen, door Westland te laten dragen. Het verzoek is in behandeling. Er is nog geen collegebesluit genomen.

5.5 Bedrijfsvoering

4.5.1 Inleiding

In Westland is het prettig wonen, ondernemen en recreëren. We stimuleren, faciliteren en initiëren de nodige maatregelen om dat te behouden en te versterken. Hiervoor is een organisatie nodig van mensen en middelen. Een veranderende samenleving en technologische ontwikkelingen vragen daarbij om een gemeentelijke organisatie die efficiënt, snel, flexibel en bij de tijd is. Inwoners, het bestuur, bedrijven en instellingen verwachten snelle en solide dienstverlening. Om dit te bereiken streven we naar een professionele en duurzame bedrijfsvoering. In deze paragraaf schetsen we hoe we daaraan invulling geven.

4.5.2 Personeel en organisatie

(Uitdagend) werkgeverschap

Het college heeft in het WestlandProgramma 2018-2022 geformuleerd een lerende organisatie te creëren. In een dergelijke organisatie wordt ieders talent gestimuleerd en gewaardeerd, draagt iedereen bij aan het oplossen van veelal complexe problemen en staat daarbij open voor vernieuwende ideeën. Een organisatie waar sensitiviteit voor de maatschappelijke veranderingen en de bestuurlijke en politieke werkelijkheid in de genen zit en vooral: een organisatie waar je met plezier werkt!

Met het Integraal Personeelsbeleidsplan 2020-2022 is er een langetermijnvisie neergezet ten aanzien van het personeelsbeleid van onze Gemeente. Daarin wordt ingezet op de thema's Talentmanagement, Strategische Personeelsplanning, HR analytics, Werving en Selectie en Duurzame Inzetbaarheid.

Organisatieontwikkeling

Wij opereren in een dynamische omgeving en willen blijven aansluiten op ontwikkelingen in de samenleving, ten dienste van Westland. Dit vraagt iets van het type organisatie dat we moeten en willen zijn en betekent een proces van continu ontwikkelen van en investeren in onze medewerkers.

In 2021 gaan wij verder met het ontwikkeltraject Lef Loont. Lef Loont begon als een programma dat gericht was op houding en gedrag. Daarbij werd het accent gelegd op de ontwikkeling van de medewerkers. Lef Loont heeft echter ook met sturen, gedegen opdrachtgever-/opdrachtnemerschap en faciliteren van medewerkers te maken, in brede zin met organisatieontwikkeling. Door de coronacrisis zijn fysieke bijeenkomsten in een belangrijk deel van 2020 niet mogelijk geweest waardoor het project onvermijdelijk enige vertraging heeft opgelopen en verder dan eerder was voorzien doorloopt in 2021.

Op teamniveau is het van belang de ontwikkelactiviteiten een integraal onderdeel te laten zijn van de ontwikkeling van het team. Vanuit een faciliterende rol zorgt de projectleider Lef Loont er voor dat teams werken met een integrale ontwikkelopdracht (op maat), met integrale ontwikkeltrajecten die gemanaged en gemonitord gaan worden door de teamleden en door de teammanager(s), waarbij de gewenste ontwikkelingen op een voor de teams logische en samenhangende manier worden uitgevoerd.

Daarnaast loopt in 2021 de ontwikkeling van Opdrachtgericht Werken door. Het doel is om medewerkers vanuit een heldere opdracht te leren werken. Een opdracht formuleert helder wat iemand aan resultaten gaat bereiken, wat deze persoon daarvoor nodig heeft, wie de opdrachtgever is en welke tijdlijnen daarbij horen. De opdrachtgever waakt dat de opdracht ingelost wordt en gaat over het wat. De medewerker krijgt veel ruimte om de opdracht zelf uit te voeren. Belangrijke basis hiervoor is het zogenoemde sturingsconcept. Dit geeft richting en kaders voor de wijze waarop de Concerndirectie, de opdrachtgevers en de HR-verantwoordelijke invulling dienen te geven aan de sturing in de organisatie, inclusief het gewenste voorbeeldgedrag.

Zowel het opdrachtgericht werken, het sturingsconcept en de ontwikkeling van de teams dragen er aan bij dat we als organisatie optimaal kunnen sturen, functioneren en prioriteren.

Versterken organisatie

In december 2018 is de versterking van de organisatie daadwerkelijk in uitvoering genomen en zijn de eerste wervingen gestart. Medio 2020 is de gewenste uitbreiding voor 66% gerealiseerd met aanstelling van vaste medewerkers, daarnaast is een aantal posities ingevuld met externe krachten die later zo mogelijk alsnog worden vervangen door vaste medewerkers. Er wordt nog geworven voor de clusters Ruimte en Bedrijfsvoering. Om nieuwe medewerkers op een goede manier te laten landen en te verbinden aan onze organisatie wordt een zogenoemd onboardingprogramma voor nieuwe medewerkers ontwikkeld.

Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren

Op 1 januari 2020 is de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) in werking getreden. Hiermee is de arbeidsrechtelijke (rechts)positie van ambtenaren zoveel mogelijk gelijk getrokken aan die van werknemers in het private bedrijfsleven. De omzetting naar de WNRA is in de gemeente Westland geheel conform planning verlopen.

Als gevolg van de WNRA zijn alle lokale regelingen gebundeld in het personeelshandboek en waar nodig in overeenstemming gebracht met de regels van het Burgerlijk Wetboek en de nieuwe CAO Gemeenten. In de omzetting is er bewust voor gekozen om de regelingen enkel technisch om te zetten en op inhoud niet aan te passen. In 2020 en 2021 wordt het personeelshandboek opnieuw onder de loep genomen en waar nodig gemoderniseerd.

Garantiebanen

Als één van de grootste werkgevers in Westland nemen we onze maatschappelijke verantwoordelijkheid om mensen met een beperking een kans op werk te bieden. Op 1 januari 2020 hadden we 25,6 garantiebanen gerealiseerd. Per 1 juli 2020 bedraagt dit aantal 23,1 garantiebanen. Dit komt door het doorstromen van twee medewerkers naar reguliere functies. Daarnaast zijn twee medewerkers uit dienst gegaan vanwege persoonlijke omstandigheden en is een tijdelijk contract beëindigd.

Het aantal te realiseren garantiebanen wordt berekend op basis van een vastgesteld quotumpercentage en de gemiddelde bezetting per jaar. Het quotumpercentage loopt ieder jaar op. Het quotumpercentage voor 1 januari 2021 is vastgesteld op 28,5 garantiebanen. Door de huidige situatie waarin zoveel als mogelijk medewerkers thuiswerken door coronamaatregelen, kunnen we nieuwe medewerkers vanuit garantiebanen niet de juiste begeleiding bieden. De focus ligt nu met name bij het continueren van de huidige bezetting in garantiebanen, waarbij we deze medewerkers zoveel als mogelijk de juiste begeleiding op afstand bieden.

Generatiepact

In 2017 heeft het college het Generatiepact (GP) vastgesteld. Met de regeling wil het college de organisatie 'verjongen'. Daarnaast wil het college de oudere medewerkers de gelegenheid geven om geleidelijk naar hun pensioen toe te groeien zodat zij minder zwaar belast worden in hun laatste werkzame jaren (duurzaam inzetbaarheid¹²).

Bij de invoering van deze regeling is gekozen voor een einddatum, namelijk 1 januari 2020. Voor die tijd zou, mede aan de hand van een evaluatie, worden gezien of de regeling doorgezet, gewijzigd of stopgezet moest worden. Ondanks dat er geen verplichting is het generatiepact voort te zetten, heeft het college op 24 september 2019 het besluit genomen om het generatiepact met maximaal 12 maanden te verlengen tot 1 januari 2021.

Het college is tot dit besluit gekomen, omdat de vakbonden op landelijk niveau nog in onderhandeling zijn met de VNG in het kader van een soortgelijke regeling, de 'vitaliteitsregeling'. Inmiddels is gebleken dat de start van dit overleg dat in september 2020 zou plaatsvinden in tot nader order is uitgesteld.

¹² Duurzame inzetbaarheid is de mate waarin medewerkers productief, gemotiveerd en gezond willen en kunnen blijven werken.

Momenteel is het dus nog onduidelijk of er een soortgelijke landelijke regeling verankerd gaat worden in de Cao gemeenten. Een interne evaluatie heeft inmiddels laten zien dat medewerkers van een soortgelijke regeling gebruik zouden willen maken.

Formatie en loonsom

Het aantal FTE is ten opzichte van de begroting 2020 gestegen met 3, tot 840 fte (exclusief griffie). De loonsom is gebaseerd op de cao 2019-2020 en verhoogd met een stelpost van €2 miljoen voor toekomstige loonontwikkelingen.

De loonsom in 2020 bedraagt 71,5 miljoen. De loonsom is gebaseerd op de cao 2019-2020 en verhoogd met een stelpost van € 2 miljoen voor toekomstige loonontwikkelingen. De loonsom neemt in 2021 met € 0,7 miljoen af ten opzichte van 2020 tot een totaal van € 70,7 miljoen. Dit wordt met name veroorzaakt door een tweetal incidentele posten in 2020 (implementatie Omgevingswet en frictiebudget HPK-ers). Voor het frictiebudget herplaatsingskandidaten (HPK-ers) is in 2020 nog een onttrekking opgenomen van +/- € 0,9 miljoen. Deze hebben we door een adequate inzet op deze dossiers weten terug te brengen tot € 0,2 miljoen in 2021. Ook de onttrekking voor 2020 zal lager uitvallen, die wij verwerken in de ProRap 2020. De loonsom is kaderstellend voor de organisatie.

(bedragen x € 1.000)					
Ontwikkeling loonkosten	Begroot (na wijziging) 2020	Begroot 2021	Begroot 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Loonsom organisatie	71.586	70.665	70.597	70.667	70.577
Aantal Fte organisatie	837	840	837	837	837
Gemiddelde loonsom per Fte	86	84	84	84	84

Externe inhuur

De totale inhuurkosten zijn weergegeven als percentage van de totaal geraamde loonsom van de ambtelijke organisatie. Eén van de doelstellingen van het project 'Versterken Organisatie' is om de basisformatie van de organisatie op sterkte te brengen en vervolgens het aantal externen te verlagen. Daartegenover staat, dat door de krappe arbeidsmarkt, we vaker zien dat een beroep moet worden gedaan op externen, omdat vacatures niet of niet tijdig door eigen personeel kunnen worden vervuld.

Bij de behandeling van de 1e actualisatie 2020 is uw raad op 14 juli 2020 akkoord gegaan met het intrekken van het beleidskader inhuur externen. Ook is uw raad hierbij akkoord gegaan om de inhuur indicator te wijzigen van een norm in een jaarlijks te bepalen streefcijfer. Wij hebben inmiddels een set uitvoeringsregels vastgesteld en de uitvoering gemandateerd aan het DT.

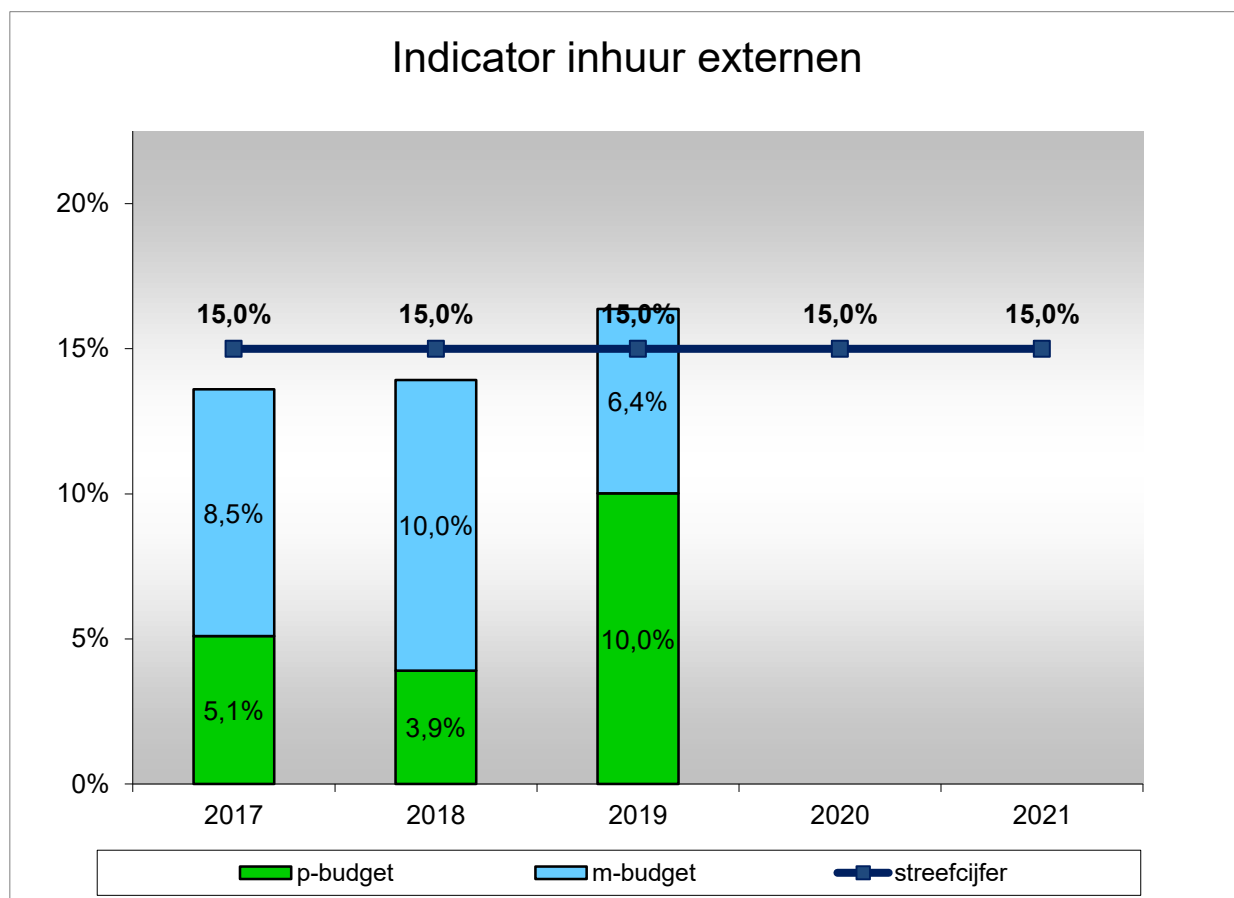
In de uitvoering worden de volgende zaken expliciet voorgelegd aan het college:

- Voorstel voor het te hanteren percentage voor de inhuur indicator in het komende begrotingsjaar via de programmabegroting;
- Besluiten inhuur langer dan 36 maanden;
- Besluiten wijzigen formatie op basis van "trap op, trap af" voor activiteiten met direct gerelateerde inkomsten;
- Besluiten wijzigen formatie op basis van bekostigingssystematiek in het Ruimtelijke en Sociale Domein.

De totale inhuurkosten zijn weergegeven als percentage van de totaal geraamde loonsom van de ambtelijke organisatie. Eén van de doelstellingen van het project 'Versterken Organisatie' is om de basisformatie van de organisatie op sterkte te brengen en vervolgens het aantal externen te verlagen. Daartegenover staat, dat door de krappe arbeidsmarkt, we vaker zien dat een beroep moet worden gedaan op externen, omdat vacatures niet of niet tijdig door eigen personeel kunnen worden vervuld. Door de reden van inhuur nadrukkelijker te monitoren proberen we meer inzage te krijgen op welke wijze de inhuur kan worden beperkt met als doel om te voldoen aan het streefcijfer. Voor de externe inhuur hanteren we een maximale periode van 36 maanden en huren we in tegen marktconforme tarieven.

Het streefcijfer voor 2021 is 15%. In de toekomst verwachten we, met een duidelijke inzet op onboarding, zoals ook beschreven in paragraaf 5.2.3, onze organisatie op sterkte te kunnen krijgen. Een bepaalde mate van inhuur zal altijd noodzakelijk blijven om de flexibiliteit te borgen en specifieke kennis in huis te halen.

Grafiek: Streefcijfer inhuur externen als percentage van het P-budget.

De totale inhuurkosten zijn weergegeven als percentage van de totaal geraamde loonsom van de ambtelijke organisatie.

4.5.3 Dienstverlening

In 2021 bouwen we verder aan het digitaliseren van onze diensten en processen. Daarmee bieden we meer mogelijkheden voor onze inwoners en bedrijven om plaats- en tijdonafhankelijk gebruik te maken van onze diensten. Persoonlijk contact in de dienstverlening blijft altijd mogelijk als een van de kanalen waar burgers uit kunnen kiezen.

We stellen de inwoner en ondernemer centraal. Dit betekent dat we steeds meer moeten denken in mogelijkheden vanuit het klantperspectief in plaats van denken vanuit de onmogelijkheden van de wet- en regelgeving. De vraag/behoefte van de inwoner en ondernemer kan een enkelvoudige vraag zijn of een complexere vraag die om maatwerk vraagt van de gemeentelijke dienstverleners. Bij beide is integraal werken binnen de gemeente, maar ook met de ketenpartners, van belang. We willen hiervoor een opgave verbeteren dienstverlening voor opstellen en in gang zetten, waarbij een duidelijke ambitie is op het gebied van vergunningen en dienstverlening aan bedrijven alsook de in- en externe dienstverlening.

Samengevat richten we ons op:

- Het in stand houden van efficiënte, professionele en kwalitatief goede standaarddienstverlening en deze verder verbeteren waar mogelijk. Deze opgave heeft als doel om diensten en producten tijdig en goed te verstrekken;
- Ervoor zorgen dat (een deel van) de organisatie zich meer kan gaan (in-)richten op het leveren van maatwerk. Deze opgave heeft als doel het regelen van integrale dienstverlening, die aansluit op een specifieke situatie.

Wat gaan we onder andere doen:

- Verder uitwerken van de initiatieventafel voor de nieuwe Omgevingswet;
- Vorm geven aan de transformatie binnen het Sociaal domein ten aanzien van de uitvoering;
- Voortzetten van de ontwikkelagenda voor ketenpartners Sociaal Kernteam, Patijnenburg en Vitis Welzijn;
- Moderniseren van informatiebeheer bij onder andere het historisch archief;
- Zorgen dat de kwaliteit van de dienstverlening van het Klantcontactcentrum (KCC) op peil is en blijft;
- Intensiveren van de samenwerking tussen KCC en de andere dienstverlenende teams.

4.5.4 ICT – Regie en Change organisatie

De manier waarop burgers, bedrijven en overheid met elkaar communiceren en gegevens uitwisselen is sterk in ontwikkeling en ziet er in de toekomst heel anders uit. We zijn een moderne dienstverlener en willen deze snelle ontwikkelingen continu in onze dienstverlening integreren. Om dit in goede banen te leiden is een wendbare, goed geïnformeerde en proactieve ICT-organisatie nodig. In 2019 is de ontwikkeling van deze Regie- en Change Organisatie ingezet. Dit nieuwe organisatieonderdeel voorziet in de uitbreiding van de huidige ICT organisatie met een aantal hooggekwalificeerde medewerkers en de aanpassing van enkele bestaande functies. Samen met de ICT-beheerorganisatie vormt de Regie- en Changeorganisatie de wendbare, goed geïnformeerde en proactieve ICT-organisatie die onze klanten op een voorspelbare manier ondersteunt zodat zij optimaal hun werk kunnen doen in een steeds digitalere informatiesamenleving.

Deze ontwikkeling past binnen de in samenhang aangestuurde en parallel uitgevoerde sporen ter versterking van onze ICT organisatie:

- Spoor 1:* de basis op orde brengen binnen de huidige ICT-beheerorganisatie.
- Spoor 2:* de opbouw van een nieuwe Regie- en Change organisatie.
- Spoor 3:* het formuleren van nieuw beleid en uitgangspunten voor de doorontwikkeling van informatiemanagement en de implementatie van Digitaal Werken.

In 2021 zullen we de in de drie sporen opgenomen activiteiten voor een belangrijk deel afronden. Daarmee zullen we:

- De basis van onze ICT-organisatie op orde hebben gebracht zodat het beheer stabiliseert en er ruimte ontstaat voor het verder inrichten van verandering.
- Het volwassenheidsniveau van de beheerorganisatie verder laten stijgen, als randvoorwaarde voor meer procesgericht, voorspelbaar, betrouwbaar en doelgericht werken.
- De basis leggen voor een moderne informatie infrastructuur waarmee we in staat zijn in te spelen op veranderingen. We ontwikkelen deze basis informatie-infrastructuur via een roadmap waarmee we in staat zijn te sturen op kwaliteit, volgordelijkheid en afhankelijkheden.
- Beter inzicht hebben in klantbehoeften, interne en externe ontwikkelingen en deze kunnen combineren deze tot innovatieve projecten voor werkbare oplossingen.
- Als goed geïnformeerde en proactieve professionals invulling kunnen geven aan regie, kaderstelling en advisering ten behoeve van de wendbaarheid en aanpassingsvermogen van de organisatie.
- Onze visie op digitaal, zaakgericht werken laten aansluiten op gangbare ontwikkelingen, zodat we goed voorbereid kunnen voorsorteren op de digitale transformatie.
- De stabiele continuïteit en veiligheid van onze ICT omgeving blijven handhaven en verder ontwikkelen conform huidige standaarden.

Vanwege flexibiliteit, innovatievermogen, schaalbaarheid en een kortere time-to-market zullen we de mogelijkheden van de Cloud optimaal benutten. De beweging van zowel onze applicatieleveranciers als technologieleveranciers is naar de Cloud. Westland sluit daarop aan. De transformatie van de gemeente Westland, van een IT en (eigen) beheerfocus naar een businessgerichte focus, wordt ondersteund door de inzet van Clouddiensten. We streven naar een hybride verantwoorde Cloud architectuur waarmee we in onze ICT dienstverlening een combinatie van SAAS, Private en Publieke Clouddiensten en een beperkte hoeveelheid On Premise hanteren. We realiseren deze architectuur gefaseerd via de in de roadmap geïntegreerde Cloudstrategie.

We ontwikkelen ons daarmee de komende jaren naar één open en betrouwbare digitale overheid die, samen met anderen, innovatieve taken en diensten levert in de overheidsketen. Voor 2021 zal het bewaken van de balans tussen vernieuwing en beheren van het bestaande een belangrijke opgave zijn. Al jaren stijgen de ICT-kosten bij gemeenten. Wij verwachten dat deze stijging door blijft zetten, vooral op de onderdelen personeel en software. Belangrijke oorzaken liggen in een toenemende vraag naar ICT-personeel en in de trend om software als een dienst af te nemen.

4.5.5 Gegevensbescherming

Het belang en de noodzaak van gegevensbescherming neemt nog steeds flink toe. Enerzijds zijn er bedreigingen van buitenaf in de vorm van cybercrime en hackers. Deze zaken staan bovenaan in de top van de dreigingsmonitor die landelijk is opgesteld. Anderzijds blijven menselijke fouten ook een reële dreiging vormen. Een foutje is snel gemaakt, terwijl de gevolgen fors kunnen zijn. Het resultaat uit zich dan in een datalek, een incident of een kwetsbaarheid.

Om dit het hoofd te bieden zijn er wettelijke kaders en normen op het gebied van informatiebeveiliging en privacy. Gegevensbescherming richt zich daarbij op het adviseren over en het toepassen van deze kaders en normen en op monitoring in hoeverre aan deze kaders en normen wordt voldaan. Basis daarbij is de focus op de risico's die ermee samenhangen. Daarnaast is er de nodige aandacht voor bewustwording, het analyseren van incidenten en de lessen die daaruit getrokken kunnen worden voor de organisatie.

Informatiebeveiliging

De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) is het verplichte kader waaraan we moeten voldoen. Daarmee ontstaat er één basisniveau voor informatiebeveiliging binnen de gehele overheid. Eén gezamenlijke taal voor alle overheidsorganisaties. Helder, eenduidig en veilig. De implementatie daarvan loopt al sinds medio 2019 en de belangrijkste zaken zullen volgens planning begin 2021 zijn geïmplementeerd.

In 2020 is de Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten (IBD) door de minister aangewezen als sectorale CERT (Computer Emergency Response Team). Dit betekent dat informatie over kwetsbaarheden door het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) gedeeld worden met de IBD. De IBD stuurt relevante berichten, op basis van de lokale gebruikte architectuur, naar de aangesloten gemeenten. Daardoor kunnen we snel en adequaat anticiperen op actuele dreigingen.

Evenals voorgaande jaren vragen we frequent aandacht bij de medewerkers voor het onderwerp gegevensbescherming. Naast berichten op intranet plannen we jaarlijks minimaal één ludieke actie, de 'Privacybuster', om eenieder scherp te houden.

Privacy/AVG

De inzet vanuit Gegevensbescherming op het gebied van privacy en de AVG is, naast adviseren en controleren, is gericht op steeds meer aandacht voor een toetsend karakter over de toepassing en invulling van de kaders en normen. Op basis van periodieke rapportages en ongevraagde adviezen beschermen we de persoonsgegevens van onze klanten en de privacy van onze medewerkers.

Met het vernieuwen van het verwerkingsregister in 2020 richten we ons vanaf 2021 op het doorlopend actueel houden van het register en toetsen we steekproefsgewijs de actualiteit en volledigheid. Daarbij betrekken we de applicaties die aan de basis van de verschillende verwerkingen staan. Extra aandacht is er voor nieuwe en gewijzigde processen waarbij verwerking van persoonsgegevens plaatsvindt.

Bij veel processen is er sprake van samenwerken in ketens en met verbonden partijen. Uit ervaringen van andere gemeenten blijkt dat er snel naar de gemeente wordt gewezen als er bij een ketenpartner of verbonden partij een security- of privacy-incident is. Het is daarom belangrijk om inzicht te hebben en te houden hoe deze partijen in hun verwerkingen omgaan met privacy. Dit vragen we dan ook na door mid-

del van een schrijven aan deze partijen. Wanneer de terugkoppeling daar aanleiding toe geeft treden we in overleg om tot de minimaal noodzakelijke basis van gegevensbescherming te komen.

ENSIA

Het moeten voldoen aan kaders en normen op het gebied van informatieveiligheid brengt de verplichting met zich mee dat daar verantwoording over wordt afgelegd. De wijze waarop dit plaatsvindt zijn zelfevaluaties in het kader van ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit). Uitgangspunt daarbij is het horizontale verantwoordingsproces aan de gemeenteraad. Dit vormt de basis voor het verticale verantwoordingsproces aan nationale partijen die een rol hebben in het toezicht op informatieveiligheid. Op deze wijze leggen wij als college van B&W, in de paragraaf bedrijfsvoering, verantwoording over informatieveiligheid aan uw raad af. Doel van ENSIA is het tijdig en accuraat opleveren van de verantwoording over DigiD, Suwinet, BAG, BGT, BRO, BRP en Reisdocumenten aan de verticale toezichthouders. Aandachtpunten en verbeteringen uit een vorige ENSIA verantwoording implementeren we voordat de zelfevaluatie van het volgende jaar start.

4.5.6 Interne beheersing en rechtmatigheid

Vanaf dit begrotingsjaar moet het college zich verantwoorden over de rechtmatigheid. Deze rechtmatigheidsverantwoording wordt opgenomen in de jaarrekening 2021. De externe accountant toetst het oordeel van het college. In 2019 is gestart met een traject om tijdig tot een verantwoording over de financiële rechtmatigheid te komen. Belangrijk in dit proces blijft de verbetering van het bewustzijn rondom rechtmatigheid, het optimaliseren van rechtmatigheidsaspecten in de processen, de positionering en controleaanpak van de Verbijzonderde Interne Controle en tot slot eenduidige afspraken tussen de externe accountant en het college.

4.5.7 Inkoop

Onze ambitie voor 2021 is om in te zetten op de lokale economie, Social Return On Investment (SROI) en contractbeheer. Het in 2019 herziene inkoopbeleid stimuleert de lokale economie nog meer. Meer- en eenvoudiger onderhands aanbesteden voor leveringen, diensten en werken is nu mogelijk tot het drempelbedrag voor Europees aanbesteden. De jaarlijks in omvang groeiende database lokale ondernemers bewijst goede diensten bij het selecteren van geschikte ondernemers.

SROI blijft een zwaarwegend gunningscriterium. Inschrijvers kunnen zelf bepalen hoeveel procent SROI zij aanbieden bij de opdracht. Hoe hoger het aangeboden percentage aan SROI, hoe groter de kans op de opdracht wordt. Daarmee stimuleren wij het aanbieden van zoveel mogelijk SROI.

De gemeente Westland onderkent het belang van goed contractbeheer. Het is belangrijk om afspraken uit een overeenkomst goed vast te leggen en de naleving te bewaken. Wij streven er naar in 2021 te werken met een professioneel contractenregistratiesysteem. Een database waarin alle contracten op één plek geregistreerd te vinden zijn. Hierdoor worden de expiratedata, de opzegtermijnen en andere noodzakelijke acties gedurende de levenscyclus van een contract bewaakt.

Eind 2021 start de voorbereiding voor een evaluatie van het beleid en een eventuele herziening hiervan.

4.5.8 Kaderstellende beleidsnota's

- Integraal Personeelsbeleidsplan 2020;
- Beleidsplan Welbested (beleidsregels inkoop) 2020.

5.6 Verbonden partijen

5.6.1 Inleiding

Een verbonden partij is een privaot- of publiekrechtelijke rechtspersoon, waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Er is sprake van een bestuurlijk belang als de gemeente zeggenschap heeft door stemrecht, door zitting te nemen in het bestuur dan wel in een toezichthoudend orgaan van een verbonden partij. Er is sprake van een financieel belang als er een bedrag ter beschikking is gesteld dat bij faillissement niet verhaalbaar is, of waarop de gemeente aanspreekbaar is indien de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

Opzet paragraaf verbonden partijen

Op grond van het BBV dient de informatie die gerelateerd is aan de betrokkenheid van de verbonden partij bij de realisatie van de programmadoelstellingen in de beleidsprogramma's te worden opgenomen.

In de paragraaf verbonden partijen dient minimaal de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen te worden opgenomen, alsmede de lijst van verbonden partijen met informatie over onder meer het bestuurlijk en financieel belang, een aantal financiële kengetallen en de risico's. In lijn met de voornoemde opzet van de begroting is de paragraaf vanaf 2020 gewijzigd zodat deze overzichtelijker en leesbaarder is en aan de richtlijnen voldoet van de commissie BBV.

5.6.2 Beleid verbonden partijen

Uitgangspunt voor iedere participatie in een verbonden partij is dat er sprake is van een publiek belang. Aan het besluit om de uitvoering van het publiek belang onder te brengen in een verbonden partij kunnen verschillende argumenten ten grondslag liggen. De belangrijkste zijn een wettelijke verplichting, de verwachting dat autonomie van de verbonden partij leidt tot prestatieverbetering, efficiency overwegingen, schaalvergroting en/of flexibiliteit. De gemeente zet met het aangaan van een verbonden partij de uitvoering van het publiek belang op afstand, echter zowel vanuit het eventueel opdrachtgeverschap als de (aandeelhouders)bevoegdheden wil de gemeente kunnen vaststellen of de activiteiten van de verbonden partij bijdragen aan het gestelde publiek belang en of dat op een efficiënte en doelmatige wijze tot stand komt. Van belang is daarop toezicht te houden en te controleren of de verbonden partijen nog en zo ja, in welke mate bijdragen aan het publiek belang. Beleid en kaders vormen hierbij het belangrijkste instrument.

In 2017 is het beleidskader governance verbonden partijen door de raad vastgesteld. De implementatie is doorgevoerd, onder meer door het vaststellen en uitrollen van een organisatorisch inbeddingsplan, waarin accounthouders en accountteams een belangrijke rol spelen bij de integrale advisering over verbonden partijen. De ontwikkelde instrumentaria zoals jaarlijkse interne screenings, toezichtarrangementen en beheerplannen zijn inmiddels vaste onderdelen van de jaarlijkse cyclus van rapportage en verantwoording van het beheer van verbonden partijen.

In september 2018 is het Uitvoeringsprogramma 2019 vastgesteld waarin in maatregel 3 is toegelicht dat de besluit- en verantwoordingsprocessen rond de verbonden partijen worden onderzocht en waar nodig verbeterd. Onderdeel van maatregel 3 is ook het voornemen tot een periodieke evaluatie of de samenwerking met de verbonden partijen op een doelmatige en doeltreffende wijze verloopt en of deze bijdraagt aan het behalen van de gestelde (maatschappelijke) doelen. In 2021 zullen wij aan de hand van een Pilot verder uitvoering geven aan de periodiek evaluatie van de verbonden partijen.

In 2020 is een traject gestart waarmee de rol, de informatievoorziening en de betrokkenheid van de raad wordt verduidelijkt en geoptimaliseerd. In 2021 zullen wij aan de hand van de uitkomsten van het traject de gemeenteraad een voorstel doen voor eventuele aanpassingen van het beleid en de kaderstelling voor Verbonden Partijen.

4.6.3 Toelichting op paragraaf verbonden partijen

In de paragraaf verbonden partijen worden (financiële) termen gehanteerd die wellicht tot verwarring kunnen leiden en daarom hieronder kort worden toegelicht.

Met het *financieel belang* worden de middelen bedoeld die de gemeente kwijt zou zijn in het geval van een faillissement van de organisatie of wanneer eventuele financiële consequenties de facto voor rekening komen van de gemeente. Concreet hebben we het dan over het aandelenbelang in de vorm van gestort kapitaal, een verstrekte lening of een garantstelling. In de toelichtende tekst wordt dit per verbonden partij uitgewerkt. In het financiële overzicht is onder het kopje financieel belang alleen het gestort aandelenkapitaal opgenomen tegen de reële (=huidige) waarde. Waar gesproken wordt over nominale waarde wordt bedoeld het bedrag dat de gemeente ooit bij aanvang als kapitaal gestort heeft. Niet bij alle verbonden partijen is overigens de reële waarde afwijkend van het ooit nominaal gestorte bedrag. Dit wordt in de tekst, waar aan de orde, toegelicht.

Met de termen *eigen vermogen* en *vreemd vermogen* wordt bedoeld op het eigen en vreemd vermogen dat de verbonden partij bij begin en einde van het begrotingsjaar verwacht op de balans te hebben staan. Dit geeft een indicatie van de (omvang van de) totale balanspositie van de verbonden partij. Op basis hiervan kan ook de solvabiliteit (verhouding eigen vermogen/totaal vermogen) worden bepaald. Het *verwacht resultaat* is het exploitatieresultaat vóór belastingen dat de verbonden partij in 2021 verwacht te realiseren. Een aantal verbonden partijen heeft hiertoe een (concept) begroting opgesteld waaruit deze getallen konden worden overgenomen. Dat is het geval bij de Gemeenschappelijke Regelingen, omdat daar de rapportageverplichtingen ook op het BBV zijn gebaseerd. Voor de privaatrechtelijk rechtspersonen geldt een ander verantwoordingskader, dat op het Boek 2 BW is gebaseerd. Voor zover de aandeelhouders de bevoegdheid hebben om de begroting vast te stellen, komt dat bij de najaarsvergadering van de AVA aan de orde. Bij de vennootschappen zijn de laatst beschikbare gegevens opgenomen en voor het eventuele uit te keren dividend is een schatting opgenomen, op basis van de ontwikkeling van het vermogen..

Onder de kop *financiële bijdrage* staat de (min of meer structurele) bijdrage vermeld die vanuit de beleidsprogramma's van de gemeente aan de verbonden partijen worden verstrekt in 2021.

4.6.4 Overzicht verbonden partijen

In het begrotingsjaar 2021 participeert Westland in achttien verbonden partijen. Hieronder worden de verbonden partijen gerangschikt naar rechtsvorm.

Gemeenschappelijke Regelingen

- Gemeentelijke Gezondheidsdienst Haaglanden en Veilig thuis Haaglanden
- Metropoolregio Rotterdam Den Haag
- Omgevingsdienst Haaglanden
- Regionaal Inkoopbureau H10
- Veiligheidsregio Haaglanden

Besloten vennootschappen

- Gemeenschappelijk Bezit Evides BV
- Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom BV/CV
- Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland BV/CV
- Patijnenburg BV
- Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Innovation Quarter BV
- Sociaal Kernteam BV
- WHC Onroerend Goed BV

Naamloze vennootschappen

- NV Bank Nederlandse Gemeenten
- NV HVC
- NV Juva Holding

Stichtingen

- Stichting Greenport West Holland

Andere rechtsvormen

- Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland
- Juliahof VOF

4.6.5 Overzicht verbonden partijen

(bedragen x € 1 mln.)

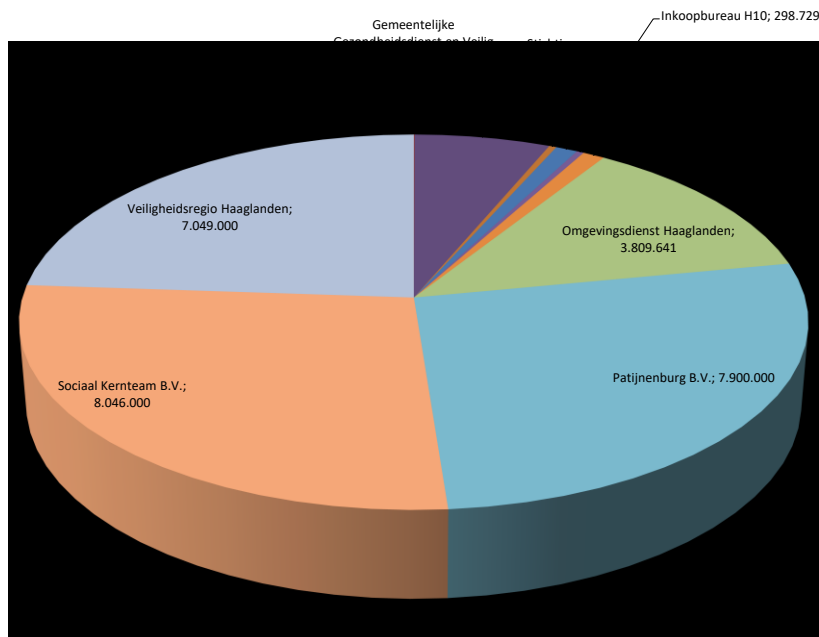
Financiële kengetallen verbonden partijen						
Naam verbonden partij	Programma	Financiële bijdrage	Financieel belang	Eigen vermogen	Verwacht resultaat	Dividend
Gemeenschappelijke regelingen						
GGD en Veilig thuis Haaglanden	7	1,86	0,00	0,54	0,33	
Metropoolregio Rotterdam Den Haag	3	0,30		30,87	1,47	
Omgevingsdienst Haaglanden	7	3,81		1,07	0,00	
Regionaal Inkoopbureau H10	6	0,30		0,02	0,00	
Veiligheidsregio Haaglanden	1	7,05	0,00	4,19	0,00	
Besloten vennootschappen						
Gemeenschappelijk bezit Evides BV	7		5,40	260,00	18,50	0,85
OB De Westlandse Zoom BV/CV	8		11,70	9,91	0,00	
OB Het Nieuwe Westland BV/CV	8		7,60	8,90	0,00	
Patijnenburg BV	6	7,90	0,0001	4,03	-0,80	0,00
ROM Innovation Quarter BV	3	0,10	0,50	52,16	-3,73	0,00
Sociaal Kernteam BV	6	8,05	0,0001	0,57	0,00	0,00
WHC Onroerend Goed BV	3		2,00	4,08	0,03	0,00
Naamloze vennootschappen						
NV BNG	10		22,43	4.887,00	163,00	0,35
NV HVC	7		0,006	126,91	10,14	0,00
NV Juva Holding	3		0,79	135,14	13,86	11,00
Stichtingen						
Stichting Greenport West Holland	3	0,10		0,10	0,01	
Andere rechtsvormen						
CBG Midden-Delfland	5	0,01		4,37	-0,26	
Juliahof VOF	8	0,00	0,00	0,00		
Totaal fin. kengetallen verbonden partijen		29,48	50,43	5.529,86	202,55	12,20

4.6.6 Grafieken

Financiële bijdrage 2021

Voor 2021 is voor € 29,48 miljoen aan financiële bijdragen vanuit de programmabegroting voorzien aan de verbonden partijen. In onderstaande taartgrafiek zijn de bijdragen in vergelijking opgenomen voor die verbonden partijen waaraan een exploitatiebijdrage wordt verstrekt. Dit is zo'n 11% van de totale in de beleidsprogramma's opgenomen lasten (excl. overhead).

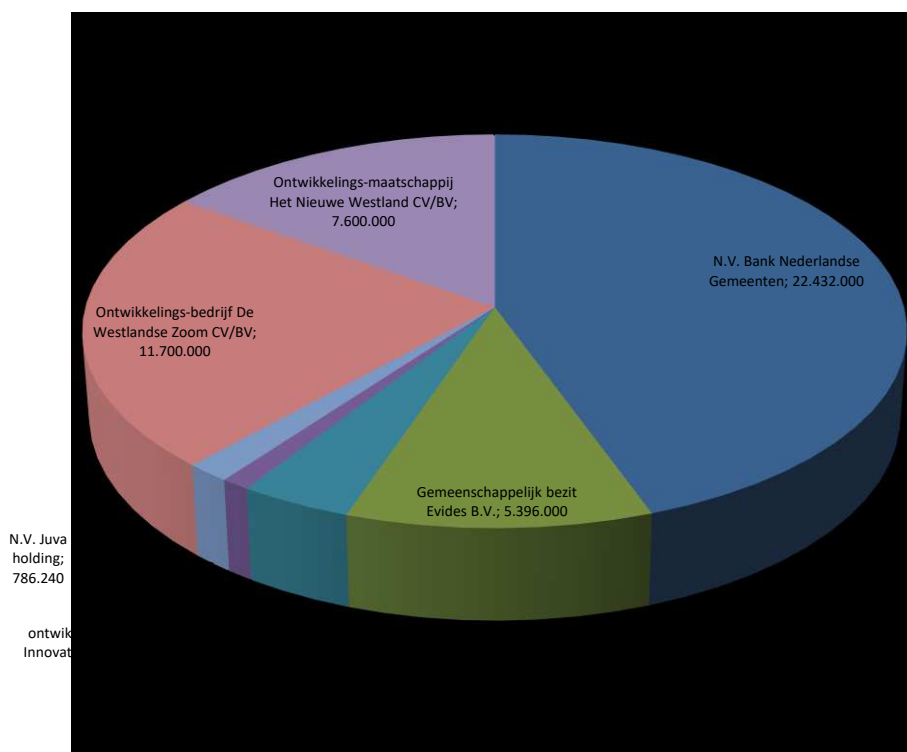
Financiële bijdrage 2021

Financieel (kapitaal)belang 2021

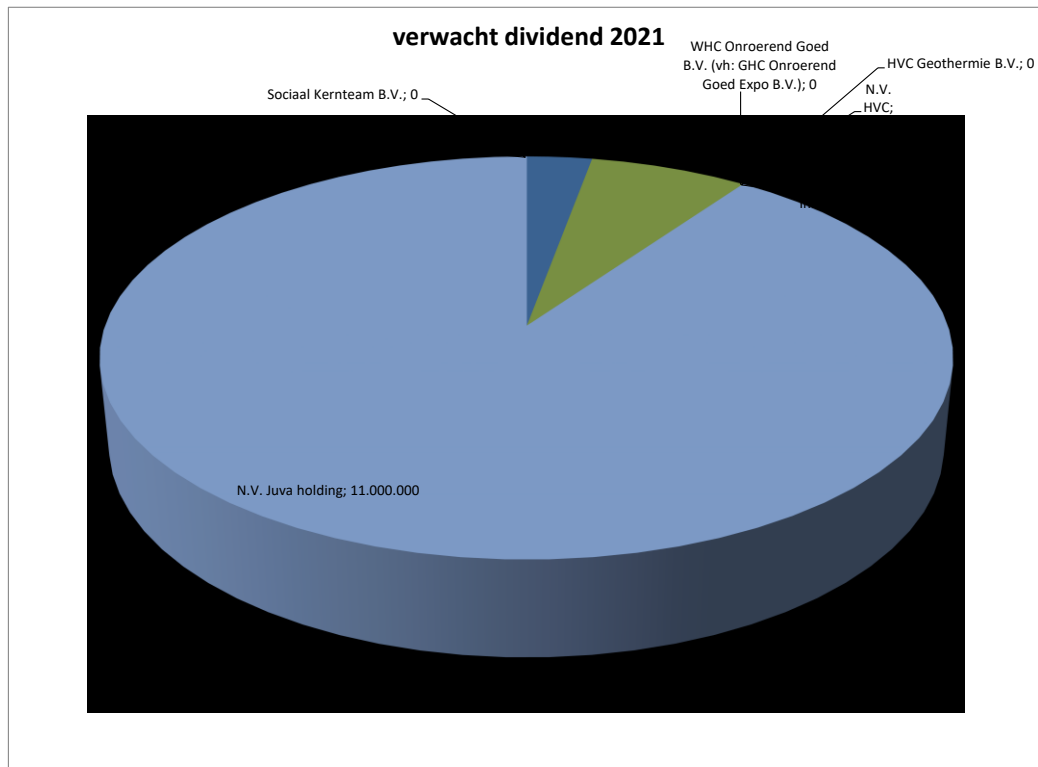
In de meeste vennootschappen (NV of BV) heeft de gemeente een aandelenbelang in de vorm van gestort kapitaal. De reële waarde van dit aandelenbelang is zo'n € 50,43 miljoen en is als volgt over de verbonden partijen (vennootschappen) verdeeld (zie grafiek). De opgenomen waarde op de balans van dit aandelenbelang (wat de gemeente feitelijk heeft gestort en waarop de gemeente nog risico loopt) is € 8,9 miljoen (boekwaarde). Dit is veel lager, omdat bijvoorbeeld het belang in de twee deelnemingen (OWBZ en ONW) is afgewaardeerd en opgenomen in de voorzieningen en daarom niet meer opgenomen is in het bedrag van het nominale aandelenbelang.

Financieel (kapitaal)belang begin 2021

Verwacht dividend gemeente over 2021

In principe kunnen alle vennootschappen¹³ hun aandeelhouders bij een positief resultaat (winst) dividend uitkeren als het eigen vermogen van de vennootschap daartoe toereikend is. In de volgende grafiek is de verdeling van de verwachte € 12,20 miljoen aan dividendopbrengsten weergegeven. Verreweg het meeste dividend wordt uitgekeerd door de NV Juva (€ 11 miljoen). De dividendverwachting is op basis van de coronacrisis enigszins terughoudend ten opzichte van de begroting 2020 (-€ 0,45 miljoen). In 2020 hebben zowel BNG als Evides een winstwaarschuwing afgegeven. De vraag is of de consequenties van de coronacrisis ook volledig doorwerken in het boekjaar 2021. Daarnaast wordt uit de grafiek duidelijk dat een aantal vennootschappen geen dividend uitkeert. Voor onze ruimtelijke deelnemingen is dit min of meer logisch omdat een eventueel resultaat tot uiting komt in het verwachte resultaat van de grondexploitaties. De ruimtelijke deelnemingen zijn om die reden uit het overzicht weggelaten.

¹³ Vennootschappen zijn per definitie private rechtspersonen.

Gemeenschappelijke Regelingen

Verbonden partij	Gemeentelijke Gezondheidsdienst en Veilig Thuis Haaglanden	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Openbaar belang	De gezondheid van de inwoners van de regio Haaglanden en het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld en kindermishandeling.	
Bestuursfunctie	Lid AB; Lid bestuurlijke adviescommissie Veilig Thuis; Lid bestuurlijke adviescommissie GGD.	
Deelnemende partijen	De negen gemeenten van de Veiligheidsregio Haaglanden, te weten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland, Zoetermeer.	
Bestuurlijk belang	In het algemeen bestuur wordt één afgevaardigde van het college van B&W, zijnde de wethouder Zorg óf de wethouder Jeugd, van iedere deelnemende gemeente benoemd.	
Financieel belang	De gemeente heeft geen aandelenbelang in deze GR of staat niet garant voor een bepaald bedrag. Wel kunnen tekorten onder bepaalde situaties ten laste van de deelnemende partijen worden gebracht. De gemeente verstrekt een min of meer structurele bijdrage aan de GGD van € 1,222 miljoen en aan VT een bijdrage van € 0,637 miljoen.	
Financiële gegevens	Begin 2021	Eind 2021
Financieel belang	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 1.957.000	€ 539.000
Vreemd vermogen	€ 1.015.000	€ 0
Verwacht resultaat	€ 333.000	
Financiële bijdrage	€ 1.859.000	n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2021	Gebleken is dat het risico van een pandemie reëel is. In hoeverre het coronavirus in 2021 van invloed is op de taakuitvoering van de GGD is nog niet te voorspellen. We gaan uit van vergoeding van extra kosten als gevolg van corona door het rijk. Mocht dit niet toereikend zijn, dan is de verwachting dat er een voorstel komt voor een verhoging van de deelnemersbijdrage. Vanuit het rijk worden extra gelden beschikbaar gesteld voor Veilig Thuis, naar aanleiding van het landelijke onderzoek "Ontwikkelingen adviezen en meldingen Veilig Thuis". Een inschatting van de bijdrage is verwerkt in de begroting 2021 van de GGD/VT en zorgt voor het gelijk blijven van de gemeentelijke bijdrage. Het hebben van een GR GGD is verplicht en zal worden gecontinueerd. Het hebben van een advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling (Veilig thuis) is wettelijk verplicht en zal ook worden gecontinueerd.	

Risico's in relatie tot weerstandsvermogen

Er is geen weerstandsvermogen binnen deze GR. De mogelijkheid en wenselijkheid om de GR een eigen weerstandsvermogen op te laten bouwen zal onderzocht worden. Fluctuaties in de gemeentelijke bijdragen kunnen daarmee worden voorkomen en risico's worden beperkt.

Jaarlijks wordt er een uitvoeringsovereenkomst afgesloten tussen de GR en de opdrachtnemer Den Haag. Hierdoor is van tevoren duidelijk wat de deelnemersbijdrage is. Dit tenzij bestuurlijk wordt besloten tot aanpassing van de bijdrage, bijvoorbeeld omdat sprake is geweest van extra taken (zoals meer meldingen bij Veilig Thuis dan begroot of grootschalige vaccinatie ter afweiding van een infectieziekte-epidemie), of dat er meer of minder is afgenomen dan begroot van producten die per prestatie worden afgerekend (zoals forensische zorg en inspecties kinderopvang).

Verbonden partij	Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)	
Vestigingsplaats	Rotterdam	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Openbaar belang	Het verbeteren van de bereikbaarheid en het versterken van de concurrentiepositie ten behoeve van de huidige en toekomstige werkgelegenheid.	
Bestuursfunctie	Lid AB; Lid Bestuurscommissie economisch vestigingsklimaat; Lid Bestuurscommissie vervoersautoriteit.	
Deelnemende partijen	Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Wassenaar, Westland, Westvoorne en Zoetermeer.	
Bestuurlijk belang	De burgemeester is lid van het algemeen bestuur van de MRDH. De wethouder Economische Zaken is lid van de bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat en de wethouder Verkeer en Vervoer is lid van de bestuurscommissie Vervoersautoriteit. Een tweetal raadsleden maakt deel uit van de adviescommissie Economisch Vestigingsklimaat. Daarnaast maakt een tweetal raadsleden deel uit van de adviescommissie Vervoersautoriteit. Een raadslid heeft zitting in de Rekeningencommissie.	
Financieel belang	Er is door de gemeente geen kapitaalbelang gestort en er zijn geen garanties verstrekt. De totale inwonerbijdrage van de 23 deelnemende gemeenten bedraagt € 6,5 miljoen. Het aandeel van de gemeente Westland hierin bedraagt € 300.171. Dit is 4,7%.	
Financiële gegevens	Begin 2021	Eind 2021
Financieel belang		
Eigen vermogen	€ 29.397.079	€ 30.871.371
Vreemd vermogen	€ 1.367.180.814	€ 1.245.727.982
Verwacht resultaat	n.v.t.	€ 1.474.292
Financiële bijdrage	€ 300.171	n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2021	De economische gevolgen van het coronavirus moeten zoveel	

	mogelijk worden opgevangen. Dat geldt zowel voor het openbaar vervoer als voor de economie. De MRDH zorgt voor kennisdeling tussen de gemeenten, zodat van elkaar kan worden geleerd welke maatregelen mogelijk zijn en hoe die snel en goed ingevoerd kunnen worden.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Economisch vestigingsklimaat: de beschikbare weerstandscapaciteit (€ 178.000) is in relatie tot de benoemde risico's (€ 106.000) ruim voldoende. De risico's die samenhangen met de activiteiten voor verkeer en vervoer worden allereerst opgevangen met een risicobuffer die binnen de projecten wordt aangehouden. Wanneer deze risicobuffer niet afdoende is, worden de BDU-middelen aangesproken. Dit heeft tot gevolg dat andere bestedingen ten laste van de BDU-middelen lager worden en/of kunnen vertragen. Financiering OV-bedrijven: de beschikbare weerstandscapaciteit (€ 27.000.000) is in relatie tot de benoemde risico's (€ 27.000.000) voldoende.	
Verbonden partij	Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Openbaar belang	De uitvoering van VTH-taken milieu in het kader van verlengd bestuur zoals vastgelegd in het samenwerkingsverband op basis van de Wet Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Haaglanden (WGr-ODH).	
Bestuursfunctie	Lid DB; Lid AB; Lid AB	
Deelnemende partijen	De Provincie Zuid-Holland (DB-lid), de gemeenten: Delft, Den Haag (DB-lid), Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp (DB-lid), Rijswijk, Wassenaar en Zoetermeer (Voorzitter AB en DB).	
Bestuurlijk belang	Er is sprake van een monistisch stelsel: twee wethouders hebben namens Westland zitting in het Algemeen Bestuur van de ODH, te weten de wethouder Beheer openbare ruimte, vergunningverlening en toezicht en de wethouder Financiën. De wethouder Beheer openbare ruimte, vergunningverlening en toezicht heeft ook zitting in het Dagelijks Bestuur van de ODH.	
Financieel belang	De gemeente heeft geen aandelenbelang in deze GR, noch zijn er garanties verstrekt. De (min of meer structurele) deelnemersbijdrage 2021 is geraamd op € 3.809.641	
Financiële gegevens	Begin 2021	Eind 2021
Financieel belang		
Eigen vermogen	€ 1.071.400	€ 1.071.400
Vreemd vermogen	€ 17.592.200	€ 17.872.800
Verwacht resultaat	n.v.t.	€ 0
Financiële bijdrage	€ 3.809.641	n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2021	Per 1 januari 2021 worden de asbesttaken van de gemeente ter uitvoering overgedragen aan de ODH. De dekking hiervan moet gevonden worden binnen het bestaande budget. In 2020 worden de voorbereidingen getroffen voor de overdracht van bodemtaken van de provincie Zuid-Holland aan de gemeenten met een mogelijk rol in de uitvoering voor de ODH daarin. Daarnaast	

	spelen de pilots in het kader van de Wet Kwaliteitsborging en de voorbereidingen in het kader van de Omgevingswet (verwachte inwerkingtreding 1 januari 2022) die mogelijk van invloed zullen zijn op de taken en taakuitvoering door de ODH.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Het weerstandsvermogen van de ODH bedraagt € 1.117.186. Dit kan als voldoende worden gekwalificeerd	
Verbonden partij	Regionaal Inkoopbureau H10	
Vestigingsplaats	's-Gravenzande	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling	
Openbaar belang	Het beschikbaar hebben en houden van voldoende aanbod voor Jeugdhulp.	
Bestuursfunctie	Voorzitter Bestuursoverleg GR	
Deelnemende partijen	De gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Voorschoten, Wassenaar, Westland en Zoetermeer	
Bestuurlijk belang	De wethouder Zorg is namens B&W lid van het GR bestuur en tevens voorzitter.	
Financieel belang	Er is geen kapitaal gestort en er zijn geen garanties. De Westlandse bijdrage bedraagt in 2021 € 298.729 en is 9,62% (gebaseerd op het inwoners aantal) van de begroting voor het Servicebureau H10.	
Financiële gegevens	Begin 2021	Eind 2021
Financieel belang		
Eigen vermogen	€ 24.282	€ 24.282
Vreemd vermogen	€ 18.000	€ 18.000
Verwacht resultaat	n.v.t.	€ 0
Financiële bijdrage	€ 298.729	n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2021	De GR is verlengd voor onbepaalde tijd, er is een nieuw DVO vastgesteld en het Servicebureau H10 heeft een nieuwe vaste directeur gekregen. Hiermee gaat de GR toekomstbestendige en duurzame ontwikkelingslagen maken. De basis op orde voor komend jaar, 2021	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Als bedrijfs- en bestuurlijke risico's kunnen worden genoemd: een te grote variëteit in wensen van deelnemers waardoor niet de gewenste noodzakelijke efficiency kan worden bereikt, terugtrekkende deelnemers en/of het niet doorzetten van de GR, externe onvoorziene ontwikkelingen, benodigde investeringen vanwege wettelijke ontwikkelingen en het risico dat de werkzaamheden meer personele capaciteit vragen dan vooraf ingeschat. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, op te kunnen vangen. Tot de aanwezige weerstandscapaciteit van het Servicebureau H10 kunnen twee posten worden gerekend: • Reserves (nu niet aanwezig) • Post onvoorzien. Na uitputting van deze capaciteit is het Servicebureau H10 op de bijdrage van de deelnemers aangewezen.	

Verbonden partij	Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling Regionaal Openbaar Lichaam	
Openbaar belang	De VRH staat 24 uur per dag, 7 dagen in de week klaar voor veiligheid en zorg in de regio. Zij bundelt hiervoor de krachten van verschillende partners om samen goed voorbereid te zijn op dagelijkse, maar ook op grootschalige incidenten en deze slagvaardig te bestrijden. Daarbij treedt de VRH op als regisseur bij het organiseren en uitvoeren van de hulpverlening.	
Bestuursfunctie	Lid AB	
Deelnemende partijen	De gemeenten uit de regio Haaglanden: Den Haag, Westland, Delft, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp, Leidschendam-Voorburg, Wassenaar, Midden-Delfland en Zoetermeer.	
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de VRH bestaat uit de negen burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Uit de leden van het Algemeen Bestuur wordt een Dagelijks Bestuur gevormd. De burgemeester van Den Haag is voorzitter van het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur VRH.	
Financieel belang	De gemeente heeft geen aandelenbelang in deze GR. De gemeente Westland draagt wel bij aan de VRH. Op basis van het inwoneraantal is dit voor het jaar 2021 € 7.049.000.	
Financiële gegevens	Begin 2021	Eind 2021
Financieel belang	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 4.529.000	€ 4.191.000
Vreemd vermogen	€ 111.118.000	€ 112.707.000
Verwacht resultaat	n.v.t.	€ 0
Financiële bijdrage	€ 7.049.000	n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2021	Begin 2020 heeft het AB/VRH het meerjarenbeleid 2020-2025 van Brandweer Haaglanden vastgesteld. De brandweer richt zich op de verdichting van de regio, de energietransitie en duurzame inzetbaarheid van het personeel. Nieuwe risico's ontstaan door dichte bebouwing met hoge en ondergrondse gebouwen die ook verschillende gestapelde functies hebben. Daarnaast ontstaan er nieuwe risico's door de toename van de hoeveelheid energie die systemen dragen, de steeds sterkere laadinfrastructuur en het opwekken, opslaan en transporteren van duurzame energiebronnen. Daarnaast wordt er ingezet op de duurzame inzetbaarheid van personeel. Risicobeheersing blijft volop in ontwikkeling op onder andere het gebied van de Omgevingswet en klimaatverandering, energietransitie, circulaire economie, bereikbaarheid en woningbouw. Verder wordt gewerkt aan het verder toerusten van de crisisorganisatie op de voornaamste risico's in de regio en op de samenwerking met (crisis-)partners. De veranderingen en consequenties die de 'Wet langdurige zorg' met zich meebrengt voor de Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio blijft ook de komende periode centraal staan. Er wordt gewerkt aan het verbeteren van de koppeling tussen het zorg- en veiligheidsdomein. De afgelopen twee jaar hebben de negen gemeenten binnen Haaglanden gewerkt	

	aan een nieuwe visie op gemeentelijke crisisbeheersing, de vertaling van die visie naar een regionaal plan en het opzetten van een programma om de visie en het plan zowel lokaal als regionaal te implementeren. Het doel is dat de gemeenten eind 2021 de crisisbeheersing zo veel als mogelijk geïntegreerd hebben in hun dagelijkse bedrijfsvoering en flexibel kunnen inspelen op incidenten. Door het kabinet is besloten dat er één landelijke meldkamerorganisatie in Nederland moet komen. De overdracht aan de Landelijke Meldkamer Samenwerking (LMS) is met het vaststellen van het overdrachtdossier 'Gemeenschappelijke Meldkamer Den Haag' eind 2019 formeel bekrachtigd. De LMS zal in de 'bouwplaats' periode (2020 – 2022) de gezamenlijke meldkamers verder gestalte geven.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De beschikbare weerstandscapaciteit (€ 1.457.000) is in relatie tot de benoemde risico's (€ 1.457.000) voldoende. De ratio van het weerstandsvermogen bedraagt 1,0 en is hiermee op het afgesproken niveau. (cijfers begroting 2021)

Besloten vennootschappen

Verbonden partij	Gemeenschappelijk bezit Evides BV (GBE)	
Vestigingsplaats	Rotterdam	
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap	
Openbaar belang	Voor burgers en bedrijven in Zuid-Holland Zuid, Zeeland en op de Brabantse Wal is het van groot belang dat zij altijd kunnen rekenen op de levering van voldoende en kwalitatief betrouwbaar water.	
Bestuursfunctie	Vertegenwoordiging in de AVA	
Deelnemende partijen	Gemeenten Rotterdam, Dordrecht, Westland, Delft en Nissewaard. Deze gemeenten bezitten samen circa 75% van de aandelen. Daarnaast is er nog een aantal gemeenten met kleinere belangen.	
Bestuurlijk belang	De Gemeente Westland is aandeelhouder in Gemeenschappelijk Bezit Evides BV De wethouder Financiën is namens de gemeente lid van de AVA.	
Financieel belang	De aandeelhouders hebben zeggenschap in de GBE BV via het stemrecht op de aandelen. Het stemrecht is naar rato van het aandelenkapitaal. GB Evides BV heeft een 50% belang in Evides NV. De andere 50% van de NV is in bezit van NV PZEM (vooral provincie Zeeland en alle Zeeuwse gemeenten). De gemeente Westland houdt 6,43% (118.904) van de aandelen in GBE BV, hetgeen overeen komt met een nominale waarde van € 5.945. De reële waarde hiervan is thans € 5,4 miljoen, het bedrag dat in 2004 feitelijk betaald is voor de aankoop van de aandelen. In 2020 wordt voor de gemeente Westland nog zo'n € 1,0 miljoen aan dividend verwacht. Vanaf 2021 neemt dit af naar € 0,85 miljoen. De verlaging vanaf 2020 heeft te maken met de verwachte verlaging van de maximaal toegestane vermogenskostenvoet (WACC).	
Financiële gegevens	Begin 2021	Eind 2021
Financieel belang	€ 5.396.000	€ 5.396.000
Eigen vermogen	€ 259.000.000	€ 260.000.000

Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Verwacht resultaat	n.v.t.	€ 18.500.000
Financiële bijdrage		n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2021	Waterbedrijven worden steeds vaker geconfronteerd met droge periodes, waardoor het aanhouden van grotere voorraden steeds belangrijker wordt. In de aanloop naar het klimaat- en energieneutraal zijn, wordt gewerkt aan zonneparken op de eigen terreinen en op wateroppervlakken. Daarnaast zullen steeds meer klantprocessen online worden afgewikkeld. De Drinkwaterwet schrijft voor dat een drinkwaterbedrijf in handen moet zijn van publieke aandeelhouders. Nu is dat in het geval van PZEM niet het geval. De raad van bestuur van PZEM bepaalt namelijk wat er wordt besloten op de AVA van Evides NV Deze situatie wordt als onwenselijk beschouwd door de achterliggende aandeelhouders van PZEM en de wetgever. Op dit moment wordt het omhangen van de aandelen onderzocht en uitgewerkt. Naar verwachting leidt dit tot een nieuw governance model in 2021.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De gemeente Westland heeft een aandelenkapitaal van € 5,4 miljoen op de balans staan als risicodragend vermogen. De solvabiliteit van GBE BV is 100%; voor Evides NV bedraagt deze ruim 42%, waarmee de ondernemingen voldoende solvabel zijn.	
Verbonden partij	Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom BV/CV (OBWZ)	
Vestigingsplaats	Gemeente Westland	
Rechtsvorm	Commanditaire -/Besloten vennootschap	
Openbaar belang	Het realiseren van voldoende (betaalbare) woningbouw binnen de gemeente Westland.	
Bestuursfunctie	Vertegenwoordiging in de AVA's; Vertegenwoordiging in de RvV	
Deelnemende partijen	Gemeente Westland en Bouwfonds Ontwikkeling BV (BPD).	
Bestuurlijk belang	Het college van B&W is direct betrokken via de volgende gremia: • Algemene vergadering van Aandeelhouders (BV) door de wethouders voor Planontwikkeling & grondzaken en Financiën. • Aandeelhouder van de CV via de Participatiemaatschappij De Westlandse Zoom	
Financieel belang	De gemeente Westland bezit 50% van de aandelen in het Ontwikkelingsbedrijf de Westlandse Zoom BV. De overige 50% is in handen van Bouwfonds Ontwikkeling BV. Gemeente Westland bezit 100% van de aandelen in de Participatiemaatschappij De Westlandse Zoom BV. De gemeente Westland en Bouwfonds Ontwikkeling BV hebben beide een aandeel van 50% in de Beheer BV. De participatiemaatschappij De Westlandse Zoom BV is middels een 49% aandelenbelang commanditair vennoot van het ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom CV. De commandiet Bouwfonds bezit eveneens 49% van deze aandelen. Het restant van 2% is in handen van de Beheer BV. Door de gemeente is € 11,7 miljoen ingebracht (volledig geplaatst startkapitaal in de participatiemaatschappij).	

De gemeente staat voor € 46,6 miljoen garant voor deze deelneming. Bouwfonds Ontwikkeling BV heeft hiertoe een contragarantie van 50% verstrekt.		
Financiële gegevens	Begin 2021	Eind 2021
Financieel belang	€ 11.700.000	€ 11.700.000
Eigen vermogen	€ 9.909.000	€ 9.909.000
Vreemd vermogen	€ 42.277.000	€ 42.277.000
Verwacht resultaat	n.v.t.	€ 0
Financiële bijdrage		n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2021	Gelet op de marktomstandigheden bestaat het risico dat planning en programmering van de plannen bijgesteld moeten worden, met mogelijke consequenties voor de grondexploitatie. Daarnaast blijven het stikstof dossier, betaalbare woningbouw en mobiliteitsissues vraagstukken die in 2021 verder uitgewerkt gaan worden.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De door de gemeente getroffen voorziening bedraagt per ultimo 2019 € 27,1 miljoen. Er heeft een afwaardering van het aandelenkapitaal plaatsgevonden van € 11,7 miljoen. Hierdoor bedraagt de totale voorziening € 38,8 miljoen. Daarnaast bedraagt de risicoreservering € 5,2 miljoen.	
Verbonden partij	Ontwikkelingsmaatschappij Het Nieuwe Westland BV/CV (ONW)	
Vestigingsplaats	Gemeente Westland	
Rechtsvorm	Commanditaire -/Besloten Vennootschap	
Openbaar belang	Het realiseren van voldoende (betaalbare) woningbouw binnen de gemeente Westland.	
Bestuursfunctie	Lid RvC; Lid RvC; Vertegenwoordiging in de AVA	
Deelnemende partijen	Gemeente Westland, BNG Gebiedsontwikkeling BV, Provincie Zuid-Holland, Hoogheemraadschap van Delfland	
Bestuurlijk belang	Het college van B&W is via diverse gremia binnen ONW actief: • Raad van Commissarissen binnen de BV via de wethouder Beheer openbare ruimte. • Algemene vergadering van Aandeelhouders binnen de BV via de wethouder Beheer openbare ruimte. • Raad van Vennoten binnen de C.V. via de wethouder Financien.	
Financieel belang	Binnen de CV/BV participeert de gemeente Westland voor 38,62% en BNG GO BV voor 50%. De provincie neemt deel in de CV voor 6,83% en het Hoogheemraadschap van Delfland voor 4,55%. Het geplaatst en gestort gemeentelijk aandeel in de financiering is 38,37%, totaal € 7,6 miljoen. Ten behoeve van de ONW CV is een garantie verstrekt van € 37,5 miljoen voor de financieringsbehoefte voor de ontwikkeling van het gebied. De garantiestelling geldt tot 31 december 2027.	
Financiële gegevens	Begin 2021	Eind 2021
Financieel belang	€ 7.600.000	€ 7.600.000
Eigen vermogen	€ 8.898.000	€ 8.898.000
Vreemd vermogen	€ 32.838.000	€ 32.838.000
Verwacht resultaat	n.v.t.	€ 0
Financiële bijdrage		n.v.t.

Actuele ontwikkelingen 2021	Gelet op de marktomstandigheden bestaat het risico dat planning en programmering van de plannen bijgesteld moeten worden, met mogelijke consequenties voor de grondexploitatie. Daarnaast blijft betaalbare woningbouw een vraagstuk dat in 2021 verder uitgewerkt gaat worden.
------------------------------------	---

Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De door de gemeente getroffen voorziening bedraagt ultimo 2019 € 3,2 miljoen. Er heeft een volledige afwaardering van het aandelenkapitaal plaatsgevonden van € 7,6 miljoen. Hierdoor bedraagt de totale voorziening € 10,8 miljoen. Daarnaast bedraagt de risicoreservering € 1,1 miljoen.
---	---

Verbonden partij	Patijnenburg BV
Vestigingsplaats	Naaldwijk
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Openbaar belang	Uitvoering geven aan de Wet sociale werkvoorziening (Wsw), de Participatiewet en de gemeentelijke re-integratietaken.
Bestuursfunctie	Lid AVA
Deelnemende partijen	Behoudens de gemeente Westland geen andere partijen.
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën is namens het college van B&W van de gemeente Westland lid van de AVA Patijnenburg en behartigt daarin de belangen van de gemeente als enig aandeelhouder.
Financieel belang	Met ingang van 17 januari 2017 is de gemeente Westland 100% eigenaar en aandeelhouder van Patijnenburg met de daarbij behorende rechten en plichten. Aan kapitaal is € 100 gestort. De (structurele) gemeentelijke bijdrage gemoeid met WSW is € 6,5 miljoen en met re-integratie € 1,4 miljoen.

Financiële gegevens	Begin 2021	Eind 2021
Financieel belang	€ 100	€ 100
Eigen vermogen o.b.v. raming VP	€ 4.027.536	€ 4.027.536
Vreemd vermogen o.b.v. raming VP	€ 1.572.500	€ 1.402.500
Verwacht resultaat o.b.v. raming VP	N.v.t.	- € 803.790
Financiële bijdrage raming gemeente	€ 7.900.000	N.v.t.

Actuele ontwikkelingen 2021	In het eerste kwartaal van 2020 is door Patijnenburg in samenwerking met de gemeente een meerjarenperspectief voor de jaren tot en met 2023 uitgewerkt. In dit perspectief zijn meerdere scenario's verkend op basis waarvan maatregelen genomen kunnen worden om oplopende tekorten in deze komende jaren af te vlakken. De consequenties van de coronapandemie hebben grote invloed op de prestaties van het bedrijf. De economische gevolgen en de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt waaronder het oplopen van de werkloosheid en de terugloop van openstaande vacatures, zijn namelijk direct van invloed op de realisatie van de doelstellingen voor de re-integratie opdracht. Door de coronapandemie wordt Patijnenburg reeds geconfronteerd met achterblijvende resultaten van het werkbedrijf. Door de Lock down heeft de productie in het voorjaar een periode vrijwel volledig stilgelegen en waar achterstanden zijn ontstaan en moeten worden ingelopen, zijn extra kosten noodzakelijk
------------------------------------	--

	gebleken. Daarnaast is er het risico dat opdrachtgevers als gevolg van de coronapandemie gedwongen worden om opdrachten geheel of gedeeltelijk te beëindigen met negatieve effecten voor de bedrijfsinkomsten van Patijnenburg. Het is nog onduidelijk in welke mate deze effecten doorwerken in 2021. Dat is afhankelijk van het tempo van economisch herstel en daarmee herstel van de werkgelegenheid, waaronder die voor de doelgroepen van Patijnenburg.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Door invoering van de Participatiewet is de toegang tot de Wsw afgesloten en vindt er alleen nog uitstroom en geen instroom plaats. Hierdoor gaat het aantal sw-medewerkers elk jaar omlaag, tot uiteindelijk nul. Tegelijkertijd gaat het budget voor de Wsw omlaag, enerzijds door de daling van het aantal sw-medewerkers en anderzijds door stapsgewijze doorvoer van efficiencykorting per standaard eenheid (SE). De budgetten voor de Wsw staan meerjarig vast. Indien de afbouw niet in de pas loopt met de afbouw van het rijksbudget neemt het risico op tekorten toe. Voorts is de subsidie voor plaatsingen Nieuw Beschut op grond van de Participatieweg niet toereikend voor de dekking van de kosten. Er is meer begeleiding nodig om deze doelgroep, die in omvang toeneemt, in het juiste traject aan het werk te zetten en te houden. De reserve sociaal domein van de gemeente bevat voor het onderdeel participatie een weerstandsvermogen voor niet-beïnvloedbare risico's. In 2019 zijn afspraken gemaakt met Patijnenburg om deze reserve bij de gemeente verder op te bouwen door overheveling vanuit het beklemd vermogen van Patijnenburg. Toekomstige tekorten kunnen in eerste instantie gedekt worden uit bestemmingsreserves van Patijnenburg. Het weerstandsvermogen van Patijnenburg is nog ruim voldoende en ligt boven de uit de risicoanalyse voortkomende grens van € 1,05 miljoen.

Verbonden partij	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Innovation Quarter BV
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Openbaar belang	Verbetering van de economische positie van de regio Zuid-Holland, waaronder ook Westland.
Bestuursfunctie	Lid AVA
Deelnemende partijen	IQ heeft als aandeelhouders het Ministerie van Economische Zaken, de Provincie Zuid-Holland, Rotterdam, Den Haag, Delft, Leiden, Westland, Drechtsteden, Erasmus MC, TU Delft, Universiteit Leiden en LUMC. Naast deze partijen ontvangt ze jaarlijks een exploitatiebijdrage van de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag, Erasmus Universiteit en de gemeente Zoetermeer.
Bestuurlijk belang	Het college van B&W, vertegenwoordigd door de wethouder Economische Zaken en Greenport, is direct betrokken als aandeelhouder met stemrecht in de AVA naar rato van het aandelenkapitaal.
Financieel belang	De gemeente Westland bezit 500.000 aandelen van nominaal

€ 1 euro, zijnde 0,803% van de aandelen van Innovation Quarter. De reële waarde van het aandelenbelang is nu zo'n € 449.000. Het participatiebedrijf wordt gefinancierd door het aandelenkapitaal van de aandeelhouders en het (toekomstig) rendement investeringsportefeuille. De begroting sluit daardoor met een verwacht tekort van € 1 miljoen. Dit is in lijn met het beeld over de afgelopen jaren. Het eigen vermogen neemt daardoor verder af. Vanaf 2023/2024 worden er positieve resultaten verwacht.		
Financiële gegevens	Begin 2021	Eind 2021
Financieel belang	€ 500.000	€ 500.000
Eigen vermogen	€ 55.600.000	€ 52.156.000
Vreemd vermogen	€ 6.880.000	€ 10.143.000
Verwacht resultaat	n.v.t.	- € 3.727.000
Financiële bijdrage	€ 100.000	n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2021	Innovation Quarter is sinds 2014 risicodragend aan het participeren. Het rendement op deze participaties is afhankelijk van het succes van de innovatieve ondernemingen waarin wordt geparticipeerd. Als de waarde van een participatie daalt, dan dient te worden afgeschreven. Tot op heden leiden afschrijvingen tot verlies. Bij een waardestijging en verkoop daarvan, wordt een winst gerealiseerd. In 2021 wordt nog geen winst verwacht.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De structurele subsidie is € 100.000 per jaar op basis van een jaarlijkse subsidieaanvraag door IQ. Het risico beperkt zich verder tot het financieel belang van de gemeente 500.000 aandelen à € 1,00 (€ 500.000) dat door het risicodragend participeren en het inzetten van het aandelenkapitaal minder waard wordt.	
Verbonden partij	Sociaal Kernteam BV (SKT)	
Vestigingsplaats	's-Gravenzande	
Rechtsvorm	Besloten vennootschap	
Openbaar belang	Het waarborgen en faciliteren van de toegang tot de jeugdzorg (zoals jeugdhulp, jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering) in het kader van de Jeugdwet en het faciliteren van de toegang tot maatschappelijke ondersteuning in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 voor inwoners van de Gemeente Westland die niet in staat zijn de benodigde ondersteuning (met of zonder hulp van de basisvoorzieningen) in hun eigen sociale netwerk te organiseren dan en/of wier behoefte aan ondersteuning te complex is.	
Bestuursfunctie	Vertegenwoordiging in de AVA	
Deelnemende partijen	Buiten de gemeente Westland geen andere partijen.	
Bestuurlijk belang	De gemeente is enig aandeelhouder. De wethouder Financiën is namens de gemeente gemandateerd als aandeelhouder van het SKT in de AVA.	
Financieel belang	De gemeente is enig aandeelhouder van het SKT met een gestort kapitaal van € 100. De (structurele) bijdrage bedraagt in 2021 € 8.046.000.	
Financiële gegevens¹⁴	Begin 2021	Eind 2021

¹⁴ Cijfers op basis van de jaarrekening 2019.

Financieel belang	€ 100	€ 100
Eigen vermogen	€ 569.783	€ 569.783 *)
Vreemd vermogen	€ 1.509.280	€ 1.509.280 *)
Verwacht resultaat	n.v.t.	€ 0
Financiële bijdrage o.b.v. de begroting 2021	€ 8.046.000	n.v.t.

Actuele ontwikkelingen 2021 Het SKT verleent jeugdzorg voornamelijk in de 1^e en 2^e lijn. Omdat het aanbieden van jeugdzorg een opneemregeling is, is het de gemeente Westland er alles aangelegen kosten binnen de beschikbare budgetten te houden,. Wij maken afspraken met SKT om de kosten voor de Jeugdzorg te beheersen. Wij buigen ons ook over verlenging van de opdracht aan SKT. De verwachting is dat de opdracht voor het SKT met 4 jaar wordt verlengd.

Risico's in relatie tot weerstandvermogen Het risico van de uitvoering van de Jeugdwet ligt bij de gemeente Westland zelf. In de overeenkomst van opdracht stelt de gemeente haar financiële kader, gebaseerd op de verwachte caseload van het SKT, en de wijze waarop zij hierop stuurt en financiële risico's minimaliseert.

Door middel van een risicoanalyse zijn de risico's inzichtelijk gemaakt en is bepaald wat een wenselijke hoogte van het weerstandvermogen voor het SKT is (€ 0,3 miljoen). Deze risico's hebben voornamelijk te maken met een eventuele toename van het aantal aanmeldingen en personele risico's, bijvoorbeeld ter vervanging van zwangerschapsverlof op te kunnen vangen.

Het SKT heeft inmiddels dit weerstandvermogen van € 0,3 miljoen gevormd.

Verbonden partij	WHC Onroerend Goed BV (voorheen GHC Onroerend Goed Expo BV)
Vestigingsplaats	Naaldwijk
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Openbaar belang	Versterken van de economische activiteiten en positie van Westland.
Bestuursfunctie	Vertegenwoordigd als prioriteitsaandeelhouder.
Deelnemende partijen	GFFX Participaties BV en Peetaplant B.V als aandeelhouders A en de gemeente Westland als aandeelhouder B.
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën neemt namens de gemeente deel aan de Prioriteitsaandeelhoudersvergadering.
Financieel belang	De gemeente heeft een aandelenbelang van € 2,0 miljoen in WHC Onroerend Goed om een expositieruimte mogelijk te maken.
	Afgesproken is om dit risicodragend vermogen voor vijf jaar na opening van expositiecentrum in het World Horti Campus aan te houden. Het aandelenkapitaal bestaat uit € 2 miljoen aandelen B (zonder stemrecht) en een prioriteitsaandeel van € 1.

Financiële gegevens	Begin 2021	Eind 2021
Financieel belang	€ 2.000.001	€ 2.000.001
Eigen vermogen	€ 4.058.025	€ 4.084.332
Vreemd vermogen	€ 3.637.921	€ 3.394.361
Verwacht resultaat	n.v.t.	€ 26.307
Financiële bijdrage	Staande	n.v.t.

Actuele ontwikkelingen 2021	De organisatie wordt verder geprofessionaliseerd en nieuwe concepten voor benutting van het gebouw worden ontwikkeld.
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Door de hoger uitgevallen investeringen ontwikkelde de liquiditeitspositie van GHC Onroerend Goed Expo BV zich minder gunstig dan verwacht. Mogelijk heeft dit een effect op de overnametermijn van de gemeentelijke aandelen (€ 2 miljoen) die nu op 5 jaar staat. Er is afgesproken dat het gemeentelijke nominale belang van € 2 miljoen in 2023 zal worden overgenomen. Hierover lopen gesprekken met de partners van WHC OG BV en de bank. Inmiddels heeft de financier een intentieverklaring afgegeven voor de overname van de gemeentelijke aandelen.

Naamloze vennootschappen

Verbonden partij	NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap	
Openbaar belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen en ondersteunt daarmee het maatschappelijk belang. De bank draagt door het laag houden van de kosten duurzaam bij aan de maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	
Bestuursfunctie	Vertegenwoordiging in de AVA	
Deelnemende partijen	De Nederlandse Staat, gemeenten, provincies en een Hoogheemraadschap.	
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën is aandeelhouder in de AVA.	
Financieel belang	De aandeelhouders hebben zeggenschap in BNG Bank via het stemrecht op de aandelen die zij bezitten (een stem per aandeel van € 2,50). De gemeente Westland bezit 301.860 aandelen (0,54%). De nominale waarde van de aandelen is € 0,75 miljoen. De reële waarde is inmiddels € 22,4 miljoen. Aan dividenduitkering in 2021 wordt zo'n € 0,35 miljoen verwacht.	
Financiële gegevens	Begin 2021	Eind 2021
Financieel belang	€ 22.432.000	€ 22.432.000
Eigen vermogen	€ 4.991.000.000	€ 4.887.000.000
Vreemd vermogen	€ 132.518.000.000	€ 149.689.000.000
Verwacht resultaat	n.v.t.	€ 163.000.000
Financiële bijdrage	n.v.t.	
Actuele ontwikkelingen 2021	n.v.t.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Aan risicodragend kapitaal is € 0,75 miljoen uitgezet. De reële waarde hiervan is inmiddels € 22,4 miljoen.	
Verbonden partij	NV HVC	
Vestigingsplaats	Alkmaar	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap	
Openbaar belang	HVC werkt aan het inzamelen en verwerken van afval, het terugwinnen van grondstoffen en het produceren van duurzame energie. De gemeente Westland vindt het zeer belangrijk om vanuit haar publieke verantwoordelijkheid controle te houden op de integrale keten van afvalbeheer en nauw betrokken te zijn bij de ontwikkeling van duurzame energie en de energietransitie.	

Bestuursfunctie	De wethouder Financiën vertegenwoordigt de gemeente in de AVA. Het stemrecht is naar rato van het aandelenkapitaal (4,46%).	
Deelnemende partijen	46 gemeenten (aandeelhouders A) en 5 water- of hoogheemraadschappen (aandeelhouders B).	
Bestuurlijk belang	Stemrecht in de AVA naar rato van het aandelenkapitaal (4,46%).	
Financieel belang	De gemeente neemt deel met 130 aandelen A ad € 45,45. De gemeente stelt zich eveneens naar rato van haar aandelen garant voor leningen van de NV HVC en de daaruit voortvloeiende hoofdelijke aansprakelijkheid circa € 26 miljoen). De gemeente ontvangt voor haar garantstelling een garantieprovisie.	
Financiële gegevens	Begin 2021	Eind 2021
Financieel belang	€ 5.909	€ 5.909
Eigen vermogen	€ 116.706.000	€ 126.906.000
Vreemd vermogen	€ 856.457.000	€ 870.489.000
Verwacht resultaat	n.v.t.	€ 10.139.000
Financiële bijdrage	n.v.t.	
Actuele ontwikkelingen 2021	De onderneming heeft de Koers 2024 (Van gas los) geëvalueerd en zal stapsgewijs de investeringen in duurzame energieproductie en -levering voortzetten en aan de aandeelhouders voor besluitvorming voorleggen. Gelet op het ambitieniveau en afhankelijk van de investeringsplanning kan de opbouw van het eigen vermogen in een lager tempo komen, waardoor de te bereiken doelsolvabiliteit van 27% later wordt gerealiseerd dan 2024. De aandeelhouders zijn daarover in gesprek met het bestuur van de onderneming.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Er zijn voor HVC operationele, strategische en financiële risico's. Hergebruik leidt tot minder afval, dus omzetsdaling. Heffing van belasting op het verbranden van restafval leidt tot hogere lasten, dus een afname van het resultaat. Daarnaast zijn er kritische processen en veiligheidsrisico's. Wij hebben een garantie afgegeven voor een gedeelte van het vreemd vermogen van HVC. Dit was noodzakelijk vanwege de lage solvabiliteit, die zich positief ontwikkelt (van 6% in 2013 naar 13% in 2019).	
Verbonden partij	NV Juva Holding	
Vestigingsplaats	Poeldijk	
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap	
Openbaar belang	De gemeente Westland heeft er belang bij dat alle inwoners en ingezetenen worden voorzien van betaalbare en voldoende energie (gas en elektra). De energievoorziening en -infrastructuur dient daarnaast betrouwbaar en veilig te zijn.	
Bestuursfunctie	Voorzitter stuurgroep.	
Deelnemende partijen	Gemeenten Westland en Midden-Delfland.	
Bestuurlijk belang	De wethouder Financiën vertegenwoordigt de gemeente in de AVA. Het stemrecht is naar rato van het aandelenkapitaal (86,4%).	
Financieel belang	De aandeelhouders hebben zeggenschap in NV Juva via stemrecht op de aandelen. Het stemrecht is naar rato van het aandelenkapitaal. De gemeente bezit 1.728 aandelen (86,4% van	

het totaal). De jaarlijkse dividendinkomsten bedragen ca. € 11 miljoen, welke ten goede komen aan de algemene middelen. Voor de komende 2 jaar wordt deze inkomstenstroom als stabiel ingeschat.

Financiële gegevens	Begin 2021	Eind 2021
Financieel belang	€ 786.240	€ 786.240
Eigen vermogen	€ 134.284.000	€ 135.144.000
Vreemd vermogen	€ 115.084.000	€ 114.534.000
Verwacht resultaat	n.v.t.	€ 13.860.000
Financiële bijdrage		n.v.t.

Actuele ontwikkelingen 2021 De dividend inkomsten zijn vooralsnog stabiel. Door de lage energieprijzen staat de winstgevendheid van de onderneming onder druk. Met de uitfasering van gas, gaat een deel van de inkomsten ook teruglopen c.q. zullen investeringen versneld dienen te worden afgeschreven, hetgeen naar de toekomst invloed kan hebben op de jaarlijkse dividenduitkering. De rol van Juva én van de gemeente in de energietransitie is nog niet uitgekristalliseerd. Juva heeft ambities. Belangrijke factoren hierbij zijn de nieuwe Warmtewet (2020) en de feitelijke opdracht vanuit de aandeelhouders van Juva. Naar verwachting zal de rol van Juva en van de gemeente nader geconcretiseerd zijn in 2021.

Risico's in relatie tot weerstandsvermogen Het aandelenbelang van de gemeente Westland is 86,4%. De gemeente is in hoge mate afhankelijk van de dividenduitkering van Juva. De dochteronderneming Capturam BV speelt een rol in de productie en levering van warmte, hetgeen kan leiden tot een ander risicoprofiel.

Stichtingen

Verbonden partij	Stichting Greenport West-Holland (GPWH)
Vestigingsplaats	Zoetermeer
Rechtsvorm	Stichting
Openbaar belang	Behoud productiezekerheid en optimale ruimtebenutting voor veilig voedsel & groen.
Bestuursfunctie	Lid greenboard
Deelnemende partijen	Circa 40 partijen, te weten: Provincie Zuid-Holland, 14 greenport-gemeenten, 8 kennisinstellingen, 17 bedrijven met directe of indirecte link naar greenport/tuinbouw.
Bestuurlijk belang	De wethouder Economische zaken en Greenport is lid van de Greenboard (Algemeen Bestuur).
Financieel belang	De gemeente Westland heeft géén aandelenbelang in GPWH. De facto heeft gemeente Westland daarmee géén financieel belang in GPWH. De gemeente Westland draagt jaarlijks circa € 60.000 bij als basis-fee (op een totale begroting voor de GPWH van circa € 450.000). Naast deze basis-fee van jaarlijks € 60.000 wordt jaarlijks ook nog circa € 25.000 bijgedragen aan projecten die in gezamenlijk verband worden uitgevoerd. De financiële bijdrage wordt vanaf 2020 gegeven in de vorm van subsidie. Voor de Jaarrekening 2020 zal bepaald worden of GPWH nog kwalificeert als Verbonden Partij volgens de BBV.

Financiële gegevens	Begin 2021	Eind 2021
Financieel belang		
Eigen vermogen	€ 100.000	€ 98.850
Vreemd vermogen	€ 439.422	€ 439.422
Resultaat	n.v.t.	€ 13.194
Financiële bijdrage	n.v.t.	€ 100.000
Actuele ontwikkelingen 2021	• Bijdrage van voedsel & groen aan gezondheid & geluk • Uitbouw draaischijffunctie met Mainports door export- en importstromen • Nieuwe internationale hubs • Internationaal kenniscentrum	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Nagenoeg geen. GPWH heeft voldoende geld in kas om, als bestuurlijk besloten wordt om de zaak op te heffen, de betrokken medewerkers op een fatsoenlijke wijze te kunnen laten afvloeien. Vanuit GPWH zijn er geen risicovolle deelnemingen.	

Andere rechtsvormen

Verbonden partij	Coöperatief Beheer Groengebieden Midden Delfland (CBG)	
Vestigingsplaats	Midden-Delfland	
Rechtsvorm	Coöperatieve vereniging	
Openbaar belang	Op orde houden van recreatie- en groengebieden.	
Bestuursfunctie	Lid Algemene Deelnemersvergadering (ADV)	
Deelnemende partijen	Gemeenten Delft, Maassluis, Midden-Delfland. Schiedam, Vlaardingen en Westland	
Bestuurlijk belang	De wethouder voor Water & Groen is lid van de Algemene Deelnemersvergadering.	
Financieel belang	De gemeente heeft geen kapitaalbelang of garanties verstrekt. De jaarlijkse bijdrage is t/m 2025 vastgesteld op € 10.488.	
Financiële gegevens	Begin 2021	Eind 2021
Financieel belang		
Eigen vermogen o.b.v. op de begroting 2021	€ 4.624.668	€ 4.366.588
Vreemd vermogen o.b.v. de jaarrekening 2019	NB	€ 3.571.874
Verwacht resultaat o.b.v. de begroting 2021	n.v.t.	- € 258.080
Financiële bijdrage o.b.v. begroting 2021	€ 10.488	n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2021	CBG heeft zelf geen uitvoeringsorganisatie; de feitelijke werkzaamheden worden uitgevoerd door een externe partij. Op dit moment is dat Staatsbosbeheer. De samenwerking is onlangs geëvalueerd en besloten is dat die samenwerking voortgezet wordt. Uitgangspunt is dat het beheer en het onderhoud op dezelfde manier worden voortgezet. De provincie overweegt de jaarlijkse bijdrage in de toekomst te verlagen. Onderzocht wordt hoe dat kan worden opgevangen.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	Per 1 januari 2021 bedraagt de algemene reserve € 3.743.630. Dit is ruim voldoende om de door CBG genoemde risico's op te kunnen vangen.	

Verbonden partij	Juliahof V.O.F.	
Vestigingsplaats	Gemeente Westland	
Rechtsvorm	Vennootschap onder firma	
Openbaar belang	Het realiseren van voldoende (betaalbare) woningbouwopgave in Westland voor de inwoners.	
Bestuursfunctie	Voorzitter stuurgroep	
Deelnemende partijen	Gemeente Westland, Bouwfonds Ontwikkeling en VolkerWessels Vastgoed	
Bestuurlijk belang	Het college van B&W is direct betrokken via het: • Lidmaatschap in de Vergadering van Vennoten (VvV) door de wethouder Planontwikkeling & grondzaken. • Voorzitterschap van de Stuurgroep Juliahof door de wethouder Planontwikkeling & grondzaken.	
Financieel belang	De gemeente heeft geen aandelenbelang in deze deelneming. Binnen het samenwerkingsverband zullen de vennoten op basis van de stemverhouding 3/6 deel (Gemeente Westland), 2/6 deel (Bouwfonds Ontwikkeling) en 1/6 deel (VolkerWessels Vastgoed) actief zijn in de vennootschap. De gemeente heeft een voorziening getroffen van € 0,6 miljoen.	
Financiële gegevens	Begin 2021	Eind 2021
Financieel belang	€ 0	€ 0
Eigen vermogen	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 5.680.262	€ 5.680.262
Verwacht resultaat	n.v.t.	€ 0
Financiële bijdrage		n.v.t.
Actuele ontwikkelingen 2021	Geen. Alle woningbouw en openbaar gebied is in 2020 gerealiseerd. De VOF Juliahof wordt eind 2020 geliquideerd. Voor eventuele nakomende activiteiten worden eind van het jaar 2020 afspraken gemaakt met de vennoten VOF Juliahof.	
Risico's in relatie tot weerstandsvermogen	De door de gemeente getroffen voorziening bedroeg ultimo 2019 € 0,5 miljoen. Dit bedrag is in 2020 ingezet. Daarnaast bedraagt de risicoreservering € 0,1 miljoen.	

5.7 Grondbeleid

4.7.1 Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplicht gemeenten om in de begroting en jaarrekening een paragraaf over het grondbeleid op te nemen. In artikel 16 van het BBV is bepaald waaruit de paragraaf grondbeleid ten minste moet bestaan. In de jaarrekening wordt in de paragraaf grondbeleid teruggekeken in hoeverre de voorgenomen doelstellingen zijn gehaald. In de begroting heeft de paragraaf het karakter van een vooruitblik. Deze vooruitblik beschrijft tenminste:

- De visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's, die zijn opgenomen in de gemeentelijke meerjarenbegroting;
- De aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- De actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- Een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- Beleidsuitgangspunten omtrent reserves voor grondexploitatie in relatie tot de risico's die daaraan verbonden zijn.

4.7.2 Grondbeleid

In de Nota Grondbeleid 2013 is de visie verwoord en zijn de volgende doelen opgenomen:

- Faciliteren en sturing geven aan bestuurlijk en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen;
- Streven naar een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten voor gemeente en grondeigenaren via de afdeling Grondexploitatie van de Wet ruimtelijke ordening (Wro);
- Beheersbaar en inzichtelijk maken van de risico's van ruimtelijke ontwikkelingen en aparte (bouw)projecten.

4.7.3 Wijze van uitvoering grondbeleid

In haar grondbeleid heeft de gemeente Westland gekozen om in beginsel geen actief grondbeleid na te streven en zich voornamelijk te richten op een regisserende en faciliterende rol. Dit vanuit het gegeven dat de gemeente al een grote portefeuille gronden in bezit heeft. Het is echter niet uit te sluiten dat er zwaarwegende, strategische overwegingen kunnen spelen die wel om een actieve deelname vragen. Kort samengevat zijn de belangrijkste beleidsuitgangspunten uit de nota grondbeleid:

- De gemeente Westland voert selectief en gericht een actief grondbeleid, uitsluitend om belangrijke gemeentelijke doelen te realiseren;
- De gemeente Westland ondersteunt facilitair grondbeleid ten behoeve van een privaat initiatief. Bij facilitair grondbeleid hoort een actief kostenverhaal;
- De gemeente Westland verleent in beginsel geen medewerking aan een planologische maatregel (zoals een bestemmingsplanwijziging of verlening van een omgevingsvergunning) waarbij een tekort bij de gemeente ontstaat. De planologische maatregel is dan voor de gemeente niet economisch uitvoerbaar. Alleen als de gemeenteraad uitdrukkelijk van mening is dat een gemeentelijke bijdrage gerechtvaardigd is – in het belang van het project – zal de gemeente medewerking verlenen;
- De gemeente Westland voert actief risicomanagement in de bedrijfsvoering van de grondexploitaties en weegt nieuwe initiatieven zorgvuldig af binnen de mogelijkheden van het weerstandsvermogen;
- De gemeente Westland voert jaarlijks bij het opstellen van het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling (MPG) en de Tussentijdse rapportage op het Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling (TMPG) een risicoanalyse uit op de grondexploitaties.

4.7.4 Resultaten totale grondexploitatie

De gemeente Westland kent in aanvulling op de begroting en de jaarrekening het MPG. Zoals vastgelegd in de financiële verordening wordt uiterlijk bij de begroting aan de gemeenteraad een geactualiseerd MPG aangeboden. In het MPG wordt op projectniveau gerapporteerd en in de paragraaf grondbeleid worden de resultaten op totaalniveau gerapporteerd. Daarnaast wordt de gemeenteraad geïnformeerd met een tussentijdse rapportage, die vlak voor de zomer wordt aangeboden.

Gebiedsontwikkelingen doorlopen verschillende fasen, van verkenning tot en met realisatie en beheer. De boekwaarde voor de projecten in de voorbereidings- en uitvoeringsfase wordt per 1 januari 2021 geraamd op € 196,2 miljoen, waarvan € 197,6 miljoen (nadelig; voorinvestering) in de grondbanken en - € 1,3 miljoen (voordelig; al vooruit gerealiseerde inkomsten) in de overige grondexploitaties. Wanneer een grondexploitatie tot een verlies leidt moet voor die grondexploitatie conform de BBV-voorschriften een voorziening worden getroffen voor het nadelige resultaat. Dit is de voorziening "onderhanden werk". Per 31 december 2021 wordt deze voorziening geraamd op € 2,6 miljoen. Het financiële risico van de projecten wordt geraamd op € 0,3 miljoen.

(bedragen x € 1.000)

Projecten in voorbereidingsfase/uitvoeringsfase								
	Geraamde boekwaarde 1-1-2021	Uitgaven/ inkomsten 2021	Aanwending voorziening 2021	Geraamde boekwaarde 31-12-2021	Voorziening Onderhanden werk 31-12-2021	Geraamde balans- waarde 31-12-2021	Risico reser- vering TMPG 2020	Eind- waarde TMPG 2020
Grondexploitatie	-1.336	1.873	-844	-307	2.645	-2.952	289	10.443
Grondbank/PPS	197.561	-22.114		175.447		175.447		
Totaal	196.225	-20.241	-844	175.140	2.645	172.495	289	10.443

Toelichting

- De verwachting is dat eind 2021 project Teylingen VI wordt afgesloten, waarvoor een voorziening Onderhanden werk is getroffen van € 844.072;
- In 2021 worden € 12,4 miljoen aan uitgaven en € 32,6 miljoen aan inkomsten geraamd. De uitgaven bestaan onder ander uit de toegerekende rentelasten van € 6 miljoen en grondaankopen OBWZ van € 2,8 miljoen. De inkomsten bestaan onder andere uit grondverkoop OBWZ van € 27,7 miljoen en ONW Waelpark van € 4 miljoen;
- Om de onderlinge vergelijking tussen de gemeenten te bevorderen wordt van alle projecten, zowel de positieve als de negatieve, het resultaat op eindwaarde weergegeven.

4.7.4 Winstneming

In de Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken van de commissie BBV is aangegeven op welke wijze het mogelijk is om tussentijds winst te nemen bij positieve grondexploitatiecomplexen. Voor winstneming geldt de Percentage of Completion methode (POC). Dit houdt in dat voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst kan worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; en
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; en
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Volgens het realisatiebeginsel dient in die gevallen de winst ook te worden genomen. Bij het opmaken van de jaarrekening over 2021 zal gekeken worden of winst moet worden genomen over de grondexploitaties (bij het opstellen van het MPG).

4.7.5 Reserves grondexploitatie

De resultaten van de grondexploitaties worden meegenomen in het rekeningresultaat. De risico's binnen de grondexploitaties worden concernbreed in beeld gebracht via het weerstandsvermogen (in de paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing).

4.7.6 Deelnemingen

De gemeente Westland participeert bij drie gebiedsontwikkelingen in een samenwerkingsverband. Hiervoor is een aparte rechtspersoon ingesteld. Het betreffen de volgende samenwerkingsverbanden op het moment van het opstellen van de programmabegroting 2021-2024:

- Juliahof (VOF), verwachting is dat het project in 2020 wordt afgesloten;
- Ontwikkelingsmaatschappij het Nieuwe Westland (BV/CV);
- Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom (BV/CV).

De grondexploitaties voor deze ontwikkelingen zijn bij de zelfstandige rechtspersonen ondergebracht en vallen dus niet onder de gemeentelijke grondexploitatie. In een apart hoofdstuk van het MPG wordt over deze deelnemingen gerapporteerd. De gemeente vervult de grondbewaarfunctie onafhankelijk van de ingestelde rechtspersonen voor Juliahof VOF, Ontwikkelingsmaatschappij het Nieuwe Westland (BV/CV) en Ontwikkelingsbedrijf De Westlandse Zoom BV/CV. Dit houdt in dat de gemeente de gronden aankoopt en bouwrijp levert aan de ontwikkelende partijen. De partijen zullen de op dat moment geldende boekwaarde aan de gemeente Westland vergoeden.

Voor de deelnemingen is, inclusief de afwaardering van het aandelenkapitaal, per 31 december 2019 een voorziening getroffen van € 50,5 miljoen en een risicoreservering van € 6,4 miljoen. Zowel de voorziening als de risicoreservering zijn inclusief de in 2020 af te sluiten Juliahof.

ONW

Op 18 februari 2015 stelde de gemeenteraad het Masterplan Waelpark inclusief de grondexploitatie vast. De raad van Commissarissen (RvC) heeft op 28 november 2019 ingestemd met de Grondexploitatie Herziening 2019 Ontwikkelingsmaatschappij het Nieuwe Westland (ONW) per 1 juli 2019. De aandeelhouders (AvA) (goedkeuring) en vennoten (RvV) (vaststellen) hebben de besluitvorming op 17 december 2019 afgerond. De risico's in de grondexploitatie zijn verder benoemd en gekwantificeerd op basis van de grondexploitatie-parameters, zoals gehanteerd en vergelijkbaar met de actieve grondexploitaties van de gemeente. Dit resulteert in een te treffen voorziening van € 10,8 miljoen (inclusief € 7,6 miljoen voor de afwaardering van het aandelenkapitaal). De risicoreservering is berekend op circa € 1,1 miljoen.

Westlandse Zoom

De geactualiseerde grondexploitatie van de Westlandse Zoom is in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 15 juli 2020 vastgesteld. De risico's in de grondexploitatie zijn verder benoemd en gekwantificeerd op basis van de grondexploitatie-parameters, zoals gehanteerd en vergelijkbaar met de actieve grondexploitaties van de gemeente. Voor het opvangen van de mogelijke negatieve resultaten voor de Westlandse Zoom is een voorziening getroffen van € 38,8 miljoen (inclusief 11,7 miljoen voor de afwaardering van het aandelenkapitaal). De risicoreservering is berekend op circa € 5,2 miljoen.

Onderstaande tabel geeft inzicht in de aandelenkapitaal, getroffen voorziening en risico reservering van de deelnemingen per 31-12-2019, inclusief het in 2020 af te sluiten project Juliahof.

(bedragen x € 1.000)

Deelnemingen	Aandelenkapitaal			Getroffen Voorziening	Risico reservering
	Totaal	Gestort	afgewaardeerd		
De Westlandse Zoom B.V.	9	9			
De Westlandse Zoom C.V.				27.097	5.250
Participatiemaatschappij Westlandse Zoom t.b.v.WZ CV	11.700	11.700	11.700		
Participatiemaatschappij Westlandse Zoom	90	18	0	381	
ONW	7.608	7.608	7.608	3.156	1.097
Juliahof		0	0	510	100
Totaal deelnemingen	19.407	19.335	19.308	31.144	6.447

6. FINANCIËLE BEGROTING

6.1 Financiële uitgangspunten

Als basis voor het opstellen van de begroting zijn diverse algemene grondslagen van toepassing, waaronder verschillende bepalingen vanuit de Gemeentewet, het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), de begrotingscircularisatie vanuit de provincie Zuid-Holland en de Financiële Verordening Gemeente Westland 2019. Daarnaast zijn er verschillende specifieke kaders en uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn terug te vinden in de paragrafen. In dit onderdeel worden enkele algemene principes toegelicht die voor alle programma's en taakvelden gelden.

5.1.1 Indexatie

De indexering voor het jaar 2021 is verwerkt in de begroting. De meerjarige budgetten en de algemene uitkering uit het gemeentefonds zijn berekend tegen constante prijzen.

Op voorhand wordt in de begroting geen automatische loon- of prijscompensatie voor de uitgaven toegekend aan de taakvelden. Er wordt gewerkt met stelposten waaruit op basis van concrete, goed onderbouwde aanvragen bij tussentijdse rapportages door het college middelen kunnen worden toegekend.

Loonontwikkeling

Voor het jaar 2021 is een prognose van het Centraal Economische Plan (CEP) van 2,8% voor de loonstijging gehanteerd. De huidige cao loopt van 1 januari 2019 tot 1 januari 2021 en de voorbereidingen voor het overleg over de volgende cao zijn in 2020 begonnen. De effecten van een eventueel akkoord worden verwerkt tijdens het begrotingsjaar. Met een loonontwikkeling is in de begroting 2021 rekening gehouden.

Prijsontwikkeling

De meicircularisatie 2020 geeft een prognose voor de prijsontwikkeling van de Consumenten Prijs Index (CPI) van 1,7% voor 2021. Voor de begroting 2021 wordt berekend wat het totale effect is voor de prijsgevoelige budgetten. Met de prijsontwikkeling is in de begroting 2021 rekening gehouden.

Belastingen en tarieven

Het staat gemeenten vrij om de leges tot 100% kostendekkendheid te verhogen. Voor de afvalstoffenheffing en het rioolrecht geldt het principe van 100% kostendekking. Bij de vaststelling van de tarieven voor individuele dienstverlening is het principe gericht op 100% kostendekking. Bij de begrafenisrechten geldt dat bij de tariefvaststelling de maatschappelijke aanvaardbaarheid van tarieven (onder andere hoe verhouden ze zich tot de tarieven bij de buurgemeenten) een afwegingspunt blijft. Voor 2021 worden de lijkbezorgingsrechten met circa 35% verhoogd en blijven hiermee op een maatschappelijk aanvaardbaar niveau.

Gemeenschappelijke regelingen

De indexering van de gemeenschappelijke regelingen is gebaseerd op de macro economische verkenning van het Centraal Planbureau. De gemeentelijke bijdrage voor 2021 vermeerderd ten opzichte van het jaar 2020 met:

- 2,8% voor de loonkosten volgens de index prijs overheidsconsumptie, beloning werknemers
- 0,9% voor de materiële kosten volgens de nationale consumentenprijsindex (CPI)

Via de zogenoemde Kaderbrief worden de gemeenschappelijke regelingen jaarlijks door de deelnemende Haaglanden gemeenten geïnformeerd.

Omslagrente

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de toerekening van rente aan de diverse taakvelden een belangrijk aandachtspunt. Door de laagblijvende marktrente daalt de omslagrente in het begrotingsjaar 2020 naar 1,6%. Dit percentage daalt voor het jaar 2021 naar 1,4%. Daarnaast bestaan er specifieke regels voor het toerekenen van rente aan de grondexploitatie, de pensioenvoorzieningen bestuurders en wachtgeld voor (oud) wethouders.

5.1.2 Raming gemeentefonds

De raming van het gemeentefonds wordt gebaseerd op de meicirculaire gemeentefonds 2020. De bestendige gedragslijn is dat de septembercirculaire 2020 in de 1e Actualisatie 2021 wordt verwerkt.

5.1.3 Weerstandsvermogen en post onvoorzien

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit.

- De beschikbare weerstandscapaciteit betreft de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.
- De benodigde weerstandscapaciteit betreft alle (rest)risico's waarvoor geen, of onvoldoende maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

De beschikbare weerstandscapaciteit van Westland bestaat uit de algemene reserve en de post onvoorzien (en indien nodig, een geormerkt deel van de reserve Versterking financiële soliditeit). Het weerstandsvermogen moet op een acceptabel niveau zijn. Hiervoor wordt een minimale ratio van 1,0 gehanteerd.

Voor de post onvoorzien wordt een bedrag opgenomen van € 100.000. Het is uitsluitend toegestaan om de post onvoorzien te gebruiken voor zaken die onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn. Op grond van de Financiële verordening is het college van B&W bevoegd om de post onvoorzien aan te wenden voor uitgaven met een incidenteel karakter. Over de aanwending vindt achteraf verantwoording plaats in de ProgrammaRapportage dan wel de jaarrekening.

6.2 Overzicht van baten en lasten per programma

(bedragen x € 1.000)

Programma	Rekening 2019		Begroting 2020		Begroting 2021		Begroting 2022		Begroting 2023		Begroting 2024	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1 Veiligheid	10.177	1.133	11.323	588	10.754	582	10.808	582	10.796	582	10.794	582
2 Verkeer vervoer waterstaat	18.564	1.535	19.355	3.346	21.286	1.497	21.949	1.497	20.976	1.374	21.563	1.374
3 Economie	5.019	2.483	4.934	1.992	4.818	1.033	3.551	1.033	2.651	1.033	2.572	1.033
4 Onderwijs	12.776	2.423	14.628	2.974	12.348	1.540	12.169	1.540	12.475	1.540	13.032	1.540
5 Sport, cultuur en recreatie	21.284	2.828	23.559	1.809	28.684	1.594	21.998	1.617	21.451	1.654	21.470	1.718
6 Sociaal domein	97.678	21.522	96.012	21.794	98.913	21.169	95.549	21.196	95.175	21.218	94.941	21.218
7 Volksgezondheid en milieu	29.186	23.793	29.307	26.560	33.549	32.223	33.817	32.486	33.925	32.546	34.060	32.803
8 Volkshuisvesting RO en SV	38.159	35.179	62.293	50.753	53.738	39.440	42.375	37.387	56.191	52.333	37.140	33.617
9 Bestuur en ondersteuning	15.152	3.767	14.663	3.946	12.498	3.462	11.808	2.548	11.516	2.434	11.386	2.434
10 Concernfinanciën:												
Algemene dekkingsmiddelen	177	177.633	4.472	185.691	6.089	192.176	5.151	193.402	6.166	193.765	6.285	195.250
Overhead	32.484	2.423	40.850	2.168	40.103	2.071	39.637	2.068	39.911	2.068	39.581	2.068
Vennootschapsbelasting	233	0	1.000	0	627	0	627	0	627	0	627	0
Onvoorzien	0	0	100	0	100	0	100	0	100	0	100	0
Saldo van baten en lasten	280.889	274.719	322.496	301.621	323.507	296.787	299.539	295.356	311.960	310.547	293.551	293.637
<i>Reservemutaties</i>												
1 Veiligheid	0	15	0	530	0	8	0	8	0	8	0	8
2 Verkeer vervoer waterstaat	0	535	2.009	1.290	0	3.148	0	1.981	0	669	0	752
3 Economie	0	279	0	873	48	1.357	0	80	0	79	0	0
4 Onderwijs	0	390	0	1.124	0	183	0	33	0	77	0	77
5 Sport, cultuur en recreatie	284	1.057	284	1.473	284	6.646	284	299	284	267	284	266
6 Sociaal domein	1.994	2.012	0	5.783	0	6.569	0	1.781	0	1.530	0	29
7 Volksgezondheid en milieu	0	249	120	620	0	140	0	140	0	140	0	140
8 Volkshuisvesting RO en SV	1.623	1.947	2.399	8.715	2.430	9.942	444	75	894	165	885	320
9 Bestuur en ondersteuning	0	673	0	956	0	214	0	14	0	14	0	14
10 Concernfinanciën	15.662	17.015	4.206	8.642	6.988	8.263	4.348	4.848	2.718	2.360	2.662	2.139
Totaal reservemutaties	19.563	24.172	9.018	30.006	9.750	36.470	5.076	9.259	3.896	5.309	3.831	3.745
Geraamd resultaat	-1.561		113		0		0		0		0	

6.3 Overzicht van baten en lasten per taakveld

(bedragen x € 1.000)

TV	Omschrijving taakveld	Rekening 2019		Begroting 2020		Begroting 2021		Begroting 2022		Begroting 2023		Begroting 2024	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0.	Bestuur en ondersteuning												
0.1	Bestuur	5.810	130	4.529	7	4.613	7	4.613	7	4.613	7	4.613	7
0.2	Burgerzaken	6.000	2.046	5.199	1.471	4.993	1.471	4.932	1.472	4.652	1.472	4.520	1.472
0.3	Beheer ov. gebouwen en gronden	3.342	1.591	4.935	2.468	2.891	1.983	2.263	1.069	2.251	955	2.253	955
0.4	Overhead	32.484	2.423	40.850	2.168	40.295	2.072	39.637	2.068	39.911	2.068	39.581	2.068
0.5	Treasury	-1.478	19.326	-1.677	17.680	-1.958	16.805	-2.248	16.404	-2.461	16.342	-2.526	16.321
0.61	OZB woningen	739	14.014	876	14.095	872	14.458	872	14.608	872	14.758	872	14.908
0.62	OZB niet-woningen	461	13.286	451	16.723	406	16.992	406	17.041	406	17.092	406	17.142
0.64	Belastingen overig	369	180	389	142	426	142	426	142	426	892	426	892
0.7	Algemene uitkering en ov. uitk.	0	130.672	0	136.831	0	143.209	0	143.213	0	142.687	0	142.492
0.8	Overige baten en lasten	86	155	4.533	220	6.250	570	5.796	1.995	7.022	1.995	7.206	3.495
0.9	Vennootschapsbelasting	233	0	1.000	0	627	0	627	0	627	0	627	0
0.10	Mutaties reserves	19.563	24.172	9.018	30.006	9.750	36.470	5.076	9.259	3.896	5.309	3.831	3.745
0.11	Resultaat van baten en lasten		1.561		113		0		0		0		0
1.	Veiligheid												
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	6.769	474	7.161	471	7.157	465	7.155	465	7.145	465	7.144	465
1.2	Openbare orde en veiligheid	3.408	659	4.162	117	3.597	117	3.653	117	3.652	117	3.650	117
2.	Verkeer, vervoer waterstaat												
2.1	Verkeer en vervoer	16.836	1.390	17.458	3.206	19.183	1.124	19.733	1.124	18.612	1.001	19.085	1.001
2.2	Parkeren	385	141	431	140	630	373	606	373	635	373	634	373
2.4	Economische havens en water-wegen	1.343	4	1.466	0	1.472	0	1.610	0	1.729	0	1.844	0
3.	Economie												
3.1	Economische ontwikkeling	3.341	1.294	2.973	537	3.697	81	2.383	81	1.482	81	1.403	81
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	319	113	547	503	-44	0	4	0	4	0	4	0
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	783	602	722	567	575	567	575	567	575	567	575	567
3.4	Economische promotie	576	474	692	385	590	385	590	385	590	385	590	385
4.	Onderwijs												
4.2	Onderwijshuisvesting	8.694	975	9.247	921	8.697	1.031	8.569	1.031	8.876	1.031	9.433	1.031

4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	4.082	1.448	5.381	2.053	3.651	508	3.600	508	3.599	508	3.599	508
5.	<i>Sport, cultuur en recreatie</i>												
5.1	Sportbeleid en activering	310	0	380	0	491	0	491	0	453	0	453	0
5.2	Sportaccommodaties	7.648	2.205	7.215	1.125	12.712	1.125	6.104	1.125	6.104	1.125	5.973	1.125
5.3	Cultuurpresentatie	2.810	299	3.054	251	3.404	251	3.321	251	2.690	251	2.680	251
5.4	Musea	713	2	1.476	2	858	2	758	2	757	2	756	2
5.5	Cultureel erfgoed	377	5	418	6	338	6	337	6	337	6	336	6
5.6	Media	2.270	65	2.368	64	2.330	64	2.247	72	2.258	79	2.257	79
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	7.156	252	8.648	361	8.551	146	8.740	161	8.852	191	9.014	255
6.	<i>Sociaal domein</i>												
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	7.409	281	8.352	232	7.139	233	7.121	260	7.152	282	7.150	282
6.2	Wijkteams	9.211	245	10.301	93	11.639	93	9.936	93	9.686	93	9.686	93
6.3	Inkomensregelingen	25.663	20.514	27.462	20.500	26.638	20.500	26.601	20.500	26.601	20.500	26.601	20.500
6.4	Begeleide participatie	8.257	0	6.783	0	7.180	0	7.179	0	7.061	0	6.779	0
6.5	Arbeidsparticipatie	416	0	2.286	0	2.045	0	2.048	0	2.103	0	2.154	0
6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	3.242	37	3.486	115	3.089	115	3.089	115	3.089	115	3.089	115
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	19.171	230	15.814	728	15.902	228	15.901	228	15.901	228	15.901	228
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	21.492	72	18.702	0	22.615	0	21.007	0	20.916	0	20.916	0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	430	0	553	0	553	0	553	0	553	0	553	0
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	2.387	143	2.273	126	2.113	0	2.113	0	2.113	0	2.113	0
7.	<i>Volksgezondheid en milieu</i>												
7.1	Volksgezondheid	1.341	73	1.992	72	1.407	72	1.407	72	1.407	72	1.407	72
7.2	Riolering	10.889	12.523	11.303	13.496	12.585	14.642	12.615	14.717	12.639	14.792	12.697	14.868
7.3	Afval	10.063	9.590	8.796	11.594	12.860	15.857	13.045	15.916	13.113	15.974	13.172	16.033
7.4	Milieubeheer	4.794	533	5.592	215	5.046	215	5.046	215	5.046	15	5.046	15
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	2.099	1.074	1.624	1.183	1.651	1.436	1.704	1.566	1.720	1.693	1.739	1.816
8.	<i>Volkshuisvesting, RO en SV</i>												
8.1	Ruimtelijke ordening	6.246	3.875	7.724	4.015	6.630	2.230	4.410	1.169	4.407	840	4.406	1.370
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijven-terreinen)	26.663	26.147	45.589	42.195	40.703	32.681	33.315	31.300	47.147	46.574	28.097	27.328
8.3	Wonen en bouwen	5.250	5.157	8.980	4.543	6.406	4.529	4.650	4.919	4.637	4.919	4.637	4.919
Totaal van baten en lasten		300.452	300.452	331.627	331.627	333.255	333.255	304.616	304.616	315.856	315.856	297.382	297.382

De programma-indeling is gebaseerd op de lv3-taakvelden gemeenten met uitzondering van het hoofdtakveld 0. Bestuur en ondersteuning. Hierbij zijn de taakvelden 0.1 Bestuur, 0.2 Burgerzaken en 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden ondergebracht in programma 9 Bestuur en ondersteuning. De taakvelden 0.4 tot en met 0.11 bevinden zich in programma 10 Concernfinanciën en algemenen dekkingsmiddelen.

6.4 Overzicht incidentele baten en lasten

(bedragen x € 1.000)

Progr.	TV	Omschrijving incidentele baten of lasten	Lasten 2021	Baten 2021	Lasten 2022	Baten 2022	Lasten 2023	Baten 2023	Lasten 2024	Baten 2024	Toelichting
2	2.1	Bewaken fietsenstalling Naaldwijk	30,0								via reserve
2	2.1	Mobiliteitsvisie	200,0		200,0						via reserve
2	2.1	Verkeersonderzoeken	100,0		100,0						via reserve
2	2.1	Verkeersmaatregelen gebiedsuitwerking Greenport	100,0		100,0						via reserve
2	2.1	Verkeersmaatregelen Centrale As	175,0		175,0						via reserve
2	2.1	Metropolitane fietspaden			250,0		233,4				via reserve
2	2.1	Actieplan verkeer- en vervoermaatregelen	100,0		100,0						via reserve
2	2.1	Verkenkende studie Lightrail	75,0		75,0						via reserve
2	2.1	Fietspadenplan	60,0								via reserve
2	2.1	Pilot maatwerkvervoer en doelgroepenvervoer	33,0		33,0		33,0				via reserve
2	2.1	Capaciteit bereikbaarheid	86,5		86,5						via reserve
2	2.1	Maatregelen Visie Wateringen	100,0		100,0						via reserve
2	2.1	Ketenmobiliteit verbeteren OV knooppunten, P+R voorzieningen e.d.	100,0		100,0						via reserve
2	2.1	Investeringsfonds; Erasmusverbinding	1.500,0								via reserve
2	2.1	Rotonde Zijtwende			50,0		50,0		400,0		via reserve
2	2.1	Rotonde Zwethlaan			220,0						via reserve
2	2.1	Geluidsreducerende maatregelen Heulweg	12,0								via reserve
3	3.1	Economische opgaven Westland agenda (deel investeringsfonds)	1.260,0								via reserve
3	3.1	Economische opgaven Westland agenda	900,0		900,0						
3	3.1	Kennis- en innovatiefonds/ Westland agenda II (dekking reserve greenport)	29,5		29,5		29,5				via reserve
3	3.1	Kennis- en innovatiefonds Westland agenda II (dekking algemene reserve)	50,0		50,0		49,9				via reserve
3	3.1	Overige posten < € 50.000	17,0								via reserve
4	4.2	Islamitische basisschool	300,0								
5	5.2	Planvorming Hoge Bomen, De Naald	250,0								
5	5.2	Zwembad Hoge Bomen/modernisering De Waterman	4.300,0								via reserve

5	5.2	Investeringsfonds; sportpark Hoge Bomen	2.040,0							via reserve
5	5.3	Intensivering cultuur	600,0		600,0					
5	5.4	Historisch Archief Westland digitalisering	100,0							
5	5.6	Commerciële activiteiten WOS	100,0							
5	5.7	Aanpassen evenementen terrein	150,0							
5	5.1/5.3	Overige posten < € 50.000	58,0		58,0					
6	6.2	Transformatie Sociaal Domein	1.200		250,0					via reserve
6	6.3	Overige posten < € 50.000	37,0							via reserve
7	7.4	Verkoop belang HVC Geothermie		200,0		200,0				
8	8.1	Visievorming centrum Naaldwijk	50,0							
8	8.1	Investeringsfonds; verkenningen GHC	1.000,0							via reserve
8	8.1	Investeringsfonds; verkenningen R.O. stedenbouwkundig	350,0							via reserve
8	8.1	Invoering omgevingswet	819,1							via reserve
8	8.1	Faciliterend grondbeleid	929,6		2,2	89,8		244,9		via reserve
8	8.2	Bouwgrondexploitatie onderhanden		2.277,7		244,2		165,0		685,0 via reserve
8	8.2	Investeringsfonds; uitvoeringsfonds centrumplannen	5.000,0							via reserve
8	8.2	Centrumplannen	2.200,0			500,0				
8	8.2	Centrumplan Monster			1.234,0					
8	8.2	Planresultaat grondexploitatie Hoogeland						529,2		via reserve
8	8.3	Subsidie verplaatsen woningen	1.766,4							via reserve
8	8.1	Overige posten < € 50.000	2,0		2,0					via reserve
9	0.3	Investeringsfonds; strategische aankoop	200,0							via reserve
9	0.3	Voormalig gemeentehuis 's-Gravenzande	391,0							
9	0.3	Verkoopopbrengst voormalig gemeentehuis 's-Gravenzande		1.000,0						
9	0.3	Aan- en verkoop gronden rotonde Monster				100,0				
10	0.4	Project Operational Excellence	147,0		147,0		49,0			via reserve
10	0.4	Herplaatsingskosten	191,5	3,5						via reserve
10	0.4	Trainees	150,0		150,0		150,0			via reserve
10	0.4	Masterplan digitaliseren	400,0		400,0		400,0		400,0	via reserve
10	0.8	Nieuwbouw gemeentewerf	900,0		914,9					via reserve
10	0.8	Stelpost Sturen op kapitaallasten	0,0		-1.614,2		-58,4		-790,0	Taakstelling
Totaal incidentele baten en lasten			28.559,6	3.481,2	4.710,7	546,4	1.526,2	694,2	254,9	685,0

Incidentele stortingen en onttrekkingen reserves	Lasten 2021	Baten 2021	Lasten 2022	Baten 2022	Lasten 2023	Baten 2023	Lasten 2024	Baten 2024	Toelichting
Bewaken fietsenstalling Naaldwijk		30,0							Zie lasten
Mobiliteitsvisie		200,0		200,0					Zie lasten
Verkeersonderzoeken		100,0		100,0					Zie lasten
Verkeersmaatregelen gebiedsuitwerking Greenport		100,0		100,0					Zie lasten
Verkeersmaatregelen Centrale As		175,0		175,0					Zie lasten
Metropolitane fietspaden				250,0		233,4			Zie lasten
Actieplan verkeer- en vervoermaatregelen		100,0		100,0					Zie lasten
Verkenkende studie Lightrail		75,0		75,0					Zie lasten
Fietspadenplan		60,0							Zie lasten
Pilot maatwerkvervoer en doelgroepenvervoer		33,0		33,0		33,0			Zie lasten
Capaciteit bereikbaarheid		86,5		86,5					Zie lasten
Maatregelen Visie Wateringen		100,0		100,0					Zie lasten
Ketenmobiliteit verbeteren OV knooppunten, P+R voorzieningen e.d.		100,0		100,0					Zie lasten
Investeringsfonds; Erasmusverbinding		1.500,0							Zie lasten
Fonds Bovenwijkse Voorzieningen; rotonde Zijtwende				50,0		50,0		400,0	Zie lasten
Fonds Bovenwijkse Voorzieningen; rotonde Zijtwende				220,0					Zie lasten
Geluidsreducerende maatregelen Heulweg		12,0							Zie lasten
Economische opgaven Westland agenda (deel investeringsfonds)		1.260,0							Zie lasten
Kennis- en innovatiefonds/ Westland agenda II (dekking reserve greenport)		29,5		29,5		29,5			Zie lasten
Kennis- en innovatiefonds Westland agenda II (dekking algemene reserve)		50,0		50,0		49,9			Zie lasten
Geothermie Alliantie Zuid-Holland		17,0							Zie lasten
zwembad Hoge Bomen/modernisering De Waterman		4.300,0							Zie lasten
Investeringsfonds; sportpark Hoge Bomen		2.040,0							Zie lasten
Extra capaciteit inkomen		37,0							Zie lasten
Investeringsfonds; verkenningen GHC		1.000,0							Zie lasten
Investeringsfonds; verkenningen R.O-stedebouwkundig		350,0							Zie lasten
Invoering Omgevingswet		819,1							Zie lasten
Facilitaire ontwikkeling grondbeleid		929,6	2,2			89,8		244,9	Zie lasten
Fonds Bovenwijkse voorzieningen (bouwgrond)	2.277,7		244,2		165,0		685,0		Zie lasten
Investeringsfonds; uitvoeringsfonds centrumplannen		5.000,0							Zie lasten

Planresultaat grondexploitatie Hoogeland					529,2				Zie lasten
Subsidie verplaatsen woningen	1.766,4								Zie lasten
Aanpak waterproblematiek	2,0		2,0						Zie lasten
Investeringsfonds; strategische aankoop	200,0								Zie lasten
Project Operational Excellence	147,0		147,0		49,0				Zie lasten
Masterplan digitaliseren	400,0		400,0		400,0		400,0		Zie lasten
Nieuwbouw gemeentewerf	900,0		914,9						Zie lasten
Herplaatsingskosten	188,0								Zie lasten
Trainees	150,0		150,0		150,0				Zie lasten
Transformatie Sociaal domein	1.200,0		250,0						Zie lasten
Aanwenden egalisereserve vastgoed	220,9								Dekkingsmiddel
Onttrekking reserve Sociaal domein	1.800,0		1.500,0		1.500				Dekkingsmiddel
Aanwending t.b.v. Sociaal Domein	2.500,0								Dekkingsmiddel
Aanwending reserve Werk en Inkomen (SD)	1.000,0								Dekkingsmiddel
Wegenonderhoud beheerplan wegen	273,0		73,8						Dekkingsmiddel
Garantielonen	29,3		24,8		21,6		19,8		Dekkingsmiddel
Starters- en blijversleningen	276,0	175,1	276,0	175,1	276,0	175,1	276,0	175,1	Revolvingfund
Okidoki	3,8		2,9		1,9		0,9		Dekkingsmiddel
Reserve zwembaden	284,5		284,5		284,5		284,5		Storting jaar- lijks
Reserve waterproblematiek	200,0		200,0		200,0		200,0		Storting jaar- lijks
Handhaving op riolering	125,0		125,0		125,0		125,0		Jaarlijkse kos- ten
Provisie garantstellingen	486,4		486,4		486,4		486,4		Storting jaar- lijks
Dekken uitstellen reclamebelasting	750,0		750,0						Dekkingsmiddel
Versterken algemene reserve	560,0		945,0		45,0				Saldi begroting
Totaal incidentele stortingen en onttrekkingen reserves	4.084,6	30.334,2	2.438,3	6.184,5	1.986,1	2.908,2	1.391,9	1.365,7	
Totaal incidentele baten en lasten (incl. reservemutaties)	32.644,2	33.815,4	7.149,0	6.730,9	3.512,3	3.602,4	2.186,8	2.050,7	

(bedragen x € 1.000)

Presentatie van het structureel begrotingssaldo	2021	2022	2023	2024
Lasten	323.506,3	299.539,0	311.959,5	293.551,4
Baten	296.786,3	295.356,5	310.546,9	293.637,1
Saldo baten en lasten	-26.720,0	-4.182,5	-1.412,6	85,7
Stortingen reserves	9.750,4	5.076,3	3.896,0	3.831,3
Onttrekkingen reserves	36.470,4	9.258,8	5.308,6	3.745,6
Saldo stortingen en onttrekkingen reserves	26.720,0	4.182,5	1.412,6	-85,7
Begrotingssaldo	0,0	0,0	0,0	0,0
Incidentele lasten (inclusief reservemutaties)	32.644,2	7.149,0	3.512,3	2.186,8
Incidentele baten (inclusief reservemutaties)	33.815,4	6.730,9	3.602,4	2.050,7
<i>Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)</i>	<i>-1.171,2</i>	<i>418,1</i>	<i>-90,1</i>	<i>136,1</i>
Structureel begrotingssaldo	-1.171,2	418,1	-90,1	136,1

(bedragen x € 1.000)

Structurele reservemutaties	Lasten 2021	Baten 2021	Lasten 2022	Baten 2022	Lasten 2023	Baten 2023	Lasten 2024	Baten 2024
Opslagrente grondbanken (<i>opslag bovenop omslagrente</i>)	1.602,5		1.602,5		1.602,5		1.602,5	
Nieuwbouw gemeentehuis (<i>kapitaallasten / beschikbaarheidsvergoeding</i>)	328,3	1.642,9	317,9	1.641,1	307,4	1.639,3	296,8	1.618,8
Dekking investeringen Maatschappelijk nut (kapitaallasten)		260,5		494,2		529,3		529,3
Dekking investeringen Economisch nut (kapitaallasten)		329,8		221,3		231,8		231,8
Totaal structurele stortingen en onttrekkingen reserves	1.930,8	2.233,2	1.920,4	2.356,6	1.909,9	2.400,4	1.899,3	2.379,9

Toelichting incidentele lasten en baten

Programma 3

Economische opgaven Westland agenda

Westland is uniek. Met een toonaangevend en innovatief glastuinbouwcluster dat diep is verankerd in het DNA van Westland. De sector is belangrijk voor de economie van onze regio, maar ook op nationaal niveau. Dat is een van de leidende gedachten geweest bij het beschikbaar stellen van investeringsgelden uit de zogenoemde Westland Agenda I en II. Vanuit de Westland Agenda zijn in goede samenwerking impulsen gegeven aan de Westlandse (glastuinbouw) economie. Dit 'Westlandse model', waarbij bedrijfsleven en overheid in een pps-achtige constructie (pps = publiek -private samenwerking) goed samenwerken, willen we graag een vervolg geven.

Programma 4

Islamitische basisschool

Het betreft eenmalige kosten voor aanpassingen aan gebouw.

Programma 5

Planvorming Hoge Bomen, De Naald

Incidenteel wordt een budget van € 250.000 voor 2020 en 2021 opgevoerd voor planvorming voor het gebied van de Hoge Bomen, basisschool Hoogeland (Dalton), alsook Westlandtheater de Naald en het Huis van de Buurt in Poeldijk. Om te zorgen dat de maatregelen voor een toekomstbestendig sportpark gestructureerd worden aangepakt is planvorming noodzakelijk. Ook voor de ingrijpende ontwikkelingen van de vervangende nieuwbouw voor het theater in het centrum van Naaldwijk en de vormgeving van het concept "Huis van de Buurt" in het gebouw De Veiling in Poeldijk is planvorming noodzakelijk.

Intensivering cultuur

Voor mogelijke impulsen of het handhaven van bestaande (incidentele) bijdragen aan incidenteel gefinancierde voorzieningen en cultuur reserveert het college € 1,2 miljoen voor de jaren 2021 en 2022.

Historisch archief Westland

De gemeente Westland biedt steeds meer diensten digitaal aan en communiceert meer en meer digitaal met haar bewoners. Die toenemende digitalisering vraagt om goed ingericht digitaal archiefbeheer. Het gevaar is anders dat informatie in de toekomst niet of moeilijker te raadplegen is. Bij het beheren van de digitale archieven is een belangrijke rol weggelegd voor het Historisch Archief Westland; zeker nu de nieuwe Archiefwet (verwacht in 2021) voor gaat schrijven dat belangrijke informatie na 10 jaar wordt overgebracht. Om die rol goed te kunnen vervullen heeft het Historisch Archief Westland een e-depot nodig.

Commerciële activiteiten WOS

Het college ondersteunt de ambitie van de WOS richting verdere professionalisering en een nieuw verdien- en bekostigingsmodel. Daarom wil het college in 2021 en in 2022 vanuit de exploitatie € 0,14 miljoen extra bijdragen aan de professionalisering van de WOS.

Aanpassen evenemententerrein

Uit de evaluatie van het gebruik van evenemententerrein De Wollebrand is duidelijk geworden dat nog veel moet gebeuren om het terrein optimaal te kunnen inzetten voor evenementen. Ook hieraan willen we een financiële bijdrage geven, waarbij moet worden opgemerkt dat een deel van deze kosten in rekening wordt gebracht bij organisatoren van commerciële activiteiten.

Programma 7

Verkoop belang HVC Geothermie

Met HVC is een ontwikkelvergoeding ad € 1.000.000 afgesproken i.v.m. de verkoop van het indirecte belang in HVC Geothermie B.V. en daarmee Trias Westland. Deze vergoeding wordt in deeltermijnen uitgekeerd, ingaande vanaf 2019 tot en met 2022. Voor 2019 is begin dit jaar een vergoeding van € 400.000 ontvangen. Voor de jaren daarna is de vergoeding € 200.000 per jaar.

Programma 8

Centrumplannen

Voor het versterken van de Westlandse identiteit en levendigheid in de verschillende dorpskernen van Westland wordt sinds een aantal jaren voortvarend gewerkt aan het opknappen van diverse centra. Naaldwijk en 's-Gravenzande hebben reeds een make-over gehad. Voor Wateringen, Poeldijk en Monster worden visies opgesteld of zijn deze onlangs vastgesteld. Nu is het zaak ook de uitvoering voortvarend op te pakken. Het col lege realiseert zich dat sommige zaken in de dorpsvisies door marktpartijen moeten worden opgepakt, waarbij de gemeente voor realisatie afhankelijk is van derden.

Centrumplan Monster

Het betreft incidentele kosten voor de ontwikkeling van het centrumplan in Monster.

Programma 9

Voormalig gemeentehuis 's-Gravenzande

Betreft een netto-opbrengst van € 609.000 voor de verkoop van het voormalig gemeentehuis te 's-Gravenzande.

Aan – en verkoop gronden rotonde Monster

Door de verkoop van vier uitplaatsingslocaties kan een positief resultaat behaald worden van circa € 100.000.

6.5 Geprognostiseerde balans

(bedragen x € 1 mln.)

Balans	Werkelijk 2019	Raming 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024
ACTIVA						
(Im)Materiële vaste activa ¹⁵	455,5	467,3	466,8	473,3	480,7	486,9
Financiële vaste activa:						
– Kapitaalverstrekkingsen	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0	9,0
– Leningen	19,8	18,9	18,2	17,7	17,3	17,1
– Uitzettingen > 1 jaar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Totaal vaste activa	484,3	495,2	494,0	500,0	507,0	513,0
Voorraden onderhanden werk en overige grond- en hulpstoffen	193,9	193,1	173,1	151,1	115,1	95,1
Voorraden gereed product en handelsgoederen	2,1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Uitzettingen < 1 jaar	30,2	30,2	30,2	30,2	30,2	30,2
Liquide middelen	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Overlopende activa	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Totaal vlottende activa	6,9	234,5	214,5	192,5	156,5	136,5
TOTAAL ACTIVA	721,2	729,7	708,5	692,5	663,5	649,5
PASSIVA						
Eigen vermogen	252,2	222,6	195,9	191,7	190,3	190,4
Voorzieningen	60,8	59,9	62,0	63,6	65,2	63,7
Vaste schuld	346,3	385,3	388,7	375,3	346,1	333,5
Totaal vaste passiva	659,3	667,8	646,6	630,6	601,6	587,6
Vlottende schuld	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2
Overlopende passiva	22,7	22,7	22,7	22,7	22,7	22,7
Totaal vlottende passiva	61,9	61,9	61,9	61,9	61,9	61,9
TOTAAL PASSIVA	721,2	729,7	708,5	692,5	663,5	649,5

¹⁵ De begrote bedragen voor het verloop van de materiële vaste activa zijn gebaseerd op de gemiddelde werkelijke uitgaven over de periode 2004-2019 (€ 31,6 miljoen). Ultimo 2020 wordt daar rekening gehouden met een vertraging in de uitvoering van investeringen ad € 20,280 miljoen.

6.6 Overzicht EMU-saldo

Als gevolg van de inwerkingtreding van de Wet Hof (Houdbare Overheidsfinanciën) krijgt het zogenoemde EMU¹⁶-saldo van de gemeenten aandacht. Dit maakt samen met de EMU-saldi van andere decentrale overheden als provincies en waterschappen onderdeel uit van het totale EMU-saldo van het Rijk.

Het aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo is macro genormeerd. Als het EMU-saldo van de collectiviteit van gemeenten (op basis van de jaarrekeningen van de gemeenten) de macronorm structureel overschrijdt, kan dit voor het Rijk aanleiding zijn om een sanctie op te leggen (korting op de algemene uitkering uit het gemeentefonds). Voor het gezamenlijke EMU-saldo van de gemeenten dient op het moment van opstellen van de begroting de tekortnorm ten opzichte van het bruto binnenlands product (bbp) voor 2020 nog te worden vastgesteld. Het berekende EMU-saldo van de gemeente Westland bedraagt voor 2021 € 4 miljoen (nadelig). Dit is voornamelijk gevolg van de verwachte opbrengst van de grondverkoppen.

(bedragen x € 1.000)

Mutaties (1 januari tot 31 december)			Verwachte realisatie 2020	Begroot 2021	Volgens meerjarenraming in		
					2022	2023	2024
Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkin- gen en leningen	-955	-672	-475	-336	-238
		Uitzettingen	0	0	0	0	0
	Vlottende activa	Uitzettingen	0	0	0	0	0
		Liquide middelen	0	0	0	0	0
		Overlopende activa	0	0	0	0	0
Passi- va	Vaste Pas- siva	Vaste schuld	39.062	3.383	-13.379	-29.248	-12.534
	Vlottende passiva	Vlottende schuld	0	0	0	0	0
Overlopende passiva		0	0	0	0	0	
Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa			0	0	0	0	0
EMU-SALDO			-40.017	-4.055	12.904	28.912	12.296
EMU-SALDO referentiewaarde (septembercirculaire 2019)			11.822	11.822	11.822	11.822	11.822
Verschil EMU-saldo & referentiewaarde			-28.195	7.767	24.726	40.734	24.118

Toelichting:

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden (dus geen afschrijvingen, waardenmutaties, etc.) van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeente. Op basis van ervaringscijfers in de afgelopen jaren zullen niet alle uitgaven in de begroting geraamde investeringsuitgaven worden uitgegeven, maar zullen deze deels doorschuiven naar een eerstvolgend jaar. Deze doorschuiving is echter vooraf niet naar individuele investeringen terug te voeren, maar vormt de jaarlijks optredende 'boeggolf' aan (restant)investeringen. Als gevolg hiervan wordt bij de berekening van het EMU-saldo voor de investeringsuitgaven rekening gehouden met een voortschrijdend gemiddelde aan werkelijke uitgaven (gemiddeld € 31,6 miljoen over de afgelopen 15 jaar). In dit verband wordt in de begroting jaarlijks een stelpost sturen op kapitaallasten opgenomen.

¹⁶ EMU is de officiële afkorting voor de Economische en Monetaire Unie.

6.7 Investerings

6.7.1 Inleiding

Voor het realiseren van de doelen van de gemeente zijn investeringen vaak noodzakelijk. Van een investering is sprake als het gaat om een uitgave waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt. Een investering moet een minimale waarde hebben om geactiveerd te kunnen worden. Als een investering kleiner is dan € 50.000, wordt deze niet geactiveerd. De uitgaven worden dan direct ten laste van de exploitatie gebracht. Uitzonderingen zijn de gronden en terreinen, die altijd geactiveerd worden, en de voorbereidingskosten. Hiervoor geldt een minimale waarde van € 25.000 voor activeren.

In het Meerjaren Investeringsplan 2021-2024 (MIP) is opgenomen welke investeringen worden gedaan of welke investeringen de gemeente Westland van plan is te doen. In het MIP zijn naast de geactualiseerde investeringen ook de vervangings- en nieuwe investeringen uit de Perspectiefbrief en de 1^e Actualisatie 2020 opgenomen. Dit hoofdstuk geeft inzicht in het investeringsvolume en de kapitaallasten, die daaruit voortvloeien.

6.7.2 Investeringsvolume

Het totale investeringsvolume van het MIP 2021-2024 geeft het volgende beeld:

(bedragen x € 1.000)

Investerings van bruto naar netto (per programma)	2021	2022	2023	2024
A. Bruto investeringen				
1. Veiligheid	600	0	0	0
2. Verkeer en vervoer	12.042	10.487	11.515	21.260
3. Economie	0	0	0	0
4. Onderwijs	4.911	16.229	10.900	5.100
5. Sport, cultuur en recreatie	8.591	5.140	2.739	4.833
6. Sociaal domein	0	0	0	0
7. Volksgezondheid en milieu	1.483	7.063	7.352	14.669
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.600	1.675	100	100
9. Bestuur en ondersteuning	490	50	100	90
10. Concernfinanciën	4.432	5.778	3.505	625
Totaal bruto investeringen	34.699	46.422	36.211	46.677
B. Netto investeringen (inclusief bijdragen derden)				
1. Veiligheid	600	0	0	0
2. Verkeer en vervoer	8.842	9.987	11.515	21.260
3. Economie	0	0	0	0
4. Onderwijs	4.911	16.229	10.900	5.100
5. Sport, cultuur en recreatie	8.591	5.140	2.739	4.833
6. Sociaal domein	0	0	0	0
7. Volksgezondheid en milieu	1.080	5.653	5.722	9.762
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.600	1.675	100	100
9. Bestuur en ondersteuning	490	50	100	90
10. Concernfinanciën	4.432	5.778	3.505	625
Totaal netto investeringen (incl. bijdragen derden)	31.546	44.512	34.581	41.770

Investerings van bruto naar netto (per programma)	2021	2022	2023	2024
C. Aanwending reserves voor investeringen				
1. Veiligheid	0	0	0	0
2. Verkeer en vervoer	1.530	520	283	400
3. Economie	0	0	0	0
4. Onderwijs	150	0	0	0
5. Sport, cultuur en recreatie	6.340	0	0	0
6. Sociaal domein	0	0	0	0
7. Volksgezondheid en milieu	0	0	0	0
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.500	0	0	0
9. Bestuur en ondersteuning	200	0	0	0
10. Concernfinanciën	900	915	0	0
Totaal aanwending reserves voor investeringen	11.620	1.435	283	400
D. Investerings gedekt door tarieven				
1. Veiligheid	0	0	0	0
2. Verkeer en vervoer	0	0	0	0
3. Economie	0	0	0	0
4. Onderwijs	0	0	0	0
5. Sport, cultuur en recreatie	0	0	0	0
6. Sociaal domein	0	0	0	0
7. Volksgezondheid en milieu	1.034	5.590	5.646	9.689
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	0	0	0	0
9. Bestuur en ondersteuning	0	0	0	0
10. Concernfinanciën	0	0	0	0
Totaal investeringen gedekt door tarieven	1.034	5.590	5.646	9.689
E. Netto investeringen				
1. Veiligheid	600	0	0	0
2. Verkeer en vervoer	7.312	9.467	11.232	20.860
3. Economie	0	0	0	0
4. Onderwijs	4.761	16.229	10.900	5.100
5. Sport, cultuur en recreatie	2.251	5.140	2.739	4.833
6. Sociaal domein	0	0	0	0
7. Volksgezondheid en milieu	46	63	76	73
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	100	1.675	100	100
9. Bestuur en ondersteuning	290	50	100	90
10. Concernfinanciën	3.532	4.863	3.505	625
Totaal netto investeringen (excl. bijdragen derden, aanwendingen reserves en investerings dekking via tarieven)	18.292	37.487	28.652	31.681

A Bruto investeringen

Bij bruto investeringen wordt geen rekening gehouden met een eventuele dekking uit de reserves, de tarieven of bijdragen van derden. De totaal geplande bruto investeringen voor het jaar 2021 bedragen € 34,7 miljoen. De investeringen, die in de Perspectiefbrief zijn opgenomen maken onderdeel uit van het MIP 2021-2024. Dit betreffen onder meer investeringen uit het investeringsfonds. Vanwege de planningshorizon worden de geplande investeringen van het investeringsvolume 2024 volledig opgenomen. Een deel van deze investeringen zullen feitelijk in 2025 of later worden gemaakt.

B Netto investeringen (inclusief bijdragen derden)

Bij de netto investeringen wordt per programma de investeringen minus de bijdragen van derden vermeld. Voor investeringen op grond van het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) geldt dat aanspraak wordt gedaan op de voorziening toekomstige vervanging riolering, die is gevormd uit de rioleringsheffing. Bij sommige investeringen wordt een bijdrage van derden ontvangen. In de onderstaande tabel wordt een overzicht van de geraamde bijdragen van derden gegeven:

(bedragen x € 1.000)

Investeringsbijdragen van derden	2021	2022	2023	2024
1. Vergroten rotonde Zwethlaan	0	500	0	0
2. Mobiliteitsinvesteringen	2.750	0	0	0

Ad. 1 Vergroten rotonde Zwethlaan

De provincie is trekker van het project. Het project wordt aangemeld voor het Mobiliteitsfonds.

Ad. 2 Mobiliteitsinvesteringen

De investeringen worden gedekt door het Mobiliteitsfonds.

C Aanwending reserves voor investeringen

Bij sommige investeringen wordt (deels) in de dekking voorzien door aanwending van reserves. Gedurende de afschrijvingsperiode van de investering wordt de reserve naar evenredigheid aangewend. Het gaat om de volgende investeringen:

(bedragen x € 1.000)

Aanwending reserves voor investeringen	2021	2022	2023	2024
1. Metropolitane fietspaden Naaldwijk/Den Haag	0	250	233	0
2. Rtonde Zijtwende	0	50	50	400
3. Mutatie N213: Geluidproblematiek Dijkweg	0	220	0	0
4. Fietspad optimaliseren bij Gantel De Baak	30	0	0	0
5. Investerings via investeringsfonds	9.890	0	0	0
6. Modernisering Waterman (deel)	800	0	0	0
7. Nieuwbouw gemeentewerf	900	915	0	0

D Investeringsdekking via tarieven

Jaarlijks wordt ongeveer € 5 miljoen geïnvesteerd, waarbij de dekking die nodig is om de kapitaallasten te dragen, in de tarieven is opgenomen. Het gaat hierbij om investeringen voor rioleringswerkzaamheden en afvalinzameling. Vanwege de planningshorizon worden de geplande investeringen van de investeringen 2024 volledig opgenomen. Dit veroorzaakt een stijging in 2024. Een deel van deze investeringen zal feitelijk in 2025 of later worden gemaakt.

(bedragen x € 1.000)

Investeringsdekking via tarieven	2021	2022	2023	2024
Totaal investeringen	1.034	5.590	5.646	9.689

1. Vervangings- en nieuwe investeringen

In de onderstaande tabellen zijn de vervangings- en nieuwe investeringen opgenomen van het MIP. Hierbij is een kolom voor het jaar 2020 toegevoegd, omdat de investeringen uit dit jaar de kapitaallasten voor het jaar 2021 bepalen. Een aantal investeringen zijn opgesplitst in een A, B, C, en D onderdeel. Dit betreffen investeringen, die een verband met elkaar hebben, maar afzonderlijk uitgevoerd kunnen worden. De afschrijvingstermijnen voor deze onderdelen bedragen 50, 25, 5 en 15 jaar.

(bedragen x € 1.000)

Vervangings- en nieuwe investeringen							
	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.
	bruto	bruto	bruto	bruto	bruto	bruto	netto
	2020	2021	2022	2023	2024	cum.	cum.
Vervangingsinvesteringen	4.138	16.277	26.637	24.747	38.851	110.650	102.300
Nieuwe investeringen	6.780	18.422	19.785	11.464	7.826	64.277	61.027
Totaal nieuwe investeringen	10.918	34.699	46.422	36.211	46.677	174.927	163.327

(bedragen x € 1.000)

Vervangingsinvesteringen							
	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.
	bruto	bruto	bruto	bruto	bruto	bruto	netto
Projectnaam	2020	2021	2022	2023	2024	cum.	cum.
Afvalinzameling							
Vervanging inzamelmiddelen	0	239	271	276	310	1.096	1.096
ICT							
Vervanging adm. werkstations	0	75	1.200	75	0	1.350	1.350
Graf. werkstations/laptops	0	0	0	20	40	60	60
Vervanging printers	0	0	0	25	25	50	50
Vervanging telefooncentrale	0	250	0	0	0	250	250
Vervanging mobiele telefoons	0	250	50	50	400	750	750
Vervanging centrale infrastructuur	350	400	0	0	0	750	750
Vervanging netwerkcomponenten	0	0	650	25	0	675	675
Primaire softwarepakketten	0	200	200	200	0	600	600
Vervanging generieke software	0	0	100	0	0	100	100
Beschoeiing							
Aanbrengen beschoeiingen	0	32	146	166	318	662	662
Wegen en verkeer							
Bruggen en kunstwerken	69	467	720	1.136	4.607	6.999	6.999
Verhardingen	0	1.369	4.209	4.750	8.751	19.079	19.079
Vervangen straatmeubilair	62	69	64	67	128	390	390
Zettingsproblematiek	447	760	513	0	0	1.720	1.720
Vervanging damwanden	156	504	702	1.149	2.234	4.745	4.745
Vervanging duikers	0	74	341	388	754	1.557	1.557
Openbare verlichting							
Openbare verlichting	0	346	565	487	880	2.278	2.278
Groen en recreatie							
Speelplaatsenplan	0	371	758	773	1.174	3.076	3.076
Groenvoorziening	0	258	1.165	1.317	2.573	5.313	5.313
Bouwgrondexploitatie							
Ruimtelijke aanpak projecten	0	100	100	100	100	400	400
Riolering							
GRP vervangingswerken A	0	689	4.838	4.827	8.319	18.673	18.673
GRP vervangingswerken B	0	89	227	928	849	2.093	0
GRP vervangingswerken C	0	0	0	67	68	135	0
GRP vervangingswerken D	0	314	1.183	635	3.990	6.122	0
Onderwijshuisvesting							
Onderwijshuisvesting	2.312	3.700	1.900	3.700	1.900	13.512	13.512

Vervangingsinvesteringen	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.
	bruto	bruto	bruto	bruto	bruto	bruto	netto
Projectnaam	2020	2021	2022	2023	2024	cum.	cum.
Vervanging gymzaal Heenweg	100	1.061	129	0	0	1.290	1.290
Sport en recreatie							
Renovatie sportvelden	0	189	194	199	203	785	785
Vervanging kunstgrasvelden	0	983	2.573	0	783	4.339	4.339
Sportaccommodaties	642	100	100	100	100	1.042	1.042
Begraafplaatsen							
Begraafplaatsen	0	46	63	76	73	258	258
Gladheidsbestrijding							
Gladheidsbestrijding	0	85	98	101	112	396	396
Tractie							
Tractie	0	857	78	110	160	1.205	1.205
Gemeentewerven							
Vervangende nieuwbouw gemeentewerf	0	2.400	3.500	3.000	0	8.900	8.900
Totaal vervangingsinvesteringen	4.138	16.277	26.637	24.747	38.851	110.650	102.300

(bedragen x € 1.000)

Nieuwe investeringen	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.
	bruto	bruto	bruto	bruto	bruto	bruto	netto
Projectnaam	2020	2021	2022	2023	2024	cum.	cum.
Wegen en verkeer							
Parkeren Monster	0	300	400	0	0	700	700
Uitvoeren kustvisie – kwaliteitsimpuls parkeerplaatsen	450	0	0	0	0	450	450
Herontwikkeling Naaldhorstlocatie	0	1.060	0	0	0	1.060	1.060
Twee metropolitane fietspaden	0	0	250	233	0	483	483
Vergroten rotonde Zwethlaan	0	50	750	1.300	0	2.100	1.600
Fietspad optimaliseren Gantel De Baak	0	430	0	0	0	430	430
Grootschalige activiteiten							
Verkeersonveiligheid	0	111	379	388	676	1.554	1.554
Vergroten Rotonde Zijtwende	0	0	50	50	2.800	2.900	2.900
Capaciteitsverruiming Middel Broekweg, bijdrage	0	172	0	0	0	172	172
Investeringsfonds; Erasmusverbinding	0	1.500	0	0	0	1.500	1.500
Mobiliteitsinvesteringen	0	2.750	0	0	0	2.750	0
Centrumplan Monster	0	0	1.575	0	0	1.575	1.575
Investeringsfonds: centrumplannen	0	2.500	0	0	0	2.500	2.500
Groen en recreatie							
Uitbreiding Prinsenbos inrichting	300	0	0	0	0	300	300
Reddingsbrigade strandpost Monster	0	600	0	0	0	600	600
Water							
Operationeel programma waterplan	0	106	481	543	1.060	2.190	2.190
Nieuwe investeringen	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.	Inv.

Projectnaam	bruto 2020	bruto 2021	bruto 2022	bruto 2023	bruto 2024	bruto cum.	netto cum.
Water							
Calamiteitenberging							
Kralingerpolder	1.300	0	0	0	0	1.300	1.300
Onderwijshuisvesting							
IHP (onderwijskundige vernieuwing en uitbreiding	6	0	0	0	0	6	6
Scenario 0; nieuwbouw renovatie incl. Beng ¹⁷ , Ruimte en Verkeer	0	0	3.200	3.200	3.200	9.600	9.600
Scenario 0; bijdrage renovatie twee gymzalen ISW Sweelincklaan	1.200	0	0	0	0	1.200	1.200
Scenario 0; aankoop gronden verv. nieuwbouw Liermolensloot	1.239	0	0	0	0	1.239	1.239
Scenario 0; Eendenburcht semi permanente huisvesting	160	0	0	0	0	160	160
IHP VO (nieuwbouw Poeldijk)	0	0	11.000	4.000	0	15.000	15.000
Investeringsfonds; leermiddelen Islamitische school	0	150	0	0	0	150	150
Sport							
Led verlichting sportvelden	350	350	350	350	0	1.400	1.400
Monumentenzorg							
Restauratie fruitmuur	400	0	0	0	0	400	400
Investeringsfonds; zwembad Hoge Bomen (machines e.d.)	0	1.700	0	0	0	1.700	1.700
Investeringsfonds; sportpark Hoge Bomen	0	2.040	0	0	0	2.040	2.040
Investeringsfonds; modernisering Waterman	0	2.600	0	0	0	2.600	2.600
Begraafplaatsen							
Uitbreiding begraafplaats De Lier	550	0	0	0	0	550	550
Gebouwen							
Duurzaam MOP	0	290	50	100	90	530	530
Investeringsfonds: strategische aankoop	0	200	0	0	0	200	200
Totaal nieuwe investeringen	6.870	18.422	19.785	11.464	7.826	64.277	61.027

2. Kapitaallasten

De investeringen worden over het verwachte aantal gebruiksjaren geëxploiteerd. De jaarlijkse lasten, die daaruit voortvloeien bestaan uit vaste en variabele exploitatiekosten. Vaste exploitatiekosten hebben betrekking op de tijdens de gebruiksduur optredende waardevermindering (afschrijvingskosten) en de financiering (rentekosten), de zogenoemde kapitaallasten. In de beleidsnota Activa 2017 is vastgelegd op welke wijze de kapitaallasten van investeringen worden berekend.

Aanvang van de afschrijvingen vindt in beginsel plaats in het jaar volgend op het jaar waarin het actief in gebruik wordt genomen. Voor de bepaling van de afschrijvingstermijnen wordt uitgegaan van de tabel van de afschrijvingstermijnen, die als bijlage bij de Financiële verordening 2019 is gevoegd. Binnen de gemeente Westland is afschrijven op basis van de lineaire methode gebruikelijk.

¹⁷ Voor alle nieuwbouw, zowel woningbouw als utiliteitsbouw, geldt dat de vergunningaanvragen vanaf 1 juli 2020 moeten voldoen aan de eisen voor bijna energieneutrale gebouwen (BENG).

Aan geactiveerde kapitaaluitgaven wordt in principe de omslagrente (zie paragraaf financiering) toegerekend. Deze rentekosten worden aan de hand van een in de nota Uitgangspunten Begroting bepaald percentage verdeeld over de taakvelden in verhouding tot de boekwaarden op 1 januari van het begrotingsjaar.

Stelpost 'Sturen op kapitaallasten'

In de begroting 2021 is een stelpost voor de kapitaallasten opgenomen. Achtergrond bij deze stelpost 'Sturen op kapitaallasten' is, dat sommige investeringen door externe factoren uitlopen of achterblijven in de planning ondanks sturing op de financiële planning. In de onderstaande tabel wordt het verloop van de stelpost weergegeven:

(bedragen x € 1 mln.)				
Verloop stelpost 'Sturen op kapitaallasten'	2021	2022	2023	2024
Stelpost 'Sturen op kapitaallasten'	0,00	1,61	0,06	0,79

6.8 Reserves en voorzieningen

5.8.1 Inleiding

De reserves van de gemeente Westland bestaan uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. Bij de bestemmingsreserves wordt vervolgens een onderscheid gemaakt naar de soliditeitsreserve en overige reserves. De soliditeitsreserve betreft de reserve Versterking financiële soliditeit.

De voorzieningen bestaan uit door derden verkregen middelen met een specifieke aanwendingsrichting (garantieregeling en risico clusterfinanciering Aardwarmte en riolering), onderhoudsegalisatievoorzieningen (onderhoud gebouwen, zwembaden, grafrechten en afkoopsommen begraafplaatsen) en voorzieningen ten behoeve van verplichtingen (zoals wethouderpensioenen, wachtgeld voor wethouders e.d.).

De bestedingsplannen maken onderdeel uit van de begroting 2021-2024. Bij de vaststelling van de begroting worden ook de reservemutaties voor het jaar 2021 vastgesteld.

5.8.2 Prognose reserves en voorzieningen

Deze paragraaf bevat een prognose van de reserves en voorzieningen (peildatum 31 december van de begrotingsjaren 2020 tot en met 2024). De prognose is inclusief de mutaties en het saldo van de 1^e Actualisatie 2020 en de Perspectiefbrief. In de onderstaande tabel wordt de prognose van de reserves en voorzieningen voor de komende jaren weergegeven en vergeleken met de prognose zoals opgenomen in de begroting 2020-2023.

(bedragen x € 1 mln.)

Prognose reserves en voorzieningen	Raming	Raming	Meerjarenraming		
Omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
Algemene reserve	22,5	20,3	19,0	18,0	18,0
Soliditeitsreserve	100,8	84,8	84,5	84,5	84,5
Overige bestemmingsreserves	99,3	90,8	88,2	87,8	87,9
<i>Totaal reserves</i>	<i>222,6</i>	<i>195,9</i>	<i>191,7</i>	<i>190,3</i>	<i>190,4</i>
Voorzieningen	59,9	62,0	63,6	65,2	63,7
Totaal reserves en voorzieningen	282,5	257,9	255,3	255,5	254,1
Prognose in begroting 2020-2023	286,9	279,5	276,9	274,4	
Vershil prognose reserves en voorzieningen	-4,4	-21,6	-21,6	-18,9	

Ten opzichte van de begroting 2020-2023 neemt de totale omvang van de reserves en voorzieningen af. In de onderstaande tabellen wordt een specificatie gegeven op het verschil tussen de prognose van de reserves en voorzieningen van de begroting 2021-2024 en de begroting 2020-2023.

(bedragen x € 1 mln.)

Vershil prognose reserves en voorzieningen	2020	2021	2022	2023
Reserves	-5,7	-25,3	-28,3	-30,3
Voorzieningen	1,3	3,7	6,7	11,4
Totaal	-4,4	-21,6	-21,6	-18,9

(bedragen x € 1 mln.)

Verschil prognose reserves	2020	2021	2022	2023
Nadelen				
Verloop algemene reserve incl. begrotingssaldo	-2,8	-3,2	-5,3	-7,2
Centrumplannen; Huis van de Buurt/Vitis	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Perspectiefbrief: Investeringsfonds		-15,0	-15,0	-15,0
Transformatie Sociaal domein		-1,2	-1,5	-1,5
Groot onderhoud zwembaden	-0,9	-0,9	-0,9	-0,9
Perspectiefbrief: Modernisering De Waterman		-0,8	-0,8	-0,8
Verloop egalisatiereserve afvalstoffenheffing	-0,3	-0,4	-0,5	-0,8
Verloop regionale verkeersprojecten		-0,5	-1,6	-1,8
ProRap 2019: Ophogen Lange Wateringkade	-0,4	-0,4	-0,4	-0,4
Perspectiefbrief: aanwending t.b.v. Sociaal domein	-2,7	-6,2	-6,2	-6,2
Perspectiefbrief: steunfonds Corona	-6,0	-6,0	-6,0	-6,0
1 ^e Actualisatie 2020: flankerende personele middelen	-0,6	-0,9	-1,2	-1,5
Lagere stortingen in Bovenwijkse voorzieningen	-1,6			
Diverse kleine mutaties	-0,4	-0,4	-0,4	-0,6
Totaal nadelen prognose reserves	-15,9	-36,3	-40,4	-43,1
Voordelen				
Egalisatie rente grondbanken, omslagrente	0,3	1,1	1,9	2,7
Frictiekosten 2019 niet ten laste van de reserve Financiële Soliditeit	0,8	0,8	0,8	0,8
Verschuiving kosten omgevingswet	0,8			
Verloop investeringen Maatschappelijk Nut	0,6	0,7	0,7	0,7
Dekking nieuwbouw gemeentewerf		0,9		
Overdracht provincie onderhoud Oranjesluis	2,0	2,0	2,0	2,0
Verloop jaarrekening 2019 Sociaal Domein	3,0	3,0	3,0	3,0
Verloop faciliterende ontwikkeling	0,2	0,1	0,3	0,3
Werk en inkomen: dotatie Wet BUIG	1,9	1,9	1,9	1,9
ProRap 2019: Ophogen Lange Wateringkade	0,6	0,9	1,1	1,3
Diverse kleine mutaties		0,5	0,4	0,1
Totaal voordelen prognose reserves	10,2	11,0	12,1	12,8
Totaal verschil prognose reserves	-5,7	-25,3	-27,9	-30,3

(bedragen x € 1 mln.)

Verschil prognose voorzieningen	2020	2021	2022	2023
Nadelen				
ProRap 2018: groot onderhoud gebouwen	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
Vrijval voorziening btw sportvoorzieningen	-1,0	-1,0	-1,0	-1,0
Kleine mutaties	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1
Totaal nadelen prognose voorzieningen	-1,7	-1,6	-1,6	-1,5
Voordelen				
Uitgaven riolering		1,6	3,2	7,0
Egalisatie afval		0,7	1,9	2,7
Pensioenen wethouders (extra storting)	1,5	1,5	1,7	1,7
Grondexploitatie: bijstelling voorziening	1,5	1,5	1,5	1,5
Totaal voordelen prognose voorzieningen	3,0	5,3	8,3	12,9
Totaal verschil prognose voorzieningen	1,3	3,7	6,7	11,4

5.8.3 Standen reserves en voorzieningen

In de onderstaande tabellen wordt de stand aan het eind van elk jaar gepresenteerd van de reserves respectievelijk de voorzieningen.

(bedragen x € 1.000)

Reserves ultimo dienstjaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Algemene reserve	33.953	22.382	20.219	18.864	17.889	17.889
Algemene reserve – jaarsaldo	-1.561	113	113	113	113	113
Bestemmingsreserves						
Greenport	163	94	64	35	5	5
Digitaliseren	2.741	2.306	1.906	1.506	1.106	706
Bovenwijkse voorzieningen	16	1.845	4.093	4.067	4.182	4.467
Volkshuisvesting	2.583	966	966	966	966	966
Egalisatie rente grondbanken	4.360	5.536	7.139	8.741	10.344	11.946
Garantieloon (fusie)	194	157	128	103	81	61
Flankerende personele middelen	6.549	5.080	4.595	4.298	4.099	4.099
Sociaal Domein	9.268	4.471	0	0	0	0
Sociaal Domein onderdeel participatie	808	808	808	808	808	808
Kosten Startersleningen	896	1.096	1.196	1.296	1.396	1.496
Kosten Blijversleningen	113	114	115	116	117	117
Nieuwbouw gemeentehuis	34.189	32.913	31.599	30.276	28.944	27.622
Centrumplannen	1.870	638	296	293	291	291
Sociaal maatschappelijke visie	485	436	436	436	436	436
Sportaccommodaties	73	73	73	73	73	73
De Waterman	15	0	0	0	0	0
Zwembaden	1.037	728	212	497	782	1.066
Versterking financiële soliditeit	109.527	100.805	84.777	84.527	84.527	84.527
Werk en Inkomen	7.563	6.839	5.802	5.802	5.802	5.802
Omgevingswet	2.219	819	0	0	0	0
Regionale verkeersprojecten	2.549	1.760	2.056	267	0	0
Afval	0	105	105	105	105	105
Bruggen Hoogheemraadschap	25	0	0	0	0	0
Garantie financiering Aardwarmte	450	450	450	450	450	450
Waterproblematiek	766	588	786	984	1.184	1.384
Egalisatie beheerplannen	11	11	11	11	11	11
Egalisatie vastgoed	1.550	234	13	13	13	13
Overdracht eigendom prov.wegen	1.063	3.072	3.072	3.072	3.072	3.072
Stimuleringsreg.duurz.energie	240	0	0	0	0	0
Riolering	949	824	699	574	449	324
Beheerplan Wegen	676	359	74	0	0	0
Faciliterende ontwikkeling	1.790	1.679	749	751	662	417
Provisie garantstelling	1.289	1.775	2.262	2.748	3.235	3.721
Kwaliteitsimpulsen projecten	1.525	1.495	1.495	1.495	1.495	1.495
Leefomgevingsfonds	0	0	0	0	0	0
Duurzaamheidsfonds	2.966	1.766	0	0	0	0
Noodfonds huisv.primair onderw.	500	0	0	0	0	0
Nieuwbouw gemeentewerf	1.815	1.815	915	0	0	0
Dekking investeringen m-nut	12.614	13.159	13.360	13.336	12.807	12.277
Dekking investeringen e-nut	4.386	5.317	5.325	5.104	4.872	4.641
Totaal Reserves	252.225	222.628	195.909	191.727	190.316	190.400

(bedragen x € 1.000)

Voorzieningen ultimo dienstjaar	2019	2020	2021	2022	2023	2024
A. Beklemdde voorzieningen met een specifieke aanwendingsrichting						
Garantie financiering Aardwarmte	500	500	500	500	500	500
Egalisatie riolering	9.972	9.844	10.716	10.943	10.926	10.226
Toekomstige vervanging riolering	2.200	3.441	3.754	4.103	4.573	2.366
Egalisatie afval	0	0	724	1.874	2.737	3.527
Subtotaal	12.672	13.785	15.694	17.420	18.736	16.619
B. Onderhoudsegalisatie voorzieningen						
Onderhoud Gebouwen	1.770	1.596	1.536	1.222	1.235	1.538
Grafrechten	5.240	5.271	5.281	5.272	5.247	5.208
Afkoopsommen begraafplaatsen	717	853	976	1.089	1.190	1.282
Subtotaal	7.727	7.720	7.793	7.583	7.672	8.028
C. Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's						
Wethouderpensioenen	7.689	7.870	7.927	7.976	8.001	8.010
Wachtgelden wethouders	1.265	1.030	843	703	612	546
Onderhoud scholen IHP	505	783	1.061	1.339	1.617	1.895
Grondexploitatie	30.981	28.671	28.637	28.566	28.582	28.597
Subtotaal	40.440	38.354	36.468	38.584	38.812	39.048
Totaal Voorzieningen	60.839	59.859	61.955	63.587	65.220	63.695

Toelichting bij voorziening egalisatie afval:

Op grond van het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) wordt in het raadsvoorstel tot vaststelling van de begroting 2021 voorgesteld om een voorziening egalisatie afval in te stellen. De voorziening kan worden ingezet ter dekking van saldotekorten in de uitgaven en inkomsten. Hogere opbrengsten uit de afvalstoffenheffing worden uitsluitend en blijvend toegevoegd aan de voorziening. Naast het opvangen van saldotekorten kunnen uit de voorziening investeringen worden gedekt voor verbeteringen in het inzamelings- en verwerkingsproces van afval om hiermee kostenbesparingen te kunnen realiseren.

5.8.4 Reservemutaties per programma

In de volgende tabel zijn per programma de stortingen en onttrekkingen van de reserves weergegeven. Het gaat om de totaalbedragen per programma.

(bedragen x € 1.000)

Reservemutaties per programma	Geraamde Stortingen	Geraamde Onttrekkingen
Omschrijving programma		
1. Veiligheid	0	8
2. Verkeer en vervoer	0	3.148
3. Economie	48	1.357
4. Onderwijs	0	183
5. Sport, cultuur en recreatie	284	6.646
6. Sociaal Domein	0	6.569
7. Volksgezondheid en milieu	0	140
8. Volkshuisvesting, RO en SV	2.430	9.942
9. Bestuur en ondersteuning	0	214
10. Concernfinanciën en algemene dekkingsmiddelen	6.988	8.263
Totaal reservemutaties	9.750	36.470
Per saldo onttrokken	26.720	

De specificatie van de geraamde stortingen en onttrekkingen van de reserves ziet er als volgt uit:
(bedragen x € 1.000)

Specificatie geraamde storting/onttrekking reserve	Geraamde Storting	Geraamde Onttrekking
Investing de Hoeksteen (van reserve centrumplannen naar reserve Economisch nut)	339	339
Investing geluid reducerende maatregelen Heulweg (van reserve wegen naar reserve Maatschappelijk nut)	12	12
Perspectiefbrief: Investeringsfonds uit reserve Fin. soliditeit		15.000
Perspectiefbrief: Investing De Waterman		800
Perspectiefbrief: aanzuiveren reserve Sociaal Domein	1.028	1.028
Kapitaallasten investeringen Economisch of Maatschappelijk nut		590
Investing nieuwbouw gemeentewerf		900
Investing optimaliseren parkeren Gantel De Baak		30
Herstructurering glastuinbouw uit Duurzaamheidsfonds		1.766
Project "Handhaving op de riolering"		125
Digitalisering		400
Dekking beheerplan Wegenonderhoud		273
Facilitaire ontwikkeling (grondbedrijf)		930
Waterproblematiek	200	2
Tariefegalisatie afvalstoffenheffing		-80
Vorbereiding Omgevingswet		819
Flankerende personele middelen: trainees		150
Flankerende personele middelen: Operational excellence		147
Flankerende personele middelen: herplaatsingskandidaten		188
Verkeersprojecten: toevoeging vanuit Algemene Reserve	1.906	1.906
Verkeersprojecten: mobiliteitsvisie		287
Verkeersprojecten: verkeersonderzoeken, -studies		100
Verkeersprojecten: actieplan verkeer- en vervoersmaatregelen		100
Verkeersprojecten: lightrail/OV schaalsprong		75
Verkeersprojecten: Ketenmobiliteit verbeteren OV, P+R		100
Verkeersprojecten: pilot maatwerk- en doelgroepenvervoer		33
Verkeersprojecten: korte termijn verkeersmaatregelen		375
Verkeersprojecten: opstellen fietspadenplan		60
Biesieklette		30
Investing metropolitane fietspaden (van reserve verkeersprojecten naar reserve Maatschappelijk nut)	450	450
Nieuwbouw gemeentehuis; rentetoevoeging en kapitaallasten/beschikbaarheidsvergoeding	328	1.643
Starters- en blijversleningen; opbrengst annuïteitenleningen	276	
Starters- en blijversleningen; beheerskosten		75
Starters- en blijversleningen; perspectiefbrief - vrijval		100
Egalisatie rente-opslag grondbanken	1.603	
Reserve garantieloon (fusie)		29
Okidoki		3
Vrijval egalisatiereserve taakstelling vastgoed		221
Greenport; Learning community		30
Werk en inkomen: extra capaciteit		37
Provisie garantstellingen ONW/OWBZ	486	
Storting grondcomplexen in reserve Bovenwijkse voorzieningen	2.278	
Sociaal domein: transformatie		1.200
Sociaal domein: dekking conform Voorjaarsnota 2019		800

Specificatie geraamde storting/onttrekking reserve	Geraamde Storting	Geraamde Onttrekking
Sociaal Domein; dekking conform perspectiefbrief		3.500
Werk en inkomen: dekking kosten sociaal domein		1.000
Reserve Zwembaden; dotatie meerjarig onderhoudsplan	284	
Algemene reserve: versterking o.b.v. perspectiefbrief	560	
Algemene reserve: kennis- en innovatiefonds		50
Algemene reserve: Geothermie		17
Dekking uitstellen reclamebelasting		750
Totaal geraamde stortingen en onttrekkingen reserves	9.750	36.470

5.8.5 Bestedingsplannen

De bestedingsplannen van de reserves worden bij de begroting vastgesteld. Dit vindt plaats door per programma de gespecificeerde mutaties van de reserves en voorzieningen te presenteren. Hierdoor worden, tegelijk met de vaststelling van de begroting 2021, de reservemutaties door de gemeenteraad vastgesteld. Daarnaast zouden op grond van de Beleidsnota Reserves en Voorzieningen 2016 reserves zonder volledig bestedingsplan in beginsel vrij moeten vallen. In nagenoeg alle gevallen blijkt dat in de praktijk ongewenst. Daarom wordt de gemeenteraad in het raadsvoorstel tot vaststelling van de begroting 2021 voorgesteld om voor een aantal reserves de bepalingen inzake de bestedingsplannen niet van toepassing te verklaren. In de navolgende toelichting wordt aangegeven welke reserves dit betreft.

Hierbij moet wel worden opgemerkt, dat in het najaar 2020 wordt gewerkt aan een nieuwe nota Reserves en voorzieningen. In deze nota zullen alle reserves worden doorlopen op nut en noodzaak, waarbij zal worden voorgesteld om niet (meer) noodzakelijke reserves op te heffen. Wij streven er naar om ultimo 2020 de nota Reserves en voorzieningen aan uw raad aan te bieden.

Bestedingsplannen 2021-2024

Bij het raadsbesluit over de jaarrekening 2019 zijn de bestemmingsreserves Vastgoed PO en FES-projecten opgeheven. Ook de voorzieningen Voormalig personeel en BTW last op sportvoorzieningen zijn bij dit besluit opgeheven.

Status van de reserves

Bij de beoordeling van de bestedingsplannen wordt voor de reserves de volgende statussen gehanteerd:

- *Compleet*
Dit geldt voor de reserves met een voldoende onderbouwd bestedingsplan. De hieruit voortvloeiende mutaties zijn opgenomen in de begroting;
- *Uitgezonderde reserves (open-einde of gesloten systeem)*
Hieronder vallen de reserves die samenhangen met een open-einde-regeling of die als een gesloten systeem worden beschouwd. De laatstgenoemde categorie betreft reserves waarvoor door de gemeenteraad is bepaald dat de werkelijke overschotten of tekorten in de exploitatie van een bepaald jaar direct verrekend worden met de betreffende reserve, ongeacht de in de begroting hiervoor opgenomen raming.
- *Uitgezonderde reserves (onvoldoende onderbouwd bestedingsplan)*
Hieronder is een aantal reserves opgenomen zonder een voldoende onderbouwd bestedingsplan. Bij deze reserves geldt dat op grond van de in de Nota Reserves en Voorzieningen opgenomen beleidsregels deze reserves formeel zouden moeten vervallen. Gezien de aard van de reserves is dat ongewenst en er wordt voorgesteld om de reserves te handhaven.
Er zijn uitsluitend mutaties geraamd in de begroting voor zover die voortvloeien uit eerdere raadsbesluiten met een doorwerking naar 2021 (en verder). Eventuele nieuwe mutaties zullen te allen tijde voor het einde van het verslagjaar aan de Raad worden voorgelegd.

Hieronder volgt een totaaloverzicht van de statussen van de reserves voor begrotingsjaar 2021:

Compleet

Omgevingswet	Noodfonds huisvesting primair onderwijs
Versterking financiële soliditeit	Digitaliseren
Kosten startersleningen	Kosten blijversleningen
Riolering	Garantielonen (fusie)
Dekking investeringen e-nut	Dekking investeringen m-nut
Stimuleringsregeling Duurzame energie	Greenport
Zwembaden	Wegen
Egalisatie beheerplannen	Nieuwbouw gemeentehuis
Bruggen Hoogheemraadschap Delfland	Sociaal maatschappelijke visie
Sportaccommodaties	De Waterman
Duurzaamheidsfonds	Leefomgevingsfonds
Nieuwbouw gemeentewerf	

Uitgezonderde reserves (open-einde regeling of gesloten circuit)

Egalisatie taakstelling vastgoed	Egalisatiereserve rente grondbanken
Werk en Inkomen	Sociaal Domein
Facilitaire ontwikkeling	
Risicobeheersing Sociaal Domein onderdeel participatie	

Uitgezonderde reserves (onvoldoende onderbouwd bestedingsplan)

Bovenwijkse voorzieningen	Flankerende personele middelen
Centrumplannen	Overdracht eigendom provinciale wegen
Volkshuisvesting	Waterproblematiek
Gar.reg. en risico clusterfinanciering aardwarmte	Regionale verkeersprojecten
Provisie garantstelling	Kwaliteitsimpulsen projecten

Versterking financiële soliditeit

Er is voor deze reserve geen bestedingsplan noodzakelijk. De reserve is gevormd uit de verkoop-opbrengsten van de deelneming Westland Energieservices en van de CAIW. De reserve is gevormd om rente te genereren ten behoeve van de exploitatie. Hiermee wordt de financiële soliditeit versterkt en wordt het wegvallende dividend uit de deelneming gecompenseerd. Deze reserve dient derhalve in beginsel in stand te worden gehouden.

In de jaren 2021-2024 wordt een bedrag van € 19 mln. onttrokken op basis van de perspectiefbrief voor het investeringsfonds en het aanzuiveren van de reserve Sociaal Domein.

Hieronder zijn de bestedingsplannen van de reserves van de begroting 2021 weergegeven:

1. Bovenwijkse voorzieningen: mutaties vinden plaats op basis van het jaarlijkse MPG
2. Volkshuisvesting: naast de geormerkte bedragen vindt verdere invulling plaats op basis van de ontwikkeling op de woningmarkt
3. Centrumplannen: De reserve is gevormd voor het realiseren van centrumplannen
4. Flankerende personele middelen: opgebouwd uit in het verleden niet bestede organisatie-budgetten in afwachting van duidelijkheid over de gewenste ontwikkeling van de organisatie. Nu die ontwikkelrichting helder is, wordt de reserve ingezet als dekking voor de verdere professionalisering van de organisatie, zowel kwantitatief als kwalitatief. Het gaat daarbij o.a. om organisatiebrede ontwikkeltrajecten zoals Lef Loont, individuele ontwikkeling van medewerkers, een eigentijds HR-beleid, traineeships et cetera.
5. Garantieregeling en risico clusterfinanciering aardwarmte: In de raadsvergadering van 15 juli 2014 is besloten het college te mandateren om – op voorstel van de Stuurgroep van de Westland Agenda – uitgaven te doen overeenkomstig het doel van de bestemmingsreserve. Het college legt hierover verantwoording af bij het eerstvolgende rapportagemoment.

6. Waterproblematiek: De basis is het Waterplan Westland. Dit betreft een meerjarig plan waarbij de lasten afhankelijk van het tempo van de ruimtelijke ontwikkelingen. Rekening houdend met deze ruimtelijke ontwikkelingen wordt ieder jaar een Uitvoeringsplan Water gemaakt waarop de besteding wordt gebaseerd.
7. Overdracht eigendom provinciale wegen: van de provincie zijn gelden verkregen voor de overgedragen N465, de Zwartendijk.
8. Overdracht eigendom provinciale wegen: van de provincie zijn gelden verkregen voor de overgedragen Oranjesluisweg – gedeelte N220 Maasdijk.
9. Kwaliteitsimpulsen projecten: Op basis van convenant afspraken Westlandse Zoom resteert nog een reserve voor kosten voor o.a. kwalitatieve impulsen en kosten voor het realiseren van groen/blauwe verbindingen tussen de deelprojecten.
10. Regionale verkeersprojecten: gevormd uit de vervallen inwonersbijdrage aan de Metropool Regio Den Haag Haaglanden (MRDH) t.b.v. het mobiliteitsfonds om niet-subsidiabele projecten te kunnen realiseren. Hierbij gaat het vooral om verkeersveiligheidsprojecten, fietsvoorzieningen, openbaar vervoer onderzoeken, etc.
11. Provisie garantstelling: dit is de zogenaamde “safe harbour premie” in verband met staatssteunregels, die gemeente in rekening brengt bij de garantstelling voor leningen die door ONW en OBWZ worden gesloten.

Voorzieningen

Voor voorzieningen geldt een ander regime dan voor reserves: de Raad gaat over vorming van en toevoeging aan voorzieningen, bestedingen zijn de bevoegdheid van het College.

1. Gevraagde besluitvorming resumerend

In het raadsvoorstel tot vaststelling van de begroting zal ten aanzien van de reserves en voorzieningen de volgende specifieke besluitvorming worden gevraagd van uw Raad:

1. Het vaststellen van de bestedingsplannen reserves zoals die ten grondslag liggen aan de reservemutaties in 2021.
2. Het niet van toepassing verklaren van de regels ten aanzien van de bestedingsplannen voor reserves waarvan een onvoldoende onderbouwd bestedingsplan aanwezig is.

7. VASTSTELLINGSBESLUIT

Vastgesteld door de gemeenteraad van de gemeente Westland
in de openbare vergadering van 10 november 2020

, voorzitter

, griffier

GEMEENTE WESTLAND

Begroting 2021-2024

8. BIJLAGEN

8.1 Begrippenlijst

Een paar begrippen uit de gemeentebegroting toegelicht (bron: VNG)

A.

Algemene dekkingsmiddelen

Inkomsten van een gemeente waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. In tegenstelling tot specifieke dekkingsmiddelen kan een gemeente algemene dekkingsmiddelen dus vrij besteden.

Algemene uitkering

Een van de uitkeringen die gemeenten van het Rijk ontvangen. Dat gebeurt via het Gemeentefonds. Gemeenten kunnen, met inachtneming van wet- en regelgeving, zelf bepalen of zij de algemene uitkering uitgeven aan medebewindstaken of aan eigen beleid.

Algemene reserve

Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers. Het BBV kent behalve de algemene reserve ook bestemmingsreserves. Dat zijn reserves waaraan de gemeenteraad al een bepaalde bestemming heeft gegeven.

B.

BBV

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) beschrijft de regels waaraan onder andere de begroting van een gemeente aan moet voldoen.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit maakt duidelijk hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Door de manier waarop dit financiële kengetal wordt berekend is dit cijfer in het jaarverslag altijd hetzelfde als in de begroting.

Bestuurlijk belang

Zeggenschap. Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd. De gemeente kan het ook hebben doordat zij stemrecht heeft in de verbonden partij.

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Gronden in eigendom van een gemeente, waarvoor de raad een grondexploitatiecomplex en een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.

D.

Deelneming

Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

Dividend

Een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders.

E.

Economische categorie

De eenheid waarin de baten en lasten van activiteiten binnen een taakveld worden uitgedrukt.

Economische categorie

Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis en volgens Europese voorschriften.

EMU-saldo

Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis en volgens Europese voorschriften.

Exploitatielasten

Alle jaarlijkse kosten van kapitaalgoederen die terug te vinden zijn op de begroting. Daarbij gaat het om afschrijvingen, rentekosten, onderhoudskosten, kosten om risico's te dekken en overheadkosten.

F.

Financieel belang

Een bedrag wat aan een verbonden partij ter beschikking is gesteld en niet verhaald kan worden als de verbonden partij failliet gaat. Het kan ook het bedrag zijn waarvoor de gemeente aansprakelijk is als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Financiële kengetallen

Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente (zie paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing).

Financieringsfunctie

Alle activiteiten die te maken hebben met het verwerven en beheren van financiële middelen door de gemeente.

G.

Gemeenschappelijke regelingen

Een samenwerkingsverband tussen overheidslichamen (zoals bijvoorbeeld gemeenten) wat op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen is opgericht.

Grondexploitatie

Dit financiële kengetal geeft in een percentage weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

Grondexploitatiecomplex

Een ruimtelijk plan, voorzien van een financiële onderbouwing. In de praktijk wordt dit ook wel aangeduid als 'grondexploitatie' of 'grex'.

Grondexploitatiebegroting

De financiële vertaling van een grondexploitatiecomplex, waarbij de kosten en opbrengsten gefaseerd zijn in de tijd, met een richttermijn van 10 jaar (voortschrijdend).

I.

Investerings met economisch nut

Investerings die verhandelbaar zijn en kunnen bijdragen aan het genereren van middelen.

K.

Kapitaalgoederen

Spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij levert aan inwoners te kunnen produceren. Daarbij gaat het om grotere zaken zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Kwijtschelding

Inwoners die gemeentelijke belastingen niet kunnen betalen, kunnen de gemeente om kwijtschelding vragen. Het is afhankelijk van het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid wie daarvoor wel of niet in aanmerking komt.

L.

Lastendruk

Lastendruk is de mate waarin heffingen drukken op de te besteden inkomsten. De collectieve lastendruk wordt vaak uitgedrukt als het totaal aan belasting- en premieopbrengsten als percentage van het bruto binnenlands product (bbp).

Lokale heffingen

Een type gemeentelijke belasting. Voorbeelden van heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. In tegenstelling tot algemene belastingen (zoals parkeerbelasting of onroerendezaakbelasting) moet het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht. Heffingen worden ook wel rechten, tarieven of leges genoemd.

N.

Netto schuldquote

Een financieel kengetal wat ook wel bekend staat als netto schuld als aandeel van de inkomsten. Het geeft informatie over de investeringsruimte die de gemeente heeft.

O.

Overheadkosten

Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

P.

Programma

Een samenhangend geheel van activiteiten in de gemeentebegroting.

R.

Risico

De kans dat een positieve of een negatieve gebeurtenis van materieel belang die voorzien is in de begroting optreedt.

S.

Solvabiliteitsratio

Dit financiële kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal.

Specifieke dekkingsmiddelen

Specifieke dekkingsmiddelen zijn inkomsten voor de gemeente die met een bepaald programma samenhangen. Daaronder vallen bijvoorbeeld inkomsten van het Rijk met een bepaald bestedingsdoel, de riool- en afvalstoffenheffing en opbrengsten voor het verstrekken van paspoorten.

Stelsel van baten en lasten

Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Bij een kasstelsel, wat de Rijksoverheid bijvoorbeeld hanteert, dienen inkomsten en uitgaven worden toegerekend aan het jaar waarin de betalingen zijn gedaan.

Structurele exploitatieruimte

Een percentage waarmee beoordeeld kan worden welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte wordt berekend door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten.

T.

Taakveld

Eenheid waarin de programma's, of waarin de eenheden in overzichten en bedragen in het programmaplan, zijn onderverdeeld.

W.

Weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel geld en mogelijkheden een gemeente heeft om niet-begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken. Daarbij kan gedacht worden aan stille reserves, onbenutte belastingcapaciteit en post onvoorzien (zie ook de paragraaf over weerstandsvermogen en risicobeheersing).

8.2 Afkortingen

<u>Afkorting</u>	<u>Betekenis</u>
A.	
AMK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling
API	Application Programming Interface
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AvA	Algemene vergadering van Aandeelhouders
B.	
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BDU	Brede doeluitkering
BICC	Business Intelligence Competency Center
BIE	Bouwgronden in exploitatie
BIG	Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten
BO	Bestuurlijk overleg
BRP	Basisregistratie personen
BTEC	Business and Technology Education Council
Btw	Belasting toegevoegde waarde
BUIG	Bundelingen Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten
BV	Besloten vennootschap
B&W	Burgemeester en wethouders
C.	
Cao	Collectieve arbeidsovereenkomst
CBG	Coöperatief Beheer Groengebieden
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CHW	Crisis en Herstel Wet
CIT	Crisis Interventie team
CPB	Centraal Planbureau
CPI	Consumenten Prijsindex
CV	Commanditaire vennootschap
CWP	Collegewerkprogramma
D.	
DMS	Document Management System
DSO	Digitale Stelsel Omgevingswet
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DV	Dienstverlening
E.	
ECB	Europese Centrale Bank
EMU	Economische Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
EPZ	Economische Programmaraad Zuidvleugel
ERIAFF	European Regions for Innovation in Agriculture Food and Forestry
F.	
Fido	Financiering decentrale overheden
FMP	Financieel Meerjarenperspectief
FMI	Funcatiemengingsindex
Fte	Fulltime-equivalent

G.

GFFX	Greenport Food & Flower Xperience
GFIA	Global Forum for Innovations Agriculture
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGP	Gebiedsgericht Plan
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GHC	Greenport Horticultuur
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
GPWH	Greenport West-Holland
GR	Gemeenschappelijke regeling
GreX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijke Rioleringsplan

H.

HIP	Historisch Informatie Punt
HOF	Houdbare Overheidsfinanciën
HOT	Herstructurering en Ontwikkeling Tuinbouwsector
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
HVC	Huisvuilcentrale

I.

I&M	Infrastructuur en Milieu
IB	Interne beheersing
IBP	Interbestuurlijk Programma
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IDC	Innovatie- en Demonstratiecentrum
I-NUP	Implementatieagenda voor het Nationaal Uitvoeringsprogramma
IPVV	Investeringsprogramma verkeer en vervoer
ISW	Interconfessionele Scholengroep Westland
IQ	Innovation Quarter

J.

JAS	Jongeren Aan de Slag
-----	----------------------

K.

KCC	Klant Contact Centrum
KLPD	Korps Landelijke Politiediensten
KOM	Kernoverleg Maasdijk
KRW	Kaderrichtlijn water

L.

LEA	Lokale Educatieve Agenda
LHBT	Lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender

M.

MAVO	Middelbaar Algemeen Voortgezet Onderwijs
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MDA	Multidisciplinaire aanpak
MEV	Macro Economische Verkenning
MIP	Meerjareninvesteringsprogramma
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MKB	Midden en Kleinbedrijf
MPG	Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling

Vervolg M.

MRDH	Metropoolregio Rotterdam-Den Haag
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

N.

NAD	Netwerk Afvalwater Delfland
NFIA	Netherlands Foreign Investment Agency
NRK	Federatie Nederlandse Rubber- en Kunststofindustrie
NV	Naamloze vennootschap

O.

OBWZ	Ontwikkelbedrijf De Westlandse Zoom BV
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
ODH	Omgevingsdienst Haaglanden
ONW	Ontwikkelingsmaatschappij "Het Nieuwe Westland" BV
OZB	Onroerende-zaakbelasting

R.

RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMC	Regionale Meld- en Coördinatiefunctie
RMD	Regionale milieudienst
RNI	Registratie niet ingezetenen
ROM	Regionale ontwikkelingsmaatschappij
ROV	Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting
RUDDO	Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden
RvC	Raad van Commissarissen
RvV	Raad van Vennoten

S.

SD	Sociaal Domein
SDEW	Subsidieregeling Duurzame Energiemaatregelen Westland
SE	Standaard Eenheid
SKT	Sociaal Kern Team
SOB	Samenwerking Onderwijs en Bedrijfsleven
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
SWM	Stichting Westland Marketing
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities en Threats

T.

TMPG	Tussentijds Meerjarenperspectief Gebiedsontwikkeling
------	--

U.

UP	Uitvoeringsprogramma
UVW	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
UvW	Unie van Waterschappen

V.

vGRP	Verbreed Gemeentelijk rioleringsplan
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VORM	Verduurzaming en Obstakelvrije Ruimte voor Modernisering
VO	Voortgezet onderwijs
VOF	Vennootschap onder firma
Vpb	Vennootschapsbelasting
VRH	Veiligheidsregio Haaglanden

Vervolg V.

VSO/PRO	Voorgezet Speciaal Onderwijs en Praktijkonderwijs
VTH	Vergunningsverlening Toezicht en Handhaving
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
VWO	Voorbereidend Wetenschappelijk Onderwijs

W.

Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WHC	World Horti Center
Wilg	Wet inrichting landelijk gebied
Wlz	Wet langdurige zorg
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WNME	Westlandse Natuur- en Milieueducatie
WNRA	Wet normalisering rechtspositie ambtenaren
WP	Westland Programma
Wro	Wet ruimtelijke ordening
WSW	Warmte Systeem Westland
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WWDC	Westland woont duurzaam collectief

Z.

ZVW	Zorgverzekeringswet
-----	---------------------